

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

Π.Μ.Σ. Αρχαίος Κόσμος: Ιστορία και Αρχαιολογία
Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας

Υπατία Φάκλαρη

Επιτύμβιες στήλες από την Νικόπολη

Διπλωματική Εργασία

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2020

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

Π.Μ.Σ. Αρχαίος Κόσμος: Ιστορία και Αρχαιολογία
Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας

Υπατία Φάκλαρη

Επιτύμβιες στήλες από την Νικόπολη

Διπλωματική Εργασία

Τριμελής Επιτροπή

Νικόλαος Κατσικούδης, επιβλέπων καθηγητής

Κατερίνη Λιάμπη, καθηγήτρια του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας

Ιωάννης Τζαμτζής, καθηγητής του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2020

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α΄ ΜΕΡΟΣ	3-39
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	3
1. Εισαγωγή	18
1.Ι. Ιστορία της έρευνας	19
1.ΙΙ. Μέθοδος παρουσίασης	20
2. Το γεωγραφικό πλαίσιο	22
2.Ι. Η πόλη	22
2.ΙΙ. Η ύπαιθρος <i>χώρα</i>	23
2.ΙΙΙ. Το ιστορικό πλαίσιο	24
3. Οι επιτύμβιες στήλες	25
3.Ι. Θέσεις εύρεσης	25
3.ΙΙ. Τυπολογική κατάταξη	26
3.ΙΙΙ. Οι επιγραφές	28
3.ΙV. Χρονολόγηση	33
4. Παρατηρήσεις - συμπεράσματα	35
Β΄ ΜΕΡΟΣ	40-179
Περιγραφικός κατάλογος αρ. 1 - 251	40
Γ΄ ΜΕΡΟΣ	180-214
Ευρετήρια	180
1. Κύρια ονόματα ανδρών και γυναικών ελληνικά	180
1α. Ρωμαϊκά ονόματα	187
1β. Γεωγραφικά ονόματα	190
1γ. Ονόματα θεοφόρα	191
1δ. Ονόματα ιστορικών και μυθικών προσώπων	191
1ε. Ονόματα από τη φύση	192
2. Λατινικές επιγραφές	193
3. Θέσεις εύρεσης	194
4. Αντιστοιχίες αριθμών ευρετηρίου Μουσείου με αύξοντες αριθμούς επιγραφών και προηγούμενες δημοσιεύσεις	196
Δ΄ ΜΕΡΟΣ	
Πίνακες:	αρ.1-212

Α΄ ΜΕΡΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- Αδάμ - Βελένη 2002: Π. Αδάμ – Βελένη, *Μακεδονικοί βωμοί. Τιμητικοί και ταφικοί αυτοκρατορικών χρόνων στη Θεσσαλονίκη, πρωτεύουσα της επαρχιάς Μακεδονίας και στη Βέροια, πρωτεύουσα του κοινού των Μακεδόνων, Δημοσιεύματα του Αρχαιολογικού Δελτίου* αρ. 84, Αθήνα.
- Αγγέλη 2000: Α. Αγγέλη, «Άρτα, οδός Γαρουφαλιά (οικόπεδο Χ. Θεοδώρου)», *ΑΔ* 55 (2000) Χρον. Β2, 546-547.
- Αγγέλη & Κοντογιάννη 2000: Α. Αγγέλη & Θ. Κοντογιάννη, Άρτα, οδός Πούλιου Δράκου (Ο.Τ. 403, οικόπεδο Παπανικολάου), *ΑΔ* 55 (2000) Χρον. Β1, 549-550.
- Αγγέλη 2007: Α. Αγγέλη, «Κεραμική από το ρωμαϊκό τείχος», στο: *Νικόπολις 2007*, 371-378.
- Αγγέλη 2013: Α. Αγγέλη, «Νομίσματα από ελαιοτριβείο της Αμβρακίας», in Κ. Liampi, C. Papaevangelou-Genakos, στο: Κ. Zachos, Α. Douzougli, Α. Iakovidou (εκδ.), *Numismatic History and Economy in Epirus during Antiquity. Proceedings of the 1st International Conference Numismatic History and Economy in Epirus during Antiquity (University of Ioannina, October 3rd -7th 2007)*, Αθήνα, 346-357.
- Ανδρέου 1981: Ι. Ανδρέου, «Νικόπολη», *ΑΔ* 36 (1981) Χρον. Β2, 277, 279
- Ανδρέου 1982: Ι. Ανδρέου, «Στερεωτικές εργασίες. Νομός Πρέβεζας, Νικόπολη», *ΑΔ* 37 (1982) Χρον. Β2, 266-267.
- Ανδρέου 1983: Ι. Ανδρέου, «Νικόπολη», *ΑΔ* 38 (1983) Χρον. Β2, 232-233.
- Ανδρέου 1984: Η. Ανδρέου, «Νικόπολη», *ΑΔ* 39 (1984) Χρον. Β2, 190-191.
- Ανδρέου 1985: Ι. Ανδρέου, «Νικόπολη», *ΑΔ* 40 (1985) Χρον. Β2, 224.
- Ανδρέου 1987α: Ι. Ανδρέου, «Πρέβεζα», *ΑΔ* 42 (1987) Χρον. Β1, 318-322.
- Ανδρέου 1987β: Ι. Ανδρέου, «Νικόπολη: Προβλήματα-προτάσεις», στο: *Νικόπολις 1987*, 395-398.
- Ανδρέου 1987γ: Ι. Ανδρέου, «Το έργο της ΙΒ΄ Εφορείας Αρχαιοτήτων στη Νικόπολη», στο: *Νικόπολις 1987*, 145-152.
- Ανδρέου 2007: Ι. Ανδρέου, «Τοπογραφικά και Πολεοδομικά Νικόπολης», στο: *Νικόπολις 2007*, 231-262.
- Αξιώτη 1980: Κ. Αξιώτη, «Ρωμαϊκοί δρόμοι της Αιτωλοακαρνανίας», *ΑΔ* 35, Α΄

Μελέτες 186-205.

Βοκοτοπούλου 1968: Ι. Βοκοτοπούλου, «Νικόπολις», *ΑΔ* 23 (1968) Χρον. Β2, 294-295.

Βοκοτοπούλου 1971: Ι. Βοκοτοπούλου, «Νομός Πρεβέζης», *ΑΔ* 26 (1971) Χρον. Β2, 335.

Βοκοτοπούλου 1972: Ι. Βοκοτοπούλου, «Αρχαιότητες και μνημεία Ηπείρου», *ΑΔ* 27 (1972) Χρον. Β2, 452-453.

Βοκοτοπούλου 1973α: Ι. Βοκοτοπούλου, «Αρχαιολογικές ειδήσεις εξ Ηπείρου», *ΑΑΑ* 6.2 (1973) 222-224.

Βοκοτοπούλου 1973β: Ι. Βοκοτοπούλου, «Αρχαιότητες και Μνημεία Ηπείρου», *ΑΔ* 28 (1973) Χρον. Β2, 400-411.

Βοκοτοπούλου 1987: Ι. Βοκοτοπούλου, «Ανασκαφικές και Αναστηλωτικές Εργασίες στη Νικόπολη κατά τη δεκαετία 1967-1977», στο: *Νικόπολις* 1987, 135-144.

Γεωργίου 2007: Α. Γεωργίου, «Βόρεια νεκρόπολη Νικόπολης. Οργάνωση και ταφική αρχιτεκτονική», στο: *Νικόπολις* 2007, 307-323.

Δάκαρης 1987: Σ. Δάκαρης, «Η ρωμαϊκή πολιτική στη Ήπειρο», στο: *Νικόπολις* 1987, 11-21.

Δουκέλλης 1990: Π. Δουκέλλης, «Ένα δίκτυο αγροτικών ορίων στην πεδιάδα της Άρτας», στο: *Ποικίλα, ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ* 10, 269-286.

ΕΑΜ: Θ. Ριζάκης & Ι. Τουράτσογλου, *Επιγραφές Άνω Μακεδονίας (Ελίμεια, Εορδαία, Νότια Λυγκηστίς, Ορεστίς. Τόμος Α΄, Κατάλογος Επιγραφών*, Αθήνα 1985.

Ζάχος 1989: Κ. Λ. Ζάχος, «Αγροτεμάχιο αριθ. 103», *ΑΔ* 44 (1989) Χρον. Β2, 256-257.

Ζάχος 1990: Κ. Λ. Ζάχος, «Αρχαία Νικόπολη», *ΑΔ* 45 (1990) Χρον. Β1, 249-250 & 254-256

Ζάχος 1992: Κ. Λ. Ζάχος, «Αρχαιολογικός χώρος Νικόπολης», *ΑΔ* 47 (1992) Χρον. Β1, 292-293

Ζάχος 1994: Κ. Λ. Ζάχος, «Αρχαιολογικές έρευνες στο γυμνάσιο της Ακτίας Νικοπόλεως», στο: *Φηγός. Τιμητικός τόμος για τον καθηγητή Σωτήρη Δάκαρη*, Ιωάννινα, 443-457.

Ζάχος 1995: Κ. Λ. Ζάχος, «Αρχαία Νικόπολη», *ΑΔ* 45 (1990) Χρον. Β1, 257-258.

Ζάχος & Γεωργίου 1997: Κ. Λ. Ζάχος, & Α. Γεωργίου, «Νομός Πρέβεζας - Νικόπολη: Ερευνητικό πρόγραμμα «Κλεοπάτρα»: Θέατρο - Βόρεια Νεκρόπολη - Περιοχή Δυτικής Πύλης - Δυτική Νεκρόπολη», *ΑΔ* 52 (1997) Χρον. Β2, 579-592.

- Ζάχος 2007: Κ. Λ. Ζάχος, «Η οχύρωση και η πολεοδομική οργάνωση της ρωμαϊκής Νικόπολης», στο: *Νικόπολις 2007*, 273-278.
- Ζάχος 2008: Κ. Λ. Ζάχος, *Άκτια. Αθλητικοί αγώνες των αυτοκρατορικών χρόνων στη Νικόπολη της Ηπείρου*, Αθήνα.
- Ζάχος 2015: Κ. Λ. Ζάχος, *Αρχαιολογικός οδηγός Νικόπολης*, Αθήνα.
- Κανατσούλης 1955: Δ. Κανατσούλης, *Μακεδονική προσωπογραφία*, Ελληνικά Παρ. 8, Θεσσαλονίκη.
- Κανατσούλης 1967: Δ. Κανατσούλης, «Μακεδονική προσωπογραφία (από του 148 π.Χ. μέχρι των χρόνων του Μ. Κωνσταντίνου. Συμπλήρωμα», *Μακεδονικά 7* (1966-1967), 158-199.
- Κανατσούλης 1974: Δ. Κανατσούλης, «Από την ιδιωτική ζωή ανθρώπων του λαού εις την αρχαίαν Μακεδονίαν» *Μακεδονικά 14* (1974), 175-182.
- Καραμήτρου 2001: Γ. Καραμήτρου-Μεντεσίδη, «Νομός Κοζάνης: νεώτερα επιγραφικά ευρήματα», στο: Η. Σβέρκος (επιμ.), *Πρακτικά Α΄ Πανελληνίου Συνεδρίου Επιγραφικής. Μνήμη Δ. Κανατσούλη, Θεσσαλονίκη 22-23 Οκτωβρίου 1999*, Θεσσαλονίκη, 49-78.
- Καραμεσίνη – Οικονομίδου 1975: Μ. Καραμεσίνη-Οικονομίδου, *Η Νομισματοκοπία της Νικοπόλεως*, Αθήνα.
- Καράμπελας 1994: Ν. Καράμπελας, *Νικόπολις-Πρέβεζα. Λεύκωμα*, Πρέβεζα.
- Κατσαδήμα 2003: Ι. Κατσαδήμα, 2003, *Επιτάφια Στήλες από την Αμβρακία*, Διδ. Διατριβή, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.
- Κατσαδήμα 2007: Ι. Κατσαδήμα, «Disjecta membra: δείγματα πήλινων αρχιτεκτονικών μελών από τη Νικόπολη», στο Κ. Ζάχος, (επιμ.) *Νικόπολις Β΄. Πρακτικά του Δευτέρου Διεθνούς Συμποσίου για τη Νικόπολη, (11 - 15 Σεπτεμβρίου 2002)*, Πρέβεζα 2007, 87-100.
- Κοντογιάννη 2007: Θ. Κοντογιάννη, «Το θέατρο της Νικόπολης», στο: *Νικόπολις 2007*, 361-370.
- Κουκουβού 2006: Α. Κουκουβού, «Επιτύμβια στήλη θηριομάχου από τη Βέροια», *ΑΑΑ 39* (2006) 161-174.
- Κύρκου 2006: Θ. Κύρκου, *Η έπαυλη του Μάνιου Αντωνίνου, Μια πολυτελής ιδιωτική οικία στη Ρωμαϊκή Νικόπολη*, Αθήνα.
- Κύρκου 2007: Θ. Κύρκου, «Η έπαυλη του Μάνιου Αντωνίνου. Μια πολυτελής ιδιωτική κατοικία στη ρωμαϊκή Νικόπολη», στο: *Νικόπολις 2007*, 333-345.

- Κωνσταντάκη 2013: Α.Ι. Κωνσταντάκη, «Ο αρχαιολογικός χώρος της Νικόπολης μετά την απελευθέρωση της Πρέβεζας (1913-1967)», *Πρεβεζιάνικα Χρονικά* 2013, 339-382.
- Κωνσταντάκη 2018: Α.Ι. Κωνσταντάκη, «Παράλιες οικιστικές θέσεις στην περιφέρεια της Νικόπολης», *ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ* 80, 21-38.
- Λάσκαρης 1987: Ν. Λάσκαρης, «Νικόπολη. Το πέρασμα από τη Ρωμαϊκή στη Βυζαντινή εποχή», στο: *Νικόπολις* 1987, 205-223.
- Λιάμπη et al. 2013: Κ. Λιάμπη & Κ. Παπαευαγγέλου-Γκενάκου & Κ. Ζάχος & Α. Ντούζουγλη (εκδ.), *Πρακτικά του 1ου Διεθνούς Συνεδρίου. Νομισματική και Οικονομική Ιστορία στην Ήπειρο κατά την αρχαιότητα (Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 3-7 Οκτωβρίου 2007)*, Λυδία Λίθος. Εταιρεία Μελέτης Νομισματικής και Οικονομικής Ιστορίας, Αθήνα.
- Martinez Fernandez 2012: Α. Martinez Fernandez, *Επιγραφές Πολυρρηνίας*, Αθήνα.
- Μπονέλου 2013: Ε. Μπονέλου, «Θησαυρός αργυρών και χαλκών νομισμάτων από την αρχαία Αμβρακία», στο: Λιάμπη et al., 385-410.
- Μποσνάκης 2008: Δ. Μποσνάκης, *Ανέκδοτες Επιγραφές της Κω. Επιτύμβια Μνημεία και Όροι*, Αθήνα.
- Νίγδελης & Στεφανή 2000: Π. Μ. Νίγδελης & Λ. Δ. Στεφανή, «Νέα επιτύμβια μνημεία μονομάχων από τη Βέροια», *ΤΕΚΜΗΡΙΑ* 5 (2000) 87-107.
- Νικόπολις 1987: Ευ. Χρυσός (επιμ.), *Νικόπολις Α΄. Πρακτικά του πρώτου Διεθνούς Συμποσίου για τη Νικόπολη (23 - 29 Σεπτεμβρίου 1984)*, Πρέβεζα .
- Νικόπολις 2007: Κ. Ζάχος (επιμ.) *Νικόπολις Β΄. Πρακτικά του Δευτέρου Διεθνούς Συμποσίου για τη Νικόπολη (11 - 15 Σεπτεμβρίου 2002)*, Πρέβεζα, 87-100.
- Ντούζουγλη & Ζάχος 1994: Α. Ντούζουγλη & Κ. Ζάχος, «Αρχαιολογικές έρευνες στην Ήπειρο και τη Λευκάδα: 1989-1990», *Ηπειρωτικά Χρονικά* 31, 11-50.
- Ορλάνδος 1956: Α.Κ. Ορλάνδος, «Ανασκαφή Νικοπόλεως», *ΠΑΕ*, 149-156.
- Παναγιώτου 1985: Α. Παναγιώτου, «Μερικές περιπτώσεις υποκορισμού σε επιγραφές της Μακεδονίας» στο: *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα. Πρακτικά της 5ης ετήσιας συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ.*, 2-4 Μαΐου 1984, Θεσσαλονίκη 1985, 9-27.
- Παπαγγελή 1984: Π. Παπαγγελή, «Ομάδα σαρκοφάγων στη Νικόπολη», *Ηπειρωτικά Χρονικά* 26, 43-70.
- Παπαγεωργιάδου-Μπάνη 2013: Χ. Παπαγεωργιάδου-Μπάνη, «Οι νομισματικές

- μαρτυρίες για την Ήπειρο κατά τους αυτοκρατορικούς χρόνους», στο: Λιάμπη et al. 2013, 473-481.
- Πέτσας 1951: Φ. Πέτσας, «Ειδήσεις εκ της 10^{ης} Αρχαιολογικής Περιφέρειας (Ηπείρου). 1. Μουσείον Πρεβέζης και Νικόπολις», *ΑΕ* 1950-1951, 52-79.
- Πλιάκου 2007: Γ. Πλιάκου, Λυχνάρια από τις νεκροπόλεις της ρωμαϊκής Νικόπολης, στο: *Νικόπολις* 2007, 534-53.
- Ριζάκης & Τουράτσογλου 2000: Θ. Ριζάκης, Ι. Τουράτσογλου, «Ο θάνατος στα επιτάφια μνημεία της Άνω Μακεδονίας», *ΑΕ*, 238-281.
- Ρήγιнос & Σακκάς 2018: Γ. Ρήγιнос & Δ. Ν. Σακκάς, «Ο *μείζων* της Νικοπόλεως λιμένας στο Βαθύ. Οικιστική οργάνωση, ιστορική αναδρομή και χρήσεις του χώρου», στο: *Αρχαιολογικό Έργο στη Βορειοδυτική Ελλάδα και τα Νησιά του Ιονίου, Ιωάννινα, 10 - 13 Δεκεμβρίου 2014*. Πρακτικά 1, Αθήνα, 441-454.
- Σαμσάρης 1982: Δ.Κ. Σαμσάρης, «Τα ανθρωπωνύμια της Δυτικής Μακεδονίας κατά τη ρωμαϊοκρατία με βάση τις επιγραφικές μαρτυρίες», *Μακεδονικά* 22, 259-294.
- Σαμσάρης 1987: Δ.Κ. Σαμσάρης, «Η Ρωμαϊκή αποικία της Κασσάνδρειας» *Colonia Iulia Augusta Cassandrensis*», *Δωδώνη* 16.1, 353-437.
- Σαμσάρης 1988: Δ. Κ. Σαμσάρης, «Ατομικές χορηγήσεις της ρωμαϊκής πολιτείας (*civitas Romana*) και η διάδοσή της στη ρωμαϊκή επαρχία Μακεδονία: I. Η περίπτωση της Θεσσαλονίκης, πρωτεύουσα της επαρχίας», *Μακεδονικά* 26, 308-353.
- Σαμσάρης 1990: Δ. Κ. Σαμσάρης, «Ατομικές χορηγήσεις της ρωμαϊκής πολιτείας (*civitas Romana*) και η διάδοσή της στη ρωμαϊκή επαρχία Μακεδονία: II. Η περίπτωση της Βέροιας, έδρας του Κοινού των Μακεδόνων», *Μακεδονικά* 27, 327-382.
- Σαμσάρης 1991-1992: Δ.Κ. Σαμσάρης, «Ατομικές χορηγήσεις της ρωμαϊκής πολιτείας (*civitas Romana*) και η διάδοσή της στη ρωμαϊκή επαρχία Μακεδονία: III. Το ανατολικό τμήμα της επαρχίας», *Μακεδονικά* 28, 156-196.
- Σαμσάρης 1994: Δ.Κ. Σαμσάρης, *Η Ακτία Νικόπολη και η "Χώρα" της (Νότια Ήπειρος-Ακαρνανία). Ιστοριογεωγραφική και Επιγραφική συμβολή. Θεσσαλονίκη.*
- Σαμσάρης 1994β: Δ.Κ. Σαμσάρης, *Η ρωμαϊκή αποικία της Φωτικής, στη Θεσπρωτία της Ηπείρου (Ιστοριογεωγραφική και επιγραφική συμβολή)*, Γιάννινα.

- Σαράντη & Στάϊκου 2013: Φ. Σαράντη & Β. Στάϊκου, Β., «Αγροικίες ρωμαϊκών χρόνων στην περιοχή δυτικά της Ναυπάκτου», στο: Rizakis & Touratsoglou 2013, 718-733.
- Σαδικάκης 1964: Θ. Χ. Σαδικάκης, «Συμβολή εις την ιστορίαν της Ηπείρου κατά τους χρόνους της Ρωμαϊκής κυριαρχίας (167 - 31 π. Χ.)», *ΑΕ*, 105-119.
- Σαδικάκης 1965: Θ. Χ. Σαδικάκης, «Ἄκτια τὰ ἐν Νικοπόλει», *ΑΕ*, 157-162.
- Σαδικάκης 1966: Θ. Χ. Σαδικάκης, «Συμβολή εις την ιστορίαν της Ηπείρου κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους», *Ελληνικά* 19, 193-215.
- Σαδικάκης 1967: Θ. Χ. Σαδικάκης, «Ἀνέκδοτα ἐλληνικάί και λατινικάί ἐπιγραφαί της Ἀκτίας Νικοπόλεως», *ΑΕ*, 178-186.
- Σαδικάκης 1969: Θ. Χ. Σαδικάκης, «Ἀνέκδοτοι ἐπιγραφαί της ἐν Ηπείρῳ Νικοπόλεως», *Ελληνικά* 22, 66-73.
- Σαδικάκης 1970: Θ. Χ. Σαδικάκης, «Προσωπογραφία της Ἀκτίας Νικοπόλεως», *ΑΕ*, 66-85.
- Σαδικάκης 1971: Θ. Χ. Σαδικάκης, *Ρωμαῖοι ἄρχοντες της ἐπαρχίας Μακεδονίας, Μέρος Α': Από της ιδρύσεως της ἐπαρχίας μέχρι των χρόνων του Αυγούστου (148 - 27 π.Χ.)*, Θεσσαλονίκη.
- Σαδικάκης 1977: Θ. Χ. Σαδικάκης, *Ρωμαῖοι ἄρχοντες της ἐπαρχίας Μακεδονίας, Μέρος Β': Από του Αυγούστου μέχρι του Διοκλητιανού (27 π. Χ. - 284 μ.Χ.)*, Θεσσαλονίκη.
- Σαδικάκης 1989: Θ. Χ. Σαδικάκης, *Χιακή Προσωπογραφία*, Αθήνα.
- Σβέρκος 2000: Η. Κ. Σβέρκος, *Συμβολή στην ιστορία της Ἄνω Μακεδονίας των Ρωμαϊκῶν χρόνων (Πολιτική οργάνωση - Κοινωνία - Ἀνθρωπωνύμια)*, Θεσσαλονίκη.
- Σβέρκος 2015: Η. Σβέρκος, (ἐπιμ. Η. Σβέρκος), *Δημητρίου Κανατσούλη, Μικρά Μελετήματα, Μακεδονικά Ἐπιγραφικά* 4, Κέρκυρα.
- Στάϊκου & Λεονταρίτη 2013: Β. Στάϊκου & Κ. Λεονταρίτη, «Ρωμαϊκές αγροικίες στην ευρύτερη περιοχή του Αγρινίου», στο: Rizakis & Touratsoglou 2013, 704-717.
- Σταυροπούλου-Γάτση & Σαράντη 2013: Μ. Σταυροπούλου-Γάτση & Φ. Σαράντη, «Ἐγκαταστάσεις στην ὑπαιθρο της Αιτωλοακαρνανίας κατά τη Ρωμαϊκή περίοδο», στο: Rizakis & Touratsoglou 2013, 656-681.
- Στεφανίδου & Παπαγιάννη 2015: Θ. Στεφανίδου-Τιβερίου & Ε. Παπαγιάννη, *Ἀνασκαφή Νικοπόλεως, Σαρκοφάγοι Ἀττικής και Τοπικῆς Παραγωγῆς*, Αθήνα.

- Τζουβάρα-Σούλη 1979: Χρ. Τζουβάρα-Σούλη, *Η λατρεία των γυναικείων θεοτήτων εις την αρχαίαν Ήπειρον*, Ιωάννινα.
- Τζουβάρα-Σούλη 1987: Χρ. Τζουβάρα-Σούλη, «Λατρείες στη Νικόπολη», στο: *Νικόπολις* 1987, 169-196.
- Τουλουμάκος 1996: Ι. Τουλουμάκος, «Όνόματα Ελλήνων και Ρωμαίων σε δίγλωσσες αναθηματικές επιγραφές», στο: Rizakis 1996, 43-54
- Τουράτσογλου 2006: Ι. Τουράτσογλου, *Η Ελλάς και τα Βαλκάνια πριν από τέλος της αρχαιότητας*, Βιβλιοθήκη της Ελληνικής Νομισματικής Εταιρείας αρ. 8, Αθήνα.
- Τσεντικόπουλος 2007: Ν. Α. Τσεντικόπουλος, *Δίγλωσσες (Ελληνικές - Λατινικές) Επιγραφές στη Ρώμη και τις Δυτικές Επαρχίες της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Συμβολή στην Πολιτιστική Ιστορία των αυτοκρατορικών χρόνων*, Διδ. Διατρ., Θεσσαλονίκη.
- Φάκλαρη 2007: Υ. Φάκλαρη, «Αναθηματική επιγραφή του Γυμνασίου Νικόπολης», στο: *Νικόπολις* 2007, 563-569.
- Φάκλαρη & Νιάρου 2013: Υ. Φάκλαρη & Μ. Νιάρου, «Νομίσματα από ρωμαϊκή αγροικία στο νομό Άρτας», στο: Λιάμπη et al. 2013, 483-493.
- Φάκλαρη & Νιάρου 2014: Υ. Φάκλαρη & Μ. Νιάρου, «Ελληνιστική κεραμική από αγροικία στο νομό Άρτας», στο: *Πρακτικά της Η' Επιστημονικής Συνάντησης για την Ελληνιστική Κεραμική, (5-9 Μαΐου 2009)*, Αθήνα, 369-374.
- Φάκλαρη 2017: Υ. Φάκλαρη, «Ονοματολογικές παρατηρήσεις σε επιγραφές της Νικόπολης» στο: *Σπείρα*. Επιστημονική συνάντηση προς τιμήν της Α. Ντούζουγλη και του Κ. Ζάχου, Αθήνα, 667-678.
- Φιλαδελφεύς 1913: Α. Φιλαδελφεύς, «Ανασκαφαί Νικοπόλεως», *ΠΑΕ*, 83-112.
- Φιλαδελφεύς 1914: Α. Φιλαδελφεύς, «Ανασκαφαί Νικοπόλεως-Χριστιανικά Μνημεία Πρεβέζης», *ΑΕ*, 33-45 & 65-72.
- Φιλαδελφεύς 1918: Α. Φιλαδελφεύς, «Νικοπόλεως Ανασκαφαί», *ΑΕ*, 34-41.
- Φιλαδελφεύς 1922-1923: Α. Φιλαδελφεύς, «Περί των εν Νικοπόλει ανασκαφών», *ΠΑΕ*, 40-44.
- Φιλαδελφεύς 1924: Α. Φιλαδελφεύς, «Ανασκαφαί Νικοπόλεως», *ΠΑΕ* 1924, 108-115.
- Χρυσός 1981: Ευ. Χρυσός, «Συμβολή στην ιστορία της Ηπείρου κατά την πρωτοβυζαντινή εποχή», *Ηπειρωτικά Χρονικά* 23, 9-113.
- Χρυσοστόμου 1984: Π. Χρυσοστόμου, «Ανασκαφή στο ΝΔ Νεκροταφείο της

Νικόπολης», *Ηπειρωτικά Χρονικά* 26, 9-37.

Χρυσοστόμου 2001: Π. Χρυσοστόμου, «Παρατηρήσεις σε παλαιές και νέες επιγραφές από την Κεντρική Μακεδονία», στο Α΄ Πανελλήνιο Συνέδριο Επιγραφικής, 22 - 23 Οκτωβρίου 1999, Θεσσαλονίκη, 171-198.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Andrianou 2017: D. Andrianou, *Memories in Stone. Figured Grave Reliefs from Aegean Thrace*, *ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ* 75, Αθήνα, 69-98

Angeli & Katsadima 2001: A. Angeli & I. Katsadima, «Two Architectural Assemblages of the Roman Era along the Coast of Southern Epirus», στο: Isager 2001, 91-107.

Alföldy 1969: G. Alföldy, *Die Personennamen in der romischen Provinz Dalmatia*, Heidelberg.

Andreou 1999: I. Andreou, «D' Ambracie à Nikopolis, Les villes - jalons de l'urbanisme en Épire», στο: P. Cabanes (εκδ.) *L'Illyrie méridionale e l' Epire dans l' Antiquité III: Actes du IIIe colloque international de Chantilly (16 19 octobre 1996)*, Παρίσι, 343 -349.

Arnaoutoglou 2010: I. N. Arnaoutoglou, «Onomastics and Law. Dike and -dike names», στο: R. W. V. Catling & F. Marchand (εκδ.) *Onomatologos. Studies in Greek personal names presented to Elaine Matthews*, Οξφόρδη 2010, 582-600.

Aupert & Masson 1989: P. Aupert-O. Masson, «Inscriptions d' Amathonte (1)», *BCH* 103, 383.

Bechtel 1964: Fr. Bechtel, *Die Historischen Personennamen des Griechischen bis zur Keiserzeit*, Halle 1917 (ανατ. Hildesheim 1964).

Bechtel 1966: Fr. Bechtel, *Das Bild der Kleopatra in der griechischen und lateinischen Literatur*, Βερολίνο.

Besevliev 1981: V. Besevliev, «Die Westküste des Schwarzen Meeres», *Klio* 63, 261-266.

Biagi 1785: A.D. Biagi, *Monumenta graeca ex Museo equitis ac senatoris Jacobi Nanii Veneti*, Ρώμη.

Cabanes 1976: P. Cabanes, «Recherches sur les États fédéraux en Grèce», *Cahiers d' Histoire* 21, 391-407.

Drini 1984: Faïk Drini, «A propos de la chronologie et des limites du koinon autonome des Prasaiboi à la lumière des nouvelles inscriptions»

- στο: *L' Illyrie Méridionale et l' Épire dans L' Antiquité, Actes du colloque international de Clermont - Ferrand (22 - 25 octobre 1984) réunis par Pierre Cabanes*, Adosa 1987, 151-158.
- Cabanes 1996: P. Cabanes, «Les noms latins dans les inscriptions grecques d'Épidamne - Dyrrhachion, d'Apollonia et de Bouthrôtos», στο: Rizakis 1996, 89-104.
- Calomino 2011: D. Calomino, *Nicopolis d'Épire. Nuovi studi sulla zecca e sulla produzione monetale*, BAR 2214, Οξφόρδη.
- Ceka 1984: N. Ceka, «Le Koinon des Bylliones», στο: *L' Illyrie Méridionale et l' Épire dans L' Antiquité, Actes du colloque international de Clermont - Ferrand (22 - 25 octobre 1984) réunis par Pierre Cabanes*, Adosa 1987, 135-149.
- Chalkia 2006: E. Chalkia, «La Scultura Paleocristiana di Nicopoli. Alcune Considerazioni», στο: *Acta Congressus Internationalis XIV Archaeologiae Christianae. Citta del Vaticano: Pontificio Istituto di Archaeologia Christianae*, 281-287.
- Chantraine 1933: P. Chantraine, *La formation des noms en grec ancien*, Paris 1933.
- Coleman 1996: K. M. Coleman, «A Left-Handed Gladiator at Pompeii», *ZPE* 114, 194-196.
- Couilloud 1974: M. Th. Couilloud, «*Les monuments Funéraires de Rhénée*», *BCH* 98, 379-381.
- Dakaris 1971: S.I. Dakaris, *Cassopaia and the Elean Colonies, Ancient Greek Cities* 4, Αθήνα.
- Dean 1916: L. R. Dean, *A Study of the Cognomina of Soldiers in the Roman Legions*, Princeton.
- Fantasia 2017: U. Fantasia, *Ambracia dai Cipselidi ad Augusto. Contributo alla storia della Grecia nord-occidentale fino alla prima età imperial*, Μπολώνια.
- Fick 1894: A. Fick, *Die griechischen Personennamen*, Γοττύγγη 1894.
- De Franciscis 1941: A. De Franciscis, «Iscrizioni di Butrinto», *RendAccNapoli* 21, 5-20.
- Georgakas 1948: D. Georgakas, «On the Nominal Endings -ις, -iv in Later Greek», *CPh* 43, 243-260.
- Guarducci 1967: M. Guarducci, *Epigrafia Greca* I, Ρώμη 1967.

- Giannakopoulos 2008: N. Giannakopoulos, «Remarks on the Honorary Titles υἱὸς βουλῆς, υἱὸς δήμου and υἱὸς πόλεως in Roman Asia Minor», στο: Rizakis & Camia 2008, 251-268.
- Hagedorn 1989: D. Hagedorn, «Zur Verwendung von υἱός und θυγάτηρ vor dem Vatersnamen in Urkunden romischer Zeit», *ZPE* 80, 277-282.
- Hammond 1968: N. G. L. Hammond, *Epirus. The Geography, the Ancient Remains, the History and the Topography of Epirus and the Adjacent Areas*, Οξφόρδη 1968.
- Hatzfeld 1912: J. Hatzfeld, «Les Italiens résidant à Délos», *BCH* 36, 69-70.
- Hatzfeld 1919: J. Hatzfeld, *Les trafiquants Italiens dans l'Orient Hellénique*, Παρίσι 1919.
- Hellenkemper 1987: H. Hellenkemper, «Die byzantinische Stadtmauer von Nikopolis in Epeiros. Ein Kaiserlicher Bauauftrag des 5 oder 6 jahrhunderts?», στο: *Νικόπολις* 1987, 243-251.
- Herzberg 1902: G. Herzberg, *Ιστορία της Ελλάδος: Επί της ρωμαϊκής κυριαρχίας εκτεθειμένη κατά τας πηγάς*, (μτφ. Π. Καρολίδης), Αθήνα.
- Heraeus 1931: W. Heraeus, «Fimarium und Χαρίτιν, zwei Maskennamen», *RhM* 80, 201-206.
- Hoepfner 1987: W. Hoepfner, «Nikopolis zur Stadtgründung des Augustus», *Νικόπολις* 1987, 129-133.
- ILGR*: M. Sasel - Kos, *Inscriptiones Latinae in Graecia repertae. Additamenta ad CIL III*, Faenza 1979.
- Irmscher 2005: J. Irmscher, «Η Νικόπολη στις περιηγήσεις ξένων ταξιδιωτών στα χρόνια της Τουρκοκρατίας», *Ηπειρωτών Κοινόν* 1, 33-58.
- Isager 2001: J. Isager (επιμ.), *Foundation and Destruction. Nikopolis and Northwestern Greece, The archaeological evidence for the city destructions, the foundation of Nikopolis and the synoecism, Monographs of the Danish Institute at Athens, Volume 3*, Αθήνα 2001.
- Isager 2007: J. Isager, «Visitors to Nicopolis in the reigns of Augustus and Ali Pacha», στο: *Νικόπολις* 2007, 29-41.
- Jing-Rapp 2003: Z. Jing, G. Rapp, «The Coastal Evolution of the Ambracian Embayment and its Relationship to Archaeological Settings», στο: J. Wiseman & K. Zachos (επιμ.), *Landscape Archaeology in Southern Epirus, Greece I*,

- Hesperia Supplement*, The American School of Classical Studies at Athens, Αθήνα, 157-198.
- Kajanto 1963a: I. Kajanto, *A Study of the Greek Epitaphs of Rome*, Ελσίνκι.
- Kajanto 1963β: I. Kajanto, *Onomastic Studies in the Early Christian Inscriptions of Rome and Carthage*, Ελσίνκι.
- Kajanto 1965: I. Kajanto, *Commentationes Humanorum Litterarum XXXVI 2, The Latin Cognomina*, τόμος 36, 2, Societas Scientiarum Fennica, Ελσίνκι 1965.
- Kajanto 1966: I. Kajanto, *Supernomina. A Study in Latin Epigraphy*, Ελσίνκι.
- Kajanto 1972: I. Kajanto, «Women's Cognomina Reconsidered», *Arctos* 7, 13-30.
- Kajanto 1975: I. Kajanto, «On the Regularities of Women's Nomenclature», στο: *L'Onomastique Latine, Actes du Colloque international organisé à Paris du 13 au 15 octobre 1975, Colloques internationaux du Centre National de la Recherche Scientifique* no 564, Παρίσι 1977, 147-159.
- Kajanto 1980: I. Kajanto, «Minderheiten und ihre Sprachen in der Hauptstadt Rom», στο: G. Neumann & J. Untermann (επιμ.), *Die Sprachen im römischen Reich der Kaiserzeit, Kolloquium vom 8. bis 10. April 1974*, Κολωνία, 83-101.
- Kajanto 1982: I. Kajanto, *The Latin Cognomina, Comm. Hum. Litt.* 36.2, Ελσίνκι 1965, ανατύπ. Ρώμη.
- Kirsten 1987: E. Kirsten, «The Origins of the first Inhabitants of Nikopolis», *Νικόπολις* 1987, 91-98.
- Kajava 1994: M. Kajava, *Roman Female Praenomina. Studies in the Nomenclature of Roman Women*, Ρώμη.
- Karatzeni 1999: V. Karatzeni, «Ambracia during the Roman Era», στο: P. Cabanes (εκδ.) *L'Illyrie méridionale e l'Épire dans l'Antiquité* III: Actes du IIIe Colloque International de Chantilly (16-19 octobre 1996) P. Cabanes (ed.), Παρίσι (1999), 241-247.
- Karatzeni 2001: V. Karatzeni, «Epirus in the Roman Period», στο: Isager 2001, 163-180.
- Karatzeni 2011: V. Karatzeni, «Ambrakos and Bouchetion. Two polichnia on the north coast of the Ambracian Gulf», στο: *L'Illyrie méridionale e l'Épire dans l'Antiquité* V: Actes du Ve Colloque International de Chantilly (8-11 octobre 2008) J.-L. Lamboley & M. P. Castiglioni, (εκδ.), Paris (2011), 145-159.
- Kars - Kootker 2005: H. Kars & L. Kootker & S. Kluiving & K. Zachos, «Nikopolis, a

- Roman and Byzantine site in Epirus, Greece. Preliminary Report on the first Season (2005)», *Pharos* 13, 39-57.
- Katsadima 2015: I. K. Katsadima «Ambracian onomastics: problems and perspectives», στο: P. Cabanes (εκδ.) *L'Illyrie méridionale e l' Epire dans l' Antiquité* VI: Actes du VIe colloque international de Tirana (20 - 23 mai 2015) édités par Jean - Luc Lamboley, Luan Përzhita et Altin Skenderaj.
- Kraay 1976: C. M. Kraay, «The Coinage of Nicopolis», *NC* 136, 235-247.
- Larsen 1975: Larsen, *Roman Greece. An Economic Survey of Ancient Rome* IV, Νέα Υόρκη 1975.
- Leake 1835: W. M. Leake, *Travels in Northern Greece*, Λονδίνο.
- LGPN I: P. M. Fraser - E. Matthews, *A Lexicon of Greek Personal Names, I, The Aegean Island, Cyprus, Cyrenaica*, Οξφόρδη 1987.
- LGPN IIIA: P. M. Fraser - E. Matthews, *A Lexicon of Greek Personal Names, IIIA, The Peloponnese, Western Greece, Sicily and Magna Graecia*, Οξφόρδη 1997.
- LGPN IIIB: P. M. Fraser - E. Matthews, *A Lexicon of Greek Personal Names, IIIB, Central Greece: From the Megarid to Thessaly*, Οξφόρδη 2000.
- Jones 1987: J. E. Jones, «Cities of Victory. Patterns and Parallels», in: *Νικόπολις* 1987, 99-108.
- Locker 1933: E. Locker, «Die Bildung der griechischen Kurz - und Kosenamen I», *Glotta* 21, 142-143.
- Marrou 2016: H. I., Marrou, *Storia dell' educazione nell' antichità*, Ρώμη.
- Masson 1972: O. Masson, «Les noms des esclaves dans la Grèce antique», *Actes du colloque 1971 sur l'esclavage*, Παρίσι, 9-23.
- Masson 1984: O. Masson, «Quelques noms illyriens inscriptions» στο: P. Cabanes (εκδ.) *L'Illyrie méridionale e l' Epire dans l' Antiquité*: Actes du colloque international de Clermont - Ferrand (22 - 25 octobre 1984) réunis par Pierre Cabanes, Adosa 1987, 115-117.
- Masson 1994: O. Masson, «Nouvelles notes d'anthroponymie grecque», *ZPE* 102, 167-184.
- Mayser 1906: E. Mayser, *Grammatik der Griech. Papyri*, Λειψία, 67-68.
- Meisterhaus 1900: K. Meisterhaus, *Grammatik der Attischen Inschriften*, Βερολίνο.
- Meyer 2013: E. A. Meyer, *The inscriptions of Dodona and a New History of Molossia*, Στουτγάρδη.

- Mihailov 1982: G. Mihailov, «Aspects de l;onomastic dans des escriptions anciennes de Thessalonique», στο: *Η Θεσσαλονίκη μεταξύ Ανατολής και Δύσεως (Πρακτικά συμποσίου τεσσαρακονταετηρίδος της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών, 30 Οκτωβρίου - 1 Νοεμβρίου 1980)*, Θεσσαλονίκη, 69-84.
- Münzer 1934: F. Münzer, *REVA* (1934)
- Paciadi 1761: P. M. Paciadi, *Monumenta Peloponnesia Commentariis Explicata a Paullo M. Paciaudio. Volumen Secundum*, Ρώμη, Typographia Palladis for Nicolo and Marco Palearino, MDCCLXI.
- Palli & Riginos & Lamprou 2017: O. Palli, G. Riginos, V. Lamprou, «Local Elites in West Roman Greece. The evidence from Thesprotia and Preveza», στο: R. Varga & V. Rusu-Bolindeț (εκδ.), *Official power and Local Elites in the Roman Provinces*, Νέα Υόρκη, 1-21.
- Papagianni 2012: E. Papagianni, Der Sarkophag in Preveza und die lokalen Werkstätten von Nikopolis, στο> *Sarkophag - Studien* 6, 161-166.
- Papapostolou 1993: J. A. Papapostolou, *Achaean Grave Stelai*, with epigraphical notes by A. Rizakis, Αθήνα.
- Papazoglou 1979: F. Papazoglou, «Gouverneurs de Macédoine», *Ziva Antika* 29, 234-236.
- Pape & Benseler: W. Pape & G. E. Benseler, *Wörterbuch der griechischen Eigennamen*, Granz 1959².
- Parissaki 2007: M. G. Parissaki, *Prosopography and Onomasticon of Aegean Thrace*, *ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ* 49, Αθήνα.
- Purcell 1987: N. Purcell, «The Nicopolitan Synoecism and Roman Urban Policy», στο: *Νικόπολις* 1987, 71-90.
- Ramsay 1967: W. M. Ramsay, *The Social Basis of Roman Power in Asia Minor*, Amsterdam².
- Rizakis 1993 : A.D. Rizakis, «Epigraphical Notes», στο: Papapostolou 1993, 110-123.
- Rizakis 1996: A. D. Rizakis (εκδ.), *Roman Onomastics in the Greek East. Social and Political Aspects. Proceedings of the International Colloquium on Roman Onomastics Athens, 7-9 September 1993*, *ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ* 21, Αθήνα.
- Rizakis 1996a: A.D. Rizakis, «Anthroponymie et societe. Les noms romains dans les provinces hellenophones de l'Empire», στο: Rizakis 1996, 11-29.
- Rizakis 2013: A. D. Rizakis, «Rural structures and Agrarian Strategies in Greece under the Roman Empire», στο: Rizakis & Touratsoglou 2013, 20-51.

- Risakis et al 2001: A. D. Rizakis, - S. Zoumbaki, *Roman Peloponnese I*, *ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ* 31, Αθήνα.
- Risakis et al 2004: A. D. Rizakis - S. Zoumbaki - Cl. Lepenioti, *Roman Peloponnese II*, *ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ* 36, Αθήνα.
- Risakis & Camia 2008: A.D. Rizakis & Fr. Camia (εκδ.), *Pathways to Power. Civic elites in the Eastern Part of the Roman Empire*, Αθήνα.
- Rizakis & Touratsoglou 2013: A. D. Rizakis & I. P. Touratsoglou (επιμ.), *Villae Rusticae. Family and Market-Oriented Farms in Greece under Roman Rule, Proceedings of an international congress held in Patrai, 23 - 24 April 2010*. *ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ* 68. Αθήνα.
- Roberts 1940: L. Robert, *Les Gladiateurs dans l' Orient Grec*, Παρίσι 1940 [ανατ. Άμστερνταμ 1971].
- Robert 1946: L. Robert, «Le dieu Fulvus à Thessalonique», *Hellenica* II, Παρίσι 1946, 37-42.
- Robert 1963: L. Robert, *Noms indigènes dans l'Asie Mineure gréco-romain*, Παρίσι.
- Samsaris 1989: D. C. Samsaris, «La vallée du Bas-Strymon à l'époque impériale (contribution épigraphique a la topographie, l'onomastique, l'histoire et aux cultes de la province romaine de Macedoine)», *Δωδώνη* 18.1, 203-382.
- Salomies 2001: O. Salomies, «Roman Nomina in the Greek East. Observations on Some Recently Published Inscriptions», *Arctos* 35, 139-174.
- Salomies 2016: O. Salomies, «Prolegomena to a Study of the Nomina Ending in – (i)enus, in: F. Mainardis (ed.), *Voce concordi. Scritti per Claudio Zaccaria*, Aquileia, 615-631.
- Sarikakis 1970: Th. Sarikakis, «Nicopolis d'Épire était - elle une colonie romaine ou une ville grecque?», *Balkan Studies* 11.1, 91-96.
- Schulze 1904: W. Schulze, *Geschichteder lateinischen Eigennamen*, Βερολίνο 1904.
- Schwyzler, *Gr. Gramm.*: Schwyzler, E., Debrunner A., Georgakas. D. J., Radt, F., Griechische Grammatik, I., εκδ. C.H. Beck, Μόναχο 1939-1971.
- Solin 1971: H. Solin, *Beiträge zur Kenntnis der griechischen Personennamen in Rom*, Ελσίνκι 1971.
- Solin 1982: H. Solin, *Die griechischen Personennamen in Rom. Ein Namenbuch*, Βερολίνο-Νέα Υόρκη.
- Solin & Salomies Repertorium 1994: H. Solin, O. Salomies, *Repertorium nominorum*

- gentilium et cognominum Latinorum*, Hildesheim - Zürich - New York 1988; 1994²).
- Solin et al 1995: H. Solin- O. Salomies - U.M. Liertz, Colloquio internazionale AIEGL. 1991: Helsinki, *Acta Colloquii Epigraphici Latini Helsingiae 3.-6. Sept. 1991 habiti, Commentationes humanarum, 104*. Ελσίνκι: Societas Scientiarum Fennica 1995.
- Strarr 1960: Ch. G. Strarr, *The Roman Imperial Navy* (31B.C.-A.D.324), Κάιμπριτζ.
- Stefanidou-Tiveriou 2001: Th. Stefanidou - Tiveriou, «Kleinasiatische Einflüsse bei römischen Sarkophagen in Makedonien», στο: Ch. Reusser (επιμ.), *Griechenland in der Kaiserzeit. Neue Funde und Forschungen zu Skulpture, Architektur und Topographie, Kolloquium zum 60. Geburtstag von Prof. D. Willers, Bern, 12 - 13 Juni 1998, HASBBeih. 4*, Βέρνη, 115-123.
- Stein 2001: C. A. Stein, «In the Shadow of Nikopolis: Patterns of Settlement on the Ayios Thomas Peninsula», στο: Isager 2001, 65-77.
- Strauch 1996: D. Strauch, *Römische Politik und Griechische Tradition. Die Umgestaltung Nordwest - Griechenlands unter römischer Herrschaft*, Μόναχο.
- Tataki 1988: A. Tataki, *Ancient Beroea. Prosopography and Society, ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ 8*, Αθήνα.
- Vlassopoulos 2010: K. Vlassopoulos, «Athenian Slave Names and Athenian social History», *ZPE* 175, 113-144.
- Ville 1981: G. Ville, *La gladiature en Occident des origins à la mort de Domitien*, Ρώμη.
- Wiseman 2001: J. Wiseman, «Landscape archaeology in the Territory of Nikopolis», στο: Isager 2001, 43-77.
- Zarmakoupi 2013: M. Zarmakoupi, «The Villa Culture of Roman Greece», στο: Rizakis & Touratsoglou 2013, 752-761.
- Zoumbaki 2013: S. Zoumbaki, «In Search of the Horn of Plenty: Roman Entrepreneurs in the Agricultural Economy in the Province of Achaia», στο: Rizakis & Touratsoglou 2013, 52-73.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το επιγραφικό υλικό, που έχει συγκεντρωθεί από την *πόλη της νίκης* του Αυγούστου, εκτός από αναθηματικές και τιμητικές επιγραφές, ψηφίσματα, αλλά και σφραγίδες σε αγγεία, που φέρουν τα ονόματα των κεραμέων¹, περιλαμβάνει και πολυάριθμες επιτύμβιες στήλες.

Στο διάστημα που ακολούθησε τους βαλκανικούς πολέμους ως την αρχή της δεκαετίας του '30. λιγοστές είναι οι δημοσιεύσεις νέων επιγραφών από την περιοχή της Ηπείρου. Κατά τον πόλεμο του 1940. τα ευρήματα της Νικόπολης, αρχικά στεγάστηκαν στο μουσουλμανικό τέμενος στην Πρέβεζα και μετά τον βομβαρδισμό του, το 1941, για μεγάλο διάστημα, ήταν απροστάτευτα. Το γεγονός αυτό είχε ως αποτέλεσμα να διαπιστωθούν απώλειες, όταν το 1973, μεταφέρθηκαν στο μικρό μουσείο, στον αρχαιολογικό χώρο Νικόπολης. Το σύνταγμα (corpus) των επιτύμβιων στηλών, που περιήλθε εις γνώση της συντάκτριας, αποτελείται από 252 στήλες. Έγινε προσπάθεια να συγκεντρωθούν, όχι μόνον ό,τι ήλθε στο φως από ανασκαφές, περισυλλογές, παραδόσεις κλπ., αλλά και ενεπίγραφες επιτύμβιες στήλες χωρίς ένδειξη προέλευσης². Επίσης συμπεριελήφθησαν 43 στήλες που αναφέρονται στις δημοσιεύσεις των Σαμσάρη και Σαρικήκη, αλλά δεν υπάρχουν στους καταλόγους καταγραφής του Μουσείου Νικόπολης³. Για να μη δημιουργηθεί διάσπαση του υλικού, ακόμα και αυτές που δεν βρέθηκαν στο Μουσείο Νικόπολης, αλλά είναι δημοσιευμένες, καταχωρήθηκαν στον ενιαίο κατάλογο των επιτάφιων στηλών.

Τέλος, θα επιθυμούσα να εκφράσω τις θερμές ευχαριστίες μου στους ανθρώπους που με διάφορους τρόπους βοήθησαν ώστε να πραγματοποιηθεί η

---

¹ Πλιάκου 2007, 534-5.

² Όσες στήλες δε βρέθηκαν σε ανασκαφές, είτε ως σήματα τάφων, είτε ως υλικό σε δεύτερη χρήση, δε φωτίζουν σωστά τα αρχαιολογικά συμφραζόμενα, αλλά εμπλουτίζουν το επιγραφικό υλικό με επιπλέον κείμενα.

³ Οι 20 από αυτές τις στήλες βρίσκονται στο Museum Nanianum της Βενετίας και δημοσιεύθηκαν από τον Σαμσάρη (1994) και τον Σαρικήκη (1970). Ο Ιταλός Paolo Maria Paciaudi (1710 - 1785), ο οποίος σπούδασε φιλοσοφία και μαθηματικά, αλλά εντέλει αφοσιώθηκε στη μελέτη της Αρχαιότητας, στα 1761 δημοσιεύει το "*Monumenta Peloponnesia Commentarii*", στο οποίο περιγράφονται οι αρχαιότητες που μεταφέρθηκαν στη Βενετία από τα νησιά και την Πελοπόννησο, κατά τη διάρκεια των ενετο-οθωμανικών πολέμων, τη δεκαετία του 1680 και αποτελέσαν μέρος των συλλογών με αρχαιότητες της μεγάλης οικογένειας συλλεκτών Nani της Βενετίας, βλ. Paciaudi MDCCCLXI [=1761], Biagi 1785. Επίσης, 23 επιτύμβιες στήλες, οι οποίες αναφέρονται στον κατάλογο, με την ένδειξη «*αταύτιστη*», αλλά χωρίς φωτογραφία, είναι υπό αναζήτηση.

παρούσα εργασία. Κατ'αρχήν, θα πρέπει να σημειωθεί η ανεκτίμητη βοήθεια της προϊσταμένης της Εφορείας Αρχαιοτήτων Πρέβεζας κ. Ανθής Αγγέλη και της αρχαιολόγου της Εφορείας Αρχαιοτήτων Πρέβεζας κ. Μαρίας Καραμπά, που υποστήριξαν με κάθε μέσον τη μελέτη μου. Επίσης αισθάνομαι την ηθική υποχρέωση να ευχαριστήσω την Σοφία Ζουμπάκη Κύρια Ερευνήτρια του ΚΕΡΑ και τον Ηλία Σβέρκο, καθηγητή του ΑΠΘ, για τις πολύτιμες παρατηρήσεις και διορθώσεις τους σε θέματα της μελέτης μου. Εξίσου θερμές ευχαριστίες οφείλω στη συνάδελφο Ιουλία Κατσαδήμα, για τις πολύτιμες παρατηρήσεις και κρίσεις της στη διαχείριση του υλικού. Για τις σημαντικές υποδείξεις και τις καίριες διορθώσεις οφείλω την ευγνωμοσύνη μου στα μέλη της τριμελούς επιτροπής, τον επιβλέποντα αναπλ. καθηγητή κ. Νικόλαο Κατσικούδη, την καθηγήτρια Κατερίνη Λιάμπη και τον καθηγητή Ιωάννη Τζαμτζή.

Πρέπει να υπογραμμιστεί εδώ, η πολύτιμη δράση του τότε φύλακα αρχαιοτήτων Γεωργίου Νούσια, ο οποίος, στις αμέτρητες περιόδους του στον αρχαιολογικό χώρο Νικόπολης, περισυνέλεξε, μεταξύ άλλων, δεκάδες επιτύμβιες στήλες, συμβάλλοντας ουσιαστικά στη διάσωση σημαντικού αρχαιολογικού υλικού από την περιοχή της πόλης της νίκης.

1.1. Ιστορία της έρευνας

Οι πρώτες αναφορές για την Νικόπολη και το επιγραφικό υλικό που προέρχεται από αυτή, ανάγονται σε ταξιδιώτες και λογίους του 15^{ου} και 16^{ου} αιώνα⁴. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο πρωτοπόρος Κυριακός ο Αγκωνίτης, ο οποίος αντέγραψε επιγραφές, όταν επισκέφτηκε τη Νικόπολη το 1435 και 1436, στο πλαίσιο των ταξιδιών του ως έμπορος, στη Νότια Ιταλία, την Ελλάδα και τη Μέση Ανατολή. Επίσης σημαντική ήταν η επίσκεψη του Άγγλου συνταγματάρχη Ουίλλιαμ Μάρτιν Ληκ (William Martin Leake) το 1804 και το 1809. Αμέσως μετά την ενσωμάτωση της Ηπείρου στα όρια του ελληνικού κράτους, η *εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία* με επικεφαλής τον έφορο αρχαιοτήτων Αλέξανδρο Φιλαδελφέα⁵, τον Ιούλιο του 1913 εγκαινιάζει την ανασκαφική έρευνα στη Νικόπολη με άξιους συνεχιστές τον Γεώργιο Σωτηρίου και τον Αναστάσιο Ορλάνδο.

---

⁴ Γενικά για τους Ευρωπαίους περιηγητές βλ. Irmscher 2005, 33-58. Isager 2007, 22-23. Ζάχος 2015, 40-45.

⁵ Η ανασκαφική έρευνα ξεκινάει από το νεκροταφείο στη θέση Μάζωμα στον Αμβρακικό κόλπο, Φιλαδελφούς 1913, 83-112. Φιλαδελφούς 1914, 65-72.

Οι ανασκαφές ξεκινούν από τις Βασιλικές Α και Β⁶, και επεκτείνονται στο «Βασιλόσπιτο», στο Μνημείο του Αυγούστου, στα Νυμφαία της δυτικής πύλης, στην ανατολική και δυτική νεκρόπολη κλπ⁷.

Τα τελευταία χρόνια πραγματοποιήθηκαν ανασκαφικές έρευνες στα νεκροταφεία της πόλης και κυρίως στο Βόρειο, το οποίο εκτείνεται κατά μήκος της οδού που οδηγεί στο προάστειο και το μνημείο του Αυγούστου⁸ όπου αποκαλύφθηκαν ταφικά κτίσματα και σαρκοφάγοι⁹. Επίσης, εκτός από τις σωστικές ανασκαφές στη Νικόπολη, επιτάφια στήλες βρέθηκαν και στην ευρύτερη περιοχή της ή ακόμα και τυχαία¹⁰. Μικρότερες ή μεγαλύτερες ομάδες επιτύμβιων στηλών παρουσιάζονται κατά καιρούς σε πρακτικά ανασκαφών¹¹ αλλά και σε άλλες δημοσιεύσεις¹². Το άρθρο του Θεόδωρου Σαδικάκη, «Προσωπογραφία της Ακτίας Νικοπόλεως» το 1970, ήταν η πρώτη σημαντική μελέτη των ανθρωπωνυμίων της Νικόπολης¹³. Στην παρούσα πρόδρομη μελέτη¹⁴, από το σύνολο των διακοσίων πενήταδύο (252) επιτύμβιων στηλών που παρουσιάζονται, σημειώνεται ότι οι 127 είναι αδημοσίευτες¹⁵.

1.II. Μέθοδος παρουσίασης

Η σύντομη περιγραφή της Νικόπολης, κρίθηκε απαραίτητη στην αρχή της

---

⁶ Hellenkemper 1987, 243 - 251.

⁷ Μετά τον Αλέξανδρο Φιλαδέλφεια, τον Ορλάνδο και τον Σωτηρίου (1926 - 1938) και στη συνέχεια εκ νέου από τον Ορλάνδο (1956-1965), από το 1987 ως και το 2015 πραγματοποιήθηκε το έργο της Επιστημονικής Επιτροπής Νικόπολης, βλ. Ζάχος 2015, 46-51, το οποίο συνεχίζεται ως σήμερα από το ΥΠΠΟΑ, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της Εφορείας Αρχαιοτήτων Πρέβεζας. Για τις σχετικές δημοσιεύσεις των νεκροπόλεων της Νικόπολης, βλ. Τιβερίου - Παπαγιάννη, 2015, 3, σημ. 21.

⁸ Αν και η Ρώμη κατέστρεψε την Ήπειρο 140 χρόνια πριν, ο Οκταβιανός Αύγουστος την ευνόησε καθώς στα παράλια της κέρδισε τη σπουδαία νίκη του. βλ. Σράβων VII 7.6, 325, Suetonius Augustus 18, Δίων Κάσσιος LI, 1. Παλατινή Ανθολογία VI 236, IX 553. Πausanias V 23. 3, VII 18. 8-9, X 8. 3-5. Σαδικάκης 1964, 118-119, σημ. 1.

⁹ Γεωργίου 2007, 307-309. Ζάχος-Καλπάκης-Καππά - Κύρκου, 2008, 109-119. Τιβερίου-Παπαγιάννη 2015, 3-4.

¹⁰ Από σωστική ανασκαφή στην περιοχή μεταξύ θεάτρου και σταδίου προήλθε το 2008 η σαρκοφάγος με τους άθλους του Ηρακλή (*αρ. ευρ.* 123). Από τη θέση Μαργαρώνα, το 2009 βρέθηκε μεγάλο τμήμα σαρκοφάγου με τον μύθο του Μελεάγρου (*αρ. ευρ.* 216).

¹¹ *ΠΑΕ* 1913, 87-111. *ΑΔ* 36 (1981), Χρονικά Β'2, 279. *ΑΔ* 37 (1982), Χρονικά Β'2, 266. *ΑΔ* 38 (1983), Χρονικά Β'1, 232. *ΑΔ* 39 (1984), Χρονικά Β, 190-191. *ΑΔ* 42 (1987), Χρονικά Β'1, 322.

¹² Σαδικάκης 1965, 157-162. Σαδικάκης 1969, 66-85. Σαδικάκης 1970, 66-85.

¹³ Ο αριθμός των 200 Νικοπολιτών που αναφέρονται στη μελέτη αυτή, αυξάνεται στην πορεία της έρευνας, δεδομένου ότι, σύμφωνα με τον Στράβωνα, αλλά και την έκταση του ερειπιώνα της, ο πληθυσμός της Νικόπολης έφτανε σε δεκάδες χιλιάδες κατοίκους, βλ. Στράβων 7.7.6. Φιλαδέλφειος 1913, 83.

¹⁴ Ο μεγάλος αριθμός των επιγραφών απαιτεί διεξοδικότερη μελέτη και πιο αναλυτική παρουσίαση.

¹⁵ Βλ. τον Περιγραφικό Κατάλογο (Β' μέρος) με τους αρ. καταγραφής των αδημοσίευτων επιτάφιων στηλών, εκ των οποίων περίπου οι μισές σώζονται αποσπασματικά (θραύσματα).

παρουσίασης, αφού πρόκειται για μία πόλη η οποία σηματοδοτεί την αρχή των αυτοκρατορικών χρόνων για την Ήπειρο, καθώς αναδείχτηκε σε οικονομικό και διοικητικό κέντρο μιας ευρύτερης περιοχής. Η θέση της εξασφάλισε σταθερή επικοινωνία με τα νησιά του Ιονίου, την Κάτω Ιταλία, την Αθήνα, τις πόλεις της Πελοποννήσου και τα νησιά του Αιγαίου. Η επικοινωνία της με τη Μακεδονία και την Θράκη εξασφαλίστηκε μέσω της Εγνατίας οδού η οποία λειτούργησε ως διάυλος αμφίδρομης επικοινωνίας, γεγονός που αντανακλάται στα επιτύμβια μνημεία των εκτεταμένων νεκροταφείων της. Επίσης απαραίτητη είναι η σύντομη αναφορά στην **ύπαιθρο χώρα**, καθώς γεωγραφικοί, οικονομικοί και ιδεολογικοί παράγοντες καθόρισαν την επιλογή της θέσης όπου ιδρύθηκε η πόλη. Τα μνημύματα των συγκεκριμένων επιτύμβιων μνημείων αποτελούν την κύρια μέριμνα της έρευνας. Προκειμένου να γίνει κατανοητή η πραγματικότητα που βίωσαν οι άνθρωποι την εποχή κατά την οποία κατασκευάστηκαν σημειώνεται το **ιστορικό πλαίσιο**. Για τις **θέσεις εύρεσης** των υπό εξέταση στηλών, οι πληροφορίες μας είναι περιορισμένες καθώς πολλές από αυτές βρέθηκαν κατά τις ανασκαφές των νεκροταφείων της πόλης, ενώ δεν είναι μικρός ο αριθμός εκείνων που βρέθηκαν από περισυλλογή. Ως προς την **τυπολογία** των στηλών η παραγωγή κωδικοποιείται σε ένα περιορισμένο σύνολο τύπων. Πρόκειται για στήλες απλές, παραλληλεπίπεδες, χωρίς κάποια διαμόρφωση, οι οποίες συνυπάρχουν με άλλες που φέρουν αετωματική επίστεψη, ελεύθερη οξυκόρυφη ή εγγεγραμμένη. Στα μνημεία αυτά η **επιτύμβια έκφραση** είναι ιδιαίτερα λακωνική. Εξακολουθούν να χαράσσουν το όνομα και το πατρώνυμο του νεκρού, όπως το συνήθιζαν από την ελληνιστική περίοδο, αλλά συμπληρώνουν την ηλικία και την καταληκτική επίκληση *χαῖρε*. Στο τέλος του Α' Μέρους, έμφαση δίδεται στα **συμπεράσματα**, κατά τα οποία γίνεται προσπάθεια ανασύνθεσης του κοινωνικού πλαισίου στο οποίο εντάσσονται οι στήλες. Αντλούνται στοιχεία για την ιστορία της Νικόπολης και τις κοινωνικές δομές. Η παρουσία ξένων ονομάτων πιστοποιεί τις μετακινήσεις ανθρώπων, που προγραμματίστηκαν τόσο από την πολιτική ηγεσία, όσο και εκείνες που συντελέστηκαν με οποιαδήποτε άλλη μορφή στο πλαίσιο οικονομικών ή κοινωνικών φαινομένων.

Οι επιτύμβιες στήλες τις Νικόπολης, στην πλειονότητά τους, χρονολογούνται στους τρεις πρώτους μεταχριστιανικούς αιώνες. Επειδή η μορφή τους δυσχεραίνει την ακριβή **χρονολόγησή** τους, η παρουσίασή τους έγινε κατά αύξοντα αριθμό

καταγραφής. Στον περιγραφικό κατάλογο, στο Β' Μέρος, γίνεται η παρουσίαση του κάθε μνημείου: προτάσσεται ο αριθμός ευρετηρίου, ο τόπος προέλευσης, ο χώρος φύλαξης του¹⁶, το υλικό, οι διαστάσεις της κάθε στήλης σε μέτρα, καθώς και εκείνες των γραμμάτων και η κατάσταση διατήρησής με μια μικρή περιγραφή. Αν και τυπολογικά, είναι ελάχιστα τα παραδείγματα που διαφοροποιούνται από τους καθιερωμένους τύπους επιτύμβιων στηλών, σε συγκεκριμένες περιπτώσεις περιγράφεται το σχήμα της στήλης και ο τρόπος επεξεργασίας της. Ακολουθεί η μεταγραφή της επιγραφής¹⁷, σχολιάζονται στοιχεία του κειμένου της και παρατίθεται η σχετική βιβλιογραφία και η χρονολόγησή της. Οι συντομογραφίες *αρ. ευρ.* και ο αριθμός που ακολουθεί, αναφέρονται στους καταλόγους του Αρχαιολογικού Μουσείου Νικόπολης. Για τις 23 στήλες που δεν φέρουν αριθμό ευρετηρίου (*αρ. ευρ.*), διότι είτε είναι χαμένες, είτε βρίσκονται στο μουσείο Nanius της Βενετίας (18), χρησιμοποιείται ο αριθμός με τη συντομογραφία *α/α*, σύμφωνα με την καταχώρησή τους, κατά αύξοντα αριθμό. Σε ένα ειδικό κεφάλαιο **Γ' Μέρος-Ευρετήρια** συντάχθηκαν κατάλογοι σχετικοί με την τυπολογία των στηλών, τη θέση εύρεσης, τα ανθρωπωνύμια των επιγραφών, κλπ. Το Γ' μέρος ολοκληρώνεται με πίνακα όπου σημειώνονται οι αντιστοιχίες στηλών-δημοσιεύσεων εφόσον υπάρχουν.

2. Το γεωγραφικό πλαίσιο.

2.1. Η πόλη

Η Νικόπολη και η χώρα της, ορίζονται στα βόρεια από τη λοφοσειρά του Μιχαλιτσίου, στα δυτικά από τις ακτές του Ιονίου πελάγους, στα ανατολικά από τον Αμβρακικό Κόλπο και στα νότια από την πεδιάδα που έφτανε ως το σημείο ένωσης του Αμβρακικού με το Ιόνιο (πίν. 1). Η γεωμορφολογία της περιοχής υπήρξε καθοριστικός παράγοντας για την πολιτική και ιστορική εξέλιξη της πόλης¹⁸. Από πολεοδομική άποψη, η Νικόπολη χτίστηκε σύμφωνα με τη δοκιμασμένη χάραξη των πόλεων από την ελληνιστική περίοδο, με νησίδες στο ορθογώνιο ρωμαϊκό

¹⁶ Στην περίπτωση εκείνη που λείπουν στοιχεία για τον ακριβή τόπο προέλευσης, οι σχετικές επιγραφές εντάσσονται στον ευρύτερο γεωγραφικό χώρο της Νικόπολης.

¹⁷ Στις δημοσιευμένες στήλες, η μεταγραφή των επιγραφών τους γίνεται με βάση τις δημοσιεύσεις τους. Στις περιπτώσεις που το αρχαίο κείμενο δεν έχει μελετηθεί από την υπογράφουσα, παρατίθεται αυτούσια η καλύτερα δημοσιευμένη ανάγνωση του επιγραφικού κειμένου (πρόκειται για τις στήλες με την ένδειξη στον κατάλογο ως «αταύτιστες», οι οποίες είναι υπό αναζήτηση, καθώς και εκείνες που βρίσκονται στο Museum Nanius στη Βενετία).

¹⁸ Στράβων 10.2.2. Πausanias 5.23.3.

αστικό σύστημα. Η χωροταξική ανάπτυξη των νεκροπόλεων κατά μήκος κύριας οδού και εκτός των τειχών, συναντάται στα ρωμαϊκά νεκροταφεία της Ιταλίας και ακολουθεί πρότυπα των κλασικών και ελληνιστικών χρόνων του ελλαδικού χώρου¹⁹. Οι πέντε νεκροπόλεις αναπτύχθηκαν εξωτερικά των ρωμαϊκών τειχών, κατά μήκος των μεγάλων οδικών αξόνων της πόλης που έφταναν στο Προάστειο, στα αγροκτήματα και στα τρία λιμάνια της²⁰, τον Κόμαρο στο Ιόνιο²¹, το Μάζωμα και το Βαθύ²² στον Αμβρακικό κόλπο (πίν. 2). Η βόρεια Νεκρόπολη, κατά μήκος της ταφικής οδού που οδηγούσε στο «*έν ἄλσει Πράστειον*», χαρακτηρίζεται κυρίως από οικογενειακούς τάφους εύπορων ιδιωτών (μαυσωλεία), χωρίς να λείπουν και απλούστερες ταφές²³. Οι κάτοικοι των γειτονικών περιοχών που τη συνοίκησαν προσαρτήθηκαν οριστικά στα όριά της και ακολούθησαν την τύχη της. Το προνομιούχο καθεστώς που επικρατούσε για τους πολίτες επέτρεπε την διοικητική τους αυτονομία, την χρήση της ελληνικής γλώσσας και διευκόλυνε την επικοινωνία και τις πολιτιστικές επαφές με άλλες περιοχές. Οι επιτύμβιες στήλες φέρουν ελληνικές επιγραφές, εκτός από δέκα, οι οποίες είναι στη λατινική γλώσσα.

2.II. Η ύπαιθρος χώρα

Σύμφωνα με το Στράβωνα (7.7.6) η Νικόπολη είχε *χωραν πολλήν*, καθώς δυτικά έφτανε ως το Ιόνιο πέλαγος και εκτεινόταν ανάμεσα στις ρωμαϊκές αποικίες της Φωτικής και της Πάτρας. Στα νοτιότερα όριά της ήταν η Αλυζία και η Στράτος από το 14 π.Χ. κ.ε., ενώ στα ΒΔ η Κασσώπη²⁴. Ο ζωτικός χώρος ήταν οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις γύρω από τον Αμβρακικό κόλπο²⁵, οι οποίες χωρίστηκαν σε γεωργικούς κλήρους και διανεμήθηκαν στους πρώτους οικιστές²⁶. Ιδιαίτερα στα χρόνια του Τραϊανού (103-114 μ.Χ.) η περιοχή γνώρισε ιδιαίτερη ακμή, όπως φαίνεται από την επιμελημένη οικοσκευή των περισσότερων παράκτιων επαύλεων

---

¹⁹ Γεωργίου 2007, 321.

²⁰ Στράβων VII 7.5.

²¹ Leake 1835, 195. Oberhummer 1887, 206.

²² Leake 1835, 196. Φλαδελφεύς 1913, 94.

²³ Έχουν εντοπιστεί 30 περίπου μαυσωλεία (1^{ος}-3^{ος} αι. μ.Χ.). Στο εσωτερικό τους έφεραν σαρκοφάγους, κτιστούς τάφους ή τεφροδόχα αγγεία σε κόγχες. Εκτός από μεμονωμένους τάφους, έχουν ερευνηθεί διάφοροι τύποι τάφων σε οργανωμένους ταφικούς περιβόλους, όπως κιβωτιόσημοι, κεραμοσκεπείς, κτιστές θήκες με τεφροδόχα αγγεία, εγχυτρισμοί, κλπ., Ζάχος 2015, 148-151. Στεφανίδου-Παπαγιάννη 2015, 4-6.

²⁴ Σαμσάρης 1994, 24 - 25.

²⁵ Συμπεριλάμβανε την αρχαία Κασσωπαία, την αρχαία Αμβρακία, την αρχαία Αμφιλοχική και το μεγαλύτερο μέρος της Ακαρνανίας. Σαμσάρης 1994, 25. Δουκέλλης 1990, 269-286.

²⁶ Ζάχος 2015, 27.

και αγροτικών συγκροτημάτων στην περιφέρειά της²⁷. Έχει υποστηριχθεί ότι στους ρωμαϊκούς χρόνους, για την καλύτερη διακίνηση των προϊόντων, διανοίχτηκε οδική αρτηρία, που άρχιζε από τη Νικόπολη και το Άκτιο και κατέληγε μέσω Αιτωλοακαρνανίας, στην Πάτρα. Ο δρόμος αυτός χρησιμοποιούνταν εκ παραλλήλου, μεγάλο κεντρικό οδικό άξονα ο οποίος, ήδη από τους αρχαϊκούς χρόνους, διερχόταν κατά μήκος της ανατολικής ακτής του Αμβρακικού έως τις παρυφές της Αμβρακίας²⁸.

Το ιστορικό πλαίσιο.

Η νίκη του στόλου του Οκταβιανού ενάντια στις δυνάμεις του Αντωνίου και της Κλεοπάτρας, κατά τη ναυμαχία στη θαλάσσια περιοχή του Ακτίου το 31 π.Χ., εδραίωσε πλήρως την εξουσία του νικητή, ο οποίος οδηγήθηκε στην απόφαση να συγκεντρώσει τον πληθυσμό σε μια νέα πόλη. Ακολούθησε η ίδρυση και ο συνοικισμός της Νικόπολης²⁹, από τις γύρω περιοχές και πόλεις (Αμβρακία, Ακαρνανικές, Αιτωλικές πόλεις κλπ) οι οποίες εντάχθηκαν στο *territorium* της νέας πόλης³⁰. Ο Στράβωνας, κατονομάζει τις πόλεις που συμμετείχαν στο συνοικισμό³¹. Μετά τα έργα ανάπτυξης του ιδρυτή της Νικόπολης, Οκταβιανού Αυγούστου, η περιοχή γνώρισε ιδιαίτερη ακμή, όταν ο αυτοκράτορας Τραϊανός (103-114μ.Χ.) προχώρησε στην αναδιοργάνωση της επαρχιακής διοίκησης και υλοποίησε έργα υποδομής στις επαρχίες της αυτοκρατορίας μετά το 106 μ.Χ., με τα λάφυρα από τον πόλεμο εναντίων των Δακών³². Τότε ιδρύεται η αυτόνομη επαρχία της Ηπείρου με πρωτεύουσα τη Νικόπολη. Τα έργα αφορούσαν κυρίως στην ενίσχυση του χερσαίου και θαλάσσιου δικτύου, καθώς και στην ανέγερση δημοσίων οικοδομημάτων (Ωδείο). Ευεργετική για τη Νικόπολη ήταν και η πολιτική του Αδριανού 117-138μ.Χ.(ανέγερση Β. Θερμών, ανακαίνιση Θεάτρου). Οι μεγάλες

---

²⁷Για την περιφέρεια της Νικόπολης βλ, Κωνσταντάκη 2018, 21-38 με κατάλογο των θέσεων και συγκεντρωμένη βιβλιογραφία.

²⁸ Η πρώτη μεγάλη οδική αρτηρία. αρχικά έγινε για να ενώσει τους Αμβρακιώτες με τους Αμφιλόχιους και τους Ακαρνανές και εν συνεχεία με την Αιτωλική Συμπολιτεία. Χρησιμοποιήθηκε από την αρχαϊκή περίοδο, έως τους ρωμαϊκούς και τους βυζαντινούς χρόνους, για να ενώσει τη Νικόπολη, μέσω Αμβρακίας, με τη Ναύπακτο και την Πάτρα, βλ. Αξιώτη 1980, 186-205.

²⁹ Στραβ. 7. 6. Παλ. Ανθ. IX 553. ΠΑΥΣ. 5. 23.3. Strauch 1996, 156-158. FANTASIA 2017, 190-192. Για τη μεταφορά υλικού από την Αμβρακία στη Νικόπολη βλ. Κατσαδήμα 2007, 94-95, σημ. 44-55.

³⁰ Purcell 1987,71-90. Strauch 1996, 156-210.

³¹ Στραβ, 7. 7. 6.

³² Δίων Κ. 68. 7.1: Και έδαπάνα πάμπολλα μέν ές τούς πολέμους πάμπολλα δε ές τά τής εΐρήνης έργα, καί πλεΐστα καί αναγκαιότατα καί έν όδοΐς καί έν λιμέσι καί έν οΐκοδομήμασι δημοσίοις κατασκευάσας ούδενός αίμα ές ούδέν αύτΰν άνάλωσεν

βαρβαρικές επιδρομές των Ερούλων το 267 μ.Χ., δεν άφησαν την περιοχή αλώβητη όπως δείχνουν δύο θησαυροί που προέρχονται από τη Νικόπολη με την ίδια χρονολογία απόκρυψης³³. Η διοικητική αναδιοργάνωση του κράτους στην πρώτη δεκαετία του 4^{ου} αι. μ.Χ. από τον Διοκλητιανό και τον Κωνσταντίνο σε συνδυασμό με την ίδρυση της Επαρχίας της Παλαιάς Ηπείρου, με πρωτεύουσα τη Νικόπολη, σηματοδότησε την έναρξη μιας νέας περιόδου ευημερίας για την περιοχή. Η ανανέωση πολυτελών ιδιωτικών οικιών (domus urbanae) στην ίδια τη Νικόπολη³⁴, καθώς και στην περιφέρειά της³⁵, μαρτυρούν για τη συνέχιση των εμπορικών-δραστηριοτήτων στην περιοχή³⁶. Από τα μέσα του 4^{ου} έως το τέλος του 6^{ου} αι. μ.Χ. οι βαρβαρικές επιδρομές από τους Βησιγότθους, τους Βάνδαλους και τους Οστρογότθους, που κατέκλυσαν το χώρο της Ηπείρου, σηματοδότησαν και τον περιορισμό του τειχισμένου χώρου της Νικόπολης στο ένα πέμπτο του αρχικού.

3. Οι επιτύμβιες στήλες

3.1. Θέσεις εύρεσης

Ο μεγαλύτερος αριθμός των επιτύμβιων στηλών, όπως ήταν αναμενόμενο, βρέθηκε στην περιοχή των νεκροπόλεων. Οι στήλες ήρθαν στο φως τόσο από ανασκαφές, όσο και από περισυλλογή ή επιφανειακές έρευνες, ενώ ορισμένες βρέθηκαν σε δεύτερη χρήση σε ρωμαϊκά και πρωτοχριστιανικά κτίρια ως οικοδομικό υλικό (πίν.3). Ποσοτικά οι περισσότερες στήλες, προέρχονται από τις θέσεις «Νικολάρα» στην ανατολική νεκρόπολη και «Μπούφι» και «Κουμάσια» στη δυτική νεκρόπολη, όπου βρέθηκαν πάνω από πενήντα. Ακολουθούν οι θέσεις στο βόρειο και ανατολικό σκέλος του ρωμαϊκού τείχους, η περιοχή του Ωδείου, η βόρεια νεκρόπολη, οι θέσεις «Ματσουγιάννινα», κοντά στο Υδραγωγείο, σε αγροκτήματα κοντά στο ανατολικό σκέλος των ρωμαϊκών τειχών, κοντά στο σημερινό χωριό Μύτικας, στη θέση «Μπάλη» και σε άλλα αγροκτήματα - ιδιοκτησίες κατοίκων της περιοχής (βλ.Γ' Μέρος, Ευρετήρια: θέσεις εύρεσης). Αξίζει να υπογραμμιστεί, ότι μεγάλος αριθμός των ενεπίγραφων στηλών από τα παραπάνω σημεία, που έχει εντοπισθεί

³³ Από την περιοχή της Νικόπολης προέρχονται δυο θησαυροί με την ίδια χρονολογία απόκρυψης, βλ. Τουράτσογλου 2006, αρ. 446, 448.

³⁴ Ενδεικτικά για την οικία του Μ. Αντωνίνου στη Νικόπολη βλ. Κύρκου 2006 .

³⁵ Βλ. επίσης Palli, Riginos, Lamprou 2017, 1-21.

³⁶ Ειδικά για τις αγροκίες όπως των Σελλάδων και της Στρογγυλής, το γεγονός ότι συνεχίζουν να λειτουργούν καθόλη τη διάρκεια του 4^{ου} αι.μ.Χ. δείχνει ότι η διατήρησαν την σημασία τους στη διακίνηση ανθρώπων και αγαθών στη μείζονα περιφέρεια του Αμβρακικού Κόλπου, βλ. Φάκλαρη, Νιάρου 2013, 486.

σε δεύτερη χρήση, συνήθως ως υλικό δομής, και δυσχεραίνει την κατανόηση της χωροθέτησής τους εντός των νεκροπόλεων³⁷.

3.II. Τυπολογική κατάταξη:

Υλικό

Από το σύνολο των διακοσίων πενήντα δύο επιτύμβιων στηλών, οι περισσότερες είναι κατασκευασμένες από ένα λευκό, λεπτόκοκκο μάρμαρο. Κάποιες άλλες, έχουν λαξευτεί σε κυανόφαιο μάρμαρο ή σε άλλα είδη μαρμάρου, όπως ένα χοντρόκοκκο γκριζωπό, ή δύο άλλα με διαφορετική σύσταση, που ίσως προέρχονται από τη Θάσο³⁸. Είναι γεγονός ότι η μακροσκοπική παρατήρηση του υλικού κατασκευής των μνημείων, όταν αυτή δεν συνοδεύεται από χημικές αναλύσεις, δεν είναι δυνατόν να δώσει ασφαλή αποτελέσματα, σχετικά με τη σύσταση και την προέλευση του υλικού.

Δεδομένου ότι, στην ευρύτερη περιοχή της Νικόπολης δεν έχουν εντοπιστεί λατομεία μαρμάρου και λαμβάνοντας υπόψη την ευρεία κυκλοφορία του πεντελικού μαρμάρου σε τοπικά εργαστήρια του ελλαδικού χώρου κατά τον 1^ο αι. και ιδιαίτερα από τις αρχές του 2^{ου} αι. μ.Χ., είναι πολύ πιθανό μαζί με τις αττικές σαρκοφάγους³⁹, να εισάγονταν στη Νικόπολη τεμάχια από τα λατομεία της Πεντέλης, για τη λάξευση σαρκοφάγων, επιτύμβιων στηλών, στην αρχιτεκτονική, κλπ.⁴⁰. Τα μεγάλα ορθογώνια κομμάτια μαρμάρου, που έφταναν στο εργαστήριο, λαξεύονταν έχοντας ορίσει τη μία όψη ως κύρια. Οι στήλες που φέρουν επιγραφές και στις δύο όψεις, χαραχτήκαν ανεξάρτητα η μία από την άλλη, από διαφορετικό χαρακτήρα και σε διαφορετικό χρόνο⁴¹. Αν και οι γνώσεις μας για τα τοπικά εργαστήρια της Νικόπολης είναι ελάχιστες, είναι πολύ πιθανόν σε μια ακμάζουσα πόλη με μεγάλο πληθυσμό και αυξημένη ζήτηση τέτοιων έργων, να λειτουργούν τεχνίτες ντόπιοι ή μετακινούμενοι, οργανωμένοι σε μικρές ομάδες ή σε ευρύτερο σχήμα.

---

³⁷ Ντούζουγλη - Ζάχος 1994, 41- 43.

³⁸ Βλ. ενδεικτικά *αρ. ευρ.* 2455 (πίν. 156). Αυτά τα είδη μαρμάρου χρησιμοποιούνται και σε άλλα μνημεία της Νικόπολης, όπως στην κατασκευή σαρκοφάγων στα τοπικά εργαστήρια, βλ. Τιβερίου & Παπαγιάννη 2015, 27-28.

³⁹ Βλ. Τιβερίου - Παπαγιάννη 2015, 9-10.

⁴⁰ Πάνω σε πεντελικό μάρμαρο και από τεχνίτες νεοαττικών εργαστηρίων φιλοτεχνήθηκαν τα γλυπτά της ζωφόρου του βωμού της Νικόπολης, βλ. Ζάχος 2007, 429.

⁴¹ Βλ. *αρ. ευρ.* 55, 1242.

Τύποι επιτάφιων στηλών:

Από το σύνολο των στηλών, μόνο πενήντα σώζονται ακέραιες. Το ελάχιστο και μέγιστο ύψος τους κυμαίνεται από 0.20 ως 1,40μ., ενώ το πλάτος τους από 0.15 ως 0.47μ. Αν και οι επιτύμβιες στήλες της Νικόπολης είναι απλές ορθογώνιες, χωρίς πολυτελή διακόσμηση, είναι δυνατόν να διακριθούν σε επιμέρους ομάδες:

Εκτός από τις 4 ελληνιστικές στήλες με τους καθιερωμένους τύπους της εποχής που φιλοτεχνήθηκαν στα τοπικά εργαστήρια κυρίως της Αμβρακίας, *αρ. ευρ.* 889, 973, 2639, 3413 (πίν. 69, 105, 161, 189) οι στήλες που μελετήθηκαν κατατάσσονται τυπολογικά ως εξής:

1. Στήλες ορθογώνιες, επιμήκεις με οριζόντια άνω απόληξη. Πρόκειται για την μεγαλύτερη ομάδα. Ενδεικτικά οι πιο άρτιες στήλες αυτού του τύπου, είναι οι ακόλουθες: *αρ. ευρ.* 21, 28, 36, 48, 54-57, 59-60. 261, 362, 363, 387, 956, 3400, 3410, 3420 (πίν. 5, 8, 9, 12, 15-21, 59, 62, 63, 64, 70. 95, 185, 186, 195). Κάποιες παρουσιάζουν μείωση προς τα κάτω, όπως οι στήλες με *αρ. ευρ.* 55, 78 (πίν. 16, 35).

2. Στήλες τετράγωνες. Σε τέσσερις τουλάχιστον στήλες αυτού του τύπου, η επιγραφή καλύπτει το άνω ήμισυ ή ολόκληρη την επιφάνει της κύριας όψης: *αρ. ευρ.* 58, 892, 893, 897 (πίν. 19, 70. 71, 75).

3. Στήλες με επίστεψη οριζόντιας, έγκοιλης ή κυρτής ταινίας, βλ. *αρ. ευρ.:* 61, 239, 947, 988, 1051 (πίν. 22, 42, 86, 110. 131), ή κυματίου, βλ. *αρ. ευρ.:* 72 και 2890 (πίν. 32, 172, κοσμείται με οριζόντια επίστεψη από ταινία και λοξότμητο κυμάτιο).

4. Στήλες με αετωματική επίστεψη:

α. Στήλες με ελεύθερο ανάγλυφο αέτωμα: *αρ. ευρ.* 38, 2665 (πίν. 10. 163).

Στο αέτωμα ανάγλυφο πλαίσιο πλαίσιο στο τύμπανο και συμφυή ακρωτήρια με τριγωνική άνω απόληξη. Στο τύμπανο ασπιδίσκη με ανάγλυφο πλαίσιο. Δύο θραύσματα άλλων στηλών (*αρ. ευρ.* 947, 988, πίν. 86, 110), το σωζόμενο τμήμα οριζόντιας ανάγλυφης ταινίας πάνω από την επιγραφή, ίσως αποτελεί το κάτω μέρος ανάγλυφου αετώματος εγγεγραμμένου σε οριζόντια άνω απόληξη.

β. Στήλη με ανάγλυφο αέτωμα και πλευρικά ακρωτήρια εγγεγραμμένα στην οριζόντια άνω απόληξη και δίσκο-ασπιδίσκη στο κέντρο του τυμπάνου⁴². Επιγραφή σε ρηχό έγοιλο- *tabula annsata*. (*αρ. ευρ.* 1326, πίν. 139).

Ορισμένες στήλες, καταχωρούνται σε μεμονωμένες κατηγορίες όπως:

---

⁴² Εγχάρακτο αέτωμα σε οριζόντια άνω απόληξη, από τον 1^ο αι. π.Χ. έως και τους αυτοκρατορικούς χρόνους (1^{ος}-3^{ος} αι. μ.Χ.), βλ. Μποσνάκης 2008, 186.

5. Μία ορθογώνια πεσσοσχημη στήλη (βωμός): *αρ. ευρ.* 250 (πίν. 50). Αποτελείται από τον κορμό-ορθοστάτη, την βάση με την πλίνθο και την οριζόντια εξέχουσα ορθογωνική επίστεψη.

6. Δύο τουλάχιστον στήλες με πλαίσιο από γραπτή διακόσμηση: *αρ. ευρ.* 69, 362 (πίν. 29, 62). Η πρώτη σώζει ίχνη καστανέρυθρου χρώματος από γραπτή ταινία υπερκείμενη της επιγραφής και η δεύτερη στήλη φέρει διακόσμηση ταινίας από φολιδωτό μοτίβο σε ερυθρό χρώμα (πίν. 62).

7. Τέσσερις στήλες με ίχνη άλλης διακόσμησης (περιτένεια, κλπ): *αρ. ευρ.* 63, 653, 956, 1361, 4133α-ε (πίν. 23, 67, 95, 122, 141, 205).

Δύο ορθογώνιες στήλες (*αρ. ευρ.* 939, 947^α) φέρουν χαμηλά, κάτω από την επιγραφή, εγχάρακτη παράσταση αντικειμένου. Συγκεκριμένα, η στήλη του σαραντάχρονου Μεμίου Ζωσίμου φέρει ημικυκλικό αντικείμενο (δρεπάνι ή στλεγγίδα, πίν. 79), και η στήλη της Λένας (Λέ<αι>νας), της συζύγου του Διονυσίου, κυκλικό αντικείμενο (ίσως καθρέφτης, πίν. 87),

Σε κάποιες από τις στήλες το κάτω μέρος φαίνεται να είναι διαμορφωμένο (άπεργο) για την στερέωσή τους στο έδαφος⁴³. Επίσης, σημειώνεται ότι τουλάχιστον πέντε στήλες φέρουν ίχνη ύστερης επεξεργασίας (έξεργο ορθογώνιο, οπή κλπ.), λόγω της δεύτερης χρήσης τους σε ύστερο χρόνο⁴⁴.

3.III. Οι επιγραφές

Διάταξη

Οι επιγραφές χαράσσονται στην πιο επιμελημένη όψη της κάθε στήλης, και αναπτύσσονται στο πάνω τμήμα⁴⁵ ή ακόμη και σε ολόκληρη την ενεπίγραφη επιφάνεια⁴⁶, όταν δεν υπάρχει διαμορφωμένο πλαίσιο⁴⁷. Σε λίγες περιπτώσεις μεταγενέστερης χρήσης, οι στήλες φέρουν δεύτερη επιγραφή στην κύρια όψη⁴⁸ ή και στη δευτερεύουσα όψη τους. Πρόκειται για δέκα αμφίγραφες στήλες όπου σώζονται ολόκληρες ή αποσπάσματα επιγραφών στις δύο ενεπίγραφες πλευρές τους⁴⁹. Στις στήλες, όπου οι τιμώμενοι είναι περισσότεροι του ενός, δημιουργούνται

⁴³ Πρόκειται για τις στήλες με *αρ. ευρ.* 937, 1514, 2639, 2891, 3402 (πίν. 78, 149, 161, 173, 179).

⁴⁴ Πρόκειται για τις στήλες με *αρ. ευρ.* 36, 56, 61, 107 και 3420 (πίν. 9, 17, 22, 37, 195).

⁴⁵ Βλ. *αρ. ευρ.* 21, 36, 38, 59, 236 κ.ά.

⁴⁶ Βλ. *αρ. ευρ.* 55, 57, 58, 61, 69, 897, 2082 κ.ά.

⁴⁷ Εντός πλαισίου οι επιγρ. με *αρ. ευρ.* 956, 973, 1051, 1326, 2665.

⁴⁸ Βλ. *αρ. ευρ.* 1000.

⁴⁹ Βλ. *αρ. ευρ.* 55, 71, 72, 892, 894, 967, 976, 1242, 1361, 3411.

δυσκολίες στον προσδιορισμό του ατόμου, χάριν του οποίου κατασκευάστηκε το μνημείο. Η συγγενική σχέση του Φήλικα και της Σπένδουσας που είναι σύζυγοι, φαίνεται από τις επιγραφές των αντίστοιχων στηλών με *αρ. ευρ.* 362, 363, οι οποίες βρέθηκαν στον ίδιο τάφο (τάφος 5) στη Δυτική Νεκρόπολη.

Τα γράμματα σε γενικές γραμμές είναι ισομεγέθη, ενώ όταν δεν υπάρχει αρκετός χώρος ή δεν έχει προβλεφθεί σωστά η απαιτούμενη επιφάνεια λάξευσης της επιγραφής, παρατηρούνται στην ίδια επιγραφή, ανόμοια μεγέθη γραμμάτων⁵⁰. Σε γενικές γραμμές, η ποιότητα στη χάραξη των γραμμάτων των επιγραφών, είναι αντίστοιχη με το υλικό και το δούλεμα της στήλης. Συχνά τα γράμματα φέρουν ως διακοσμητικό στοιχείο ακρεμόνες, οι οποίοι, αν και δεν τους χρησιμοποιούμε για τη χρονολόγηση, απαντούν συχνότερα στις πρωιμότερες επιγραφές (τέλος 1^{ου} - αρχές 2^{ου} αι. μ.Χ.). Επίσης την ίδια περίοδο παρατηρούνται επιμηκύνσεις σκελών, όπως της κεραίας του Φ⁵¹, του Ρ⁵² ή του Ι⁵³ και αποδίδεται ως τεθλασμένη γραμμή η μεσαία κεραία του Α⁵⁴. Σημεία στίξης χρησιμοποιούνται, σε αρκετές επιγραφές⁵⁵. Το πιο συχνό σύμβολο ανάμεσα σε λέξεις ή στο τέλος των στίχων είναι το φύλλο κισσού⁵⁶. Χρησιμοποιείται ως σημείο, όπου πρέπει να γίνει παύση ή απλά ως διακοσμητικό θέμα. Εγχάρακτες υπογραμμίσεις για την ευθεία χάραξη των γραμμάτων παρατηρούνται σε λίγα παραδείγματα⁵⁷ ενώ σε κάποιες διασώζεται το κόκκινο χρώμα στα γράμματα⁵⁸. Τα φωνηεντικά ή ορθογραφικά λάθη, που αποδίδονται είτε σε ημιμάθεια του χαρακτήρα ή εκ παραδρομής, δεν είναι συχνά⁵⁹.

Οι επιγραφές στις στήλες είναι κατά κανόνα πεζές, σύντομες, στην απλούστερη μορφή επιτύμβιας επιγραφής, με την αναγραφή του ονόματος του νεκρού σε ονομαστική ή σπανιότερα σε γενική, την προσθήκη του πατρώνυμου ή σπανιότερα του ονόματος του συζύγου ή του μητρώνυμου⁶⁰, της ηλικίας του νεκρού και της

---

⁵⁰ Π.χ. η επιγραφή της στήλης με *αρ. ευρ.* 1046.

⁵¹ Βλ. *αρ. ευρ.* 20. 60. 75, 971, 2473.

⁵² Βλ. *αρ. ευρ.* 59, 1367, 2455.

⁵³ Βλ. *αρ. ευρ.* 240. 897, 1006, 1365, 1502, 2455.

⁵⁴ Βλ. *αρ. ευρ.* 20. 21, 23, 28, 48, 49 κ.ά.

⁵⁵ Βλ. *αρ. ευρ.* 47, 55, 61, 75, 237, 245, 363, 970, 1000, 1064, 1203, 1241, 1502, 1510. 2457, 3400. 3402, 4139.

⁵⁶ Επιγραφές με φύλλα κισσού, *αρ. ευρ.*: 20. 21, 23, 49, 54, 57, 59, 135, 139, 387, 892, 964, 977, 1046, 1051, 1064, 1360. 1361, 1367, 1420, 1790. 1798, 2082, 2407, 2408, 2457, 2473, 2665, 2891, 3409, 4108, 4133α-ε, 5035. Ορισμένες φέρουν φύλλα αμπέλου όπως η με *αρ. ευρ.* 49.

⁵⁷ Βλ. *αρ. ευρ.*: 964, 1064.

⁵⁸ Βλ. *αρ. ευρ.* 362, 363, 387, 956, 1000, 1015, 2689, 3409, 3416.

⁵⁹ Βλ. *αρ. ευρ.* 967 (β' όψη: *χέρε*), 3418 (*χέρε*).

⁶⁰ Βλ. *αρ. ευρ.* 937. Η παράθεση του μητρώνυμου συνηθίζεται περισσότερο στην Μακεδονία και στη Μ. Ασία, βλ. Ριζάκης-Τουράτσογλου 1985, 58, *αρ.* 46.

καταληκτικής επίκλησης *χαῖρε*⁶¹. Το τυπικό αναγραφής των επιγραφών με το όνομα του τιμωμένου (σε ονομαστική) με⁶² ή χωρίς πατρώνυμο⁶³ (σε γενική), με την αναγραφή της ηλικίας και την επίκληση *χαῖρε*⁶⁴, είναι το πιο συνηθισμένο στις επιτάφιας επιγραφές της Νικόπολης (όνομα - ηλικία - χαῖρε). Πιο κοντά στην αττική κλασική παράδοση, αλλά και στις επιτάφιας επιγραφές της Αμβρακίας, κλασικής και ελληνοιστικής περιόδου, όπου λιτά παρατίθεται το όνομα και το πατρώνυμο του νεκρού, είναι η στήλη με *αρ. ευρ.* 236 (πίν. 39) και αποτελεί μοναδικό παράδειγμα (*Περιγένης Δικαίου*)⁶⁵. Η στήλη με *αρ. ευρ.* 2639 (πίν. 160) που βρέθηκε στην περιοχή Νικόπολης και προέρχεται από την Αμβρακία, φέρει μόνο το όνομα της νεκρής *Γλαυκιδώ*, χρονολογείται στον 4^ο αι. π.Χ., και αποτελεί εύγλωττο παράδειγμα της πολιτικής του Αυγούστου⁶⁶.

Η πρόταξη του πατρωνυμικού πριν από το όνομα του τιμωμένου (*Φιλαργύρου Σώφρων υἱός, αρ. ευρ.* 55), συμβαίνει σπάνια. Στις γυναίκες προσθέτουν τη λέξη *θυγάτηρ* (*αρ. ευρ.* 68, 970, 1510) ή *γυνή* (*αρ. ευρ.* 363, 947), γιατί διαφορετικά δεν είναι δυνατό να διακρίνουμε αν πρόκειται για πατρώνυμο ή για όνομα συζύγου⁶⁷. Στους ξένους προστίθεται το εθνικό (*αρ. ευρ.* 946 *Θραῖξ, αρ. ευρ.* 973 *Ζακυνθία* κλπ). Από τις 141 στήλες με ευανάγνωστες επιγραφές, οι δεκαεννέα επιγραφές⁶⁸ δεν περιλαμβάνουν την ηλικία του νεκρού, ενώ σε οκτώ στήλες δεν χαράσσεται η επίκληση *χαῖρε*⁶⁹.

Κατά την περίοδο των δύο πρώτων μεταχριστιανικών αιώνων, από την εποχή του

---

⁶¹ Μόνο σε ένα παράδειγμα αναγράφεται το πατρώνυμο και το μητρώνυμο της νεκρής (*α/α* 226: *Σωτηρίχα Σωτηρίδα και Μέθης θυγάτηρ ἐτῶν κη'*).

⁶² Βλ. *αρ. ευρ.* 56, 58, 59, 68, 261, 363, 366, 645, 892, 955, 970, 978, 989, 1326, 1360, 1360.1367, 1420, 1510, 2665 (μητρώνυμο), 3418, 4139, α/α 214, α/α 215, α/α 238.

⁶³ Βλ. *αρ. ευρ.* 20, 21, 28, 48, 49, 53, 54, 55 (β'όψη), 57, 60, 61, 63, 65, 66, 69, 70, 71, 73, 78, 238, 250, 362, 653, 366, 870, 893, 894, 896, 898, 939 - 943, 946, 947, 950, 952, 956, 964, 965, 971, 977, 1001, 1015, 1016, 1018, 1064, 1240, 1241, 1242, 1361, 1364, 1365, 1502, 2082, 2408, 2473, 2085, 2815, 2890, 2891, 3403, 3409, 4108, α/α 217 - 218, α/α 220, α/α 235 - 236, α/α 239 - 244, α/α 248, α/α 251.

⁶⁴ Η επίκληση *χαῖρε* εμφανίζεται στις επιτύμβιες εκφράσεις κατά η μέση ελληνοιστική περίοδο σε διάφορα μέρη του ελληνικού κόσμου και διαδίδεται ακόμα περισσότερο στους τρεις πρώτους μεταχριστιανικούς αιώνες, βλ. Rizakis 1993, 112. Ριζάκης-Τουράτσογλου 2000, 247.

⁶⁵ Αδάμ-Βελήνη 2002, 104, σημ. 602. Κατσαδήμα 2003, 122.

⁶⁶ *SEG XXVII* (1977) 231. Προφανώς μεταφέρθηκε από την Αμβρακία στο πλαίσιο του συνοικισμού της Νικόπολης και ανήκει στα παλιότερα δομικά στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν στις κατασκευές της νέας πόλης (*spolia*), βλ. Ζάχος 2015, 35, για τον τύπο της στήλης, βλ. Κατσαδήμα 2007, 97.

⁶⁷ Για τη χρήση της έκφρασης *υἱός/ή θυγάτηρ δεῖνος*, βλ. Hagedorn 1989, 277-282. Rizakis 1996α, 20. Σβέρκος 2000, 145, σημ. 642.

⁶⁸ Πρόκειται για τις στήλες με *αρ. ευρ.* 36, 236, 366, 943, 947, 947α, 973, 988, 1000, 1251, 2455, 2639, 3418, 3420 και τις στήλες με α/α 224 (της Δεκμίας), 227 (του *Αύλου Θεοδωρίσκου*), 228 (του *Πομπωνίου Κορνοφικιανού*), 229 (του *Τιμοκράτη*), 250 (της *Αίγυλείας* και της *Κλαυδίας*).

⁶⁹ Πρόκειται για τις στήλες με *αρ. ευρ.*: 72, 236, 946, 953, 973, 1000, 1018, 2639.

Αυγούστου και εξής έως το 180 μ.Χ. (εποχή της *paax romana*), σπανίως δηλώνεται στην ελληνική γλώσσα ο ρωμαϊκός όρος *ἀπελεύθερος (libertus)*, όπως δηλαδή συμβαίνει με τις στήλες με *αρ. ευρ.* 870, 4139 (πίν.68, 207). Τα ονόματα των νεκρών με το όνομα του πατρός σε γενική, συνοδευόμενο από τη λέξη *δείνα υιός*, ανήκουν σε ελεύθερους⁷⁰. Επίσης ανήκουν σε απελεύθερους, τα ονόματα, τα οποία εκτός του *praenomen* και του *gentilicium*, περιλαμβάνουν ελληνικό *cognomen* (*αρ. ευρ.* 36, 69, 249, 250, 950, 967). Συχνά το ελληνικό προσωνύμιο (*praenomen*) στην αρχή του ονόματος, υποδηλώνει ότι πρόκειται για το όνομα δούλου (*αρ. ευρ.* 58)⁷¹.

Τα ονόματα

Από τις 252 ενεπίγραφες στήλες, περίπου 142 από αυτές, φέρουν ευανάγνωστες επιγραφές.

Στην πλειονότητά τους ακολουθούν το ελληνικό σύστημα ονοματοδοσίας, καθώς, στην πλειονότητά τους, τουλάχιστον 50, φέρουν ένα ελληνικό όνομα⁷². Δύο ονόματα φέρει ο νεκρός σε τουλάχιστον εικοσιπέντε στήλες⁷³ ενώ σε έντεκα στήλες ο νεκρός φέρει μόνο ένα ρωμαϊκό όνομα⁷⁴. Αρκετά ονόματα φέρουν το όνομα του γένους των αυτοκρατόρων εκείνων οι οποίοι απένειμαν στους υπηκόους τους το δικαίωμα του Ρωμαίου πολίτη (*Κλαύδιος, Ίούλιος, Φλάβιος*)⁷⁵. Στις περιπτώσεις⁷⁶, όπου τα πρόσωπα των επιγραφών φέρουν *tria nomina* και παρατηρείται συνδυασμός *gentilicium* και ελληνικού *cognomen*, πρόκειται είτε για εξελληνισμένους Ρωμαίους είτε για εκρωμαϊσμένους Έλληνες⁷⁷. Τα διπλά ονόματα, στην πλειοψηφία τους είναι ρωμαϊκό - ελληνικό⁷⁸. Σε σύνολο διακοσίων ογδόντα

⁷⁰ Βλ. επιγραφές στηλών με *αρ. ευρ.* 55, 56, 68, 249, 947, 1360, 1514.

⁷¹ Σχετικά με διάκριση δούλου-απελεύθερου-ελεύθερου πολίτη βλ. Μποσνάκης 2008, 197.

⁷² Ένα ελληνικό όνομα: στήλες με *αρ. ευρ.* 20, 49, 67, 73, 78, 941, 942 κ.ά.

⁷³ Δύο ονόματα: 25 στήλες με *αρ. ευρ.* 53, 54, 57, 59, 61, 63, 896, 939, 943, 949, 964, 965, 971^α, 990, 1001, 1502, 2455, 2473, 2890, 6345, α/α 219, α/α 220, α/α 227, α/α 236, α/α 237.

⁷⁴ Ένα ρωμαϊκό όνομα: 11 στήλες με *αρ. ευρ.* 71, 72, 239, 363, 944, 953, 955, 956, 988, 1051, 1203.

⁷⁵ Σβέρκος 2015, σελ. 168, σημ. 143.

⁷⁶ 3 *nomina*: στήλες με *αρ. ευρ.* 21, 36, 38, 69, 249, 250, 362, 387, 897, 936, 946, 947^α, 950, 967, 973, 1018, 1514, α/α 218, α/α 220, α/α 225, α/α 226, α/α 228, α/α 237, α/α 251 (ρωμαϊκό - ρωμαϊκό - ελληνικό: 13 παραδείγματα, ρωμαϊκό - ελληνικό - ελληνικό: 3 παραδείγματα, ρωμαϊκό - ρωμαϊκό - ρωμαϊκό: 4 παραδείγματα, ελληνικό - ελληνικό - ελληνικό: 4 παραδείγματα).

⁷⁷ Sherwin - White 1978, σελ. 254. *Tria nomina*: Χαρακτηριστικά τρία ονόματα που συμπλήρωναν την ονοματοδοσία των Ρωμαίων πολιτών. Αποτελούνταν από το *praenomen* (το μικρό όνομα), το *nomen gentilicium* (το όνομα της οικογένειας ή της φυλής στην οποία ανήκε) και το *cognomen* (το όνομα του συγκεκριμένου κλάδου της οικογένειάς του) ή το *agnomen* (ένα χαρακτηριστικό προσωπικό όνομα που οφειλόταν σε κάποια ιδιότητα, δηλαδή ένα είδος παρωνυμίου).

⁷⁸ Έχουμε περίπου 17 πρόσωπα με ένα ρωμαϊκό και ένα ελληνικό όνομα (*αρ. ευρ.* 53, 54, 57, 61, 63, 896, 939, 943, 949, 964, 965, 970, 971, 990, 2473, α/α 227, α/α 236, και 7 πρόσωπα με δύο ρωμαϊκά

επτά (287) προσώπων, απαριθμήθηκαν τουλάχιστον διακόσια σαράντα επτά (247) ονόματα. Τα ελληνικά ανθρωπωνύμια ανέρχονται σε εκατόν εξήντα οκτώ (168), ενώ τα ρωμαϊκά σε εβδομήντα εννέα (79). Τα ονόματα είναι πανελληνίου χαρακτήρα και μας πληροφορούν περισσότερο για τον ιδιωτικό, παρά για τον δημόσιο βίο των κατοίκων της Νικόπολης και κατανέμονται σε ποικίλες κατηγορίες. Υπερτερούν σε αριθμό τα ελληνικά ονόματα που φανερώνουν κάποια φυσική ή ηθική ιδιότητα ή εκφράζουν ελπίδα ή ευχή⁷⁹. Ακολουθούν αριθμητικά εκείνα που σχετίζονται με στοιχεία της φύσης και ακολουθούν ονόματα θεοφόρα, ιστορικά - μυθολογικά και πολύ λιγότερα εθνικά - γεωγραφικά (βλ. Γ' μέρος, Ευρετήρια). Σημειώνεται εδώ ότι τουλάχιστον εξήντα τρία (63) νέα ονόματα, προστέθηκαν στην προσωπογραφία της Νικόπολης.

Από τις 43 επιγραφές της Νικόπολης, περίπου 45 πρόσωπα απέκτησαν το δικαίωμα του Ρωμαίου πολίτη από το τέλος του 1^{ου} αι. π.Χ. μέχρι τις αρχές του 3^{ου} αι.μ.Χ. Ο 2^{ος} αι. μ.Χ. αποτελεί περίοδο ακμής για τη Νικόπολη μετά και την ευεργετική πολιτική του Αδριανού προς την πόλη. Παρατηρείται η σταδιακή αύξηση των ρωμαϊκών ανθρωπωνυμίων η οποία αφορά στα *gentilicia* και όχι στα *cognomina*, τα οποία στην συντριπτική τους πλειοψηφία παραμένουν ελληνικά. Αν και η Νικόπολη αποτελούσε κόμβο στο δίκτυο μετακίνησης στρατευμάτων και προώθησης προϊόντων στην ευρύτερη περιοχή του Αμβρακικού κατά τους αυτοκρατορικούς ρωμαϊκούς χρόνους, εντούτοις, ο μικρός αριθμός ρωμαϊκών ονομάτων⁸⁰, δείχνει ότι ο αριθμός των Ρωμαίων που είχαν εγκατασταθεί στα όριά της, θα πρέπει να ήταν περιορισμένος. Όπως συνάγεται από τα έως τώρα δεδομένα, φαίνεται ότι στην περιοχή δραστηριοποιούνταν Ρωμαίοι *negotiatores*⁸¹, υπόθεση η οποία

ονόματα (αρ. ευρ. 38, 60, 971^α, 2890, α/α 219, α/α 231, α/α 247).

⁷⁹ *Αγαθοκλέας, Αγαθόπους, Αγάθων, Αντέρως, Άστεκτος, Ειρήνη, Ελεύθερος, Επιγόνη, Επίκτησις, Έρωτις, Εύτυχης, Εύτυχιανός, Εύφάνης, Θάλλος, Καλβείσιος, Καλλιρόη, Καταθύμιον, Μέθη, Μελίτη, Νόητος, Όνησιμος, Σκέψις, Συμφέρουσα, Σύμφωρος, Συνέρως, Συντύχης, Σώζων, Σωσίστρατος, Σωτηρίδας, Σωτηρίς, Σωτηρίχα, Σωτήριχος, Σωτηρώ, Σώφρων, Τύχη, Τυχηκή, Υπερβάλλων, Υπνος, Φαωνία, Φίλα, Φήλιξ, Φιλάδελφος, Φιλάργυρος, Φιλέρω, Φίλητος, Φιλοξένα, Φιλουμενός, Ωφελίμα.*

⁸⁰ Άμίτιος (*LGPNI* IIIA, s.v.), Ροϋφος (*LGPNI* IIIA, s.v.), Πουβλιώι (*LGPNI* IIIA, s.v.=*SEG* LI 741). Βείβιος, Κατσαδήμα 2003, 85. Κλαύδιος, Καρατζένη 1999, 243.

⁸¹ Έχει υποστηριχθεί από τον Hatzfeld (1919, 23), ότι τα δύο αδέρφια με το όνομα Πόπλιος και Λεύκιος Ακίλιος, γιοί του Ποπλίου, που μνημονεύονται σε προξενικό ψήφισμα του Κοινού των Ακαρνάνων από το Ανακτόριο (IG IX 1², 2, 208) ήταν Ρωμαίοι *negotiatores* από την Αμβρακία. Ο ίδιος χρονολογεί το ψήφισμα μετά το 189 π.Χ., χωρίς να αποκλείει και μια μεταγενέστερη χρονολόγηση, μετά το 146 π.Χ. Επίσης βλ. Zoumbaki 2013, 57. Γενικά για τους Ρωμαίους επιχειρηματίες, εμπόρους που δραστηριοποιούνται στη Δυτική Ελλάδα βλ. Zoumbaki 2013, 53-66, και 63-66.

υποστηρίζεται και από την κυκλοφορία πρώιμων ρωμαϊκών κοπών⁸².

Στις περίπου 140 επιγραφές που εξετάστηκαν, αν και το διαθέσιμο υλικό από τα μέσα του 3^{ου} αι. μ.Χ. και μετά είναι ελάχιστο, μαρτυρούνται 88 πρόσωπα που φέρουν ρωμαϊκά ονόματα. Απαντούν πρόσωπα με ονόματα όπως Γάιος, Αύλος κλπ. τα οποία για τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, οφείλονται σε ρωμαϊκή επίδραση. Από τους Νικοπολίτες που έχουν τη ρωμαϊκή πολιτεία 8 ανήκουν στο γένος των Κλαυδίων, 7 στους Ιούλιους και 1 στους Καικίλιους.

3.IV. Χρονολόγηση

Οι πρωιμότερες επιτύμβιες στήλες που βρέθηκαν στην περιοχή της Νικόπολης, είναι τέσσερις και χρονολογούνται στους ελληνοιστικούς χρόνους (4^{ος}-3^{ος} αι. π.Χ.). Πρόκειται για τη στήλη της Γλαυκιδούς (*αρ. ευρ.* 2639, πίν.160) και τη στήλη δύο γυναικών της Αλκινόας και της Ζακυνθίας (*αρ. ευρ.* 973, πίν. 105) που κατασκευάστηκαν από ασβεστόλιθο και βρέθηκαν στο Μιχαλίτσι Πρεβέζης. Τμήμα από το πάνω μέρος μίας τρίτης ασβεστολιθικής στήλης και ένα θραύσμα μιας τέταρτης από μάρμαρο (*αρ. ευρ.* 889, 3413-πίν. 69,188), λόγω του τύπου τους, χρονολογούνται στην ίδια πρώιμη περίοδο. Δεν υπάρχουν ακριβή στοιχεία για την προέλευσή των δύο αυτών στηλών, ενώ τα ελάχιστα ίχνη από τις επιγραφές, δεν σώζουν όνομα ή άλλο στοιχείο των νεκρών. Άλλωστε, οι περισσότερες από τις στήλες που παρουσιάζονται στην παρούσα εργασία, βρέθηκαν από περισυλλογή ή τυχαία. Σημειώνεται εδώ, ότι περισσότερες από τις εξηνταπέντε περίπου στήλες που βρέθηκαν κατά την ανασκαφική έρευνα, χρονολογούνται στην αυτοκρατορική περίοδο (30 π.Χ.- τέλος 3^{ου} αι.μ.Χ.).

Οι τάφοι⁸³ που ανασκάφηκαν σε διάφορα σημεία του Δυτικού σκέλους του Ρωμαϊκού τείχους και σε επαφή με αυτό, στην πλειονότητά τους χρονολογούνται από από τις πρώτες δεκαετίες ίδρυσης της πόλης ως τις αρχές του 2^{ου} αι. μ.Χ.⁸⁴. Τα μαυσωλεία και οι ταφές μέσα σε αυτά και μέσα στους περιβόλους της βόρειας

---

⁸² Ενδεικτικά: Ρώμη, Quadrans, μετά το 211 π.Χ.: Μπονέλου 2013, 392, 405, αρ. κατ. 115. Ρώμη, Κουινάριος 97 π.Χ.: Κατσαδήμα 2007, 443, πίν. 77.2. Δηνάριο Αυγούστου: Αγγέλη 2013, 356, αρ. κατ. 143, πίν. 40, 48. Για την κυκλοφορία των ρωμαϊκών εκδόσεων στον ηπειρωτικό χώρο βλ. Παπαγεωργιάδου-Μπάνη 2013, 473-475.

⁸³ Πρόκειται για κεραμοσκεπείς τάφους, εγχυτρισμούς, ταφικές θήκες, ταφικά κτίσματα (Μαυσωλεία), βλ. Γεωργίου 2007, 309 & 311-312.

⁸⁴ Οι τάφοι προέρχονται από την περιοχή της δυτικής πύλης, στη συμβολή του τείχους με το βόρειο πύργο, στη βόρεια και στη νοτιοανατολική νεκρόπολη βλ. Ζάχος 2007, 287-288.

νεκρόπολης⁸⁵, φτάνουν χρονολογικά έως και τον 3^ο αι. μ.Χ.⁸⁶. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η επιτύμβια στήλη με επιγραφή που αναφέρεται σε δύο γυναίκες, στη Μεμμία Φίλα και στη Φουβεινία Πανθήρα (*αρ. ευρ.* 971, πίν. 104), η οποία βρέθηκε στην Ανατολική Νεκρόπολη, μέσα σε θαλαμωτό μαυσωλείο του τέλους του 2^{ου} /αρχές 3^{ου} αι.μ.Χ.⁸⁷. Στο τέλος του 3^{ου} αι. μ.Χ. τα οργανωμένα εκτός των τειχών νεκροταφεία της πόλης φαίνεται ότι εγκαταλείπονται. Αυτή η αλλαγή αποδίδεται στην επιδρομή των Ερούλων το 267 μ.Χ. η οποία επηρεάζει την ακμή της πόλης⁸⁸.

Εκτός από τα ανασκαφικά δεδομένα, ο τύπος των γραμμάτων στις επιγραφές των επιτύμβιων στηλών, συμβάλλει στη χρονολόγησή τους. Τόσο η καλή ποιότητα και η επεξεργασία του υλικού, όσο και η επιμέλεια στη γραφή των περισσότερων επιτύμβιων στηλών, χρονολογούν την πλειονότητα των επιγραφών στον 1^ο - 2^ο αι. μ.Χ.⁸⁹, περίοδο ακμής της Νικόπολης⁹⁰. Από τα μέσα του τρίτου αιώνα και εξής η γραφή εμφανίζεται αμελής και ο καμπυλόγραμμος τύπος γράμματων (μνηοειδή) είναι σε ευρύτερη χρήση⁹¹. Επειδή όμως ο γωνιώδης και ο καμπυλόγραμμος τύπος γραμμάτων, εμφανίζονται σε κάποιες περιπτώσεις μαζί στην ίδια επιγραφή⁹², αυτό έχει ως αποτέλεσμα, το κριτήριο του τύπου των γραμμάτων να είναι επισφαλές για

---

⁸⁵ Η κεραμική από τη θεμελίωση στο βόρειο σκέλος του ρωμαϊκού τείχους, δίνει ένα *terminus post quem* για το ανατολικό του τμήμα γύρω στα μέσα του 2^{ου} αι. μ.Χ. ή λίγο μετά, βλ. Αγγέλη 2007, 531. Επίσης λύχνοι από το νότιο και βόρειο νεκροταφείο χρονολογούν τα συγκεκριμένα τμήματα των νεκροπόλεων από τον 1^ο ως τα μέσα του 3^{ου} αι. μ.Χ. βλ. Πλιάκου 2007, 542.

⁸⁶ Κατά την ανασκαφική έρευνα κοντά στις πύλες των τειχών της Νικόπολης, οι τάφοι που ήρθαν στο φως, είναι μεταγενέστεροι του ρωμαϊκού τείχους, καθώς στη νότια πύλη του ρωμαϊκού τείχους, στην ομάδα των τάφων που αποκαλύφθηκαν είναι φανερή η διάθεση προσαρμογής της διατάξεώς τους προς το προϋπάρχον τείχος, βλ. Βοκοτοπούλου, 1973, 406. Γεωργίου 2007, 309.

⁸⁷ Ζάχος 2015, 159.

⁸⁸ Ζάχος 2007, 289.

⁸⁹ Χαρακτηριστική για τον 1^ο - 2^ο αι. μ.Χ., είναι σε μεγάλο αριθμό επιτάφιων επιγραφών, η προσεγμένη επεξεργασία των στηλών και η επιμελημένη γραφή. Το γράμμα άλφα (Α), αποδίδεται με την οριζόντια κεραία τεθλασμένη και το γράμμα κάππα (Κ) με τα σκέλη κεκλιμένα και βραχέα. Την περίοδο αυτή, η ανέγερση σταδίου, γυμνασίου, διαφόρων δημόσιων κτιρίων, η ίδρυση φιλοσοφικής σχολής από τον Επίκτητο (94 μ.Χ.)⁸⁹, η νομισματοκοπία, κλπ., δείχνουν την συνεχή ανάπτυξη της πόλης από την ίδρυσή της και εξής, βλ. Σαμσάρης 1994,1. Ζάχος 2015, 32.

⁹⁰ Επί Τραϊανού (97 - 117 μ.Χ.), η Ήπειρος ήταν αυτόνομη επαρχία με πρωτεύουσα τη Νικόπολη. Ο Αδριανός (117 - 138 μ.Χ.), την επισκέφτηκε τρεις φορές και λατρεύτηκε για τις ευεργεσίες του προς την πόλη, βλ. Stefanidou - Tiveriou 2007, 504-505. Κύρκου 2007, 333-345. Ζάχος 2015, 32-33.

⁹¹ Αυτή την περίοδο, η πόλη γνωρίζει διάφορα δεινά τόσο από ένα δυνατό σεισμό βλ. Hetzberg - Καρολίδη, 240, όσο και από την επιδρομή των Ερούλων το 267 μ.Χ., βλ. αναφορά ιστορικού Ζωσίμου (1.39.1) «οι Ερούλοι διέθεσαν κάκιστα την Ελλάδα» [δυστυχώς, δεν γίνεται λόγος ειδικά για Νικόπολη]. Στο τέλος του 3^{ου} αι. μ. Χ., η άνοδος στο θρόνο του Διοκλητιανού (283 - 305 μ.Χ.) στο θρόνο, δίνει στη Νικόπολη πνοή ανάπτυξης: η Νικόπολη αποκτά ισχυρά τείχη και γίνεται, στο πλαίσιο των διοικητικών μεταρρυθμίσεων, πρωτεύουσα της *Παλαιάς Ηπείρου* (Epirus Vetus).

⁹² Στη Νικόπολη επιτάφιες επιγραφές με μνηοειδή γράμματα: *αρ. ευρ.* 36, 55, 363, 898, 1240, 1420 κ.ά. Η τακτική χρήση των μνηοειδών γραμμάτων φαίνεται ως φαινόμενο του ύστερου 3^{ου} αι. π.Χ. και αργότερα τους πρώτους μεταχριστιανικούς αιώνες, βλ. Cabanes 1976a, 454, Meyer 2013, 20-21.

τη χρονολόγηση.

Για τα ονόματα που φέρουν *nomen gentis*, θεωρούμε ως *ante quem* το έτος 212 μ.Χ. όταν, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, χορηγήθηκε σε όλους τους ελεύθερους κατοίκους του Ρωμαϊκού κράτους η Ρωμαϊκή πολιτεία μετά την εφαρμογή της *Constitutio Antoniana* (212 μ.Χ.) από τον Καρακάλλα⁹³. Τότε η διάδοση των *Nomina romana* γενικεύεται, καθώς παραχωρείται το δικαίωμα του Ρωμαίου πολίτη σε όλους τους ελεύθερους ξένους (*peregrini*) της αυτοκρατορίας⁹⁴. Οι Νικοπολίτες φορείς της ρωμαϊκής πολιτείας που μπορούν να χρονολογηθούν, δεν είναι παλαιότεροι από τον 2^ο μεταχριστιανικό αιώνα. Από τα 16 χρονολογημένα πρόσωπα, 8 ανήκουν στο γένος των Κλαυδίων, 7 στους Ιούλιους και 1 στους Καικίλιους. Τα ρωμαϊκά ονόματα που μαρτυρούνται στις επιγραφές της Νικόπολης αυξάνονται σημαντικά κατά τη διάρκεια της εποχής του Κλαυδίου και ακόμα περισσότερο τον 2^ο αι. κυρίως στα ονόματα γένους. Τα *cognomina*, αυξάνονται παράλληλα με τα *gentilicia*, με σαφή προτίμηση στα ελληνικά ονόματα, γεγονός που αποδεικνύεται από τα τουλάχιστον 18 πρόσωπα που ενταφιάστηκαν στη Νικόπολη και φέρουν *tria nomina*. Δύο στήλες με λατινικές επιγραφές αφιερωμένες στον *Cerrius Ferox* και στον Σέξτο Ποπίλλιο Αγάθωνα (δίγλωσση), χρονολογούνται με σχετική ακρίβεια καθώς συνδέονται με ιστορικά γεγονότα. Η πρώτη με αρ. ευρ. 38, αποτελεί μαρτυρία για τον αυτοκρατορικό στόλο της Ραβέννας (*Praetoria Ravennate*), ο οποίος είχε τον αναγραφόμενο τίτλο *praetoria*, από το τέλος του 1^{ου}/αρχές 2^{ου} αι. μ.Χ. ως το 214μ.Χ. Η δεύτερη επιγραφή με αρ. ευρ. 36, σχετίζεται με τις μετακινήσεις των Ιταλών *negotiatores* από τη Δήλο, μετά την εισβολή του Μιθριδάτη στο νησί το 88π.Χ. και την καταστροφή του λιμανιού του Πειραιά από τον Σύλλα.

4. Παρατηρήσεις – Συμπεράσματα

Η ίδρυση της Νικόπολης στην αρχή των αυτοκρατορικών χρόνων και σε κομβικό σημείο στο οδικό δίκτυο, αποτελεί σημείο αναφοράς της πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής οργάνωσης της Ήπειρου, ως πόλη ελεύθερη, αυτόνομη με έντονο ελληνικό χαρακτήρα.

Οι επιτύμβιες στήλες της Νικόπολης δίνουν σημαντικά στοιχεία της κοινωνικής

---

⁹³ Όσοι φέρουν το όνομα Αύρηλιος τοποθετούνται μετά το 212 μ.Χ., βλ. Σαρικάκης 1965, 19.

⁹⁴ Μποσνάκης 2008, 199.

ζωής και του χαρακτήρα της πόλης, καθώς αποτελούν ένα αντιπροσωπευτικό σύνολο της επαρχιακής τέχνης δημόσιων και ιδιωτικών επιτύμβιων μνημείων, κυρίως την περίοδο των αυτοκρατορικών χρόνων.

1. Ο αριθμός των επιτύμβιων στηλών που συγκεντρώθηκαν, υποδηλώνει την οργάνωση ενός ή περισσότερων τοπικών εργαστηρίων τα οποία προφανώς οργανώθηκαν από τα πρώτα χρόνια ίδρυσης της πόλης, καθώς οι Έλληνες κάτοικοι της ευρύτερης περιοχής που συνοικίστηκαν σε αυτή, προέρχονταν από οργανωμένες ακμάζουσες πόλεις, όπως η Αμβρακία⁹⁵ και η Λευκάδα, με διαπιστωμένα εργαστήρια λιθοξόων. Την πρώτη ύλη, το μάρμαρο, φαίνεται ότι το εισήγαγαν⁹⁶, για να καλύψουν τις παραγγελίες του πληθυσμού μιας μεγάλης πόλης. Η ομοιογένεια των τυπολογικών στοιχείων, αλλά και οι ιδιαιτερότητες ή οι περιπτώσεις τύπων στηλών που απαντούν μεμονωμένα, αποδίδονται σε κοινή εργαστηριακή ομάδα, ή στις ενδεχόμενες επιδράσεις που δεχόταν η πόλη από τους τεχνίτες που ίσως μετακινούνταν από πόλη σε πόλη. Το γεγονός ότι, η τυπολογία των επιτύμβιων στηλών ακολουθεί την ελληνιστική κοινή, ενώ απουσιάζουν οι στήλες ρωμαϊκού τύπου (ανάγλυφα πορτραίτα, προτομές κλπ), υποδηλώνει ότι η ρωμαϊκή παρουσία στην περιοχή της Νικόπολης υπήρξε υποτονική.

2. Στην παρούσα εργασία, λίγες μαρτυρίες διαθέτουμε για κατηγορίες του πληθυσμού, δηλαδή τεχνίτες, απελεύθερους, μονομάχους, ναυτικούς και δούλους. Τα κείμενα των επιγραφών στην πλειονότητά τους είναι λακωνικά, και σε λίγες περιπτώσεις αναφέρονται και άλλα στοιχεία που αφορούν τον νεκρό, όπως το επάγγελμά του, η καταγωγή του, ή κάποια άλλη ξεχωριστή ιδιότητά του⁹⁷. Η Νικόπολη, το κέντρο της Ηπείρου, κατεξοχήν αγροτο-κτηνοτροφική περιοχή, συγκέντρωσε αγρότες, κτηνοτρόφους, παλαίμαχους ναύτες ή λεγεωνάριους και εμπόρους

3. Οι επιφανείς πολίτες, οι οποίοι φροντίζουν και βοηθούν την πόλη, τιμώνται με

---

⁹⁵ Κατσαδήμα 2003, 70-82.

⁹⁶ Εκτός από τις εισαγωγές μαρμάρου, η εισηγμένη κεραμική από Μ. Ασία και άλλα κέντρα της Μεσογείου, που βρέθηκε στη Νικόπολη, επιβεβαιώνει την ακμή της πόλης, κυρίως τον 2^ο αι. μ.Χ., βλ. Αγγέλη 2007, 531.

⁹⁷ Η στήλη με *αρ. ευρ.* 939, φέρει στο κάτω μέρος εγχάρακτο δρεπάνι, ενώ η στήλη με *αρ. ευρ.* 947α φέρει στο κάτω μέρος εγχάρακτο απιόσχημο αντικείμενο, σε σχήμα καθρέφτη⁹⁷. Η στήλη του Ναρκίσσου (*αρ. ευρ.* 946), μας πληροφορεί ότι ο νεκρός ήταν από τη Θράκη (*Θράξ*), αριστερόχειρας (*σκευᾶς*) και πιθανότατα μονομάχος. Επίσης το επίθετο *ἡρωίς* (*αρ. ευρ.* 1251), προφανώς χαρακτηρίζει κάποιο σημαντικό πρόσωπο.

διάφορους τίτλους, όπως *υιός πόλεως*, *εύεργέτης*, *έφηβοφύλαξ*⁹⁸. Επίσης, πρόσωπα που αυτοπροδιορίζονται με το ρωμαϊκό σύστημα ονοματοθεσίας, φαίνεται να ανήκαν σε ανώτερο κοινωνικό στρώμα⁹⁹. Αλλωστε στον κατάλογο των γνωστών ως σήμερα ανθρωπωνυμίων, μετά την εν λόγω μελέτη, προστέθηκαν αρκετά νέα ρωμαϊκά ονόματα από την περίοδο του 1^{ου} - 2^{ου} αι. μ.Χ. κ.ε.¹⁰⁰.

4. Η χρήση ορισμένων ονομάτων από το δωδεκάθεο, τη μυθολογία και το έπος (π.χ. Δίας, Βάκχος, Διονύσιος, Άλέξανδρος, Πτολεμαῖος, Σίσυφος, Άλκινόα, κλπ.), αντανακλά την ιστορική συνείδηση και την παιδεία των κατοίκων στην περιφέρεια του ελληνικού κόσμου¹⁰¹, γεγονός που οφείλεται όχι μόνο στην παράδοση, αλλά και στο αντίστοιχο ενδιαφέρον που έδειξαν οι Ρωμαῖοι αυτοκράτορες.

5. Ο αριθμός των εθνικών - γεωγραφικών που αναγράφονται στις επιτύμβιες στήλες (*Αθηναῖος*, *Άκτιος*, *Άττική*, *Άχαϊκή*, κλπ.) είναι σχετικά περιορισμένος. Στα περισσότερα παραδείγματα, η χρήση τους οφείλεται στην οικογενειακή παράδοση και όχι στη δήλωση της εθνικής καταγωγής. Ωστόσο, ο Νάρκισσος από τη Θράκη (*αρ. ευρ.* 946) και οι δύο γυναίκες από τη Ζάκυνθο (*αρ. ευρ.* 973), καθώς και τα ονόματα που προέρχονται από τις γύρω ή μακρινότερες περιοχές¹⁰², δείχνουν ότι η Νικόπολη λειτούργησε ως εμπορικό κέντρο ενός ευρύτερου γεωγραφικού χώρου¹⁰³, όπου μετεγκαταστάθηκαν έμποροι που τάφηκαν στα νεκροταφεία της.

6. Επίσης στις επιγραφές κάποιων στηλών, αντανακλώνται συναισθήματα προς

---

⁹⁸ Θεσμοί ή ενέργειες επιφανών πολιτών, που είχαν καθιερωθεί πριν τη ρωμαϊκή κατάκτηση, όπως η εφηβάρχια ή η ευεργεσία, φαίνεται ότι διατηρούνται, καθώς αναφέρονται στις επιτάφιας επιγραφές των στηλών με *αρ. ευρ.* 59 και 249 αντίστοιχα. Η προσφορά επιφανών πολιτών προς την πόλη μαρτυρείται και από τις επιτάφιας επιγραφές, καθώς η αναγνώριση εκδηλώνεται με λέξεις ή εκφράσεις όπως: *ὁ πάντων εύεργέτης* (*αρ. ευρ.* 249), *(υιός) πόλεως* (*αρ. ευρ.* 1203), *έποιεί έαυτῶ* (*αρ. ευρ.* 246).

⁹⁹ Σε ρωμαϊκή επίδραση αποδίδεται και η αναγραφή της ακριβούς ηλικίας μικρών παιδιών βλ. στήλες με *αρ. ευρ.* 55 (*Φιλαργύ/ρου / Σώφρων / υιός, / έτων β', / μηνών ια', / χαῖρε.*) και με *αρ. ευρ.* 2665 και *α/α* 238. Επίσης τα ταφικά μνημεία, ιδιαίτερα της Β. νεκρόπολης, έχουν πολλές επιρροές από τα αντίστοιχα των νεκροπόλεων στη Ρώμη, στην Όστια και στην Πομπηία, βλ. Γεωργίου 2007, 321. Τσεντικόπουλος 2007, 65.

¹⁰⁰ Μετά τον Αύγουστο, οι αυτοκράτορες που ακολούθησαν ήταν λιγότερο φειδωλοί στη χορήγηση ρωμαϊκής πολιτείας, με πιο γενναιόδωρο όλων τον Κλαύδιο. Αυτή η πολιτική είχε ως αποτέλεσμα οι νέοι πολίτες (*novi cives*) να φέρουν ονομασίες όπως Γάιοι, Ίούλιοι (*αρ. ευρ.* 896, 965, 966 κλπ), Τιβέριοι, Κλαύδιοι (*αρ. ευρ.* 249), Φλάβιοι (*αρ. ευρ.* 323), Αῦλοι (*αρ. ευρ.* 967), βλ. Μποσνάκης 2008, 198.

¹⁰¹ Βλ. *αρ. ευρ.* 21, 53, 71, 250, 387, 397, 896, 947, 955, 973, 976, 1016, 1242, 1361, 1510, 1514, 3402.

¹⁰² *Τρίτος* (*αρ. ευρ.* 989) από Ιλλυρία, *Κλύτος* (*αρ. ευρ.* 988) ιστορικό μακεδονικό, *Νάρκισ(σ)ος* (*αρ. ευρ.* 946) από τη Θράκη κλπ.

¹⁰³ Από τα ονόματα που συγκεντρώθηκαν, εκείνα που είναι διαδεδομένα ιδιαίτερα στην μικρά Ασία, καθώς και ένας σημαντικός αριθμός σαρκοφάγων από την Άσσο, τεκμηριώνουν τις εμπορικές επαφές της Νικόπολης με τον μικρασιατικό χώρο, βλ. Παπαγγελή 1984, 43 - 70, Παπαγιάννη 2012, 166, σημ. 38, πίν. 72.2. Σαρκοφάγοι από την Άσσο έχουν βρεθεί επίσης στη Θεσσαλονίκη, Koch - Sichtermann 1982, 517- 518, Stefanidou-Tiveriou 2001, 118, σημ. 35.

τα αγαπημένα πρόσωπα¹⁰⁴ ή η προέλευση των πόρων για τη δαπάνη της κατασκευής του μνημείου, που οφείλονται στην προνοητικότητα είτε του νεκρού είτε των συγγενών του¹⁰⁵. Είναι έκδηλη η επιθυμία των οικογενειών, να προβάλουν στην πόλη τους, τη θέση και τον ρόλο των εκλιπόντων, με κείμενα σε δημόσια θέα.

7. Στον κατάλογο των 241 ανθρωπωνυμίων, περιλαμβάνονται περίπου εξήντα τρία (63) νέα ονόματα, από τις επιτάφιας επιγραφές που καταγράφηκαν στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας. Τουλάχιστον 35 ανθρωπωνύμια από τις επιτάφιας επιγραφές της Νικόπολης, απαντούν για πρώτη φορά στη Νικόπολη, ενώ κάποια είναι σπάνια ή αμάρτυρα (βλ. Γ' Μέρος, Ευρετήρια). Αυτό είναι αποτέλεσμα ως ένα βαθμό των εγκατεστημένων ή των διερχόμενων εμπόρων, σε μια πόλη όπου εισρέει πλούτος από τις δραστηριότητες Ελλήνων, Ρωμαίων μεγαλοκτηματιών αλλά και ξένων¹⁰⁶.

8. Αν εξαιρέσουμε τις ηλικίες που δεν αναγράφηκαν ή δε σώθηκαν λόγω φθοράς των επιγραφών, σε έναν αντιπροσωπευτικό αριθμό 131 νεκρών από στήλες που χρονολογούνται στον 1^ο - 2^ο αι. μ.Χ., παρατηρείται ότι: η θνησιμότητα παιδιών από 1 έως 12 ετών υπολογίζεται στο 23% και των νέων από 13 έως 25 ετών στο 18%. Οι ενήλικοι από 26 έως 55 ετών φτάνουν στο 38% ενώ στους ενήλικους από 56 έως 85 ετών, τα ποσοστά θνησιμότητας κατεβαίνουν στο 21%. Το γεγονός ότι οι νεαροί ενήλικοι έχουν χαμηλό ποσοστό θνησιμότητας, αποδεικνύει την ειρηνικό βίο των κατοίκων της Νικόπολης και το υψηλό βιοτικό επίπεδο. Γενικά, το προσδόκιμο επιβίωσης των κατοίκων της Νικόπολης κατά τον 1^ο και 2^ο αι. μ.Χ., φαίνεται ότι δεν ξεπερνούσε την ηλικία των 55 ετών.

9. Επειδή η Νικόπολη δημιουργήθηκε με την πολιτική του συνοικισμού δέχτηκε κυρίως ελληνικό πληθυσμό από την ευρύτερη περιοχή¹⁰⁷ και σύμφωνα με τον Πλίνιο έχαιρε ελευθερίας¹⁰⁸, γεγονός που αποδεικνύει η υπεροχή των ελληνικών ονομάτων στις επιγραφές που βρέθηκαν. Τα διπλά ονόματα από τα οποία το πρώτο είναι ρωμαϊκό και το δεύτερο ελληνικό, οφείλονται στη ρωμαϊκή παρουσία και στην

---

¹⁰⁴ Βλ. α/α 249: [Τῆ] γλυκυτάτη μητρὶ Αἰγυλε[ῖα] / [κα]ί τῆ γλυκυτάτη θυγατρὶ Κλ(αυδία).

¹⁰⁵ Βλ. *Αρ. ευρ.* 246: ἐποίει/ ἑαυτῷ, *αρ. ευρ.* 988: Κλύτε χαίρε Ἰουλία ἐκ τῶν ἰδίων.

¹⁰⁶ Είναι πολύ πιθανό να εγκαταστάθηκαν στη Νικόπολη και οι απόγονοι των συνηπειρωτών της γενιάς του Τίτου Πομπώνιου Αττικού, που ήταν εξοικειωμένοι με την περιοχή, βλ. Ζάχος 2015, 23.

¹⁰⁷ Οι περιοχές οι οποίες είχαν πάρει μέρος στο συνοικισμό της Νικόπολης ήταν η Αμβρακία, το Αμφιλοχικό Άργος, η Ακαρνανία (Θύρρειο, Ηράκλεια, Πάλαιρος, Αλυζία), η Λευκάδα και η δυτική Αιτωλία, βλ. Purcell 1987, 71-90. Kirsten 1987, 91-98. Hoepfner 1987, 129-133. Δάκαρης 1987, 21.

¹⁰⁸ Plinius, *NH*, IV 35: *ac civitate libera Nicopolitana*.

απονομή της ρωμαϊκής πολιτείας στους επιφανείς πολίτες της πόλης¹⁰⁹. Η εμμονή στα ελληνικά *cognomina*, αποτελεί ένα επιπλέον στοιχείο για την ύπαρξη της ελληνικής εθνικότητας και της εθνικής συνείδησης¹¹⁰.

10. Ως προς τον χαρακτήρα της πόλης, το χαμηλό ποσοστό των λατινικών επιτάφων επιγραφών¹¹¹ που παρατηρείται και στα άλλα ενεπίγραφα μνημεία της Νικόπολης, αποτελεί μια ισχυρή ένδειξη για την ελληνικότητα της πόλης. Φαίνεται ότι το λατινικό στοιχείο, φανερό στις επιγραφές, όπως στην αρχιτεκτονική, στην τέχνη, στο σχεδιασμό της πόλης και των νεκροταφείων, δεν υπερέιχε αριθμητικά του γηγενούς πληθυσμού.

Το υλικό που παρουσιάζεται καλύπτει μια χρονική περίοδο περίπου τριών αιώνων και προέρχεται από μια πόλη, όπου έζησαν άνθρωποι από την ευρύτερη περιφέρειά της ή από μακρινότερες περιοχές που εγκαταστάθηκαν, ή μεταφέρθηκαν ως δούλοι ή απλώς ταξίδεψαν σε έναν τόπο που ευημερούσε ως κεντρικός εμπορικός σταθμός μεταξύ Ανατολής και Δύσης¹¹². Οι επιτύμβιες στήλες της Νικόπολης, που αποτελούν τα σήματα των τάφων των νεκροταφείων της, λειτουργούσαν και ως μέσο επικοινωνίας σε ένα εν δυνάμει αναγνωστικό κοινό, το οποίο ήταν σε θέση να κατανοήσει τα κείμενά τους. Μέσα από τις επιγραφές αυτές με δημόσιο και μόνιμο χαρακτήρα, αποκτούν υπόσταση και καθημερινοί άνθρωποι, άντρες, γυναίκες, παιδιά και αποτελούν πηγή πληροφοριών, καθώς αποκαλύπτουν την πίστη και τα συναισθήματά τους. Οι κοινωνικές δομές, δηλαδή οι διαρκείς παράγοντες που προσδιορίζουν την ιδιαιτερότητα της κοινωνίας δεν είναι ιδιαίτερα φανεροί από το υλικό που μελετήθηκε. Οι επιγραφές των επιτύμβιων στηλών της Νικόπολης μας παρέχουν στιγμιαίες λήψεις από μια κοινωνία σ' έναν δεδομένο χρόνο. Σε σχέση με μια υπερχλιετή ιστορική εξέλιξη, πολλές τέτοιες στιγμιαίες λήψεις, συμβάλλουν στην έρευνα του κοινωνικού βίου στα εδάφη της ρωμαϊκής κυριαρχίας.

---

¹⁰⁹ Επειδή κατά τη ρωμαϊκή περίοδο, το δικαίωμα της ρωμαϊκής πολιτείας ήταν πολύ περιορισμένο, καθώς την προσέφεραν ως επιβράβευση σε εκλεκτούς ξένους για τις σπουδαίες υπηρεσίες τους προς τη Ρώμη, ελάχιστοι ήταν οι Έλληνες που απόλαυσαν αυτή την παραχώρηση από τον Πομπήιο, τον Καίσαρα, τον Αντώνιο και από τον ίδιο τον Αύγουστο.

¹¹⁰ Βλ. επιγραφές με *tria nomina* στις στήλες με *αρ. ευρ.* 21, 36, 59, 69, 249, 250, 362, 387, 897, 950, 967, 1018, 1514 και στις στήλες με *α/α* 218, 220, 225, 228, 237.

¹¹¹ Βλ. στήλες με *αρ. ευρ.* 36, 38, 47, 378, 889, 963, 986, 3879.

¹¹² Π.χ. το γένος του Σέξτου Ποπιλλίου Άγάθωνος (*αρ. ευρ.* 36), οι *Pop(p)ilii*, απαντά στη Δήλο από το 100 π.Χ. και κατά τους αυτοκρατορικούς χρόνους, στην Νάξο, στην Κω, στη Μίλητο και στην Αθήνα, βλ. Hatzfeld 1912, 69-70. Hatzfeld 1919, 75, 87, 152, 161. Σαδικάκης 1967, 179.

Β' ΜΕΡΟΣ

Περιγραφικός κατάλογος

1) Βραχυγραφίες:

Ύψ. = ύψος

Πλ. = πλάτος

Πάχ.=πάχος

Γρ. = γράμματα

2) *Αρ. ευρ.* = Αριθμός ευρετηρίου Αρχαιολογικής Συλλογής Νικόπολης.

3) *α/α*= Αριθμός καταλόγου επιτάφιων στηλών Νικόπολης (βλ. Β' Μέρος).

4) Τα επιγραφικά σύμβολα σημειώνονται σύμφωνα με τις αρχές που διατυπώθηκαν από τους Louis και Jeanne Robert, *La Carie II*, σ. 9 - 14. Επίσης *Bulletin Épigraφική* 1980. σ. 20.

1. Η στήλη της Φιλοξένας (πίν. 4)

Αρ. ευρ. 20

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: λευκό μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.225μ., πλ.: 0.325μ., πάχ.: 0.02μ.

Ύψ. γρ.: 0.03μ.

Ακέραια. Στρογγυλεμένες οι τρεις γωνίες από τις αποκρούσεις στις τρεις πλευρές. Η επιγραφή σε τρεις στίχους. Δεξιά του δεύτερου και τρίτου στίχου, εγχάρακτα φύλλα κισσού και αμπέλου.

Φιλοξένα / έτων τθ', / χαίρε.

Το ιδιαίτερα διαδεδομένο όνομα *Φιλοξένα*, απαντά στην Ήπειρο από το 164 π.Χ., ενώ στην Κάτω Ιταλία από τον 4^ο /3^ο αι. π.Χ.¹¹³.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

2. Η στήλη του Τιβερίου Κλαυδίου Αλεξάνδρου (πίν. 5)

Αρ. ευρ. 21

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: λευκό μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.285μ., πλ.: 0.187μ., πάχ.: 0.023μ.

Ύψ. γρ.: 0.025

Ορθογώνια σχεδόν ακέραια. Φέρει αποκρούσεις στην αριστερή και στην πάνω πλευρά. Εγχάρακτο φύλλο κισσού στο τέλος του δεύτερου στίχου της τετράστιχης επιγραφής.

Τι(βέριος) Κλα(ύδιος) Αλέ/σανδρος / έτων η' / χαίρε.

Οι δύο πρώτες βραχυγραφίες, το *praenomen* Τιβέριος και το *gentilicium* Κλαύδιος¹¹⁴, δηλώνουν τη ρωμαϊκή πολιτεία του νεκρού. Το σύννηθες βασιλικό

¹¹³ *LGPNI* IIIA, s.v. *Φιλοξένα*, αρ. 3, 5, 8. Άνω Μακεδονία, *Φιλόξενος*: Αύρηλιος, Φλάουιος, βλ. Σβέρκος 2000, 216. *LGPNI* IIIA, s.v. *Φιλόξενος*. Το όνομα *Φιλόξενος*, απαντάται στην Κασσώπη, ως πατρωνυμικό, σε αναθηματική επιγραφή στήλης προς τιμή του Ηρακλή, από τρεις στρατηγούς, βλ. Δάκαρης 1987, 16-17.

¹¹⁴ Το *praenomen* Τιβέριος, παραδίδεται και στις επιτύμβιες επιγραφές των στηλών με *αρ. ευρ.* 249, *α/α* 218 και της μαρμάρινης λάρνακας που βρέθηκε στην Ανατολική Νεκρόπολη στη θέση

όνομα Ἀλέξανδρος¹¹⁵ μαρτυρείται στην Ἡπειρο από τον 4ο/3ο αι. π.Χ.¹¹⁶. Στη συγκεκριμένη στήλη το όνομα του νεκρού χαραχτηκε *Ἀλέξανδρος ἀντί Ἀλέξανδρος*¹¹⁷.

Βιβλιογραφία: Ανδρέου 1987, 321-322, *SEG* XLII 761.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

3. Θραύσμα (πίν. 6)

Αρ. ευρ. 22

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: λευκό μάρμαρο

Διαστάσεις: Ὑψ.: 0.25μ., πλ.: 0.17μ., πάχ.: 0.035μ.

Ὑψ. γρ.: 0.02μ.

Τμήμα στήλης, σπασμένο σε όλες τις πλευρές. Σώζονται αποσπασματικά τέσσερις στίχοι επιγραφής.

----MAT--/--EIKH--/έτων [.] / χαῖ[ρε].

Τα σωζόμενα γράμματα του ονόματος στο τέλος του δεύτερου στίχου, μας οδηγούν σε δύο πιθανά ονόματα: *Ἀριδείκης*¹¹⁸ το οποίο απαντά περιορισμένα στην Κόρινθο¹¹⁹ και *Ἐπιείκης*, που απαντά σε ένα παράδειγμα στη Σικελία¹²⁰.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

4. Θραύσμα (πίν. 7)

Αρ. ευρ. 23

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

«Μάζωμα» (*Ξάνθος ἐτῶν ξ΄, χαῖρε. Τιβ(έριος) Κλαύδιος Νίκανδρος ἐτῶν με΄, χαῖρε*) Σαδικάκης 1970, 79, αρ. 120. Σαμσάρης 1994, 191, αρ. 53. Το όνομα Κλαύδιος, παραδίδεται και στις επιγραφές των στηλών με *αρ. ευρ.* 249 και με *α/α* 218, καθώς και στην επιτύμβια επιγραφή της παραπάνω λάρνακας: *Τιβέριος Κλαύδιος Νίκανδρος ἐτῶν με΄, χαῖρε*, βλ. Σαδικάκης 1970, 79, αρ. 120. Σαμσάρης 1994, 191, αρ. 53.

¹¹⁵ Κατά τους ρωμαϊκούς αυτοκρατορικούς χρόνους η λατρεία του αυτοκράτορος, ασκείτο από τα κοινά και ιδιαίτερα στη Μακεδονία, βλ. Σβέρκος 2015, 96, 625, σημ. 114.

¹¹⁶ *LGN* IIIA, s.v. *Ἀλέξανδρος*.

¹¹⁷ Τέτοιο παράδειγμα συναντάμε σε επιγραφή επιτάφιας στήλης του 3^{ου} αι. μ.Χ. από την Κω, που φέρει την επιγραφή *Ἀλεζάνδρου* ἀντί *Ἀλεξάνδρου*, βλ. Μποσνάκης 2008, 135, αρ. 222.

¹¹⁸ Για ονόματα με το συνθετικό -δίκη βλ. Arnaoutoglou 2010. «Onomastics and law. Dike and -dike names», 582 - 600 (για το όνομα Αρίδικος βλ. 586).

¹¹⁹ *LGN* IIIA, s.v. *Ἀριδείκης*.

¹²⁰ *LGN* IIIA, s.v. *Ἐπιείκης*.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.3μ., πλ.: 0.3μ., πάχ.: 0.02μ.

Ύψ. γρ.: 0.04μ.

Το κάτω αριστερό τμήμα της στήλης. Λειασμένη η ενεπίγραφη επιφάνεια, με προσεγμένη χάραξη.

---[έτων]/ νε' / χαῖρ[ε].

Ανάμεσα σε φύλλα κισσού, σώζεται η ηλικία (νε') του πενήνταπεντάχρονου νεκρού, και μέρος του ύστατου χαιρετισμού.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

5. Η στήλη της Φαωνίας (πίν. 8)

Αρ. ευρ. 28

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.35μ. πλ. 0.34μ. πάχος: 0.06μ.

Ύψ. γρ.: 0.035μ.

Ακέραια, σχεδόν τετράγωνη. Φέρει αποκρούσεις κατά μήκος της δεξιάς και της κάτω πλευράς. Η γραφή με προσεγμένη χάραξη.

Φαωνία / Ἀκρόπολ[ε]ις / έτων ν' / χαῖρε.

Το όνομα της πενήντάχρονης *Φαωνίας* θα μπορούσε να συσχετιστεί με το ρήμα *φάω* (=φέγγω, φωτίζω, λάμπω, φάος = φως)¹²¹. Από τον Πλούταρχο παραδίδεται το όνομα στο αρσενικό γένος *Φαώνιος* (Favonius)¹²². Το όνομα *Ἀκρόπολις* δεν είναι συχνό, παραδίδεται στην Αιτωλία και από τον Δίωνα τον Κάσσιο¹²³.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} μ.Χ.

¹²¹ Liddel & Scott 1906, s.v. *φάος, φάεος, φάω*. Το όνομα *Φάων*, απαντά περιορισμένα στην Αργολίδα, στην Κορινθία στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία.

¹²² Φαώνιος (Latin Favonius): Pape-Benseler 1959, s.v. Φαώνιος (Πλούτ. *Κάτων* 46 και *Βρούτος* 84).

¹²³ *LGPNI* IIIA, s.v. *Ἀκρόπολις*, Pape-Benseler 1959, s.v. *Ἀκρόπολις* (Κάσσιος Δίων, XXXVII 1).

6. Η στήλη του Σέξτου Ποπιλλίου Άγάθωνος (πίν. 9)

Αρ. ευρ. 36

Προέλευση: Ανατολική Νεκρόπολη, θέση «Μάζωμα», κοντά στη θέση Νικολάρα.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: λευκός σκληρός ασβεστόλιθος

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.52μ. πλ.: 0.35μ. πάχος: 0.17 ως 0.035μ.

Ύψ. γρ.: 0.03 - 0.04μ.

Ακέραια. Αποκεκρουμένη στην αριστερή πλευρά και στην κάτω δεξιά γωνία, όπου υπάρχει ορθογώνιο έξεργο, που υποδηλώνει δεύτερη χρήση. Στο πάνω μέρος πέντε στίχοι λατινοελληνικής επιγραφής. Είναι η μοναδική δίγλωσση επιγραφή που βρέθηκε στη Νικόπολη¹²⁴.

Sex(te) Popillie / Acathon, ave / Σέξτε Ποπίλ / λιε Άγάθων, / χαΐρε.

Το ρωμαϊκό praenomen *Σέξτος*¹²⁵, το gentilicium *Popillius* (*Ποπίλλιος*)¹²⁶ και το κοινό ελληνικό cognomen *Άγάθων*, γνωστό στην Ήπειρο από τον 4^ο - 3^ο αι. π.Χ.¹²⁷, υποδηλώνουν ότι ο νεκρός ήταν Έλληνας, ο οποίος είχε λάβει τη Ρωμαϊκή πολιτεία. Η ηλικία του νεκρού δεν αναγράφεται, γεγονός που διαπιστώνεται σε λίγες επιτάφιας επιγραφές της Νικόπολης¹²⁸. Ο Σέξτος Ποπίλλιος Άγάθων, δεν είναι γνωστός από άλλη μαρτυρία. Το γένος του, οι Pop(p)illii, είχαν εγκατασταθεί στη Δήλο από το 100 π.Χ. και κατά τους αυτοκρατορικούς χρόνους στην Νάξο, στην Κω, στη Μίλητο και στην Αθήνα¹²⁹.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1967, 176-186. Σαδικάκης 1968, 463. Σαδικάκης 1970, 80 αρ. 136. *SEGXXIV* 428. *ILGR* 161. Σαδικάκης 1970, 80 αρ. 136. Σαμσάρης 1994, 239-

¹²⁴ Για τη χρήση της λατινικής γλώσσας στις δίγλωσσες επιγραφές, βλ. Τσεντικόπουλος 2007, 7. Για τις δίγλωσσες αναθηματικές επιγραφές των ρωμαϊκών χρόνων από την Ανατολή, βλ. Ριζάκης-Τουράτσογλου 2000, 265-266, σημ. 143.

¹²⁵ Μαρτυρείται στην Κάτω Ιταλία από το 150 π.Χ., στη Σικελία τον 1^ο αι. π.Χ. και στην Κόρινθο τον 1^ο / 2^ο αι. μ.Χ., βλ. *LGPN* IIIA, s.v. *Σέξτος*. Samsaris 1989, 337. *LGPN* I, s.v. *Σέξτος*. Το όνομα σχετικό με τη σειρά της γέννησης, βλ. Kajanto 1965, 74.

¹²⁶ Οι Ποπίλλιοι (Pop(p)illii) ήταν εγκατεστημένοι στη Δήλο από το 100 π. Χ. (negotiatores) βλ. Hatzfeld 1912, 69-70. και στη συνέχεια σε άλλες ελληνικές πόλεις βλ. Hatzfeld 1919, 87, 152, 161. Samsaris 1989, 334. *LGPN* I, s.v.

¹²⁷ Το όνομα *Άγάθων* εκφράζει ηθική ιδιότητα, βλ. Mihailon 1982, 73. Για τη διάδοσή τους βλ. Μακεδονία: *IG* X.2.1 56, 846. Κανατσούλης 1955, 7 αρ. 5. Σαμσάρης 1982, 273. *EAM* 221. Αδάμ - Βελήνη 2002, 256 αρ. 372. Πελοπόννησος/νησιά του Αιγαίου, *LGPN* I + IV, s.v. Κέρκυρα και στη Μεσσηνία (από το 100 π.Χ.), βλ. *LGPN* IIIA, s.v. *Άγάθων* στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία.

¹²⁸ Δεν αναγράφεται η ηλικία του νεκρού στις στήλες με αρ. ευρ. 236, 366, 943, 947, 947α, 973, 988, 1000, 1251, 2455, 2639, 3418, 3420 και τις στήλες με α/α 224 (της Δεκμίας), 227 (του *Αύλου Θεοδωρίσκου*), 228 (του *Πομπωνίου Κορνοφικιανού*), 229 (του *Τιμοκράτη*), 250 (της *Αίγλειας* και της *Κλαυδίας*).

¹²⁹ Hatzfeld 1912, 69-70. Hatzfeld 1919, 87, 152 (σημ. 8), 161 (σημ. 2), 75 (σημ. 5), Σαδικάκης 1967, 179, σημ. 5,6.

240 αρ. 141.

Χρονολόγηση: 1^{ος} αι. μ.Χ.

7. Η στήλη του *Cerpius Ferox* (πίν. 10)

Αρ. ευρ. 38

Προέλευση: Ανατολική Νεκρόπολη, θέση «Μάζωμα», κοντά στη θέση Νικολάρα.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: κιτρινόλευκος ασβεστόλιθος

Διαστάσεις: Ύψ.: 1.40μ., πλ.: 0.58μ., πάχ.: 0.10μ.

Ύψ. γρ.: 0.04μ.

Ακέραια. Συγκολλημένη από δύο τμήματα με αετωματική επίστεψη. Η πρόσθια επιφάνεια του κεντρικού ακρωτηρίου αποκεκρουμένη. Στο αέτωμα ανάγλυφο πλαίσιο πλαίσιο στο τύμπανο και συμφυή ακρωτήρια με τριγωνική άνω απόληξη. Στο τύμπανο ασπιδίσκη με ανάγλυφο πλαίσιο.

Dis Manibus / *Cerpius Ferox* vixit / annis LX. Militavit/ anis XX in clausse Pr(aetoria)/ Ravennate, cuius heres / faciundum curavit.

Σε έξι πυκνογραμμένους στίχους η επιγραφή με προσεγμένη χάραξη, αναφέρει ότι ο *Cerpius Ferox*, ο οποίος πέθανε σε ηλικία 60 ετών, υπηρέτησε επί 20 έτη¹³⁰ στην κατώτερη βαθμίδα, ως απλός *classarius* στο στόλο της Ραβέννας¹³¹. Η τυπική αφιέρωση *Dis Manibus*, αντιστοιχεί με την *Di Manes* (=του κειμένου νεκρού), αναφέρεται και σε επιγραφή της γειτονικής ρωμαϊκής αποικίας της Φωτικής¹³². Το ρωμαϊκό *gentilicium* *Cerpius* είναι σπάνιο¹³³, ενώ το επίθετο *Ferox* (=γενναίος) συνηθίζεται ως *cognomen* για τους στρατιώτες¹³⁴. Η συγκεκριμένη επιγραφή είναι ιδιαίτερα σημαντική γιατί αποτελεί μαρτυρία¹³⁵, σχετικά με την παρουσία του αυτοκρατορικού στόλου της Ραβέννας στις ελληνικές θάλασσες, μέσω ενός

---

¹³⁰ Η στρατιωτική θητεία μπορούσε να φτάσει για κάποιους μέχρι την ηλικία των 45 ετών, βλ. Ramsay 1967, 8. Σαδικάκης 1967, 178, σημ. 1.

¹³¹ Ο στόλος της Ραβέννας (*classis Ravennas*) είναι έργο των πρώτων ετών της βασιλείας του Αυγούστου (25-23π.Χ.). Strarr 1960, 21. Σαδικάκης 1967, 178, σημ. 3.

¹³² Σαμσάρης 1994, 125, αρ. 10. στίχ. 2.

¹³³ Schulze 1904, 351, 423. Σαδικάκης 1967, 179, σημ. 2.

¹³⁴ Dean 1916, 184.

¹³⁵ Κατά τον λατίνο συγγραφέα Βεγέτιο (*Flavius* ή *Publius Vegetius Renatus*), στην «Στρατιωτική επιτομή» που δημοσιεύτηκε στη λατινική γλώσσα κατά την εποχή της ύστερης Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας (ca. 284-476), οι περιοχές τις οποίες κάλυπτε η ναυτική δύναμη του στόλου της Ραβέννας ήταν: *Epiros, Macedoniam, Achaiam, Propontem Pontum Orientem Cretam Cyprum* (βλ. *Epitoma rei militaris*, 4,31).

παλαίμαχου ναυτικού που εγκαταστάθηκε στη Νικόπολη¹³⁶.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1967, 178 – 186. Σαδικάκης 1970, 73, αρ.68. Sasel - Kos, ILGR, 1979, 70, αρ. 160. Σαμσάρης 1994, 236-237, αρ. 137.

Χρονολόγηση: Ο στόλος της Ραβέννας, ιδρύθηκε από τον Αύγουστο (23-24π.Χ.) και έλαβε τον τίτλο Praetoria, από τον Βεσπασιανό το 71μ.Χ.¹³⁷ ή από τον Δομιτιανό το 114μ.Χ.¹³⁸ Στη συνέχεια ο Καρακάλλας από το έτος 214μ.Χ., τίμησε τον στόλο της Ραβέννας (Ravennate) και του Μισηνού (Misennum) με τον τίτλο *ria vindex*¹³⁹. Τα παραπάνω γεγονότα καθόρισαν τον χρόνο ανέγερσης της επιγραφής στο τέλος του 1^{ου}-2^{ου} αι. μ.Χ.

8. Θραύσμα στήλης αγνώστου (γλ. λατινική) (πίν. 11)

Αρ. ευρ. 47

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: ασβεστόλιθος

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.40μ., πλ.: 0.06μ., πάχ.: 0.10μ.

Ύψ. γρ.: 0.06μ.

Ακανόνιστο τμήμα στήλης, συγκολλημένο από δύο κομμάτια, σπασμένο ολόγυρα. Από την επιγραφή σώζονται αποσπασματικά τέσσερις στίχοι, σε λατινική γλώσσα με σημεία στίξης στους τρεις πρώτους στίχους.

--YIDVS- SI-- /AE UXO[RI]/PF-MEP--/ FILIS S

Αν και το κείμενο είναι πολύ αποσπασματικό, στο δεύτερο στίχο η δεύτερη λέξη συμπληρώνεται *uxo[ri]* (Uxor=σύζυγος).

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

9. Η στήλη της Προσαιβίδος (πίν. 12)

Αρ. ευρ. 48

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

---

¹³⁶ Απόμαχοι ναυτικοί είχαν εγκατασταθεί την ίδια εποχή, στην Ελευσίνα και στον Πειραιά, βλ. Σαμσάρης 1994, 237.

¹³⁷ Strarr 1960, 71& 185-186. Σαδικάκης 1967, 178, σημ. 4.

¹³⁸ CIL XVI, 60, στ. 8. Σαδικάκης 1967, 178, σημ. 4.

¹³⁹ Τον τίτλο *ria vindex*, τον διατήρησαν οι δύο ιταλικοί στόλοι, σε όλη τη διάρκεια του 3^{ου} αι. μ.Χ., βλ. Strarr 1960, 71 και 191-192. Σαδικάκης 1967, 179, σημ. 1.

Υλικό: μάρμαρο φαιό

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.12 - 0.22μ., πλ.: 0.26μ., παχ.: 0.02 - 0.028μ.

Ύψ. γρ.: 0.03μ.

Προέλευση: Ανατολική Νεκρόπολη, θέση «Νικολάρα», «Μάζωμα».

Μουσείο Νικόπολης.

Σχεδόν τεράγωνου σχήματος, σπασμένη λοξά στο κάτω αριστερό τμήμα. Αποκρούσεις στις ακμές. Η επιγραφή σε τρεις στίχους.

Προσαιβίς / έτων ν' / χαΐρε.

Το όνομα της πενήντάχρονης νεκρής, ίσως προέρχεται από το ηπειρωτικό φύλο των Πρασαίβων¹⁴⁰. Σύμφωνα με τον Σαδικάκη, το όνομα *Προσαιβίς* είναι πιθανόν μη ελληνικό, ίσως θρακικό¹⁴¹.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1969, 71, αρ.9. Σαδικάκης 1970, 81, αρ. 138. Σαμσάρης, 1994, 215, αρ. 94.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

10. Η στήλη του Σωζομενοῦ (πίν. 13)

Αρ. ευρ. 49

Προέλευση: Δυτική Νεκρόπολη, θέση "Κουμάσια".

Υλικό: μάρμαρο λευκόφαιο

Διαστάσεις: Ύψος: 0.265μ., πλ.: 0.225μ., πάχ.: 0.015 - 0.025μ.

Ύψ. γρ.: 0.025μ.

Σπασμένη σε όλες τις πλευρές. Σώζεται τετράστιχη επιγραφή με προσεγμένη χάραξη. Πάνω από τον αριθμητικό ορίζοντα, εγχάρακτη γραμμή. Φύλλα αμπέλου στην αρχή και στο τέλος του δεύτερου στίχου, καθώς και στο τέλος του τέταρτου στίχου.

Σωζο[με]/νός έτων μη' / χαΐρε.

Το όνομα του σαρανταοκτάχρονου νεκρού, *Σωζομενός*, παραδίδεται κυρίως στην Πελοπόννησο, στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία¹⁴².

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι.μ.Χ.

---

¹⁴⁰ Drini 1987, 151-158.

¹⁴¹ L^GPN IIIA, s.v. *Προσαιβίς*. Κατά τον Σαμσάρη είναι ελληνικό όνομα, άγνωστης ετυμολογίας.

¹⁴² L^GPN IIIA, 409, s.v. Σωζομενός. Το θηλυκό *Σωζομένη*, απαντά στη Μακεδονία, όπως π.χ. σε βωμό από τη Θεσσαλονίκη βλ. Αδάμ-Βελένη 2002, 174-175, αρ. 116 (πίν. 77).

11. Η στήλη του Κλαυδίου Δημητρίου (πίν. 14)

Αρ. ευρ. 53

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο λευκό

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.42μ., πλ.: 0.25μ., παχ.: 0.025 - 0.035μ.

Ύψ. γρ.: 0.04μ.

Ορθογώνιου σχήματος. Αποκεκρουμένη λοξά στη δεξιά πλευρά και στο κάτω τμήμα.

Κλαύδιος / Δημήτρις / έτων/με' / χαϊ[ρε].

Ο σαρανταπεντάχρονος νεκρός φέρει το gentilicium *Κλαύδιος*, συχνό στη Νικόπολη¹⁴³ και το όνομα *Δημήτρις*¹⁴⁴, συγκεκριμένος τύπος του ονόματος *Δημήτριος*¹⁴⁵. Το φαινόμενο της συγκοπής των κύριων ονομάτων σε -ιος (Διονύσις, Δημήτρις κ.ά.), απαντά στις επιγραφές και στους παπύρους από τις αρχές του 2^{ου} π.Χ. αιώνα¹⁴⁶. Το όνομα του νεκρού απαντά για πρώτη φορά στη Νικόπολη.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1967, 183 αρ. 5. Σαδικάκης 1970, 70 αρ. 71. *SEG XXIV* 429. Σαμσάρης 1994, 190-191 αρ. 52.

Χρονολόγηση: τέλος 1^{ου} - αρχές 2^{ου} αι. μ.Χ.

12. Η στήλη του Βιλλήνου Σωτηρ(ί)χου (πίν. 15)

Αρ. ευρ. 54

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο λευκόφαιο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.30μ., πλ.: 0.26μ., παχ.: 0.035μ.

Ύψ. γρ.: 0.03μ.

Ορθογώνιου σχήματος με οριζόντια την άνω απόληξη. Αποκρούσεις κατά μήκος των υπόλοιπων ακμών. Στο δεξί άκρο του δεύτερου και του τέταρτου στίχου εγχάρακτο φύλλο κισσού.

¹⁴³ Το gentilicium *Κλαύδιος* υποδηλώνει ότι ο νεκρός ή κάποιος προγονός του, είχε λάβει τη Ρωμαϊκή πολιτεία (civitas Romana) από τον αυτοκράτορα Κλαύδιο (41-54 μ.Χ.), ο οποίος ήταν γενναιόδωρος στη χορήγησή της, βλ. Σαδικάκης 1967, 183, σημ.1.

¹⁴⁴ Το όνομα σε περιορισμένη χρήση στην Αρκαδία και στη Νικόπολη, *LGPNI* IIIA, s.v. *Δημήτρις*.

¹⁴⁵ Για τη διάδοσή του στη Μακεδονία κατά τη ρωμαϊκή εποχή, βλ. Samsaris 1989, 313. *LGPNI*, s.v., *LGPNI* IIIA, s.v. Δημήτριος. Ριζάκης-Τουράτσογλου 1985, 209. Μποσνάκης 2008, 220. Σβέρκος 2000, 218.

¹⁴⁶ Georgakas 1948, 243-260. Kajanto 1963, 41-42.

Βιλλῆνος/ Σωτήρ(ι)/χος ἐτῶν / ξ' χαῖρε.

Το cognomen *Βιλλ(ι)ῆνος (Bill(i)enus)*¹⁴⁷ προέρχεται από το gentilicium *Villius*. Στη Νικόπολη απαντά και σε άλλη επιτάφια επιγραφή ως *Γάϊος Βιλλῆνος Νεικίας* και στη *Βιλλήνη Μόσχειον* (βλ. παρακάτω α/α 237)¹⁴⁸. Το συνηθισμένο όνομα *Σωτήριχος*¹⁴⁹ απαντά στη Νικόπολη σε θηλυκό γένος *Σωτηρίχα* (βλ. παρακάτω α/α 226).

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 2^{ος} αι. μ.Χ.

13. Η στήλη του Φιλαργύρου Σώφρωνος και του Ἡρακλέους (πίν. 16)

Αρ. ευρ. 55 (αμφίγραφη)

Προέλευση: Ανατολική Νεκρόπολη, θέση Νικολάρα (1966).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο κυανόφαιο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.25μ., πλ.: 0.15 - 0.18μ., πάχ.: 0.02 - 0.031μ.

Ύψ. γρ.: 0.002 - 0.003μ.

Ακέραια, σχεδόν ορθογώνια, διότι η αριστερή πλευρά βαίνει λοξά ευρυνόμενη προς τα κάτω. Επιγραφές και στις δύο όψεις αφιερωμένες σε δύο μικρά παιδιά. Η επιγραφή της άλλης πλευράς, με πιο προσεγμένη χάραξη, χαραχτηκε στην ανάστροφη επιφάνεια της στήλης και σε ύστερο χρόνο, χωρίς να ληφθεί υπόψη η επιγραφή που ήδη υπήρχε.

α) Φιλαργύ/ρου / Σώφρων / υἱός, / ἐτῶν β', / μηνῶν ια', / χαῖρε.

Η επιγραφή επιμελώς χαραγμένη σε εφτά στίχους. Φύλλα κισσού στην αρχή και στο τέλος του δεύτερου στίχου. Ο *Φιλάργγυρος* αφιέρωσε το μνημείο και την επιγραφή στον γιο του *Σώφρονα*, ο οποίος πέθανε σε ηλικία δύο ετών και έντεκα μηνών. Η αναγραφή της ακριβούς ηλικίας του νεκρού παιδιού, με την παράθεση ακόμη και των μηνών, οφείλεται σε ρωμαϊκή επίδραση¹⁵⁰. Η πρόταξη του πατρωνυμικού (*Φιλαργύρου Σώφρων υἱός*), είναι σπάνια. Το παρωνύμιο

¹⁴⁷ Salomies 2016, 615 - 631. Σχετικά με το Κοινό των Βυλλιόνων, βλ. Ceka 1984, 135-149.

¹⁴⁸ *Γά(ιος) Βιλλῆνος Νικίας ἐτῶν ξε'(65) χαῖρε*, και *Βιλλήνη Μόσχειον ἐτῶν Qε' (=95)χαῖρε*. Βλ. Σαδικάκης 1970, 69, αρ. 22 & 23.

¹⁴⁹ Απαντά–στην Πελοπόννησο και στην Κάτω Ιταλία από τον 3^ο/2^ο αι. π.Χ. βλ. *LGPN* IIIA, s.v. *Σωτήριχος*, καθώς και σε επιγραφές στη Μακεδονία, βλ. *IG X* 2, 1, αρ. 327,664, 877, *SEG* XXIV 499 και στα νησιά του Αιγαίου *LGPN*I, s.v. *Σωτήριχος*, *Σωτηρίχα*, βλ. Σαδικάκης 1970, 82, αρ. 159.

¹⁵⁰ βλ. Τσεντικόπουλος 2007, 65.

*Φιλάργυρος*¹⁵¹ δινόταν συνήθως σε δούλους¹⁵² και ανήκει στα ονόματα που δείχνουν φυσικές ή ηθικές ιδιότητες¹⁵³. Στην ίδια κατηγορία ονομάτων ανήκει και το όνομα *Σώφρων*, το οποίο είναι πολύ διαδεδομένο¹⁵⁴. Το χρησιμοποιούν στην Αμβρακία¹⁵⁵ και μαρτυρείται σε απελευθερωτικές πράξεις της Θεσσαλίας¹⁵⁶.

β) Ἡρακλέ/ων έτῶ/ν ε',/ χαῖρε.

Η επιγραφή σε τέσσερις στίχους με πιο βαθειά χάραξη. Χρησιμοποιήθηκε γλυφίδαγωνιώδους τομής. Το όνομα του νεκρού, σε ονομαστική *Ἡρακλέων*¹⁵⁷, υποκοριστικός τύπος του μυθολογικού ονόματος *Ἡρακλής*, είναι ιδιαίτερα συχνό στις επιγραφές του ελλαδικού χώρου¹⁵⁸. Γωνιώδη σημεία στίξης στο τέλος του πρώτου στίχου και στον τρίτο στίχο στο τέλος της λέξης *έτῶ/ν*.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1969, 68-69, αρ. 4. Σαδικάκης 1970, 82, αρ. 160 και 83, αρ. 170. Σαμσάρης 1994, 186. αρ. 43-44.

Χρονολόγηση: α. 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

β. 2^{ος} - 3^{ος} αι. μ.Χ.

14. Η στήλη του Φιλαδέλφου (πίν. 17)

Αρ. ευρ. 56

Προέλευση: Δυτική Νεκρόπολη, θέση Μπούφι, πλησίον Υδραγωγείου.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.38μ., πλ.: 0.195μ., πάχ.: 0.02μ. - 0.017μ.

Ύψ. γρ.: 0.025 - 0.045μ.

Σε σχήμα ορθογώνιο, σπασμένη στην κάτω πλευρά, και ελαφρώς φθαρμένη στην άνω δεξιά γωνία. Όπως φαίνεται από μικρή οπή στο πάνω μέρος της πίσω όψης και από μία δεύτερη κάτω αριστερά, η στήλη ήταν σε δεύτερη χρήση.

Φιλάδε(λ)/φος Φιλα/δέλφου υίο(ς), / έτ(ῶν) ιθ', χαῖρ(ε).

¹⁵¹ Miinzer, F., RE XIX (1938), στ. 2125, στο λήμμα *Philargyros*.

¹⁵² Για ονόματα δούλων βλ. Vlassopoulos 2010, 113-144. Κατσαδήμα 2018, 171.

¹⁵³ Σαμσάρης 1982, 261.

¹⁵⁴ Απαντάται στην Αμβρακία, στην Πελοπόννησο, στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία, βλ. *LGPNI IIIA*, s.v. *Σώφρων*. Το όνομα αυτό δινόταν συνήθως σε μίμους.

¹⁵⁵ Διόδ. IV, 37.

¹⁵⁶ π.χ. *SEGXXXVI* (1976) 683.

¹⁵⁷ Αδάμ - Βελένη 2002, ον. 173α.1, κλ. 173γ. 2-3. 194. Το κείμενο της επιγραφής ακολουθεί τον ελληνορωμαϊκό τύπο επιτυμβίων με το όνομα του νεκρού σε ονομαστική, βλ. Τσεντικόπουλος 2007, 59.

¹⁵⁸ Samsaris 1989, 320, Sasel - Kos, ILGR, αρ. 201. *LGPNI*, s.v.

Η επιγραφή σε τέσσερις στίχους. Τα γράμματα του τρίτου στίχου μικρότερου μεγέθους, το σίγμα μηνοειδές. Το όνομα του δεκαεπεννιάχρονου νεκρού είναι κοινό με το πατρωνυμικό του. Το όνομα *Φιλάδελφος*, δεν είναι σπάνιο. Παραδίδεται στην Κορινθία, στη Λακωνία και πιο συχνά στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία¹⁵⁹.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1969, 71, αρ. 10. Σαδικάκης 1970, 83, αρ. 167 και 168. Σαμσάρης 1994, 185, αρ. 42.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

15. Η στήλη της Κλαυδίας Αΰγης (πίν. 18)

Αρ. ευρ. 57

Προέλευση: Δυτική Νεκρόπολη, θέση Μπούφι, πλησίον Υδραγωγείου.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.35μ., πλ.: 0.27μ., πάχ.: 0.02μ - 0.03μ.

Ύψ. γρ.: 0.04 - 0.05μ.

Ακέραια, σχεδόν τετράγωνη. Φέρει μικρές αποκρούσεις στις ακμές των πλευρών της. Η επιγραφή χαραγμένη με μεγάλα γράμματα σε πέντε στίχους, καταλαμβάνει όλη την επιφάνεια της στήλης. Δεξιά και αριστερά από τον πρώτο στίχο δύο εγχάρακτα φύλλα κισσού.

Κλαυ(δία) / Αΰγη / έτων / ο' / χαΐρε.

Η Κλαυ(δία) / Αΰγη¹⁶⁰. Το κοινότατο gentilicium *Κλ(αυδία)*, αναγράφεται και στις επιγραφές των στηλών με αρ. ευρ. 949, 2473, στη μαρμάρινη λάρνακα από τη δυτική νεκρόπολη¹⁶¹, καθώς και στη σαρκοφάγο κοντά στο νότιο τείχος της Νικόπολης (*Κλαυδία Όλυμπιάς έτων ξ'*)¹⁶². Το όνομα *Αΰγη* δεν είναι συχνό στην Ήπειρο. Απαντά στη Θεσσαλονίκη¹⁶³, στα νησιά του Αιγαίου¹⁶⁴, στη Λακωνία και ιδιαίτερα στην Κάτω Ιταλία¹⁶⁵.

¹⁵⁹ *LGPNI* IIIA, s.v. *Φιλάδελφος*, αρ. 3-21.

¹⁶⁰ Η οικογένειά της είχε την civitas Romana από τον αυτοκράτορα Κλαύδιο (41 - 54μ.Χ.). Το όνομα *Κλαύδιος/α* είναι κοινότατο: απαντά πολύ συχνά στη Μακεδονία: 67 παραδείγματα στη Θεσσαλονίκη Σαμσάρης 1988, 324, 47 παραδείγματα στη Βέροια Σαμσάρης 1990, 344 και 21 στο ανατολικό τμήμα της επαρχίας Μακεδονίας Σαμσάρης 1991 - 92, 167.

¹⁶¹ *Κλαυδία* / [Διο]δότα / έτων ιγ' / χαΐρε. / *Κλαυδία* / Σατορνεΐνα / έτων ε' / χαΐρε, Βλ. Σαδικάκης 1970, σελ. 71, αρ. 36 & 75, αρ. 83, Σαμσάρης 1994, 189, αρ. 49.

¹⁶² Σαδικάκης 1970, 75, αρ. 85 και 79, αρ. 121, Σαμσάρης 1994, 191, αρ. 114.

¹⁶³ *SEG* XXXVI 644.

¹⁶⁴ *LGPNI*, s.v.

¹⁶⁵ *LGPNI* IIIA, s.v.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1967, 183 αρ. 6. *SEG XXIV* 430. Σαδικάκης 1970, 75 αρ. 81. Σαμσάρης 1994, 188 αρ. 48.

Χρονολόγηση: Η αναγραφή του αυτοκρατορικού gentilicium *Κλαυδία* και η ηλικία της νεκρής (70 χρόνων) μας επιτρέπουν να χρονολογήσουμε την επιγραφή στο τέλος του 1^{ου} μ.Χ. αιώνα.

16. Η στήλη του Εύαρέστου (πίν. 19 α,β)

Αρ. ευρ. 58

Προέλευση: Ανατολική Νεκρόπολη, «Μάζωμα», θέση Νικολάρα.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: λευκόφαιο μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.32μ., πλ.: 0.32μ., πάχ.: 0.02μ.

Ύψ. γρ.: 0.03μ.

Ακέραια σχεδόν τετράγωνη. Συγκολλημένη από δυο κομμάτια και αποκεκρουμένη ελαφρά στην κάτω ακμή της. Η επιγραφή σε τέσσερις στίχους με γράμματα ισοϋψή χαραγμένα με ασταθή γλυφίδα. Φύλλο κισσού στο μέσον του τρίτου στίχου.

Εύαρεστος / Άγρίππα / έτων ιη΄, / χαϊρε.

Το όνομα *Εύαρεστος*¹⁶⁶ του δεκαοκτάχρονου νεκρού, είναι ιδιαίτερα διαδεδομένο και ανήκει στην ομάδα ονομάτων που εκφράζουν συναισθήματα των γονέων για τα παιδιά τους¹⁶⁷. Απαντά και σε άλλη στήλη στη Νικόπολη (στήλη με *α/α 215: Εύαρεστος Κλεομάχου*)¹⁶⁸. Το ρωμαϊκό όνομα *Άγρίππας*, απαντά για πρώτη φορά στη Δ. Ελλάδα, ενώ υπάρχουν αρκετά παραδείγματα στη Μακεδονία¹⁶⁹.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1969, 70 αρ. 7. Σαδικάκης 1970, 71, αρ. 46. Σαδικάκης 1969, 66-73. Σαμσάρης, 1994, 204, αρ. 71.

Χρονολόγηση: μετά τα μέσα του 2^{ου} αι. μ.Χ.¹⁷⁰.

¹⁶⁶ Εμφανίζεται περιορισμένα στην Ήπειρο, βλ. Σαμσάρης 1982, 261. Μαρτυρείται επίσης σε επιγραφή από το territorium της Φωτικής, βλ. Σαμσάρης 1994β, 133-134, αρ. 22. Επίσης στη Λακωνία, στην Αίγινα, στην Κάτω Ιταλία και στα νησιά του Αιγαίου *LGPVI*, 171.11 Στ. 3 - 4.

¹⁶⁷ Σαμσάρης 1982, 261.

¹⁶⁸ Φιλαδελφεύς 1913, 97, αρ. 6.

¹⁶⁹ *IG X1*, αρ. 175. Σαμσάρης 1982, 286. Έχει σχέση με τη δράση του Ρωμαίου στρατηγού Vipsanius Agrippa στην Ελλάδα και με την ύπαρξη προτομής του στο Μουσείο Νικόπολης, η οποία βρέθηκε σε καλλιεργούμενο αγρό της περιοχής, από τον φύλακα αρχαιοτήτων Γ. Νούσια, βλ. Ανδρέου 1981, 271, Καράμπελας 1994, εικ. 145, 146. Σχετικά με το cognomen Άγρίππας, βλ. Kajanto 1965, 130. Σβέρκος 2000, 163.

¹⁷⁰ Meisterhaus 1900. 19. Μετά τα μέσα του 2^{ου} μ.Χ. αιώνα, παρατηρείται η σύγχιση του γράμματος ι με το η.

17. Η στήλη του Μάρκου (πίν. 20)

Αρ. ευρ. 59

Προέλευση: Ανατολική Νεκρόπολη, θέση Νικολάρα.

Μουσείο Νικόπολης.

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.45μ., πλ.: 0.32μ., πάχ.: 0.03μ.

Ύψ. γρ.: 0.04μ.

Υλικό: λευκόφαιο μάρμαρο

Ορθογώνιου σχήματος. Ελλιπής λοξά στο δεξιό ήμισυ του κάτω άκρου. Στο πάνω μέρος τετράστιχη επιγραφή καλλιγραφημένη, με εγχάρακτα φύλλα κισσού μεταξύ των λέξεων.

Μᾶρκος Μάρκου / ἔφηβοφύλαξ, ἐτῶν ζζ', / χαῖρε .

Το ρωμαϊκό προωνύμιο *Μάρκος*, απαντά στη Νικόπολη σε δύο τουλάχιστον επιγραφές¹⁷¹. Η ιδιότητα του *ἐφηβοφύλακος*¹⁷² που είχε ο εξηνταεφτάχρονος νεκρός, αποτελεί μαρτυρία για την ύπαρξη του γνωστού, στις ελληνικές πόλεις, θεσμού της «εφηβείας» στη Νικόπολη¹⁷³, όπου έχει βρεθεί και Γυμνάσιο¹⁷⁴.

Βιβλιογραφία: Vanderpool, *AJA* 58 (1954) 236. J.M. Cook - J. Boardman, *JHS* 74 (1954) 159. *BCH* 78 (1954) 136. Πρβ. *BEp* 1955, 233, αρ. 141. *Bull. Ep.*, 1955, n.141. *BCH* 1954, 136. *JHS* 1954, 159. Σαδικάκης 1970, 77, αρ. 103. Σαμσάρης 1994, 205, αρ. 72.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} μ.Χ.

18. Η στήλη της Φαδίας Σεκουνδύλλας (πίν. 21)

Αρ. ευρ. 60

Προέλευση: άγνωστη.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο λευκό ελαφρά οξειδωμένο στην πρόσθια επιφάνεια.

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.34μ., πλ.: 0.17μ., πάχ.: 0.017μ.

¹⁷¹Βλ. την στήλη με αρ. ευρ. 870 που φέρει την επιγραφή: *Σύμφορος / Μάρκου / ἀπελεύθερος, / ἐτῶν μ', / χαῖρε*. Ήταν διαδομένο στην Ελλάδα και ιδιαίτερα στη Λακωνία, στην Ηλεία και στην Ίλλυρία, στη Μεσσηνία και πιο περιορισμένα απαντά στην Αργολίδα, στην Αρκαδία και στη Σικελία.

¹⁷² Είναι ενδιαφέρον ότι πρόκειται για αξίωμα σχετικό με την εκπαίδευση των εφήβων κι όχι για έναν από τους εφήβους που έχει το ρόλο του αρχηγού τους, βλ. Μαργου 2016, 24.

¹⁷³ Είναι πιθανό η έρευνα στη Νικόπολη να δώσει τους σχετικούς εφηβικούς καταλόγους. Στις μεγάλες πόλεις εκτός από το αξίωμα του του *εφηβάρχου*, απαντούν και άλλα γνωστά αξιώματα όπως του *γυμνασάρχου*, του *ταμία*, του *αγορανόμου* κλπ., βλ. Σβέρκος 2000, 158.

¹⁷⁴ Ζάχος 1994, 443-457. Ζάχος 2015, 74.

Ύψ. γρ.: 0.025 - 0.045μ.

Ακέραια, ορθογώνιου σχήματος. Αποκρούσεις στην άνω και κάτω ακμή.

Φαδία / Σεκουν / δίλλα / έτων/μ' /χαΐρε.

Επιγραφή σε πέντε στίχους για τη σαραντάχρονη Σεκουνδίλλα¹⁷⁵. Το gentilicium¹⁷⁶ και το cognomen φανερώνουν τη ρωμαϊκή πολιτεία της νεκρής. Το όνομά της, απαντά σε δούλους και απελεύθερους¹⁷⁷.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

19. Η στήλη της Σωτηρούς και του Ζωσίμου (πίν. 22)

Αρ. ευρ. 61

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο λευκό

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.41μ.μ., πλ.: 0.28μ., πάχ.: 0.03μ.

Ύψ. γρ.: 0.029μ.

Ακέραια, ορθογώνιου σχήματος. Αποκρούσεις στις ακμές. Το πάνω μέρος της κύριας όψης επιστέφεται με οριζόντια ταινιωτή εσοχή - κανόνα. Οι πέντε στίχοι της επιγραφής καταλαμβάνουν όλη την επιφάνεια. Πρόκειται για το επιτύμβιο μνημείο δυο νεκρών, ίσως συγγενών.

Νοβία Σωτη/ρώ έτων (vacat) / Ζώσιμος / έτων κβ', / χαΐρε .

Το gentilicium *Νοβία(-ος)*¹⁷⁸, δείχνει ότι η οικογένεια της νεκρής κατείχε την ρωμαϊκή πολιτεία. Το ελληνικό όνομα *Σωτηρώ* απαντά στην Αργολίδα από τον 4^ο - 3^ο αι. π.Χ., ως *Σωτηρώι*, στην Αρκαδία¹⁷⁹ και ως *Σωτηρίς* στα νησιά του Αιγαίου¹⁸⁰. Το όνομα *Ζώσιμος* που φέρει ο δεύτερος νεκρός, απαντά με μεγάλη συχνότητα σε διάφορα μέρη του αρχαίου κόσμου¹⁸¹.

Βιβλιογραφία: Πέτσας 1951, 36, εικ. 12. Σαρικάκης 1970, 79, αρ.119. Σαμσάρης

¹⁷⁵ LGPN III A, s.v. *Σεκουνδίλλα*.

¹⁷⁶ Βλ. LGPN III A, s.v. *Φαβία*, αρ. 1 (Σικελία, 35μ.Χ., SEG XLII (1992) 833.

¹⁷⁷ Τσιντικόπουλος 2007, 125, σημ. 631.

¹⁷⁸ Το όνομα *Νοβία* μαρτυρείται μεταξύ των negotiatores της Δήλου, βλ. Hatzfeld 1912, 55, στην Επίδαυρο, στους Δελφούς και σε άλλα μέρη της Ελλάδας.

¹⁷⁹ LGPN III A, s.v. *Σωτηρώι*.

¹⁸⁰ LGPN I, s.v. *Σωτηρίς*.

¹⁸¹ Ενδεικτικά αναφέρονται: Ήπειρος, Αιτωλία, Πελοπόννησος, βλ. LGPN III A, s.v. *Ζώσιμος*. Μακεδονία, νησιά Αιγαίου, βλ. Samsaris 1989, 320. LGPN I, s.v. *Ζώσιμος*, Κάτω Ιταλία και Σικελία.

1994, 198-99, αρ. 62.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} μ.Χ.

20. Η στήλη της Καρπίμης (πίν. 23)

Αρ. ευρ. 63

Προέλευση: Δυτική Νεκρόπολη, θέση Μπούφι.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.29μ., πλ.: 0.16 - 0.31μ., πάχ.: 0.03 - 0.04μ.

Υψ. γραμμ.: 0.025 - 0.030μ.

Ακανόνιστου ορθογώνιου σχήματος. Στο κάτω μέρος σώζεται ίχνος διακοσμητικού πλαισίου.

Τιτία Καρπί/μη έτων / νη', χαΐρε .

Το ρωμαϊκό gentilicium Τιτία [Titius/a] δεν απαντά σε άλλες επιγραφές στη Νικόπολη¹⁸². Ως προς το δεύτερο όνομα *Καρπίμη*, ανήκει στα κύρια ονόματα που είναι παρμένα από τη φύση¹⁸³, όπως τα ονόματα *Πολύκαρπος* και *Καρποφόρος*.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1969, 72, αρ. 12. Σαδικάκης 1970, 83, αρ. 164. *BEp* 1972, 413, αρ. 241.I. Σαμσάρης, 1994, 201, αρ. 66.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

21. Θραύσμα (πίν. 24)

Αρ. ευρ. 64

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο λευκό

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.50μ., πλ.: 0.27μ., πάχ.: 0.035μ.

Υψ. γραμμ.: 0.02 - 0.03μ.

Ακανόνιστου σχήματος. Αποκρούσεις στις ακμές, αλλοιώσεις και οξειδώσεις στην ενεπίγραφη επιφάνεια. Διακρίνεται με δυσκολία η αποσπασματικά σωζόμενη επιγραφή.

--EA--/--EMPTOΣ--/ άνή[ρ]/ έτων ξε',/ χαΐρε.

¹⁸²Απαντά στη ρωμαϊκή αποικία των Φιλίππων.

¹⁸³ Mihailov 1982, 75.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

22. Η στήλη του του Έρμ[είου] ή του Έρμ[έρωτος] (πίν. 25)

Αρ. ευρ. 65

Προέλευση: Ανατολική Νεκρόπολη, θέση Νικολάρα (1958).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: Μάρμαρο λευκό

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.295μ., πλ.: 0.24μ., πάχ.: 0.02μ.

Ύψ. γρ.: 0.03μ.

Σχήματος ορθογώνιου, συγκολλημένη από δυο κομμάτια. Φέρει αποκρούσεις στην άνω ακμή. Η ενεπίγραφη επιφάνεια έχει φθορές στο δεξιό της τμήμα, με αποτέλεσμα η χάραξη των τελευταίων γραμμάτων και στους τρεις στίχους της επιγραφής, να είναι αλλοιωμένη. Έρμ[ε]---/ έτῶν [.] / χαῖρε.

Ίσως πρόκειται για κάποιο από τα διαδεδομένα ονόματα *Έρμέρωσ* ή *Έρμείας*¹⁸⁴.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1969, 73, αρ. 14. Σαδικάκης 1970, 84, αρ. 7. Σαμσάρης 1994, 210. αρ. 83.

23. Θραύσμα (Πίν. 26)

Αρ. ευρ. 66

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: Μάρμαρο υπόλευκο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.225μ., πλ.: 0.17μ., πάχ.: 0.018μ.

Ύψ. γρ.: 0.04μ.

Προέλευση: Δυτική Νεκρόπολη, θέση Μπούφι.

Μουσείο Νικόπολης.

Ακανόνιστου σχήματος, σπασμένη σε όλες τις ακμές, συγκολλημένη από δύο κομμάτια. Η χάραξη προσεγμένη.

Φιλουμ--- / έτῶν / β' / [χ]αῖρε.

Το όνομα του νεκρού θα μπορούσε να συμπληρωθεί ως *Φιλουμ(ενός)* ή *Φιλουμ(ένα)*. Ήταν πολύ συνηθισμένο¹⁸⁵ στην Πελοπόννησο, στην Κάτω Ιταλία¹⁸⁶,

¹⁸⁴ LGPN III A, s.v. *Έρμείας*, *Έρμέρωσ*.

¹⁸⁵ Bechtel 1964, 453, s.v. *Φιλουμενή* και *Φιλουμενός*.

στη Μακεδονία και στα νησιά του Αιγαίου¹⁸⁷. Τα πιθανά ονόματα *Φιλουμένα* και *Φιλουμένη* μαρτυρούνται ιδιαίτερα στην Κάτω Ιταλία (1^ο αι. π.Χ./1^ο αι. μ.Χ.)¹⁸⁸.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1969, 66-73. Σαδικάκης 1970, 83, αρ. 174. Σαμσάρης, 217, αρ. 100.

Χρονολόγηση: 2^{ος} - 3^{ος} αι. μ.Χ.

24. Η στήλη της Άχαϊκής (πίν. 27)

Αρ. ευρ. 67

Προέλευση: Ανατολική Νεκρόπολη, θέση Νικολάρα.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ. 0.24μ., πλ. 0.17μ., πάχ. 0.014μ.

Ύψ. γρ.: 0.023 - 0.03μ.

Ακανόνιστου σχήματος. Αποκρούσεις σε όλες τις ακμές και σημειακά στην ενεπίγραφη επιφάνεια.

Άχαϊκή/ [έ]τῶν/δ',/ [χ]αῖρε.

Η επιγραφή με πρόχειρη εγχάραξη φέρει το εθνικό *Άχαϊκή*, ως ανθρωπονύμιο, το οποίο απαντά στο Δυτικοελλαδικό χώρο για πρώτη φορά. Ένα παράδειγμα παραδίδεται στην Αργολίδα (2^{ος} - 1^{ος} αι. π.Χ.)¹⁸⁹ και πολύ περισσότερα με το όνομα *Άχαϊκός*¹⁹⁰. Η κατάληξη του ονόματος του τεράχρονου κοριτσιού ανήκει στην ιδιαίτερη κατηγορία των ονομάτων σε -ική, -ής, -ῆδος, -ῆτος, που απαντούν κατά τους αυτοκρατορικούς χρόνους κυρίως στη Μικρά Ασία¹⁹¹.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

25. Θραύσμα στήλης της κόρης του Δάμω[νος] (πίν. 28)

Αρ. ευρ. 68

Προέλευση: Δυτική Νεκρόπολη, θέση Μπούφι.

---

¹⁸⁶ LGPNI A, s.v. *Φιλουμένα*, *Φιλουμένη* και *Φιλουμενός*.

¹⁸⁷ IGX 2, 1, αρ. 241, Samsaris 1989, 342, SEG XII(1955) 329, LGPNI, s.v..

¹⁸⁸ Το όνομα *Φιλουμένα* εμφανίζεται στο Βουθρωτό από το 163 π.Χ., LGPNI A, s.v. *Φιλουμένα*. Πρόκειται για ονόματα που εκφράζουν τα συναισθήματα των γονέων για τα παιδιά τους, βλ. Σαμσάρης 1982, 261.

¹⁸⁹ LGPNI A, s.v. *Άχαϊκή*.

¹⁹⁰ LGPNI A, s.v. *Άχαϊκός*.

¹⁹¹ Bull. Épig. 1959, 411.

Μουσείο Νικόπολης.

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.195μ. πλ.: 0.127μ. πάχ.: 0.01μ.

Ύψ. γρ: 0.04 μ.

Ακανόνιστου σχήματος. Αποκρούσεις σε όλες τις ακμές. Η επιφάνεια λειασμένη. Η επιγραφή αποδίδεται με επιμελή εγχάραξη.

----- / Δάμ[ωνος] / θυγά[τηρ]/ έτῶ[ν] [.]----

Το όνομα του πατέρα της νεκρής *Δάμων* (υποκοριστικός τύπος *Δαμίων*), μαρτυρείται στην Αμβρακία από τον 3^ο αι. π.Χ.¹⁹². Είναι κοινό στη Δυτική Ελλάδα και γνωρίζει μεγάλη διάδοση στην Πελοπόννησο, στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία¹⁹³.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1970, 84, αρ. 3. Σαμσάρης 1994, 228, αρ. 121.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

26. Η στήλη του Άστεκτου (πίν.29)

Αρ. ευρ. 69

Προέλευση: Δυτική Νεκρόπολη, θέση Μπούφι.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: λευκό μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.41μ., πλ.: 0.29μ. πάχ.: 0.03μ.

Ύψ. γρ.: 0.04 - 0.05μ.

Σχήματος ορθογώνιου, συγκολλημένη από τρία κομμάτια. Αποκρούσεις καταμήκος της δεξιάς και κάτω ακμής. Ίχνη διακόσμησης οριζόντιας γραπτής ταινίας, στην πάνω πλευρά.

Γ(άϊος) Κέσ/τιος Ά/στεκ/τος έ/τῶν [.] / χαῖρε.

Όπως δείχνουν τα *tria nomina*¹⁹⁴, ο Γάϊος Κέστιος Άστεκτος ήταν Ρωμαίος πολίτης Ελληνικής καταγωγής σύμφωνα με το επωνύμιο. Οι *Cestii* ήταν εγκατεστημένοι στις Ανατολικές επαρχίες από τα μέσα του 1^{ου} αι. π.Χ.¹⁹⁵ Την ίδια περίοδο *gentilicium* *Κέστιος* (*Cestius*) απαντά στη Δήλο και στη Μακεδονία¹⁹⁶. Το σπάνιο κύριο όνομα *Άστεκτος* (=αφόρητος, αβάσταχτος)¹⁹⁷, το οποίο φέρουν πρόσωπα ταπεινής

¹⁹² Κατσαδήμα 2003, 292, αρ. 122.

¹⁹³ *LGNPIIIA*, s.v. *Δάμων*.

¹⁹⁴ praenomen: Γάϊος, gentilicium: Κέστιος, cognomen: *Άστεκτος*.

¹⁹⁵ Hatzfeld 1919, 59, σημ. 2. 125 & 128.

¹⁹⁶ Κανατσούλης 1955, 75-76, αρ. 700.

¹⁹⁷ *LGNPIIIA*, s.v. *Άστεκτος*.

καταγωγής, μαρτυρείται επιγραφικά και στα νησιά του Αιγαίου (Πάρος)¹⁹⁸.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1967, 184-185 αρ. 8. Σαδικάκης 1970, 73 αρ. 69. *SEG* LIV 432. Σαμσάρης 1994, 195, αρ. 57.

Χρονολόγηση: μέσα 1^{ου} αι. μ.Χ.

27. Η στήλη της Χαριτίνας (;) (πίν. 30)

Αρ. ευρ. 70

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο κυανόφαιο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.36μ., πλ.: 0.30μ., πάχ.: 0.018μ.

Ύψ. γρ.: 0.048μ.

Ακέραια, σχεδόν τεράγωνη, συγκολλημένη από πέντε κομμάτια. Αποκρούσεις κατά μήκος της αριστερής και κάτω ακμής. Η επιγραφή με πρόχειρη εγχάραξη.

Χαρίτιν / έτων κ' / χαῖρε.

Το όνομα *Χαρίτιν* είναι συνηθισμένο μεταξύ των δούλων και απαντά σε διάφορα μέρη του αρχαίου κόσμου¹⁹⁹.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1970, 84 αρ. 17. Σαμσάρης 1994, 218 αρ. 101.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

28. Η στήλη του Σισσυφώνος και της Πρίμης (πίν. 31)

Αρ. ευρ. 71 (αμφίγραφη)

Προέλευση: Ανατολική Νεκρόπολη, θέση Νικολάρα.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο ροδόχρωμο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.32μ., πλ.: 0.28μ. πάχ.: 0.015 - 0.02μ.

Ύψ. γρ.: α. 0.03μ., β. 0.025 - 0.03μ.

Σχήματος ορθογώνιου, συγκολλημένη από δύο κομμάτια. Σπασμένη στην άνω δεξιά γωνία, αποκρούσεις στις ακμές.

---

¹⁹⁸ *LGPNI*, s.v. *Άστεκτος*.

¹⁹⁹ Το όνομα *Χαρίτιν*, μάλλον το ίδιο με *Χαρίτιον*, συζητάει ο Heraeus, 1931, 201-206. Απαντά στην Μακεδονία (Θεσσαλονίκη), βλ. *IG* X 2, 1, αρ. 464, 743, σε επιτύμβια επιγραφή του 2^{ου}/3^{ου} αι. μ.Χ. ο Αβάσκαντος και η Χαρίτιν ανήγειραν μνημείο για τον γιο τους, βλ. Σβέρκος 2015, 761, στα νησιά του Αιγαίου βλ. *LGPNI*, s.v. *Χαρίτιν*, στα νησιά του Ιονίου, *SEG* LIII (2003) 374 και στην Σικελία, βλ. *LGPNI* IIIA, s.v. *Χαρίτιν*, Pape - Bensele 1959, s.v. *Χαρίτιν*.

Και στις δύο όψεις, επιγραφές σε τέσσερις στίχους.

α' Σισσυ[φ]/ῶν έτων ιη', / χαΐρε.

β' Πρῖμα / έτων κι', / χαΐρε.

Α' όψη

Το όνομα Σισσυφῶν είναι σπάνιο. Πρόκειται πιθανώς για τύπο του γνωστού μυθικού ονόματος *Σίσυφος*²⁰⁰, το οποίο απαντά στην Ιλλυρία, στην Κορινθία και από τον 5^ο/4^ο αι. π.Χ. στη Λακωνία²⁰¹.

Β' όψη

Στην άλλη όψη, το όνομα *Πρῖμα*, δεν είναι πολύ διαδεδομένο. Μαρτυρείται στη Μακεδονία²⁰² και σε λίγα παραδείγματα στην Αργολίδα, στην Ιλλυρία και στη Σικελία²⁰³.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1970, 81, αρ. 148. Σαμσάρης 1994, 215, αρ. 95.

Χρονολόγηση: 2^{ος} - 3^{ος} αι. μ.Χ.

29. Η στήλη του Άντωνίου (πίν. 32)

Αρ. ευρ. 72

Προέλευση: Ανατολική Νεκρόπολη, θέση Νικολάρα (Μάζωμα) (1966).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: λευκό μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.18μ., πλ.: 0.25μ., πάχ: 0.02 - 0.031μ.

Ύψ. γρ.: 0.04μ.

Ορθογώνια, σπασμένη στο κάτω μέρος. Φέρει ίχνη διακόσμησης κυματίου στο άνω τμήμα. Στην πίσω όψη, σε ύστερο χρόνο, δυσδιάκριτη επιγραφή, χωρίς τον ύστατο χαιρετισμό.

Άντώ/νιος Άγ/αθόπο--.

Ο νεκρός *Άντώνιος Άγαθόπους*, που κατείχε την *civitas Romana*, πρώτη φορά απαντά στη Νικόπολη. Αν το δεύτερο όνομα συμπληρωθεί ως *Άγαθόπο[δος]*, θα είναι το πατρώνυμο του νεκρού και το ρωμαϊκό *gentilicium Άντώνιος* (*Antonius*) δεν θα είναι *nomen gentis*, αλλά το ατομικό όνομα (*cognomen*) του νεκρού²⁰⁴ το

²⁰⁰ *LGPNI*, s.v. Σίσυφος. Bechtel 1964, 577.

²⁰¹ *LGPNI* IIIA, s.v. Σίσυφος.

²⁰² *Πρῖμα*: όνομα δούλης, βλ. Σβέρκος 2000, 190.

²⁰³ *LGPNI* IIIA, s.v. *Πρῖμα*. Αντίθετα το όνομα *Πρῖμος* (*Πρεῖμος*), απαντάται από τον 2^ο αι. μ.Χ. στην Πελοπόννησο (Αρκαδία, Ηλεία, Κορινθία, Λακωνία), στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία.

²⁰⁴ Το όνομα *Άντώνιος* μαρτυρείται στο Άργος και στην Κόρινθο (1^ο αι. π.Χ. - 1^ο αι.μ.Χ.) βλ. *LGPNI* IIIA,

οποίο στη Μακεδονία ήταν συχνό²⁰⁵. Το όνομα *Άγαθόπους*²⁰⁶ δηλαδή ο άνθρωπος με καλό ποδαρικό, που είναι χαρακτηριστικό όνομα των δούλων και των απελεύθερων, ανήκει στα ανθρωπωνύμα που υποδηλώνουν διάφορες ιδιότητες²⁰⁷. Μαρτυρείται αρκετά συχνά στις επιγραφές διαφόρων πόλεων του Ελλαδικού χώρου, όπως π.χ. στη Θεσσαλονίκη²⁰⁸ και στη Χίο²⁰⁹.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1967, 184, αρ. 7. *SEG XXIV* 431. Σαδικάκης 1970, 68 αρ. 10. Σαδικάκης 1969, 66-73. Σαμσάρης 1994, 230 αρ. 124.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

30. Η στήλη της Άγαθόκλε(ι)ας (πίν. 33)

Αρ. ευρ. 73

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: κυανόλευκο μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.21μ., πλ.: 0.21μ., πάχ.: 0.017 - 0.02μ.

Ύψ. γρ.: 0.02μ.

Σπασμένη σε όλες τις ακμές. Φύλλα κισσού χαραχτηκαν στο τέλος του δεύτερου και στο μέσον του τρίτου στίχου.

--χαῖρε / Άγαθόκλε (ι)α / έτων λγ' / χαῖρε.

Από την πρώτη επιγραφή στο χαμένο άνω τμήμα της στήλης, σώθηκε μόνο ο χαιρετισμός (*χαῖρε*). Στη δεύτερη επιγραφή, με πιο προσεγμένη γραφή, το όνομα της τριαντατριάχρονης *Άγαθόκλε(ι)ας*, απαντά για πρώτη φορά στη Νικόπολη²¹⁰. Στην περίπτωση που έχει γίνει τροπή του ε πριν από το α, πρόκειται για γυναίκα με το όνομα *Άγαθόκλεια*²¹¹, το οποίο είναι κοινό και παραδίδεται από τον 3^ο - 2^ο

---

s.v. *Αντώνιος*. Στην εξελληνισμένη Ανατολή ήταν ιδιαίτερα διαδεδομένο στους νέους Ρωμαίους πολίτες.

²⁰⁵ *IGX* 2, 1, αρ. 243, 622. Κανατσούλης 1955, 21-22, αρ. 145-153. Σαμσάρης 1987, 397, αρ. 4, 5, 6. Οι Ρωμαίοι άρχοντες της επαρχίας που έφεραν αυτό το όνομα, ίσως ήταν χορηγοί της Ρωμαϊκής πολιτείας σε peregrinos, βλ. Σαμσάρης 1988, 336-337.

²⁰⁶ *LGN IIIA*, s.v. *Άγαθόπους*. Σαδικάκης 1970, 68.

²⁰⁷ Σαμσάρης 1982, σελ. 261. *Άγαθόπους*=έχει καλό πόδι και κάνει καλό ποδαρικό, βλ. Φάκλαρη 2017, 674.

²⁰⁸ *IGX* 2, 1, αρ. 68, 69, 259, 726, 1039. *Άγαθόπους Θεσσαλονικεύς*, βλ. Σβέρκος 2000, 163.

²⁰⁹ Σαδικάκης 1969, αρ. 36-40.

²¹⁰ *LGN IIIA*, s.v. *Άγαθοκλέα* και *Άγαθόκλεια*. Εκφράζει συναισθήματα και προσδοκίες των γονέων βλ. Σαμσάρης 1982, 261.

²¹¹ Για την τροπή του ε πριν από το α, βλ. Mayser 1906, 67-68.

αι.π.Χ. στην Αλυζία της Ακαρνανίας, στην, Πελοπόννησο, στην Κάτω Ιταλία²¹².

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1969, 71, αρ. 8. Σαδικάκης 1970, 68. Σαμσάρης 1994, 207, αρ. 77.

Χρονολόγηση: αυτοκρατορική περίοδος.

31. Θραύσμα (πίν. 34)

Αρ. ευρ. 75

Προέλευση: Ανατολική Νεκρόπολη, θέση «Νικολάρα».

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: κυανόλευκο μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.23μ., πλ.: 0.19μ., πάχ.: 0.035 - 0.045μ.

Ύψ. γρ.: 0.03 - 0.04μ.

Σε τριγωνικό σχήμα, σώζεται το αριστερό τμήμα της στήλης. Η χάραξη προσεγμένη.

Φίλω[ν] / ΔΡΟ --- / Λ ---.

Σώζεται η αρχή των τριών στίχων επιγραφής. Από τον Σαδικάκη, για τα ονόματα του 1^{ου}, 2^{ου} και 3^{ου} στίχου προτείνονται ονόματα κοινά στην Ήπειρο και στη Ν. Ιταλία από τον 3^ο - 2^ο αι. π.Χ. όπως: *Φίλω[ν]*, *Φίλω[νίδης]*, *Φιλώ[νδας]*-*Φιλώ[τας]*²¹³. Επίσης ο 2^{ος} στίχος συμπληρώνεται με διάφορα ονόματα γνωστά στην Ήπειρο και σε άλλες περιοχές του Ελλαδικού χώρου²¹⁴. Στον 3^ο στίχο φαίνεται ότι το γράμμα λάμδα (Λ) δηλώνει την ηλικία του τιμώμενου νεκρού.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1969, 66-73, αρ. 15. Σαδικάκης 1970, 84, αρ. 5 & 16. Σαμσάρης 1994, 227, αρ. 119.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

32. Η στήλη της Συνφέρουσας (πίν. 35)

Αρ. ευρ. 78

Προέλευση: Βασιλική Αλκίσωνος.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: κυανόφαιο μάρμαρο

²¹² LGPN IIIA, s.v. *Αγαθόκλεια*. Πολλά παραδείγματα του ονόματος απαντούν και στα νησιά του Αιγαίου βλ. LGPN I, s.v. *Αγαθόκλεια*.

²¹³ LGPN IIIA, στα λήμματα *Φίλω[ν]*, *Φίλω[νίδης]*, *Φιλώ[νδας]*-*Φιλώ[τας]*.

²¹⁴ Δρο(άτας) (απαντά στην Ήπειρο από το 370-344 π.Χ.), Δρό(μων), Δρό(σος) κ.α. Ο Σαδικάκης συμπληρώνει: *Δρο[μέου]*, *Δρο[μέως]*, *Δρο[μίσκον]*, *Δρό[μωνος]*, *Δρό[σου]* *Δρο[ύσιλ]λ[α]*, *Δρο[μοκ]λ[έους]*, *Δρο[μοκ]λ[είδου]* κλπ., βλ. LGPN IIIA, s.v.

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.50μ., πλ.: 0.20 - 25μ., πάχ.: 0.055μ.

Ύψ. γρ.: 0.035μ.

Ακέραια. Σχήματος ορθογώνιου με ελαφρά μείωση του πλάτους της προς τα κάτω. Συγκολλημένη από δύο κομμάτια. Φέρει αποκρούσεις στην άνω ακμή και τετράστιχη επιγραφή. Στο τέλος του τέταρτου στίχου χαράχτηκε φύλλο κισσού.

Συνφέρου/σα έτων / ξ', / χαΐρε.

Η *Συνφέρουσα* (*Συμφέρουσα*, -ων) ήταν συχνό όνομα, ιδιαίτερα μεταξύ των δούλων, όπως και το όνομα *Σύμφορος*. Απαντά στη Μακεδονία²¹⁵, στα νησιά του Αιγαίου²¹⁶ και σε περισσότερα παραδείγματα στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία²¹⁷.

Βιβλιογραφία: Πέτσας 1950-51, 37, αρ. 11. Σαμσάρης 1994, 216-217, αρ. 98.

Χρονολόγηση: 2^{ος} - 3^{ος} αι. μ.Χ.

33. Θραύσμα (πίν. 36)

Αρ. ευρ. 87

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.13μ., πλ.: 0.20μ., πάχ.: 0.055μ.

Ύψ. γρ.: 0.035μ.

Σε σχήμα ανάποδου γάμμα (Γ), σπασμένη ολόγυρα. Σώζονται αποσπασματικά, δύο στίχοι δυσανάγνωστης επιγραφής.

-- PA/--ΑΡΙΟΔ--\

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

34. Θραύσμα (πίν. 37)

Αρ. ευρ. 107

Προέλευση: ανασκαφές Αλκίσωνος ή Δουμετίου

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: Μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.13μ., πλ.: 0.16μ., πάχ.: 0.05μ.

Ύψ. γρ.: 0.035 - 0.04μ.

²¹⁵ Αδάμ - Βελένη 2002, 120. 2 - 3.

²¹⁶ Κανατσούλης 1955, 104, αρ. 959. *IGX* 2, 1, αρ. 808. *LGPNI*, s.v. *Συνφέρουσα*.

²¹⁷ *LGPNI*III A, s.v. *Συνφέρουσα*.

Σπασμένη σε όλες τις ακμές, σώζεται σε σχήμα ρόμβου. Η διαμόρφωση γείσου, στην μία όψη, υποδηλώνει ότι το συγκεκριμένο αρχιτεκτονικό μέλος χρησιμοποιήθηκε σε δεύτερη χρήση, ως επιτύμβια στήλη.

Στη λειασμένη επιφάνεια της άλλης όψης, χαραχτηκε επιτάφια επιγραφή από την οποία σώζεται σε βραχυγραφία μόνο ο ύστατος χαιρετισμός (---χαῖρε).

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

35. Θραύσμα (πίν. 38)

Αρ. ευρ. 234

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.083μ., πλ.: 0.111μ., πάχ.: 0.053μ.

Ύψ. γρ.: 0.04μ.

Ακανόνιστου σχήματος. Σώζονται αποσπασματικά τέσσερις στίχοι επιγραφής.

ΑΣΤΑ---/-- ΟΥΠΡ---/---ΗΣΠ---/ ---ΣΙΡ---

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

36. Η στήλη της Άκυλίας

Αρ. ευρ. 235 (*αταύτιστη*)

Προέλευση: Βασιλική Δ, επιχώσεις αψίδας (1956).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.18μ., πλ.: 0.19μ., πάχ.: 0.04μ., βάρος: 2,5kg

Ύψ. γρ.: 0.02 - 0.024μ.

Πρόκειται για απότμημα χριστιανικής επιτύμβιας στήλης. Φέρει φύλλο κισσού στο τέλος του τέταρτου στίχου.

Άκυλί[α / έν ε]ίρήνη (ι) / [έκοιμ]ήθη έτων / ιδ' / έβίωσε έτη --.

Το όνομα της δεκατετράχρονης νεκρής απαντάται για πρώτη φορά στη Νικόπολη. Στην Μακεδονία η Μαρκία Άκυλία²¹⁸ ήταν επιφανής κυρία της Λυγκηστίδος, καθώς

---

²¹⁸ Σβέρκος 2015, 151, σημ. 49.

και η *Άκυλία* Νικόπολις²¹⁹, η οποία ήταν επίσης επιφανής κυρία της αρχαίας Ηράκλειας της Λυγκηστίδος.

Βιβλιογραφία: Ορλάνδος 1956, 153, εικ. 2.

Χρονολόγηση: 3^{ος} - 4^{ος} αι. μ.Χ.

37. Η στήλη του Περιγένους γιου του Δικαίου (πίν. 39)

Αρ. ευρ. 236

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: λευκό μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.31μ. πλ.: 0.24μ. πάχ.: 0.04μ.

Ύψ. γρ.: 0.037μ.

Ακέραια ορθογώνια. Αποκρούσεις στη δεξιά και κάτω ακμή.

Περιγένης / Δικαίου

Η δίστιχη επιγραφή με ισοϋψή γράμματα και το σίγμα μνηοειδές.

Το όνομα *Περιγένης* απαντά για πρώτη φορά στη Νικόπολη. Μαρτυρείται στην Αχαΐα (3^{ος} / 2^{ος} αι. π.Χ. κ.ε.), στην Αργολίδα, στην Κορινθία, στη Λακωνία, στην Ιλλυρία, στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία²²⁰. Τονισμένο στην παραλήγουσα, *Δικαῖος*²²¹, μαρτυρείται στη Μακεδονία²²², στην Ήπειρο, στην Αιτωλία, στην Αίγινα, στην Πελοπόννησο, στην κάτω Ιταλία και στη Σικελία²²³. Το ανδρωνυμικό *Δίκαιος*²²⁴ είναι πιο συνηθισμένο στις επιγραφές από το θηλυκό *Δικαία*²²⁵. Τα δύο ονόματα είναι γνωστά στη Θεσσαλονίκη²²⁶ και είναι πολύ διαδεδομένα στα νησιά του Αιγαίου²²⁷.

Βιβλιογραφία: Πέτσας 1950-1951, 39, αρ. 14. Σαδικάκης 1970, 80. αρ. 132. Σαμσάρης 1994, 232, αρ. 127.

Χρονολόγηση: ύστερη αυτοκρατορική περίοδος.

---

²¹⁹ Σβέρκος 2000, 78.

²²⁰ *LGNIII A*, s.v. Δικαῖος.

²²¹ Το πατρώνυμο, *Δίκαιος*, εκφράζει ιδέες και προσδοκίες των γονέων Σαμσάρης 1982, 261.

²²² Ο *Δίκαιος Πετικίου ὁ καί Ροῦφος*, αναφέρεται ως εφήβαρχος στη Δερρίοπο βλ. Σβέρκος 2015, 450. σημ. 359.

²²³ *LGNIII A*, s.v. Δικαῖος.

²²⁴ Κανατσούλης 1955, 45, αρ. 395, 396, 397. *IGX* 2,1, αρ. 225.

²²⁵ Σε τιμητική επιγραφή της Νικόπολης, αναφέρεται η *Δικαία Δημαρέτου*, ως η πρώτη ιέρεια μετά την ίδρυση της Νικόπολης, βλ. Σαδικάκης 1970, 70. αρ. 32. Σαμσάρης 1994, 170, αρ. 25.

²²⁶ *IGX* 2, 1, αρ. 81, 96.

²²⁷ *LGN I*, s.v. Δίκαιος (37 παραδείγματα).

38. Θραύσμα (πίν. 40)

Αρ. ευρ. 237

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.09μ., πλ.: 0.017μ., πάχ.: 0.06μ.

Ύψ. γρ.: 0.04μ.

Σε σχήμα ακανόνιστο και πολύ μικρού μεγέθους. Σώζονται αποσπασματικά τρεις στίχοι με ισοϋψή προσεγμένα γράμματα.

Θ Υ--/ΑΓΟ---/ΤΙΤ--

Στον πρώτο στίχο, στα δύο σωζόμενα αρχικά γράμματα προτείνεται η συμπλήρωση σύμφωνα με τα ονόματα *Θύ[ρσος]*²²⁸ ή *Θύ[τας]*²²⁹, τα οποία είναι συνηθισμένα στην Ήπειρο. Στον δεύτερο στίχο ίσως πρόκειται για το όνομα *Άγο[ύσιος]* που φέρουν οι επιτύμβιες στήλες με αρ. ευρ. 1018 & 1502 (πίν. 121 και 147)

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

39. Η στήλη του Σπόρου (πίν. 41)

Αρ. ευρ. 238

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.383μ., πλ.: 0.228μ., πάχ.: 0.02μ.

Ύψ. γρ.: 0.03μ.

Ακέραια. Φέρει αποκρούσεις στη δεξιά πλευρά και στις ακμές των άλλων πλευρών.

Σπόρος / έτων /λα' / χαΐρε.

Η τετράστιχη επιγραφή με ισοϋψή γράμματα και το σίγμα ορθογωνισμένο. Δεξιά του τρίτου στίχου φέρει εγχάρακτο φύλλο αμπέλου. Το όνομα του νεκρού, Σπόρος, τριαντα ενός ετών, απαντά για πρώτη φορά στην Ήπειρο. Μαρτυρείται στην

²²⁸ Το όνομα *Θύρσος* αναγράφεται και στην επιγραφή της στήλης με αρ. ευρ. 896.

²²⁹ *LGN IIIA*, s.v. *Θύτας*, *Θύτας*.

Αργολίδα, στην Αρκαδία, στη Λακωνία, στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία²³⁰.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 3^{ος} μ.Χ. αι. κ.ε.

40. Θραύσμα (πίν. 42)

Αρ. ευρ. 239

Υλικό: μάρμαρο λευκό

Προέλευση: Δ. Πύλη - Νυμφαία.

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.18μ., πλ.: 0.286μ., πάχ.: 0.055μ.

Ύψ. γρ.: 0.055μ.

Άνω τμήμα στήλης με διαμόρφωση γείσου. Τμήμα δύο στίχων της επιγραφής σε δύο ταινίες, από τις οποίες η πρώτη προεξέχει σκιάζοντας την άλλη.

--αρκελ/--ος υπέ[ρ]--

Πιθανώς το όνομα να συμπληρώνεται ως *Μάρκελλος*²³¹. Το θηλυκό *Μάρκελλα*, -ίνα, είναι γνωστό στις Συρακούσες.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

41. Θραύσμα (πίν. 43)

Αρ. ευρ. 240

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.10μ., πλ.: 0.18μ., πάχ.: 0.03μ.

Ύψ. γρ.: 0.03μ.

Σώζεται σε ακανόνιστο σχήμα με μικρό τμήμα της επιγραφής.

---Σ/---ΙΟΥ.

Διακρίνεται τμήμα του γράμματος σίγμα (Σ) και η κατάληξη λέξης σε γενική στο δεύτερο στίχο, με επιμελημένη γραφή ([υ]ίου).

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

²³⁰ LGPN IIIA, s.v. *Σπόρος*. Επίσης βλ. Pape-Benseler, s.v. *Σπόρος*.

²³¹ Ο Μάρκελλος ήταν ο πρώτος νεκρός της οικογένειας του Αυγούστου, που θάφτηκε στο Μαυσωλείο του Αυγούστου στη Ρώμη, βλ. Ζάχος 2007, 428, σημ. 70.

42. Θραύσμα (πίν. 44)

Νικόπολη αρ. 244

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.100μ., πλ.: 0.155μ., πάχ.: 0.033μ.

Ύψ. γρ.: 0.033μ.

Ακανόνιστου σχήματος. Σώζεται μικρό τμήμα στίχου επιγραφής (μήτηρ).

ΜΗ[Τ]—

Βιβλιογραφία:αδημοσίευτη.

43. Θραύσμα (πίν. 45)

Αρ. ευρ. 245

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.122μ., πλ.: 0.094μ., πάχ.: 0.025μ.

Ύψ. γρ.: 0.04μ.

Ακανόνιστου σχήματος. Η χάραξη της επιγραφής επιμελημένη.

[Α]-/--[Κ]ΩΝ /--ΩΝ /--[Φ]ή[Ρ]

Σώζονται καταλήξεις ονομάτων σε γενική πληθυντικού στον δεύτερο και τρίτο στίχο και τμήματα γραμμάτων στον πρώτο και τέταρτο στίχο.

Βιβλιογραφία:αδημοσίευτη.

44. Θραύσμα (πίν. 46)

Αρ. ευρ. 246

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.180μ., πλ.: 0.178μ., πάχ.: 0.030μ.

Ύψ. γρ.: 0.04μ.

Λευκόφαιο μάρμαρο

Ακανόνιστου σχήματος με ελλιπή επιγραφή σε τρεις στίχους.

[Σ] Ω / έποίει / έαυτῶ.

Το σωζόμενο μέρος της επιγραφής --- *έποίει έαυτῶ*, δηλώνει ότι η στήλη στήθηκε με δαπάνη του προσώπου το όνομα του οποίου δε σώζεται. Συχνά τέτοιες ενέργειες πολιτών, προσβλέπουν στην αναγνώριση η οποία εκδηλώνεται με λέξεις ή εκφράσεις όπως: *ό πάντων εύεργέτης* (αρ. ευρ. 249), *(υιός) πόλεως* (αρ. ευρ. 1203), κλπ.

*Βιβλιογραφία:*αδημοσίευτη.

45. Θραύσμα (πίν. 47)

Αρ. ευρ. 247

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.10μ., πλ.: 0.091μ., πάχ.: 0.036μ.

Ύψ. γρ.: 0.04μ.

Σώζεται σε πολύ μικρό μέγεθος.

--ΑΙ--/--Ο--

Διακρίνονται τμήματα τριών γραμμάτων.

*Βιβλιογραφία:*αδημοσίευτη.

46. Θραύσμα (πίν. 48)

Αρ. ευρ. 248

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.115μ., πλ.: 0.221μ., πάχ.: 0.028μ.

Ύψ. γρ.: 0.048μ.

Πρόκειται για το κάτω τμήμα της στήλης.

--/χαῖρε.

Από την επιγραφή σώζεται μόνο ο ύστατος χαιρετισμός, με πρόχειρη χάραξη.

*Βιβλιογραφία:*αδημοσίευτη.

47. Η στήλη του πατέρα και γιου Όνησίμου (πίν. 49)

Αρ. ευρ. 249

Προέλευση: Δυτική Νεκρόπολη (1913).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: λευκόφαιο μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.292μ., πλ.: 0.292μ., πάχ.: 0.03μ.

Ύψ. γρ.: 0.047μ.

Δύο συγκολλημένα ακανόνιστα κομμάτια. Σώζεται η επιγραφή αποσπασματικά σε πέντε στίχους.

[Τ]ιβ(έριος) Κλαύ[διος] / Όνήσ[ιμος] / ὁ πάντ[ων εὐ]/εργέτης [έτῶν]/ν

χα[ῖρε]/ [Όνή]σιμος Όνη[σίμου] / υἱός έ[τῶν--], [χαῖρε].

Μετά το δεύτερο γράμμα του πρώτου στίχου εγχάρακτο φύλλο κισσού ή αμπέλου. Το ίδιο και αριστερά του χαιρετισμού του πέμπτου στίχου. Η επιγραφή συμπληρώνεται σύμφωνα με το ανασκαφικό ημερολόγιο και τη δημοσίευση του Αλ. Θ. Φιλαδελφέως. Πρόκειται για στήλη αφιερωμένη πιθανώς σε πατέρα και γιο με το ίδιο ελληνικό όνομα Όνήσιμος(= ωφέλιμος, ευεργετικός), κοινό σε δούλους ή απελεύθερους²³². Το praenomen *Τιβέριος* και το gentilicium *Κλαύδιος*, (βλ. πιο πάνω αρ. ευρ. 21, 53), δείχνουν ότι ο πενήντάχρονος Όνήσιμος κατείχε την civitas Romana.

Βιβλιογραφία: Φιλαδελφεύς 1913, 97 αρ. 1. Σαρικήκης 1970, 79 αρ. 123. Σαμσάρης 1994, 192 αρ. 54.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

48. Η στήλη του Γ. Τερτίου Πτολεμαίου (πίν. 50)

Αρ. ευρ. 250

Προέλευση: θέση "Ματσογιάννινα".

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: ασβεστόλιθος

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.79, πλ.: 0.30 (πάνω) και 0.25 (κάτω), πάχ.: 0.13μ.

Ύψ. γρ.: 0.045μ.

Η στήλη παραλληλεπίπεδου σχήματος είναι συγκολλημένη από τέσσερα κομμάτια.

²³² Για τη διάδοσή του στη Μακεδονία (π.χ. σε επιγραφές τριών βωμών 2^{ου} - 3^{ου} αι.μ.Χ., Αδάμ-Βελένη 2002, δοτ. 138.2, ον. 259, 4-5, ον. 374.1 - 3) και στα νησιά του Αιγαίου, βλ. Samsaris 1989, 331. *LGPN* I, s.v. Σαρικήκης 1989, 360, αρ. 36.

Φέρει προεξέχουσα ταινία στη βάση και στην επίστεψη, ύψους 0.10 μ. Τα δομικά χαρακτηριστικά του θυμίζουν βωμό²³³. Στην κύρια όψη πεντάστιχη επιγραφή και καρδιόσχημο φύλλο κισσού κάτω από τον τελευταίο στίχο.

Γ(άϊος) Τέρτι[ο]/ς Πτολε/μαῖος / έτων κ', / χαῖρε.

Το ρωμαϊκό praenomen *Γάϊος* μαρτυρείται συχνά στις επιγραφές της Νικόπολης²³⁴. Το όνομα Tertius, το οποίο αρχικά το χρησιμοποιούσαν ως nomen gentis, μεταγενέστερα χρησιμοποιήθηκε ως cognomen²³⁵. Το gentilicium *Τέρτιος* (Tertius) απαντά μεταξύ των ιταλών negotiatores και είναι διαδεδομένο στη Μακεδονία²³⁶. Οι Tertii είχαν εγκατασταθεί στην Ελλάδα από τον 1^ο αι. π.Χ.²³⁷ Το ιδιαίτερα διαδεδομένο βασιλικό όνομα *Πτολεμαῖος* απαντά πολύ συχνά στις επιγραφές του αρχαίου ελλαδικού χώρου²³⁸.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1967, 185 αρ. 9. Σαδικάκης 1970, 83 αρ. 163. *SEG XXIV* 433. Σαμσάρης 1994, 200 αρ. 65.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

49. Θραύσμα (πίν. 51)

Αρ. ευρ. 253

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.206μ., πλ.: 0.145μ., πάχ.: 0.042μ

Ύψ. γρ.: 0.035μ.

Σωζεται σε σχήμα ανεστραμμένου τριγώνου με τρία γράμματα στο κάτω άκρο.

-HA/--H--

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

---

²³³ Οι ρωμαϊκοί μονόλιθοι βωμοί αποτελούνται από τη βάση, τον κυρίως κορμό και το επίθημα, βλ. Αδάμ-Βελένη 2002, 23.

²³⁴ Samsaris 1989, 312.

²³⁵ Münzer 1934, στ. 821 (στη λ. Tertia)

²³⁶ IG X 2, 1, αρ. 702, 769. Κανατσούλης 1967, 32, αρ. 1769. *SEG XII* 320.

²³⁷ Hatzfeld 1919, 87.

²³⁸ Στην Ήπειρο, στην Ακαρνανία, στην Αρκαδία, στη Μεσσηνία αλλά και στις Συρακούσες μαρτυρείται από τον 3^ο αι. π.Χ. Επίσης απαντά στην Λευκάδα, στην Κορινθία, στη Λακωνία, στην Ίλλυρία και στην Κάτω Ιταλία, βλ *LGPV IIIA*, s.v. *Πτολεμαῖος*. Σβέρκος 2000, 190. Χρησιμοποιείται και στην Ελληνική Ανατολή και ιδιαίτερα στα νησιά του Αιγαίου *LGPV I*, s.v. *Πτολεμαῖος*. Μποσνάκης 2008, 122, αρ. 197.

50. Θραύσμα (πίν. 52)

Αρ. ευρ. 254

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.182μ., πλ.: 0.084μ., πάχ.: 0.028μ.

Ύψ. γρ.: 0.046μ.

Σώζεται σε σχήμα ορθογώνιο.

--NE/--- [έτ]ῶ[v]/ ζ',/[χαῖρε].

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

51. Θραύσμα (πίν. 53)

Αρ. ευρ. 255

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: ασβεστόλιθος

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.138μ., πλ.: 0.09μ., πάχ.: 0.025μ.

Ύψ. γρ.: 0.042μ.

Ακανόνιστου σχήματος απότμημα στήλης που διασώζει κάποια από τα γράμματα τριών στίχων επιγραφής.

---[I]/ έ[τῶν] -- / χ[αῖρε].

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

52. Θραύσμα (πίν. 54)

Αρ. ευρ. 256

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο λευκοκίτρινο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.24μ., πλ.: 0.156μ., πάχ.: 0.042μ.

Ύψ. γρ.: 0.062μ.

Ακανόνιστου σχήματος απότμημα στήλης.

---[Ω]ΛΟ-/-[Ε]ΠΕΑ

Σώζονται λίγα από τα γράμματα δύο στίχων επιγραφής.

Στον άνω στίχο πιθανά ονόματα: [Π]ῶλο[ς]²³⁹.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

53. Θραύσμα (πίν. 55)

Αρ. ευρ. 257

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο λευκοκίτρινο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.149μ., πλ.: 0.118μ., πάχ.: 0.035μ

Ύψ. γρ.: 0.04μ.

Ακανόνιστου σχήματος απότμημα στήλης που διασώζει κάποια από τα γράμματα τριών στίχων επιγραφής.

--[Λ]Ι[Σ]/--[Σ]ΤΑΙ/--ΡΕΙΟ.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

54. Θραύσμα (πίν. 56)

Αρ. ευρ. 258

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο λευκό

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.234μ., πλ.: 0.111μ., πάχ.: 0.04μ.

Ύψ. γρ.: 0.049μ.

Σώζεται η αριστερή πλευρά της στήλης.

Φάω[ν]/ΘΑ--/ έ[των] --

Σώζονται αποσπασματικά τρεις στίχοι. Προτείνεται η συμπλήρωση του ονόματος του πρώτου στίχου με το όνομα Φάω[ν] το οποίο απαντάται στην Αργολίδα, στην

---

²³⁹ Πῶλος: όνομα γνωστό στην Πελοπόννησο και στη Σικελία από την αρχαϊκή και κλασική εποχή. Αν και παρακινδυνευμένη, προτείνεται και η συμπλήρωση [Παναίτ]ῶλο[ς] όνομα γνωστό στην Αιτωλία από τον 3^ο - 2^ο αι. π.Χ. βλ. *LGPNI*IIIA, s.v. Πῶλος.

Κάτω Ιταλία και στη Σικελία από τον 5^ο - 4^ο αι π.Χ.²⁴⁰ Επίσης σχετικό, είναι το όνομα, *Φαωνία*, το οποίο αναγράφεται στη στήλη με *αρ. ευρ.* 28 [βλ. ανωτέρω].

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

55. Θραύσμα (πίν. 57)

Αρ. ευρ. 259

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.122μ., πλ.: 0.19μ., πάχ.: 0.039μ.

Ύψ. γρ.: 0.048μ.

Σχεδόν ορθογώνιου σχήματος απότμημα στήλης.

-ΜΟ / [έτῶ]ν ο' / [χαῖρ]ε.

Σώζονται κάποια γράμματα από τρεις στίχους επιγραφής.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

56. Θραύσμα (πίν. 58)

Αρ. ευρ. 260

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.197μ., πλ.: 0.94μ., πάχ.: 0.048μ.

Ύψ. γρ.: 0.048μ.

Ακανόνιστου σχήματος θραύσμα που διασώζει μόνο ένα γράμμα.

--Σ--

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

57. Η στήλη του Λοιοντίσκου γιου του Άθηναίου (πίν. 59)

Αρ. ευρ. 261

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

---

²⁴⁰ LGPN IIIA, s.v. *Φάων*.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: υπόλευκος - φαιός λίθος.

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.44μ., πλ.: 0.38μ., πάχ.: 0.13μ.

Ύψ. γρ.: 0.04μ.

Ακέραια. Ορθογώνια σχεδόν τετράγωνη, αποκεκρουμένη ελαφρά στις πλευρές με αδρά δουλεμένη την ενεπίγραφη επιφάνεια.

Λοιοντίσκος / Ἀθηναίου, / ἐτῶν μζ', / χαῖρε.

Στον πρώτο στίχο το όνομα *Λοιοντίσκος* (= *Λεοντίσκος*), απαντά για πρώτη φορά με «οι» αντί του έψιλον «ε». Είναι υποκοριστικό του ονόματος *Λεόντιος* εμπνευσμένο από τη φύση²⁴¹. Το όνομα *Λεοντίσκος* μαρτυρείται στην Ήπειρο, στην Κορινθία, στην Ιλλυρία και στην Κάτω Ιταλία, από τον 3^ο αι. π.Χ., στην Ακαρνανία από τον 2^ο αι. π.Χ. και στη Σικελία από τον 5^ο αι. π.Χ.²⁴² Το πατρωνυμικό του νεκρού *Ἀθηναίος*, ανήκει στην κατηγορία των εθνικών που χρησιμοποιούνταν ως ανθρωπωνύμια²⁴³ και απαντά συχνά στις επιγραφές της Ελλάδας από τον 1^ο/2^ο αι. μ.Χ., ενώ στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία από τον 1^ο αι. π.Χ.²⁴⁴.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1969, 72 αρ. 11. Σαδικάκης 1970, 77 αρ. 99. Σαμσάρης 1994, 184, αρ. 40.

Χρονολόγηση: 2^{ος}-3^{ος} αι. μ.Χ.

58. Θραύσμα (πίν. 60)

Αρ. ευρ. 357

Προέλευση: Δυτική Νεκρόπολη, θέση «Κουμάσια», αγρός Ι. Μπαζίνα (1969).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.098μ., πλ.: 0.145μ.

Ακανόνιστου σχήματος απότμημα στήλης που διασώζει λίγα από τα γράμματα δύο στίχων επιγραφής.

---Τ ΟΣ / [έτ]ῶν---

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

---

²⁴¹ Σαμσάρης 1982, 261.

²⁴² *LGN IIIA, s.v. Λεοντίσκος.*

²⁴³ ό.π.

²⁴⁴ *LGN IIIA, s.v. Ἀθηναίος.*

59. Θραύσμα (πίν. 61)

Αρ. ευρ. 358

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.14μ., πλ.: 0.22μ., πάχ.: 0.032μ.

Ύψ. γρ.: 0.032μ.

Απότμημα στήλης από την άνω δεξιά γωνία της που σώζει κάποια γράμματα από δύο στίχους επιγραφής.

----ΕΡΙΑ/ [έτῶ]ν---

Στον πάνω στίχο η κατάληξη του ονόματος -ερία, οδηγεί σε διάφορα ονόματα γνωστά στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία, όπως για τα ονόματα με κοινή κατάληξη: *Ἐλευθερία, Πιερία, Νοκερία, Βαλερία, Δευτερία*²⁴⁵.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

60. Η στήλη του Κοίντου Φαβίου Φήλικος (πίν. 62)

Αρ. ευρ. 362

Προέλευση: Δυτική Νεκρόπολη, Τάφος 5 (Τ5), δυτικά του ρωμαϊκού τείχους, θέση "Μπούφι" (1970).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: λευκοκίτρινο μάρμαρο με φαιόχρωμες φλεβώσεις.

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.374μ., πλ.: 0.338μ., πάχ.: 0.023 - 0.038μ.

Ύψ. γρ.: 0.03 - 0.04μ.

Ακέραια. Ορθογώνια-πλατύσχημη αποκεκρουμένη στην αριστερή πλευρά. Επιστέφεται με ερυθρόχρωμη ταινία φολιδωτού μοτίβου. Τα γράμματα της τετράστιχης επιγραφής σώζουν ερυθρό χρώμα.

Κό(ίντος) Φάβιος / Φήλιξ, / έτων με', / χαῖρε.

Προέρχεται από τον οικογενειακό τάφο του Φήλικα και της γυναίκας του Σπένδουσας (βλ. *αρ. ευρ.* 363)²⁴⁶. Τα tria nomina, δείχνουν ότι ο

²⁴⁵ LGPN IIIA, s.v. *Ἐλευθερία, Πιερία, Νοκερία, Βαλερία, Δευτερία*

²⁴⁶ Βοκοτοπούλου 1971, 335, πίν. 313α.

σαρανταπεντάχρονος νεκρός κατείχε την civitas Romana. Το συχνό ρωμαϊκό praenomen *Κόϊντος* απαντά στην Κάτω Ιταλία από το 192 π.Χ. και από τον 1^ο αι. μ.Χ. κ.ε. στην Λακωνία, στην Κορινθία στην Ηλεία και στην Αργολίδα²⁴⁷. Το gentilicium *Φάβιος* (*Fabius*) μαρτυρείται μεταξύ των Ιταλών negotiatores²⁴⁸, συχνά στη Μακεδονία²⁴⁹. Το ρωμαϊκό cognomen *Φήλιξ* (*Felix*) απαντάται για δεύτερη φορά στη Νικόπολη²⁵⁰. Μαρτυρείται συχνά στη Μακεδονία²⁵¹, στη Χίο²⁵², στην Αργολίδα, στη Λακωνία και στη Σικελία²⁵³.

Βιβλιογραφία: Βοκοτοπούλου 1971, 335 (πίν. 313α). *Bull. Epigr.* 1977, 263. Σαμσάρης 1994, 201 αρ. 67.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

61. Η στήλη της Σπένδουσας γυναίκας του Φήλικα (πίν. 63)

Αρ. ευρ. 363

Προέλευση: Δυτική Νεκρόπολη, θέση Μπούφι, Τάφος 5, δυτικά του ρωμαϊκού τείχους, (1970).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο φαιοκίτρινο με πράσινες αποχρώσεις.

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.37μ., πλ.: 0.27μ., πάχ.: 0.017μ.

Ύψ. γρ.: 0.035μ.

Ακέραια. Σχεδόν ορθογώνια με εγχάρακτη επιγραφή σε πέντε στίχους. Σώζεται το ερυθρό χρώμα στα γράμματα. Πρέπει να σημειωθεί ότι αυτή η στήλη και εκείνη με αριθμό ευρετηρίου 362, προέρχονται από τον οικογενειακό τάφο του Φήλικα και της γυναίκας του Σπένδουσας και ενός από τα παιδιά τους²⁵⁴.

Σπένδου/σα <Φήλικα/ γυνή</ έτων <ν'</ >χαΐρε.

---

²⁴⁷ *LGNP* IIIA, s.v. *Κόϊντος*.

²⁴⁸ Hatzfeld 1912, 35.

²⁴⁹ Σαμσάρης 1988, 334. Κανατσούλης 1955, 157, αρ. 1375. Το όνομα σε θηλυκό γένος, *Φαβία* μαρτυρείται στη Μακεδονία (βωμός από τη Βέροια, 150-160 μ.Χ., βλ. Αδάμ - Βελένη 2002, δοτ. 304.2) και περιορισμένα στην Σικελία *LGNP* IIIA, s.v. *Φαβία*.

²⁵⁰ *Φήλιξ πατήρ Επαφροῦ*, βλ. Σαδικάκης 1970, 83, αρ.166. Τέτοια ονόματα προέρχονται από αφηρημένες έννοιες (Kajanto 1965, 22) και εκφράζουν ιδέες και συναισθήματα των γονέων βλ. Σαμσάρης 1982, 261.

²⁵¹ IG X 2, 1, αρ. 58, 169, 212, 244, 259, 354, 371, 372. Κανατσούλης 1955, 157, αρ. 1377. *SEG* XXVII 294.

²⁵² Σαδικάκης *ό.π.*, 444-445, αρ. 49-52.

²⁵³ *LGNP* IIIA, s.v. *Φήλιξ*.

²⁵⁴ Βοκοτοπούλου 1971, 335, πίν. 313β.

Το όνομα *Σπένδουσα* το οποίο μαρτυρείται επιγραφικά στη Θεσσαλονίκη²⁵⁵, στα νησιά του Αιγαίου²⁵⁶, στη Λακωνία²⁵⁷ και στην Ιωνία²⁵⁸, είναι σπάνιο σε σχέση με το ανδρωνυμικό *Σπένδων*²⁵⁹. Το όνομα του συζύγου, *Φήλιξ*²⁶⁰, απαντά και σε άλλη επιγραφή της Νικόπολης²⁶¹. Πρόκειται για ονόματα κοινά, διαδεδομένα στις κατώτερες κοινωνικές τάξεις²⁶².

Βιβλιογραφία: Βοκοτοπούλου 1971, 335, πίν. 313β. *Bull.épigr.* 1977, 358, αρ. 263. Σαμσάρης 1994, 205-6, αρ. 73.

Χρονολόγηση: 2^{ος} αι. μ.Χ.

62. Η στήλη του Λέοντος

Αρ. ευρ. 366 (αταύτιστη)

Προέλευση: αγρός Ιωάννου Τραχανά 'Ανάληψις'.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: πωρόλιθος

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.251μ., πλ.: 0.55μ., πάχ.: 0.196μ.

Ωοειδής ενεπίγραφη στήλη αποκεκρουμένη στα τρία άκρα της κάτω επιφανείας. Φέρει έξι ραβδώσεις στο ένα άκρο και εγχάρακτη επιγραφή σε τρεις στίχους.

Λέων Σω/σιστρά/του χαΐρε.

Το δανεισμένο από τη φύση όνομα *Λέων*²⁶³, γνωστό στην Ήπειρο (Αμβρακία) από τον 5^ο/4^ο αι. π.Χ., είναι κοινότατο σε όλη την Ελλάδα²⁶⁴. Το πατρωνυμικό *Σωσίστρατος*, είναι γνωστό στην Αμβρακία από τον 2^ο/1^ο αι.π.Χ²⁶⁵. Και τα δύο ονόματα είναι ιδιαίτερα διαδεδομένα και συνηθίζονται στην Αμβρακία.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

---

²⁵⁵ *IGX* 2, 1, αρ. 861.

²⁵⁶ *LGPN*I, *s.v.* *Σπένδουσα*.

²⁵⁷ *SEG*XI 492.

²⁵⁸ *SEG* IV593, *SEG*XIII 503.

²⁵⁹ *LGPN*III A, *s.v.* *Σπένδων*.

²⁶⁰ Σαμσάρης 1982, 261.

²⁶¹ Κό(ϊντος) Φάβιος / Φήλιξ, / έτῶν με', / χαΐρε. Βλ. Σαμσάρης 1994, 202, αρ. 67.

²⁶² Mihailov 1982, 76. Bechtel 1964, 404.

²⁶³ Ο *Πόπλιος Μέμμιος Λέων*, ήταν ιερέυς και αγωνοθέτης των Ακτίων κατά την 68^η Ακτιάδα (241 - 240 μ.Χ.) και αγωνοθέτης των Ναΐων της Δωδώνης, βλ. Δάκαρης 1987, 11-12.

²⁶⁴ Είναι επίσης συνηθισμένο στη Δαλματία, στην Ιλλυρία, στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία *LGPN* III A, *s.v.* *Λέων*.

²⁶⁵ Επίσης είναι συχνό, στην Αχαΐα και στην Αρκαδία, μαρτυρείται σε πρωιμότερες περιόδους στην Κορινθία, στην Αργολίδα, στην Κάτω Ιταλία, στη Σικελία (4^ο αι. π.Χ.).

63. Η στήλη του Κορνηλίου Έρμᾶ (πίν. 64)

Αρ. ευρ. 387

Προέλευση: Δυτική Νεκρόπολη, θέση Κουμάσια.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: λευκό μάρμαρο.

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.228μ., πλ.: 0.292μ.

Ύψ. γρ.: 0.03μ.

Δύο συνανήκοντα κομμάτια. Στο τέλος του δεύτερου στίχου εγχάρακτο φύλλο κισσού. Χρώμα γραμμμάτων ερυθρό.

Κορ(νήλιος) Έρμᾶ/Δίων / έτων μ' / ΕΠΙΚ

Η επιγραφή σε τέσσερις στίχους στη μνήμη του σαραντάχρονου νεκρού, ο οποίος κατείχε τη ρωμαϊκή πολιτεία. Η βραχυγραφία *KOP*, όπως υποδηλώνει και η οριζόντια γραμμή πάνω από το όμικρον (O), είναι το gentilicium *Κορ(νήλιος)*²⁶⁶. Το πατρωνυμικό του νεκρού είναι το θεοφόρο *Έρμᾶς*²⁶⁷, το οποίο είναι ευρύτατα διαδεδομένο κυρίως στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία²⁶⁸. Το επίσης θεοφόρο όνομα του νεκρού *Δίων* είναι κοινότατο από την κλασική περίοδο, τόσο στην Ανατολή όσο και στη Δύση²⁶⁹. Τα αρχικά γράμματα του τέταρτου στίχου οδηγούν σε υποθετικές συμπληρώσεις, όπως τα ονόματα *Έπίκ(τησις)*²⁷⁰, *Έπίκ(τητος)*²⁷¹.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

64. Θραύσμα (πίν. 65)

Αρ. ευρ. 569

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

---

²⁶⁶ Κορνήλιος/α: τέσσερα παραδείγματα στη Νικόπολη βλ. Σαδικάκης 1970, σελ. 76, αρ. 90, 91, 92, Σαμσάρης 1994, σελ. 69. Το όνομα στο θηλυκό γένος, *Κορνηλία*, υπάρχει σε επιγραφή μαρμάρινης σαρκοφάγου που βρίσκεται στο Μουσείο Νικόπολης με αρ. ευρ. 880. βλ. Παπαγγελή 1980, 328 και σε επιγραφή μαρμάρινης σαρκοφάγου επίσης από τη Νικόπολη που βρίσκεται στο Μουσείο Nanius της Βενετίας, βλ. Σαδικάκης 1970, 76, αρ. 94. Σαμσάρης 1994, 195, αρ. 58.

²⁶⁷ Σχετικά με τη λατρεία του Ερμή στην Ήπειρο, βλ. Τζουβάρα-Σούλη 1979, 54, 82, 164.

²⁶⁸ *LGPNIIA*, s.v. *Έρμᾶς*.

²⁶⁹ Απαντά στην Επίδαυρο και στις Συρακούσες από το τέλος του 5^{ου} αι.π.Χ. και στη Δωδώνη τον 4^ο αι. π.Χ. *LGPNIIA* s.v. *Δίων*.

²⁷⁰ Το όνομα *Έπίκ(τησις)* φέρει στήλη που βρίσκεται στο Μουσείο Nanius της Βενετίας (αρ. κατ. α/α 248) Σαμσάρης 1994, 223, αρ. 113.

²⁷¹ *Έπίκ(τητος)*, όνομα από σφραγίδα κεραμέως σε λύχνο στη Νικόπολη, Σαδικάκης 1970, 71, αρ. 45.

Υλικό: ασβεστόλιθος

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.28 μ., πλ.: 0.15μ., πάχ.: 0.16μ.

Ύψ. γρ.: 0.04μ.

Θραύσμα στήλης μεγάλου πάχους, με τμήματα από τρεις στίχους επιγραφής.

---ΜΙΑΦ-- /---ΤΑΤΟ--- /---ΑΤΗΣ/--

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

65. Η στήλη του Πειθόλα γιου του Λυκίσκου (πίν. 66)

Αρ. ευρ. 645

Προέλευση: Αγρός Μπάλη (1971).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: λευκό μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.54μ., πλ.: 0.36μ., πάχ.: 0.10μ.

Ύψ. γρ.: 0.028 - 0.031μ.

Ακέραια. Σπασμένη στο κάτω τμήμα, φθαρμένη στην άνω ακμή. Το πλάτος της μειώνεται προς τα πάνω. Η ενεπίγραφη επιφάνεια αδρά δουλεμένη.

Πειθόλας / Λυκίσκου / έτων ισ', / χαΐρε.

Το σπάνιο όνομα του δεκαεξάχρονου *Πειθόλα*, απαντά στα νησιά του Αιγαίου²⁷², αλλά στην Ήπειρο για πρώτη φορά²⁷³. Το πατρώνυμο *Λυκίσκος*, υποκοριστικό του *Λύκος*, είναι όνομα κοινό, δανεισμένο από τη φύση και μαρτυρείται από τον 8^ο αι. π.Χ. στη Μεσσηνία²⁷⁴. Στη Νικόπολη παραδίδεται και σε επιγραφή που φέρει ανδριάντας (*Κλεόμαχος Λυκίσκου*)²⁷⁵. Στη Δυτική Ελλάδα και στη Μακεδονία (στρατηγός του Κασσάνδρου, τέλος 4^{ου} αι.π.Χ.), είναι ιδιαίτερα συχνό κατά τον 3^ο και 2^ο αι. π.Χ.²⁷⁶. Τα ονόματα *Λύκος* και *Λυκίσκος* απαντούν στην Αμβρακία²⁷⁷, στις ρωμαϊκές αποικίες της Φωτικής²⁷⁸ και του Βουθρωτού²⁷⁹.

Βιβλιογραφία: Βοκοτοπούλου 1972, 453 (πίν. 382α). Βοκοτοπούλου 1987, 136. *SEG* XXVII 233. Σαμσάρης 1994, 184-185 αρ. 41.

²⁷² *LGPNI*, s.v. *Πειθόλας*.

²⁷³ *LGPNI* IIIA, s.v. *Πειθόλας*.

²⁷⁴ *LGPNI* IIIA s.v. *Λυκίσκος*, αρ. 86.

²⁷⁵ Σαδικάκης 1970, 77, αρ. 102. Σαμσάρης 1994, 231, αρ. 126.

²⁷⁶ *LGPNI* IIIA, s.v. *Λυκίσκος*, αρ. 4-21, 33. Για τα υποκοριστικά κύρια ονόματα σε *-ίσκος*, βλ. Fick 1894, 28.

²⁷⁷ *Λυκίσκος*, *Λυκίσκα*, βλ. Κατσαδήμα 2003, 306-307

²⁷⁸ Σαμσάρης 1994, 126, αρ. 11.

²⁷⁹ *LGPNI* IIIA, s.v. *Λύκος*.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

66. Θραύσμα (πίν. 67)

Αρ. ευρ. 653

Προέλευση: Νικόπολη, χωρίς άλλη ένδειξη προέλευσης

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.42μ., πλ.: 0.30μ., πάχ.: 0.116μ.

Ύψ. γρ.: 0.03 - 0.04μ.

Λείπει τμήμα της δεξιάς πλευράς. Στην άνω πλευρά έξεργη ταινία αδρά δουλεμένη.

ΑΡΚΙΣ[--]/ΑΝ [έτῶ]/ν ο', / [χαῖρε].

Το όνομα του εβδομηντάχρονου νεκρού είναι σπάνιο. Το πιθανό όνομα *Ἄρκι(σαν)*²⁸⁰ μαρτυρείται στην Αμβρακία από τον 3^ο αι. π.Χ., και στην Αιτωλία τον 1^ο αι. π.Χ.²⁸¹.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

67. Θραύσμα

Αρ. ευρ. 759 (αταύτιστη)

Προέλευση: Ματσογιάννινα.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο σε ανοιχτόχρωμη ερυθρωπή απόχρωση

Αετωματική επίστεψη, με ανθέμιο χωρίς επιγραφή.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

68. Η στήλη του Συμφόρου (Πίν. 68)

Αρ. ευρ. 870

Προέλευση: Ματσογιάννινα.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο λευκό.

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.39μ., πλ.: 0.35μ., πάχ.: 0.04μ.

Ύψ. γρ.: 0.04μ.

---

²⁸⁰ Πιθανώς το όνομα να είναι το ίδιο με εκείνο της επιγραφής με *αρ. ευρ.* 936.

²⁸¹ Τα πιθανά ονόματα *Ἀρκίσας* και *Ἀρκίσων*, απαντούν στην Αιτωλία από τον 3^ο/2^ο αι. π.Χ. *LGPN* IIIA, *s.v.* *Ἄρκισα*, αρ. 2 (Αμβρακία 3^{ος} αι. π.Χ.) και *s.v.* *Ἀρκίσας* αρ. 1 (Αιτωλία 3^{ος}/2^{ος} αι. μ.Χ.).

Αποκεκρουμένη κυρίως στη δεξιά και κάτω πλευρά. Φέρει επιγραφή σε πέντε στίχους, η οποία καταλαμβάνει σχεδόν ολόκληρη την κύρια όψη.

Σύμφορος / Μάρκου / άπελεύθερος, / έτων μ', / χαΐρε.

Το όνομα του σαραντάχρονου *Συμφόρου* είναι χαρακτηριστικό των δούλων και των απελεύθερων²⁸². Είχε μεγάλη διάδοση στην Ελλάδα, καθώς απαντά στη Μακεδονία²⁸³, στα νησιά του Αιγαίου²⁸⁴, στην Πελοπόννησο, στην Κέρκυρα και ιδιαίτερα στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία. Επίσης το ρωμαϊκό προσωνύμιο *Μάρκος* (Marcus)²⁸⁵ το οποίο είδαμε στη στήλη με αρ. ευρ. 59, μαρτυρείται πολύ συχνά στις ελληνικές επιγραφές²⁸⁶. Είναι από τις λίγες στήλες που μας δίνει στοιχεία για ένα κοινωνικό στρώμα, όπως οι απελεύθεροι, οι οποίοι μαζί με τους έμπορους, τους τεχνίτες, τους καλλιτέχνες και τους δούλους αποτελούσαν το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της Νικόπολης.

Βιβλιογραφία: Βοκοτοπούλου 1972, 452-453 (πίν. 379β-γ). *SEG XXVII* 234. Σαμσάρης 1994, 216 αρ. 97.

Χρονολόγηση: αυτοκρατορική περίοδος.

69.Θραύσμα (πίν. 69)

Αρ. ευρ. 889

Προέλευση: Νικόπολη, χωρίς άλλη ένδειξη προέλευσης.

Αυλή Μουσείου Νικόπολης.

Υλικό: ασβεστόλιθος

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.55μ., πλ.: 0.56μ., πάχ.: 0.21μ.

Πρόκειται για το άνω τμήμα αετωματικής ενεπίγραφης στήλης, αποκεκρουμένο στη δεξιά πλευρά. Το τύμπανο του αετώματος είναι ακόσμητο. Κάτω από το κοιλόκυρτο κυμάτιο του τυμπάνου, ακόσμητη ζώνη πλάτους 0.10μ. όπου υπήρχε επιγραφή η οποία τώρα δεν φαίνεται λόγω διαβρώσεως. ακολουθεί κυρτό κυμάτιο και γεισίποδες που φαίνεται να συνεχίζονται και στις στενές πλευρές. Στην υποκείμενη ζώνη έγκοιλο ορθογώνιο με διπλό πλαίσιο όπου δεν διακρίνεται η επιγραφή λόγω

²⁸² Σαμσάρης 1982, 261.

²⁸³ IG X 2, 1, αρ. 262, 396, 1001, 1008. Tataki, ό.π., 278, αρ. 1203, 1204, 1205.

²⁸⁴ *LGPNI*, s.v. *Σύμφορος*.

²⁸⁵ Βλ. παραπάνω την στήλη με αρ. ευρ. 59. *Μάρκος Μάρκου / έφηβοφύλαξ, έτων ξξ', / χαΐρε*.

²⁸⁶ Είναι κοινό στη Μακεδονία, στα νησιά του Αιγαίου Samsaris 1989, 327 και *LGPNI*, s.v. *Μάρκος* (1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.), στην Πελοπόννησο, στην Ήπειρο (2^{ος} αι. π.Χ. κ.ε.). στην Ιλλυρία και στη Σικελία (Κατάνη 390-340 π.Χ.), βλ. *LGPNI* IIIA, s.v. *Μάρκος*.

διαβρώσεως.

Κάτω από το πλαίσιο ηεγχάρακτη δυσανάγνωστη λατινική επιγραφή: SI CA OCENE.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

70. Η στήλη της Δαμαλίδος και του Νεικάδα (πίν. 70)

Αρ. ευρ. 892 (αμφίγραφη)

Προέλευση: Νικόπολη, χωρίς άλλη ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.295, πλ.: 0.295μ., πάχ.: 0.025μ.

Ακέραια. Τετράγωνη αμφίγραφη στήλη. Οι τετράστιχες επιγραφές στην εμπρόσθια και στην πίσω πλευρά αντίστοιχα, είναι αποδοσμένες με βαθειά εγχάρακτα γράμματα σε διαφορετικές χρονικές περιόδους. Στην ά όψη στο τέλος του κάθε στίχου, χαράσσεται ένα κισσόφυλλο.

α) Δαμαλίδς / Ένιπέως / έτων λε', / χαϊρε.

Στην πίσω πλευρά σε τέσσερις στίχους με εγχάρακτα γράμματα η επιγραφή.

β) Νεικάδας / Νεικάδα / έτων μ', / χαϊρ{α}[ε].

α' όψη

Το όνομα *Δαμαλίδς*, το οποίο φέρει η τριανταπεντάχρονη νεκρή, προέρχεται από τη φύση. Μαρτυρείται στη Λευκάδα από τον 4^ο/3^ο αι. π.Χ., στην Ιλλυρία και στην Κάτω Ιταλία (1^{ος} αι. π.Χ. / 1^{ος} αι. μ.Χ.)²⁸⁷. Το πατρωνυμικό, *Ένιπέυς*, είναι σπάνιο και απαντά για πρώτη φορά στη Δύση

Β' όψη

Στη δεύτερη όψη, η απόδοση της γραφής και τα μηνοειδή (Ε, Σ και Ω), τοποθετούν την επιγραφή στην ύστερη ρωμαϊκή περίοδο. Το όνομα του σαραντάχρονου *Νεικάδα*, είναι κοινό με το όνομα του πατέρα του. Το όνομα αυτό γραμμένο με γιώτα, «*Νικάδας*», είναι πολύ συχνό στην Ήπειρο από τον 5^ο αι. π.Χ. Πιο περιορισμένα απαντάται στην Πελοπόννησο και στην Αιτωλία από τον 2^{ος} αι. π.Χ., αλλά και στην Ιλλυρία από τον 3^ο αι.π.Χ.²⁸⁸.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 2^{ος} - 3^{ος} αι. μ.Χ.

---

²⁸⁷ *LGN IIIA, s.v. Δαμαλίδς.*

²⁸⁸ *LGN IIIA, s.v. Νικάδας.*

71. Η στήλη της Σωτηρίδος (πίν. 71)

Αρ. ευρ. 893

Προέλευση: Νικόπολη, χωρίς άλλη ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.20μ., πλ.: 0.19μ. πάχ.: 0.02μ.

Ελλιπής στο κάτω δεξιό τμήμα. Φέρει τρίστιχη επιγραφή με γράμματα σε αραιή ανάπτυξη.

Σωτηρί[ς]έτων[-], / χαῖρε²⁸⁹

Το ωμέγα (Ω) μηνοειδές, το σίγμα (Σ) ορθογωνισμένο. Το όνομα της νεκρής ως Σωτηρ[ώ] το συναντήσαμε ήδη στη στήλη με *αρ. ευρ.* 61. Επίσης πιθανό είναι, η νεκρή να φέρει το ιδιαίτερα διαδεδομένο όνομα *Σωτηρίς*²⁹⁰.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 2^{ος} - 3^{ος} αι. μ.Χ.

72. Θραύσμα (πίν. 72)

Αρ. ευρ. 894 (αμφίγραφο)

Προέλευση: Νικόπολη, χωρίς άλλη ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.014μ., πλ.: 0.13μ.

Ύψος γρ.: α' στίχου: 0.032μ., β' στίχου: 0.027μ., γ' στίχου: 0.02μ.

Ελλιπής στη δεξιά και αριστερή πλευρά. Στην α' όψη σε τρεις στίχους αποσπασματική επιγραφή.

α' όψη: Εύτυ--/ έτώ[v] [.] / χαῖρε

β' όψη: ΙΡΗΝ/ΑΙΣ

α' όψη

Το όνομα του νεκρού, πιθανά να συμπληρώνεται ως *Εύτύ(χης)*, το οποίο υπάρχει

²⁸⁹ Το όνομα *Σωτηρίς* απαντά και στα νησιά του Αιγαίου βλ. *LGPNI*, *s.v.* *Σωτηρίς*.

²⁹⁰ Το ίδιο πιθανώς όνομα συμπληρώνεται στην επιγραφή στήλης εντοιχισμένης στην πόρτα ενός σπιτιού στο χωριό Παλιάμπελα, βλ. Σαμσάρης 1994, 259, αρ. 177. Είναι γνωστό στη Σικελία από τον 5^ο αι. π.Χ., βλ. *LGPNI* IIIA, *s.v.* *Σωτηρίς*, αρ. 18. Διαδίδεται από το τέλος του 3^{ου} αι. π.Χ. κ.ε., καθώς παραδίδεται στην Ακαρνανία, στην Ιθάκη και στην Αμβρακία βλ. *LGPNI* IIIA, *s.v.* *Σωτηρίς*, αρ. 2 και 7 αντίστοιχα. Κατσαδήμα 2003, 319.

και στη στήλη που βρίσκεται στο Μουσείο Nani της Βενετίας (α/α 242)²⁹¹.

Β' όψη

Στη β' όψη πρόχειρα χαραγμένη σε δύο στίχους επιγραφή του ονόματος *IPHN/AIS*²⁹², σε δύο στίχους.

Βιβλιογραφία: Σαμσάρης 1994, 211 - 212, αρ. 86.

Χρονολόγηση: 2^{ος} - 3^{ος} αι. μ.Χ.

73. Θραύσμα (πίν. 73)

Αρ. ευρ. 895

Μουσείο Νικόπολης.

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.15 μ., πλ.: 0.10μ.

Ύψ. γρ.: 0.034 - 0.038μ.

Σώζεται σε σχήμα ορθογώνιο, τμήμα της δεξιάς πλευράς, με αποσπασματική επιγραφή σε τρεις στίχους.

---- / [έτ] ὦν νε' / [χ]αῖρε.

Τα γράμματα μακρόστενα, πρόχειρα. Πάνω από τον αριθμητικό ορίζοντα εγχάρακτη γραμμή.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: υστερορωμαϊκών χρόνων

74. Η στήλη του Ίουλίου Θύρσου και της Ίουλίας (πίν. 74)

Αρ. ευρ. 896

Προέλευση: Νοτιοδυτικό Νεκροταφείο, θέση "Μνήματα", βόρεια από το ταφικό κτίριο Β.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.47μ., πλ.: 0.44μ., πάχ.: 0.023μ

Ύψ. γρ.: 0.035 - 0.038μ.

Σώζεται σε πέντε συνανήκοντα κομμάτια. Λείπει το κάτω αριστερό τμήμα.

Ίούλιος / Θύρσος έ/τῶν ο' Ίουλία [.]λις / [έτῶ]ν μ' χαίρετε.

²⁹¹Είναι πολύ συνηθισμένο καθώς απαντά στη Μακεδονία βλ. IG X 2, 1, αρ. 534, 809. Κανατσούλης 1955, 54, αρ. 492, 62, αρ. 577 και 578, στα νησιά του Αιγαίου βλ. LGPN I, s.v. *Εύτύχης*, σε διάφορες περιοχές της Πελοποννήσου, στην Ιλλυρία, στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία βλ. LGPN IIIA, s.v. *Εύτύχης*.

²⁹²Πιο κοντινό το όνομα *Είρηναϊος* - όνομα ιδιαίτερα διαδεδομένο στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία. Λίγα παραδείγματα σε Αργολίδα, Κορινθία, Λακωνία, βλ. LGPN IIIA, , s.v. *Είρηναϊος*.

Οι δύο νεκροί, ίσως σύζυγοι, φέρουν το αυτοκρατορικό gentilicium *Ιούλιος - Ιουλία*²⁹³, Το όνομα *Ιούλιος* αναγράφεται στις επιγραφές των στηλών με *αρ. ευρ.* 896, 965, 966 και *α/α* 248 και το όνομα *Ιουλία*, στις επιγραφές των στηλών με *αρ. ευρ.* 896, 988 και σε επιτύμβια επιγραφή μαρμάρινης τεφροδόχου²⁹⁴. Φαίνεται ότι οι νεκροί προέρχονταν από οικογένεια που είχε λάβει την *civitas Romana* πιθανώς επί Αυγούστου²⁹⁵. Το ελληνικό *cognomen* *Θύρσος* του εβδομηντάχρονου νεκρού, μαρτυρείται στην Αρκαδία από τον 4^ο αι. π.Χ. και στη Σικελία ίσως λίγο νωρίτερα²⁹⁶. Ο *Θύρσος* σχετίζεται με τη διονυσιακή λατρεία²⁹⁷.

Βιβλιογραφία: Χρυσοστόμου 1984, 32. *Bull.épigr.* 1987, 630c. *SEG* XXXV 678. Σαμσάρης 1994, 187-188 αρ. 47.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ. (Σαμσάρης: 2^{ος} - 3^{ος} αι. μ.Χ.).

75. Η στήλη του Τίτου Πομπωνίου (πίν.75)

Αρ. ευρ. 897

Προέλευση: Νοτιοδυτικό Νεκροταφείο, θέση "Μνήματα", επίχωση πάνω από τον τάφο 1.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.17μ., πλ.: 0.153μ., πάχ.: 0.02μ.

Ύψ. γρ.: 0.023μ.

Ελλειπής στην αριστερή και στην κάτω πλευρά.

Τίτε Πο[μ]/πώνιε Λ[υσα]/νίδηι έτῶ[ν]/ οε' / χαῖρ[ε].

Το ρωμαϊκό *praenomen* *Τίτος*, απαντά και σε άλλες επιγραφές στη Νικόπολη²⁹⁸, στην Πελοπόννησο, στην Ιλλυρία, στη Κάτω Ιταλία και στη Σικελία²⁹⁹. Το ρωμαϊκό gentilicium *Πομπώνιος* (*Pomponius*) υπάρχει και στην επιγραφή της στήλης με *α/α*

²⁹³ Ο *Ιούλιος - Ιουλία* απαντούν περιορισμένα μετά τον 2^ο αι. μ.Χ. στην Πελοπόννησο και στην Κάτω Ιταλία, βλ. *LGNP* IIIA, *s.v.* *Ιούλιος, Ιουλία*.

²⁹⁴ Σαδικάκης 1970, 73, αρ. 64α, Σαμσάρης 1994, 187, αρ. 46.

²⁹⁵ Το αυτοκρατορικό gentilicium *Ιούλιος*, που απαντά και σε άλλες επιγραφές της Νικόπολης και είχε ευρεία διάδοση καθώς είναι κοινότατο στην Ελλάδα. Σαμσάρης 1988, 338. Σαμσάρης 1991-2, 161.

²⁹⁶ Υπάρχουν επίσης παραδείγματα στην Κέρκυρα, στη Μεσσήνη (3^{ος} αι. π.Χ.) και στην Κάτω Ιταλία, βλ. *LGNP* IIIA, *s.v.* *Θύρσος*.

²⁹⁷ Liddell - Scott, *s.v.* *Θύρσος*.

²⁹⁸ Είναι οι επιγραφές στις στήλες με *αρ. ευρ.* 84, 969, 1013.

²⁹⁹ *LGNP* IIIA, *s.v.* *Τίτος*.

228 (Λούκιος Πομπώνιος Κορνοφικιανός)³⁰⁰ και μαρτυρείται στη Μακεδονία³⁰¹ και σε ένα παράδειγμα στην Πελοπόννησο³⁰². Το ελληνικό όνομα *Λ[υσα]νίδης*³⁰³ είναι σχετικά σπάνιο³⁰⁴.

Βιβλιογραφία: Χρυσοστόμου 1984, 16. *Bull.épig.* 1987, 630a. *SEG XXXV* 676. Σαμσάρης 1994, 200, αρ. 64.

Χρονολόγηση: 1^{ος} αι. μ.Χ.

76. Η στήλη του Ἑρμέρωτος (πίν. 76)

Αρ. ευρ. 898

Προέλευση: Νοτιοδυτικό Νεκροταφείο, θέση "Μνήματα".

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ὑψ.: 0.505μ., πλ.: 0.19μ., πάχ.: 0.021μ.

Ὑψ. γρ.: 0.026 - 0.034μ.

Ακέραια. Συγκολλημένη από δύο κομμάτια. Φέρει αποκρούσεις στην κάτω απόληξη και ελαφρές στην πάνω δεξιά πλευρά.

Ἑρμέ/ρωσ ἐ/τῶν / λη', / χαῖρε.

Το γράμμα ωμέγα (Ω) και το τελευταίο έψιλον μηνοειδή, το τελικό σίγμα (Σ) ορθογωνισμένο. Οι λέξη «έτῶν» μεταξύ φύλλων κισσού. Το ελληνικό όνομα *Ἑρμέρωσ* μας είναι γνωστό και από επιγραφές της Μακεδονίας και των νησιών του Αιγαίου³⁰⁵. Επίσης μαρτυρείται περιορισμένα στην Αρκαδία και στη Σικελία, ενώ είναι κοινό στην Κάτω Ιταλία³⁰⁶.

Βιβλιογραφία: Χρυσοστόμου 1984, 22, εικ. 7β. *Bull.épig.* 1987, 630b. *SEG XXXV* 677. Σαμσάρης 1994, 210 αρ. 82.

Χρονολόγηση: β' μισό 2^{ου} αι. μ.Χ.

---

³⁰⁰ Απαντά μεταξύ των Ιταλών negotiatores, βλ. Hatzfeld 1919, 400.

³⁰¹ Κανατσούλης 1967, 128 - 129, αρ. 1173 - 1176, Σαμσάρης 1990, 360.

³⁰² *LGPN* IIIA, στο λήμμα *Πομπώνιος*, 372. Θυμίζουμε το όνομα του μεγαλοτραπεζίτη *Τίτου Πομπώνιου Αττικού*, φίλου του Ιουλίου Καίσαρα και του Κικέρωνα, ενός από τους εύπορους Ρωμαίους, που από τις αρχές του 1^{ου} αι. μ.Χ. εγκαταστάθηκε στις εύφορες ακτές της Ηπείρου βλ. Δάκαρης 1987, 20.

³⁰³ *SEG XXXV* (1985) 181, αρ. 676, *Λ/- -/νίδη*. ΒΕρ 1987, 417, αρ. 630.

³⁰⁴ Το πιο κοντινό του όνομα, *Λυσανίας*, είναι κοινότατο στην Αμβρακία και σε όλη την Ἁπειρο, βλ. *LGPN* IIIA, s.v. *Λυσανίας*.

³⁰⁵ βλ. *IG* XI, αρ. 68, 69, 304, 902. Κανατσούλης 1955, 52, αρ. 474. *LGPN* I, s.v. *Ἑρμέρωσ*, *SEG XXIII* (1968) 540. Σαδικάκης 1970, 154, αρ. 125, 126.

³⁰⁶ *LGPN* IIIA, s.v. *Ἑρμέρωσ*.

77. Θραύσμα (πίν. 77)

Αρ. ευρ. 936

Προέλευση: Ανατολική Νεκρόπολη, θέση Νικολάρα (1983).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.165μ., πλ.: 0.16μ., πάχ.: 0.015μ.

Ύψ. γρ.: 0.025 - 0.03μ.

Ακανόνιστου σχήματος.

--ΑΡΚΙ --/[Μ]ΕΛΙΤΙΝ--/[Α]ΡΚΙΑΣ

Στον τρίτο στίχο, το όνομα πιθανόν να συμπληρώνεται ως [Μα]ρκίας³⁰⁷ ή όνομα σχετικό με αυτό της επιγραφής με αρ. ευρ. 653. Πιθανόν το ίδιο όνομα να αναγράφεται στον πρώτο και τρίτο στίχο. Στο δεύτερο στίχο, προτείνεται το όνομα *Μελιτίν[η]*, το οποίο είναι σπάνιο, καθώς παραδίδεται σε ένα παράδειγμα στη Σικελία³⁰⁸. Τα σχετικά με αυτό ονόματα είναι το όνομα *Μελίτις* που απαντά στη Μακεδονία³⁰⁹ και στη Μεσσηνία³¹⁰. Οι τύποι *Μελίτα* και *Μελίτη* απαντούν και στα νησιά του Αιγαίου³¹¹.

Βιβλιογραφία: Ανδρέου 1983, 232, αρ. 1^α. Σαμσάρης 1994, 226-227, αρ. 118. *SEG XXXIX* 533.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

78. Η στήλη των τριών αγοριών της Ερμίας (του μικρού και του μεγάλου Ιλάρου και του Πλοκάμου) (πίν. 78)

Αρ. ευρ. 937

Προέλευση: θέση "Ματσουγιάννινα" (1983).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: ασβεστόλιθος

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.39μ., πλ.: 0.20μ. πάχ.: 0.07μ.

Ύψ. γρ.: 0.01 - 0.025μ.

³⁰⁷ Το όνομα *Μαρκία*, σε λίγα παραδείγματα στην Αργολίδα και στη Σικελία, βλ. *LGPV* IIIA, *s.v.* *Μαρκία*.

³⁰⁸ *LGPV* IIIA, *s.v.* *Μελιτίνη*. Επίσης, στην Ήπειρο, είναι γνωστό το όνομα *Μελιτέα*.

³⁰⁹ *SEG XXX* 561. Το όνομα *Μελίτα* απαντάται από τον 4^ο /3^ο αι. π.Χ. στην Αργολίδα και στην Κάτω Ιταλία, βλ. *LGPV* IIIA, *s.v.* *Μελίτα*.

³¹⁰ *LGPV* IIIA, *s.v.* *Μελίτις*.

³¹¹ *LGPV* I, *s.v.* *Μελίτα*, *Μελίτη*. Για το όνομα *Μελίτη(-α)*, που είναι σπάνιο, βλ. Bechtel 1964, 567.

Ακέραια. Ντισιλίδικο στο πεδίο, αδρά δουλεμένη στο κάτω μέρος για τη στερέωση στο έδαφος. Η οχτάστιχη επιγραφή καταλαμβάνει όλο το πεδίο. Τα γράμματα των δύο τελευταίων στίχων μικρότερου μεγέθους.

Ἰλαρε / ἐτῶν ζ', / Ἰλαρε / ἐτῶν η', / Πλόκαμε / ἐτῶν θ', / Ἑρμίας μητρ/ός, χαίρετε.
Πρόκειται για την επιτάφια στήλη τριών αγοριών, επτά, οκτώ και εννέα ετών, υιών της *Ἑρμίας*. Όταν στη θέση του πατρωνυμικού υπάρχει μητρωνυμικό, είναι ένδειξη ότι πρόκειται για παιδιά καταγόμενα από μη νόμιμο γάμο³¹². Το συνηθισμένο ελληνικό όνομα των δύο παιδιών, *Ἰλαρος*, από το επίθετο *Ἰλαρός*, συνδέεται νοηματικά με την χαρούμενη διάθεση³¹³. Το όνομα του τρίτου παιδιού, *Πλόκαμος*³¹⁴, εμφανίζεται για πρώτη φορά στην Ἡπειρο. Απαντά στη Λέσβο, στην Κυρηναϊκή³¹⁵, στην Αρκαδία και είναι κοινό στη Κάτω Ιταλία³¹⁶. Το θεοφόρο ελληνικό όνομα *Ἑρμία* απαντάται συχνά στα νησιά του Αιγαίου³¹⁷, αλλά στην Ἡπειρο για πρώτη φορά³¹⁸.

Βιβλιογραφία: Ανδρέου 1983, 232 αρ. 1β (πίν. 97β). *SEG XXXIX* 534. Σαμσάρης 1994, 213 αρ. 89.

Χρονολόγηση: 2^{ος} - 3^{ος} αι. μ.Χ.

79. Η στήλη του Μεμίου Ζωσίμου (πίν. 79)

Αρ. ευρ. 939

Προέλευση: Ανατολική Νεκρόπολη, θέση Νικολάρα (1983).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ὑψ.: 0.235μ., πλ.: 0.20μ., πάχ.: 0.06 - 0.07μ.

Ὑψ. γρ.: 0.02μ.

Ακέραια. Λείπει μικρό τμήμα από την κάτω πλευρά. Πρόσφατες αποκρούσεις στο αριστερό τμήμα του άνω κορμού και σημειακά στην κύρια όψη.

³¹² Βελένη 2002, 110, σημ. 625. Μητρωνυμικά φέρουν οι επιγραφές των στηλών της Νικόπολης, με αρ. ευρ. 2665, α/α 226.

³¹³ Σαμσάρης 1982, 261. Απαντά συχνά στην επιγραφική της Ελληνικής Ανατολής μεταξύ των δούλων, στη Μακεδονία και στα νησιά του Αιγαίου, βλ. *IGX* 2, 1, αρ. 405, 414, *LGPN* I, s.v. *Ἰλαρος*. II Στ. 5. Επίσης μαρτυρείται στην Πελοπόννησο, ενώ είναι κοινότατο στη Κάτω Ιταλία, βλ. *LGPN* 111A, s.v. *Ἰλαρος*.

³¹⁴ Mihailov 1982, 76.

³¹⁵ *LGPN* I, s.v. *Πλόκαμος*, II Στ. 7.

³¹⁶ *LGPN* 111A, s.v. *Πλόκαμος*.

³¹⁷ *LGPN* 1, s.v. *Ἑρμία*.

³¹⁸ Το αρσενικό *Ἑρμίας*, είναι πιο συχνό και παραδίδεται στην Αμβρακία από τον 2^ο αι. π.Χ., στην Πελοπόννησο και στην Ἰλλυρία βλ. *LGPN* 111A, s.v. *Ἑρμίας*.

Μέμιος /Ζώσιμος/ έτων μ', /χαΐρε.

Κάτω από την τετράστιχη επιγραφή, εγχάρακτο φύλλο κισσού. Χαμηλότερα αποδίδεται γραμμικά ένα απροσδιόριστο καμπύλο αντικείμενο. Σε περίπτωση που αποδίδεται «δρεπάνι», είναι πιθανό να υποδηλώνει το επάγγελμα του σαραντάχρονου νεκρού. Λόγω του ρωμαϊκού gentilicium *Μέμ(μ)ιος*³¹⁹, ίσως ο νεκρός να καταγόταν από κάποια οικογένεια Μεμμίων³²⁰. Το όνομα *Ζώσιμος* απαντά με μεγάλη συχνότητα σε διάφορες περιοχές του αρχαίου κόσμου³²¹.

Βιβλιογραφία: Ανδρέου 1973, 232, αρ.1γ. *SEG XXXIX* 535. Σαμσάρης 1994, 198, αρ. 61.

Χρονολόγηση: 2^{ος} - 3^{ος} αι. μ.Χ.

80. Θραύσμα (πίν. 80)

Αρ. ευρ. 940

Προέλευση: Ανατολική Νεκρόπολη, θέση Μαυρόλακκος (1983).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: ασβεστόλιθος

Διαστάσεις: ύψ.: 0.36μ., πλ.: 0.20μ., πάχ.: 0.04μ.

Υψ. γρ.: 0.032μ.

Ακέρατη. Η επιφάνεια εμφανίζει φθορές και αποκρούσεις.

-- / [έ]των / μζ' / χαΐρε.

Με δυσκολία, η ανάγνωση των τριών τελευταίων στίχων της επιγραφής για τον σαρανταεπτάχρονο νεκρό.

Βιβλιογραφία: Ανδρέου 1983, 232, αρ. 1δ. Σαμσάρης 1994, 221, αρ. 109.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

81. Η στήλη της Μερόπης (πίν. 81)

Αρ. ευρ. 941

---

³¹⁹ *LGPN* IIIA, s.v. *Μέμιος*.

³²⁰ Η οικογένεια του νεκρού, ίσως είχε λάβει τη Ρωμαϊκή πολιτεία από τον Πόπλιο Μέμμο Ρήγλο, proconsul (35-44 μ.Χ.) της ενοποιημένης τότε επαρχίας Μακεδονίας-Αχαΐας και της Μοισίας: Σαρκάκης 1977, 51-54. Παρζογλου, 1979, 234-236. Σχετικά με τους Πόπλιους Μέμμους, βλ. Δάκαρης 1987, 12, σημ. 4.

³²¹ Στην περιοχή της Ηπείρου, στην Μακεδονία, στα νησιά του Αιγαίου Samsaris 1989, 320. *LGPN* I, s.v. *Ζώσιμος*, 197, στην Πελοπόννησο και ιδιαίτερα στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία, βλ. *LGPN* IIIA, s.v. *Ζώσιμος*. Σε τρεις τουλάχιστον ενεπίγραφους βωμούς από τη Θεσσαλονίκη αναγράφεται το όνομα *Ζώσιμος* βλ. Αδάμ-Βελένη 2002, ον. 31.16, ον.96.1, δοτ. 109.1

Προέλευση: Ανατολική Νεκρόπολη, θέση Νικολάρα (1983).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: ύψ.: 0.29μ., πλ.: 0.195μ., πάχ.: 0.025μ.

Ύψ. γρ.: 0.025μ.

Ακέραη. Πρόσφατες ελαφρές αποκρούσεις στην κάτω δεξιά γωνία.

Μερόπη/ έτων μβ', / χαϊρε.

Η επιγραφή προσεγμένη, με γράμματα ισοϋψή σε τέσσερις στίχους. Το όνομα της σαρανταδυάχρονης *Μερόπης*, είναι ελληνικό και απαντά για πρώτη φορά στην Ήπειρο. Μαρτυρείται στην Αθήνα³²², στην Εύβοια και στη Δήλο³²³, στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία³²⁴.

Βιβλιογραφία: Ανδρέου 1983, 232. *SEG XXI* 322 αρ. 1045. Σαμσάρης 1994, 214, αρ. 92. Ανδρέου 2007, 253, εικ. 15.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} μ.Χ.

82. Η στήλη του Ζωσίμου (πίν. 82)

Αρ. ευρ. 942

Προέλευση: Ανατολική Νεκρόπολη, θέση Νικολάρα (1983).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.20μ., πλ.: 0.16μ., πάχ.: 0.015μ.

Ύψ. γρ.: 0.03μ.

Φέρει αποκρούσεις στην άνω απόληξη, ελλιπής στις υπόλοιπες πλευρές. Η επιφάνεια λειασμένη.

[Ζ]ώσιμος / έτων ιγ', / [χα]ϊρε.

Το όνομα του δεκατριάχρονου αγοριού, το συναντήσαμε παραπάνω στη στήλη με *αρ. ευρ.* 939. Το σίγμα του ονόματος *Ζώσιμος*, είναι στραμμένο επί τα λαιά. Το όνομα αυτό, ήταν πολύ συνηθισμένο στη Μακεδονία³²⁵ και στα νησιά του Αιγαίου³²⁶. Επίσης μαρτυρείται στην Πελοπόννησο και ιδιαίτερα στην Κάτω Ιταλία

³²² *SEG XXI* 1045.

³²³ *LGPNI*, s.v. *Μερόπη*.

³²⁴ *LGPNI* IIIA, s.v. *Μερόπη*.

³²⁵ Samsaris 1989, 320.

³²⁶ *LGPNI*, s.v. *Ζώσιμος*.

και στη Σικελία³²⁷.

Βιβλιογραφία: Ανδρέου 1983, 232. *SEGXXXIX* 538. Σαμσάρης 1994, 212, αρ. 88.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

83. Η στήλη της Μεμ(μ)ίας Πρόκνης (πίν. 83)

Αρ. ευρ. 943

Προέλευση: βόρεια του Ωδείου (1981).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.58μ., πλ.: 0.33μ., πάχ.: 0.07μ.

Ύψ. γρ.: 0.042μ.

Ακέραια. Η επιγραφή στο άνω τμήμα του κορμού. Η στήλη φέρει λάξευση στο κάτω μέρος για το στήσιμό της στο έδαφος.

Με(μία) Πρόκν[η] / χαῖρε.

Η συντομογραφία *ΜΕ* οριζόμενη από υπερκείμενη εγχάρακτη γραμμή, αναλύεται στο gentilicium *Μεμ(μ)ία*, το οποίο αναγράφεται και παρακάτω στην στήλη με *αρ. ευρ.* 971. Το όνομα της νεκρής *Πρόκνη* απαντάται για πρώτη φορά στη Νικόπολη. Παραδίδεται στην Απουλία της Κάτω Ιταλίας³²⁸.

Βιβλιογραφία: Ανδρέου 1981, 279. *SEGXXXVIII* 460^A. Σαμσάρης 1994, 220. αρ. 106.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

84. Η στήλη αγνώστου και του Πρεμιγένη (πίν.84)

Αρ. ευρ. 944α

Προέλευση: Ανατολική Νεκρόπολη, θέση Νικολάρα (1982).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.43μ., πλ.: 0.20μ., πάχ.: 0.07μ.

Ύψ. γρ.: 0.02 - 0.03μ.

Ελλιπής στην άνω οριζόντια απόληξη. Λειασμένη η ενεπίγραφη επιφάνεια. Χαράχτηκαν δύο επιγραφές, από διαφορετικό τεχνίτη και πιθανόν σε διαφορετική χρονική στιγμή για δύο διαφορετικά πρόσωπα.

---

³²⁷ *LGPN* IIIA, s.v. Ζώσιμος.

³²⁸ *LGPN* IIIA, s.v. Πρόκνη.

--ΓΑΤΡ[...]/ΕΣ χαῖρε / Πρειμιγένη / χαῖρε, ζήσας / ἔτη ιζ'.

Στους δύο πρώτους στίχους τα γράμματα είναι πιο μεγάλα, αραιά και πιο προσεγμένα. Στον πρώτο στίχο ίσως αναγράφεται το ανθρωπωνύμιο *Γᾶ*, το οποίο μαρτυρείται στην Ἡπειρο και στην Κάτω Ιταλία³²⁹. Το ρωμαϊκό όνομα του δεύτερου νεκρού, δεκαεπτά ετών, με το όνομα *Πρειμιγένης* (*Πρεῖμος* + *γένης*), έχει σχέση με τη γέννηση³³⁰ και είναι συχνό σε πρόσωπα ταπεινής καταγωγής³³¹. Στην Ἡπειρο το όνομα ως *Πρειμιγένης* και *Πριμογένης* απαντά στη Νικόπολη καθώς και στη Θεσσαλονίκη³³². Περισσότερο διαδεδομένο είναι στη Κάτω Ιταλία και στη Σικελία³³³.

Βιβλιογραφία: Ανδρέου 1982, 266 (πίν. 165α). *SEG XXXIX* 529. Σαμσάρης 1994, 208 αρ. 79.

Χρονολόγηση: 2^{ος} - 3^{ος} μ.Χ.

85. Θραύσμα

Αρ. ευρ. 945 (αταύτιστη)

Προέλευση: Ανατολική Νεκρόπολη, θέση Νικολάρα (1982).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Υψ.: 0.31μ., *πλ.:* 0.26μ., *πάχ.:* 0.03μ.

-- -IVE / χαῖρε.

Βιβλιογραφία: Ανδρέου 1982, 266. Σαμσάρης 1994, 221, αρ. 108.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

86. Θραύσμα της στήλης του Ναρκίς(σ)ου (πίν. 85α,β)

Αρ. ευρ. 946

Προέλευση: Ανατολική Νεκρόπολη θέση (1982).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: *Υψ.:* 0.19μ., *πλ.:* 0.24μ., *πάχ.:* 0.03μ.

---

³²⁹ *LGNP* IIIA, s.v. *Γᾶ*.

³³⁰ Kajanto 1965, 290.

³³¹ Ως όνομα νεκρής ταπεινής καταγωγής, απαντά και το *Πριμιγένεια* στη Ρώμη τον 1^ο αι. μ.Χ., Τσεντικόπουλος 2007, 140. σημ. 688.

³³² *IG X 2*, 1, αρ. 90. 248, 519.

³³³ Με διαφορετική ορθογραφία στην κατάληξη (*Πριμογένις*), βλ. *LGNP* IIIA, s.v. *Πριμογένης*.

Ύψ. γρ.: 0.025μ.

Το άνω τμήμα του κορμού της στήλης. Η ενεπίγραφη επιφάνεια εμφανίζει οξειδώσεις.

Νάρκισσο/ς Θραῖξ/ σκευᾶς/ ἑτῶν λε΄

Η τετράστιχη επιγραφή, είναι αφιερωμένη στον τριανταπεντάχρονο *Νάρκισσο*, με καταγωγή από τη Θράκη³³⁴. Το ελληνικό όνομα, *Νάρκισσος*³³⁵, χαρακτηριστικό δούλων και απελευθέρων³³⁶, μαρτυρείται συχνά στις επιγραφές της νότιας Ελλάδας (Αργολίδα, Αρκαδία, Ηλεία, Λακωνία), στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία³³⁷. Επίσης είναι γνωστό στη Μακεδονία και στα νησιά του Αιγαίου³³⁸. Το όνομα του νεκρού που εμφανίζεται για πρώτη φορά στην Ήπειρο. Το συνοδεύουν το γεωγραφικό *Θραῖξ*³³⁹ και το ουσιαστικό *σκευᾶς*. Το δεύτερο ως κύριο όνομα δεν συνηθίζεται στην Ήπειρο, αλλά είναι γνωστό από επιγραφές της Μακεδονίας³⁴⁰ και των νησιών του Αιγαίου³⁴¹. Απαντά ως κύριο όνομα, αλλά και ως ουσιαστικό (λατ. Scaeva=σκευᾶς) που σημαίνει τον αριστερόχειρα και μάλιστα ταιριάζει στον αριστερόχειρα μονομάχο³⁴². Το γεγονός ότι ήταν Θραξ, συνηγορεί στο γεγονός ότι πρόκειται για μονομάχο³⁴³. Το εθνικό *Θραῖξ* δεν αποκλείεται να υποδηλώνει και το χώρο της κυρίως δράσης του νεκρού³⁴⁴. Σε αντίθεση με το δυτικό τμήμα της αυτοκρατορίας, στις ελληνόφωνες ανατολικές επαρχίες του ρωμαϊκού κράτους, οι μονομαχίες ήταν ιδιαίτερα δημοφιλείς³⁴⁵. Το όνομα *Νάρκισσος*, υπαινίσσεται κάλλος και εναρμονίζεται με την γνωστή επίμονη προτίμηση των μονομάχων για

³³⁴ SEG XXXI 655. Besevliev 1981, 261-266: συγκεντρώνει ονόματα από τη Θράκη, με κατάληξη -σος και -νθος.

³³⁵ Solin 1982, 1102 (Narcissus). Σχετικό είναι το όνομα *Narcissianus* και *Ναρκισσίων* από επιγραφές στη Ρώμη του 2^{ου} - 3^{ου} αι. μ.Χ. Τσεντικόπουλος 2007, 178, 185 αρ. 134, 173. Προέρχεται από τον μυθικό ήρωα Νάρκισσο, βλ. Ον. Μ. 3, 341. Parissaki 2007, 257, note 706. Andrianou 2017, 177, σημ. 1257.

³³⁶ Solin 1982, 1100 - 1102.

³³⁷ LGPN IIIA, s.v. *Νάρκισσος*.

³³⁸ Samsaris 1989, 330, LGPN I, s.v. *Νάρκισσος*.

³³⁹ *Θραῖξ*: δηλώνει την καταγωγή του νεκρού από τη Θράκη. Τα εθνικά δίνονταν συνήθως ως agnomina, τέταρτα ονόματα, στους νικητές στρατηγούς.

³⁴⁰ IG X 2, 1, αρ. 252.

³⁴¹ LGPN I, s.v. *Σκευᾶς*.

³⁴² Scaeva=σκευᾶς, βλ. Robert 1940, 71-72. Coleman 1996, 194-196. Επιτύμβιο μονομάχου από τη Φιλιππούπολη της Θράκης βλ. IG X 2.1, 1035. Όπλα μονομάχου σε βωμό από τη Βέροια βλ. Αδάμ - Βελήνη 2002, 89. Επίσης, ο Βίκτωρ Σκευᾶς από τη Θεσσαλονίκη (2^{ος}/3^{ος} αι. μ.Χ.), ηττήθηκε σε μονομαχία στον ιππόδρομο βλ. Σβέρκος 2015, 760.

³⁴³ Πολυάριθμη είναι στη Νικόπολη η ομάδα λυχναριών με παραστάσεις μονομάχων, γεγονός που υποδηλώνει τη διεξαγωγή μονομαχιών στην πόλη, βλ. Πλιάκου 2007, 540.

³⁴⁴ Οι πόλεις της Μικράς Ασίας έχουν πιστοποιημένη μονομαχική παράδοση, βλ. Tataki 1988, 483. Roberts 1940 (1971) 262, no 198-222, p. 65, no 3, 66, 67-68, 209-256.

³⁴⁵ Κουκουβού 2006, 171.

εντυπωσιακά ονόματα³⁴⁶. Τα λυχνάρια με παραστάσεις μονομάχων³⁴⁷ που βρέθηκαν στη Νικόπολη καθώς και μαρμάρινη ανάγλυφη πλάκα με παράσταση μονομάχων (πίν. 85β)³⁴⁸, ίσως από ζωφόρο ταφικού μνημείου, υποδηλώνουν την οργάνωση θεαμάτων αγαπητών στους Ρωμαίους.

Βιβλιογραφία: Ανδρέου 1982, 266 (πίν. 166β). *SEGXXXIX* 531. Σαμσάρης, 1994, 224 αρ. 115.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

87. Η στήλη του Άντέρωτος (πίν. 86)

Αρ. ευρ. 947

Προέλευση: Ανατολική Νεκρόπολη, θέση Νικολάρα (1982).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.61μ., πλ.: 0.37μ., πάχ.: 0.09 - 0.11μ.

Ύψ. γρ.: 0.035μ.

Ελλιπής στο κάτω αριστερό της τμήμα. Στην άνω απόληξη φέρει αποκρούσεις. Η τετράστιχη επιγραφή πλασιώνεται από υπερκείμενη ανάγλυφη ταινία. Ίσως η στήλη έφερε διακόσμηση ανάγλυφου αετώματος εγγεγραμμένου σε οριζόντια άνω απόληξη.

Άντέρως / [ΑΙΦΛΑΠΟΥ] Φι/λέρωτος υι/έ, χαῖρε.

Το όνομα *Άντέρως*³⁴⁹, χαρακτηριστικό των δούλων, απαντά για πρώτη φορά στην περιοχή της Δυτικής Ελλάδας³⁵⁰. Το όνομα *Φιλέρωτος* ανήκει στην ίδια κατηγορία ονομάτων, που συνηθίζεται μεταξύ των δούλων³⁵¹. Απαντάται για πρώτη φορά στην Ήπειρο, αλλά είναι διαδεδομένο στην Πελοπόννησο, στην Ιλλυρία, στη Σικελία και ιδιαίτερα στην Κάτω Ιταλία³⁵².

Βιβλιογραφία: Ανδρέου 1982, 266, πίν. 166^α. Σαμσάρης 1994, 219 αρ. 103.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

³⁴⁶ Κουκουβού 2006, 168. Σχετικά με τα ψευδώνυμα βλ. Robert 1940, 297- 302. Ville 1981, 308-309.

³⁴⁷ Πλιάκου 2007, 540.

³⁴⁸ Ζάχος 2015, 73.

³⁴⁹ Το όνομα εκφράζει προσδοκίες των γονέων, βλ. Σαμσάρης 1982, 261.

³⁵⁰ Παραδίδεται στην Αίγινα, στην Πελοπόννησο, στη Μακεδονία και στα νησιά του Αιγαίου, βλ. *IG X* 2, 1, αρ. 115, 912, 927, Κανατσούλης 1955, αρ. 3, *LGPN I*, s.v. *Άντέρως*. Επίσης απαντά στη Σικελία και γνωρίζει μεγάλη διάδοση στην Κάτω Ιταλία, βλ. *LGPN IIIA*, s.v. *Άντέρως*.

³⁵¹ Για τη μαρτυρία του ονόματος στα νησιά του Αιγαίου, βλ. *LGPN 1*, s.v. *Φιλέρωτος*.

³⁵² *LGPN IIIA*, s.v. *Φιλέρωτος*.

88. Η στήλη της Λέ(αι)νας (πίν. 87)

Αρ. ευρ. 947α

Προέλευση: Θέση Μπότια Νικόπολης. Βρέθηκε στα χώματα των εκσκαφών για την κατασκευή του αγωγού ύδρευσης Πρέβεζας.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.48μ., πλ.: 0.30μ., πάχ.: 0.08μ.

Ύψ. γρ.: 0.035 - 0.04μ.

Ακέραη. Φέρει αποκρούσεις στην άνω οριζόντια απόληξη. Στην ενεπίγραφη επιφάνεια φθορές και ελαφρές αποκρούσεις. Η κάτω απόληξη για τη στερέωσή της στο έδαφος, είναι αδρά λαξευμένη. Η τεράστιχη επιγραφή καταλαμβάνει το άνω τμήμα του κορμού. Στο κάτω μέρος εγχάρακτο απιόσχημο μοτίβο (καθρέφτης);, πιθανώς υποδηλώνει κάποιο από τα ενδιαφέροντα της νεκρής.

Λέ<αι>να / Διονυσίου / γυνή / χαῖρε.

Το όνομα ως *Λένα*, δεν είναι συχνό στη Δυτική Ελλάδα. Με τη συμπλήρωση «αι» στο κενό μεταξύ των δύο συλλαβών, αποδίδεται το γνωστό όνομα *Λέαινα* το οποίο μαρτυρείται στην Αμβρακία και στην Κόρινθο από τον 4^ο αι.π.Χ.³⁵³. Το θεοφόρο όνομα του συζύγου, *Διονύσιος*³⁵⁴, είναι κοινότατο. Απαντάται στην Αμβρακία, στη Δαλματία, στην Ιλλυρία, στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία³⁵⁵.

Βιβλιογραφία: Ανδρέου 1981, 279, αρ. 4. Σαμσάρης 1994, 221, αρ. 107.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

89. Θραύσμα (πίν. 88)

Αρ. ευρ. 949

Προέλευση: Νικόπολη, αγρός Λ. Μπεϊντάρη (1984).

Μουσείο Νικόπολης.

³⁵³ Επίσης στην περιοχή του Ιονίου και της Δυτικής Ελλάδας μαρτυρείται από τον 3^ο αι. π.Χ. βλ. *LGNP* IIIA, *s.v.* *Λέαινα*, αρ. 1-4, 20.22. Κατά τον 2^ο αι. π.Χ. απαντά με ιδιαίτερη συχνότητα στο Βουθρωτό, βλ. *LGNP* IIIA, *s.v.* *Λέαινα*, αρ. 5 - 19. Το όνομα *Lena* απαντά σε επιτύμβια στο Τριχώνιο Αιτωλίας (*IG* IX 12 1, αρ. 124).

³⁵⁴ Το ίδιο όνομα ως πατρωνυμικό, σε επιτύμβια επιγραφή από το Θύρρειο, *Δαμοκράτης/ Διονυσίου/ έτων ια', / χαῖρε*, βλ. Σαμσάρης 1994, 250. αρ.165.

³⁵⁵ *LGNP* IIIA, *s.v.* *Διονύσιος*. Για τον σχηματισμό του ονόματος, βλ. Διονύσιος<Διόνυσος, Ήρακλειος<Ήρακλής.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.145μ., πλ.: 0.20μ., πάχ.: 0.045 - 0.06μ.

Ύψ. γρ.: 0.035 - 0.04μ.

Το κάτω τμήμα στήλης. Λειασμένη ενεπίγραφη επιφάνεια. Οι τρεις σωζόμενοι στίχοι της επιγραφής αποδίδονται με κλίση προς τα κάτω, δεξιά.

--[Λ]Α[Υ]--/Α Ίλάρα / χαῖρε.

Στον ανώτερο στίχο είναι πιθανή είτε η απόδοση του gentilicium *Κλαυδία*³⁵⁶. Το ελληνικό όνομα *Ίλάρα* (=χαρούμενη), μαρτυρείται περιορισμένα στην Κορινθία, στην Λακωνία, στη Δαλματία και στην Ιλλυρία και είναι ιδιαίτερα διαδεδομένο στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία³⁵⁷. Το όνομα στο αρσενικό γένος, *Ίλαρος*, είναι πιο συχνό και απαντάται στη Νικόπολη στις επιγραφές των στηλών με αρ. ευρ. 937, 2082.

Βιβλιογραφία: Ανδρέου 1984, 190. SEGXXXIX 540.

90. Η στήλη του Λιμένος (πίν. 89)

Αρ. ευρ. 950

Προέλευση: Νικόπολη (1984).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.37μ., πλ.: 0.21μ., πάχ.: 0.02μ.

Ύψ. γρ.: 0.03μ.

Ακέρατη. Συγκολλημένη από δύο κομμάτια. Η ενεπίγραφη επιφάνεια λειασμένη με οξειδώσεις. Σώζεται πεντάστιχη επιγραφή.

Τιβ / Κλαυ / Λιμήν / έτων π', / χαῖρε.

Το cognomen του ογδοντάχρονου νεκρού απαντά για πρώτη φορά στην Ήπειρο και σε ένα ακόμα παράδειγμα στην Κάτω Ιταλία³⁵⁸. Ο *Λιμήν*³⁵⁹, επειδή ανήκε στους novicines, είχε υιοθετήσει το praenomen (Τιβέριος) και το gentilicium (Κλαύδιος) του

³⁵⁶ Το όνομα *Κλαυδία*, είναι συνηθισμένο και αναγράφεται και στις επιγραφές των στηλών με αρ. ευρ. 57, 2473, α/α 250. σε μαρμάρινη λάρνακα και σαρκοφάγο (βλ. παραπάνω, αρ. ευρ. 57). Υπάρχει μικρή πιθανότητα να πρόκειται για το όνομα *Κλαῖρα*, βλ. Κόρινθο, βλ. LGPN IIIA, s.v. *Κλαῖρα*.

³⁵⁷ LGPN IIIA, s.v. *Ίλάρα*.

³⁵⁸ LGPN IIIA, s.v. *Λιμήν*. Επίσης τα ονόματα *Λιμένη*, *Λιμένιος* απαντούν στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία.

³⁵⁹ Συναφές όνομα το ανθρωπωνύμιο *Λιμήνιος*, βλ. Martinez 2012, 118.

ίδιου του αυτοκράτορα Κλαυδίου³⁶⁰, τα οποία δηλώνονται με συντομογραφίες - συγκοπτόμενα³⁶¹.

Βιβλιογραφία: Ανδρέου 1984, 190 (πίν.78β). *SEG XXXIX* 541. Ανδρέου 2007, 253 (εικ. 15).

91. Θραύσμα (πίν. 90)

Αρ. ευρ. 951

Προέλευση: Νικόπολη (1984).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.26μ., πλ.: 0.305μ., πάχ.: 0.03μ.

Ύψ. γρ.: 0.043μ.

Το κάτω τμήμα της στήλης.

---[έτῶ]ν ε' / χαῖρε.

Σώζονται αποσπασματικά, οι δύο τελευταίοι στίχοι της επιγραφής στη μνήμη παιδιού, πέντε ετών.

Βιβλιογραφία: Ανδρέου 1984, 190. *SEG XXXIX* 542.

92. Θραύσμα (πίν. 91)

Αρ. ευρ. 952

Προέλευση: Νικόπολη (1984).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.11 - 0.16μ., πλ.: 0.205μ., πάχ.: 0.025μ.

Ύψ. γρ.: 0.025 - 0.03μ.

Ακανόνιστου σχήματος θραύσμα.

Ἄγνώ/(ς) ἐτῶν--/[χαῖρ]ε.

Η επιγραφή αποσπασματική με μνησειδή γράμματα, ανισομεγέθη και δυσανάγνωστα. Το όνομα Ἄγνώ δεν είναι συνηθισμένο και απαντάται για πρώτη φορά στην Ἡπειρο. Το σχετικό όνομα, Ἄγνος, παραδίδεται στην Κάτω Ιταλία και

³⁶⁰Σχετικά με την αναγραφή ρωμαϊκών ονομάτων στις ελληνικές επιγραφές βλ. Μποσνάκης 2008, 197-198.

³⁶¹ Κατά κανόνα στους αυτοκρατορικούς χρόνους τα praenomina, αν δεν παραλείπονται συγκόπτονται, βλ. Μποσνάκης 2008, 1002-103, αρ. 160.

στη Σικελία³⁶². Επίσης προτείνεται το σπάνιο όνομα, *Άγνωι*, το οποίο απαντά στην Κάτω Ιταλία από τον 3^ο αι. π.Χ. και στην Αργολίδα τον 2^ο αι. π.Χ.³⁶³

Βιβλιογραφία: Ανδρέου 1984, 190. *SEG XXXIX* 543.

Χρονολόγηση: 2^{ος} αι. π.Χ.

93. Η στήλη των δύο Κόϊντων και του Λουκίου (πίν. 92)

Αρ. ευρ. 953

Προέλευση: Νικόπολη (περισυλλογή Νούσια 1984).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.23μ., πλ.: 0.30μ., πάχ.: 0.06μ.

Ύψ. γρ.: 0.03μ.

Ελλιπής στη δεξιά πλευρά και στην κάτω απόληξη. Φέρει πρόσφατες φθορές (χαράγματα). Η ενεπίγραφη επιφάνεια λειασμένη. Σώζεται τρίστιχη επιγραφή με προσεγμένη χάραξη.

Κοϊντέου έ[τῶν] / Κοϊντέου έτ[ῶν] / Λουκίου έτ[ῶν]³⁶⁴

Οι τρεις νεκροί φέρουν ρωμαϊκά ονόματα: οι δύο πρώτοι φέρουν το όνομα *Κοϊντος* στους δύο πρώτους στίχους και ο τρίτος, ο *Λούκιος*³⁶⁵, αναγράφεται στον τρίτο στίχο. Χρησιμοποιούνται δηλαδή ρωμαϊκά *praenomina* ως κύρια ονόματα, σύμφωνα με τις αρχές της ελληνικής ονοματοθεσίας³⁶⁶. Τα ονόματα αυτά δεν συνηθίζονται στην περιοχή της Δυτικής Ελλάδας. Το όνομα *Κοϊντος* απαντάται στην Αργολίδα, στη Λακωνία και στην Κάτω Ιταλία³⁶⁷. Το *praenomen* *Λούκιος* (*Lucius*) του τρίτου νεκρού παραδίδεται στην Αρκαδία, στην Κέρκυρα, στην Κόρινθο και στη Σικελία³⁶⁸.

Βιβλιογραφία: Ανδρέου 1984, 190-1, πίν.58γ. *SEG XXXIX* 544.

94. Θραύσμα (πίν.93)

Αρ. ευρ. 954

---

³⁶² *LGNP* IIIA, *s.v.* *Άγνωι*.

³⁶³ *LGNP* IIIA, *s.v.* *Άγνωι*.

³⁶⁴ Ενδιαφέρον παρουσιάζει η μορφή στην οποία απαντούν τα ονόματα, καθώς προσπαθούν να τα βάλουν σε γενική, επηρεασμένοι από τα λατινικά.

³⁶⁵ Το όνομα Λούκιος, δεν πρόκειται για όνομα γένους, αλλά για το *praenomen* *Lucius*.

³⁶⁶ Ριζάκης - Τουράτσογλου 1985, 221.

³⁶⁷ *LGNP* IIIA, *s.v.* *Κοϊντος*.

³⁶⁸ *LGNP* IIIA, *s.v.* *Λούκιος*.

Προέλευση: Νικόπολη (περισυλλογή Νούσια 1984).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.175μ., πλ.: 0.18μ., πάχ.: 0.018μ.

Ύψ. γρ.: 0.035μ.

Μικρού μεγέθους, ακανόνιστου σχήματος.

---χαῖ[ρε].

Σώζονται τα τρία πρώτα γράμματα του ύστατου χαιρετισμού.

Βιβλιογραφία: Ανδρέου 1984, 190. *SEGXXXIX* 545.

95. Η στήλη του Σατορνείνου (πίν. 94)

Αρ. ευρ. 955

Προέλευση: Νικόπολη (περισυλλογή Νούσια 1984).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.30μ. πλ.: 0.30μ., πάχ.: 0.03μ.

Ύψ. γρ.: 0.03μ.

Σχεδόν ακέραιη. Ελλιπής στην πάνω δεξιά γωνία.

Σατορ/νεῖνος / Σεκούν/δου ἐτῶν / κα', χαῖρε.

Το θεοφόρο *cognomen* *Σατορν(ε)ῖνος* στην περιοχή της Δυτικής Ελλάδας είναι σχετικά σπάνιο³⁶⁹. Το όνομα και στο θηλυκό γένος (*Σατορν(ε)ῖνος/α - Saturnus/a*), απαντάται, στη Μακεδονία³⁷⁰ και σε ένα παράδειγμα στην Ιλλυρία³⁷¹. Το ρωμαϊκό πατρωνυμικό *Σεκοῦνδος*, όνομα συνηθισμένο, παραδίδεται στη Νικόπολη, στην επιγραφή της στήλης με *αρ. ευρ.* 1051 και στη λατινική επιγραφή της στήλης με *α/α* 233. Δεν είναι συνηθισμένο στην Ήπειρο, αλλά χρησιμοποιείται στην Πελοπόννησο, στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία³⁷².

Βιβλιογραφία: Ανδρέου 1984, 191, πίν. 78δ. *SEGXXXIX* 546.

Χρονολόγηση: 2^{ος} αι. μ.Χ.

³⁶⁹ Ως *Σατορνείνα* στην επιτάφια επιγραφή μαρμάρινης λάρνακας στη νεκρόπολη στη θέση «Μάζωμα» (*Κλαυδία Σατορνείνα ἐτῶν ε', χαῖρε*). βλ. Σαδικάκης 1970, 71, αρ. 36 & 81, αρ. 140. Σαμσάρης 1994, 189, αρ. 49.

³⁷⁰ Samsaris 1989, 337. Kajanto 1965, 54 - 55.

³⁷¹ *LGPN* IIIA, s.v. *Σατορνείνος*.

³⁷² *LGPN* IIIA, s.v. *Σεκοῦνδος*.

96. Η στήλη του Φαύστου (πίν. 95)

Αρ. ευρ. 956

Προέλευση: Νικόπολη (περισυλλογή 1984).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.36μ., πλ.: 0.295μ., πάχ.: 0.035μ.

Ύψ. γρ.: 0.035μ.

Είναι συγκολλημένη από τέσσερα κομμάτια. Λείπει το κάτω οριζόντιο πέρασ. Στη δεξιά πλευρά εξέχον ταινιωτό πλαίσιο. Στο πίσω μέρος ανάγλυφη διαμόρφωση. Δύο μικρές οπές στο κάτω αριστερό τμήμα, δηλώνουν τη δεύτερη χρήση της στήλης.

Φαῦστος / ἐτῶν ξ', / χαῖρε.

Σώζεται τρίστιχη επιγραφή. Ο ύστατος χαιρετισμός, ανάμεσα σε φύλλα κισσού. Το ρωμαϊκό όνομα του εξηντάχρονου *Φαύστου* είναι σπάνιο στη Δυτική Ελλάδα. Απαντά στην Πελοπόννησο, στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία³⁷³. Το ίδιο όνομα, στο θηλυκό γένος, *Φαῦστα* (Fausta), είναι πολύ συχνό σε δούλες κατά τους αυτοκρατορικούς χρόνους³⁷⁴.

Βιβλιογραφία: Ανδρέου 1984, 191. SEGXXXIX547.

Χρονολόγηση: αυτοκρατορικοί χρόνοι.

97. Θραύσμα (πίν. 96)

Αρ. ευρ. 958

Προέλευση: βόρεια του Ωδείου.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.29μ. πλ.: 0.18μ., πάχ.: 0.03μ.

Ύψ. γρ.: 0.045μ.

Ακανόνιστο τμήμα με φθορές κυρίως στο πάνω μέρος.

-- I -- / - - - PNO- /---

Σώζονται μόνο λίγα γράμματα από την επιγραφή³⁷⁵.

³⁷³ LGPNIIA, s.v. Φαῦστος. Απαντά σε ενεπίγραφο βωμό από τη Βέροια (2^{ος} - 3^{ος} αι. μ.Χ.), βλ. Αδάμ - Βελένη 2002, ον. 277.1.0.

³⁷⁴ Kajava 1994, 37, 133, 142. Απαντά και σε ενεπίγραφο βωμό από τη Βέροια (125 - 140 μ.Χ.), βλ. Αδάμ - Βελένη 2002, ον. 330α.2.

³⁷⁵ Τα σωζόμενα γράμματα οδηγούν στην υποθετική συμπλήρωση του σπάνιου ονόματος *Λιβυρνός*, βλ. LGPNIIIA, s.v. Λιβυρνός.

Βιβλιογραφία: Ανδρέου 1981, 279. Σαμσάρης 1994, 236, αρ. 135. *SEGXXXVIII* 460B
Χρονολόγηση: αυτοκρατορική περίοδος.

98. Θραύσμα (πίν. 97)

Αρ. ευρ. 963

Προέλευση: Σμυρτούλα, οικόπεδο Λαζάρου Πεϊνιρτζόγλου.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.20μ., πλ.: 0.44μ., πάχ.: 0.07μ.

Ύψ. γρ.: 0.045 - 0.05μ.

Στην πίσω όψη υπάρχουν ίχνη κονιάματος.

--I – WCUI / NACIONHIE

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

99. Η στήλη του Πομπηίου Θάλλου (Πίν. 98)

Αρ. ευρ. 964

Προέλευση: Ανατολική Νεκρόπολη, θέση Νικολάρα.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.20μ., πλ.: 0.27μ., πάχ.: 0.03μ.

Ύψ. γρ.: 0.025μ.

Λείπει τμήμα από την κάτω αριστερή γωνία. Η επιγραφή με προσεγμένη χάραξη. Εγχάρακτα φύλλα κισσού στο μέσον του δεύτερου στίχου και στην αρχή και στο τέλος του τρίτου στίχου.

Πομ(πήιος) Θάλλος / έτων νε', / χαῖρε.

Το συγκοπτόμενο gentilicium *Πομ(μπήιος)* αναγράφεται και παρακάτω, στην επιγραφή της στήλης με α/α 220. Οι εγχάρακτες οριζόντιες γραμμές πάνω από τη βραχυγραφία του ονόματος, δηλώνουν ακριβώς ότι πρόκειται για συντομογραφία. Το όνομα του πενήνταπεντάχρονου νεκρού, *Θάλλος*, απαντά σε διάφορα μέρη του αρχαίου κόσμου ³⁷⁶.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

---

³⁷⁶ Ενδεικτικά, μαρτυρείται στην Αρκαδία ήδη από τον 4^ο αι. π.Χ., στην Κορινθία σε επιγραφή του 1^{ου} αι. μ.Χ., ενώ είναι κοινό κατά τους αυτοκρατορικούς χρόνους στην Κάτω Ιταλία, βλ. *LGPV* IIIA *s.v.* *Θάλλος*. Στη Θεσσαλονίκη τον 2^ο /3^ο αι. μ.Χ. ο *Κλαύδιος Θαλλός*, επεσάτησε την κατασκευή του τάφου του μονομάχου που ονομαζόταν *Βίκτωρ Σκευῆς*, βλ. Σβέρκος 2015, 760.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

100. Η στήλη του Ίουλίου Ίαναρίου (πίν. 99)

Αρ. ευρ. 965 (συνανήκον με το εύρημα αρ. 1515)

Προέλευση: Ανατολική Νεκρόπολη, θέση Νικολάρα, αγρός Απόστολου Κωλέτση, θέση Μπαντάλλια.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.24μ., πλ.: 0.23μ., πάχ.: 0.03 μ.

Ύψ. γρ.: 0.025μ.

Νικόπολη αρ. 1515 (Συνανήκει με το *αρ. ευρ.* 965)

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.12μ., πλ.: 0.19μ., πάχ.: 0.02μ.

Συγκολλημένη από δύο τμήματα, καλά λειασμένη η ενεπίγραφη επιφάνεια. Τα γράμματα ισομεγέθη, το σίγμα ορθογωνισμένο.

Ίούλιος / Ίανάριος / έτων / ς' / [χα]ῖρε.

Ο νεκρός, ένα εξάχρονο παιδί, φέρει το gentilicium *Ιούλιος*³⁷⁷ και το ελληνικό όνομα *Ίανάριος*, που προέρχεται από το *Ίανουάριος*. Το αυτοκρατορικό gentilicium *Ιούλιος* απαντά και σε άλλες επιγραφές της Νικόπολης (βλ. παραπάνω *αρ. ευρ.* 896), είχε ευρεία διάδοση στην Ελλάδα, ιδιαίτερα στη Θεσσαλονίκη³⁷⁸ και στο ανατολικό τμήμα της επαρχίας Μακεδονίας³⁷⁹. Το ελληνικό όνομα *Ίανουάριος* δεν είναι γνωστό στη Δυτική Ελλάδα, αλλά απαντά στην Ανατολή³⁸⁰, στην Κόρινθο, στην Κάτω Ιταλία και κυρίως στη Σικελία³⁸¹.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 2^{ος} - 3^{ος} αι. μ.Χ.

101. Η στήλη του Ίουλίου (πίν. 100)

Αρ. ευρ. 966

Προέλευση: Ανατολική Νεκρόπολη, θέση Νικολάρα, Ταφικός Θάλαμος. Βρέθηκε

---

³⁷⁷ Πρόκειται πιθανώς για κάποιον που έλαβε την ρωμαϊκή πολιτεία μετά την εφαρμογή της Constitutio Antoniana (212μ.Χ.), καθώς παραχωρείται το δικαίωμα του ρωμαίου πολίτη σε όλους τους ελεύθερους ξένους της αυτοκρατορίας, βλ. Μποσνάκης 2008, 199.

³⁷⁸ Βλ. την παρουσία 92 Ιουλίων στη Θεσσαλονίκη Σαμσάρης 1988, 338.

³⁷⁹ Πρβλ. Την παρουσία 42 *Ιουλίων* στο ανατολικό τμήμα της επαρχίας Μακεδονίας, Σαμσάρης 1991, 161.

³⁸⁰ Τσεντικόπουλος 2007, 62, σημ. 255.

³⁸¹ *LGN IIIA, s.v. Ίανουάριος*.

στον ίδιο οικογενειακό τάφο με την στήλη αρ. ευρ. 971 (Μεμμία Φίλα), βλ. Ανασκαφικό ημερολόγιο Π2α, 28.07.72.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.24μ., πλ.: 0.30μ., πάχ.: 0.08μ.

Ύψ. γρ.: 0.03μ.

Είναι συγκολλημένη από τέσσερα κομμάτια. Από τη στήλη, στην παρούσα κατάσταση, λείπει η άνω αριστερή γωνία.

--- / 'Ιούλιος / [έτων---], / [χαΐρε].

Το κοινότατο αυτοκρατορικό gentilicium *Ιούλιος* απαντά και σε άλλες επιγραφές της Νικόπολης (βλ. παραπάνω αρ. ευρ. 896)³⁸².

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: β' μισό 2^{ου} - αρχές 3^{ου} αι. μ.Χ.

102. Η στήλη του Συνέρωτος, της Έπιγόνης και της Δυραχίνης (πίν. 101)

Αρ. ευρ. 967

Προέλευση: Νότια Νεκρόπολη, Νότια Πύλη Ρωμαϊκού Τείχους, θέση Ασύρματος, (1972).

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.36μ., πλ.: 0.30μ., πάχ.: 0.02μ.

Τμήμα αμφίγραφης στήλης, συγκολλημένης στο κατώτατο τμήμα, όπου έχουν χαραχτεί μία επτάστιχη και μία τρίστιχη επιγραφή αντίστοιχα.

α' όψη: Αὔλος / Λουτάτιος / Συνέρως έτων / με' χαίρετε / Λουτατία / Έπιγόνη έτων νε'

β' όψη: Δυραχίνα / έτων με' / χέρε.

α'. Το praenomen *Αὔλος* (Aulus) αναγράφεται και σε άλλη επιγραφή της Νικόπολης (βλ. στήλη με α/α 227). Μαρτυρείται στο Βουθρωτό από το 163 π.Χ., στην Αργολίδα (1^{ος} αι.π.Χ.)³⁸³ και στην Κω³⁸⁴. Οι *Λουτάτιοι* ανήκουν σε οικογένεια Ρωμαίων πολιτών³⁸⁵. Το όνομα *Συνέρως* απαντά σε επιγραφή αυτοκρατορικών χρόνων στην

³⁸² Είχε ευρεία διάδοση στην Ελλάδα και τη Μ. Ασία, βλ. Τσεντικόπουλος 2007, 159. Σαμσάρης 1988, 338. Σαμσάρης 1991-92, 161.

³⁸³ *LGPNI* IIIA, s.v. *Αὔλος*.

³⁸⁴ *LGPNI*, s.v. *Αὔλος*, s.v. (18 - 19).

³⁸⁵ Για το ρωμαϊκό gentilicium *Λουτάτιος* (Lutatius), βλ. Hatzfeld 1919, 395. Το ρωμαϊκό praenomen *Αὔλος*, απαντά ως *Ἰλλος*, σε τιμητική επιγραφή της Νικόπολης σε ορθογώνιο βάθρο με αρ. ευρ. 85.

Κω³⁸⁶, στην Αρκαδία, στη Μεσσηνία και είναι πιο διαδεδομένο στην Κάτω Ιταλία³⁸⁷. Το ελληνικό όνομα *Ἐπιγόνη* αναγράφεται και σε άλλη στήλη της Νικόπολης που βρίσκεται στο Μουσείο Nanius της Βενετίας (βλ. παρακάτω α/α 235). Απαντά στα νησιά του Αιγαίου³⁸⁸, στην Αίγινα, στην Αρκαδία, στην Ιλλυρία και στην Κάτω Ιταλία (1^{ος}/2^{ος} αι.μ.Χ.κ.ε.)³⁸⁹.

β'. Στη δεύτερη επιγραφή, η νεκρή φέρει ως όνομα το εθνικό *Δυραχίνα* που προέρχεται από τον τόπο καταγωγής της το Δυρράχιο και τη βρίσκουμε και σε επιγραφή στην Επίδαμνο (*Julia Durachina*)³⁹⁰. Τα ονόματα *Δυραχίνα* και *Συνέρως* είναι συνήθως ονόματα δούλων.

Βιβλιογραφία: Βοκοτοπούλου 1973β, 406 (πίν. 358γ). *SEG* XXXVII 236-237. Σαμσάρης 1994, 196, αρ. 59.

Χρονολόγηση: μεταγενέστερη του ρωμαϊκού τείχους, δηλαδή μετά την εποχή του Αυγούστου.

103. Θραύσμα (πίν. 102)

Αρ. ευρ. 968

Προέλευση: Νικόπολη, χωρίς άλλη ένδειξη προέλευσης
Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.24μ., πλ.: 0.14μ., πάχ.: 0.03μ.

Ύψ. γρ.: 0.035μ.

Ακανόνιστου σχήματος με λεία την ενεπίγραφη επιφάνεια.

--έ[τῶν]/ χα[ίρε] / Ἐπι--- / έτῶ[ν]

Σώζονται αποσπασματικά τέσσερις στίχοι κατά ζεύγη, σε απόσταση μεταξύ τους, καθώς αναφέρονται σε δύο τουλάχιστον νεκρούς.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: μεταγενέστερη του ρωμαϊκού τείχους δηλαδή μετά την εποχή του Αυγούστου.

---

³⁸⁶ *LGPNI, s.v. Συνέρως.*

³⁸⁷ *LGPNIΙΑ, s.v. Συνέρως.*

³⁸⁸ *LGPNI, s.v. 155 και 414 - 415, Bechtel 1964, 410 - 411. Για το όνομα Ἐπίγονος: IG X 2, 1, αρ. 814. ΑΔ 2 (1916)159, αρ. 22. BSA 39 (1938-39) 98, αρ.12). Το ελληνικό προσωνύμιο Ἐπιγόνη, μαρτυρείται και στην Κω, βλ. Μποσνάκης 2008, 81- 82, αρ.121.*

³⁸⁹ *LGPNIΙΑ, s.v. Ἐπιγόνη.*

³⁹⁰ *LGPNIΙΑ, s.v. Δυραχίνα.* Σαμσάρης 1982, 261-262.

104. Η στήλη της Τίθθης (πίν. 103)

Αρ. ευρ. 970

Προέλευση: Νότια Νεκρόπολη, θέση Ασύρματος Νότια Πύλη Ρωμαϊκού Τείχους, (1972).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: τεφρό μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.125μ., πλ.: 0.16μ., πάχ.: 0.010 μ.

Ύψ. γρ.: 0.015 - 0.018μ.

Ελλιπής στην πάνω αριστερή και στην κάτω δεξιά γωνία. Σώζεται τετράστιχη επιγραφή.

Τίθθη / Λούπου / θυ[γάτηρ] έτων [..],/ [χ]αίρε.

Το ελληνικό όνομα *Τίθθη* προήλθε από το γνωστό όνομα *Τίθθη-α* (*Τίθθη*=τροφός) με αφομοίωση του γράμματος ταυ (τ). Σχετικό είναι το όνομα *Τίττη* στην επιγραφή της στήλης με α/α 231. Το ρωμαϊκό cognomen *Λοϋπ(π)ος* (*Lupus*=λύκος), δανεισμένο από τη φύση³⁹¹, είναι σπάνιο και απαντά κυρίως στην Ιλλυρία³⁹².

Βιβλιογραφία: Βοκοτοπούλου 1973, 406. *SEG XXVII* 238. Σαμσάρης 1994, 206 αρ. 74.

Χρονολόγηση: μεταγενέστερη του ρωμαϊκού τείχους (2^{ος} - 3^{ος} μ.Χ.).

105. Η στήλη της Μεμμίας Φίλας και της Φουλβεινίας Πανθήρας (πίν. 104)

Αρ. ευρ. 971

Προέλευση: Ανατολική Νεκρόπολη, θέση Νικολάρα. Ταφικός θάλαμος. Βρέθηκε στις 26.07.1972, στον ίδιο οικογενειακό τάφο με την στήλη με *αρ. ευρ.* 966.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.30μ., πλ.: 0.32μ., πάχ.: 0.02 μ.

Ύψ. γρ.: 0.02 - 0.03μ.

Σώζεται τμήμα του αριστερού και κάτω πέρατος. Η επιγραφή σε έξι στίχους.

Μεμ(μία) Φίλα / έτων λ'. / Φουλβεινία / Πανθήρα / έτων ιδ', / χαίρετε.

Πρόκειται για δύο γυναίκες συγγενείς μεταξύ τους οι οποίες κατείχαν τη ρωμαϊκή

³⁹¹ Kajanto 1972, 327. Για τη διάδοσή του στην Ελλάδα, βλ. Samsaris, 1989, 325. IG X 2, 1, αρ. 241, 578. LGPN I, *s.v.* Λοϋππος.

³⁹² LGPN IIIA, *s.v.* Λοϋππος.

πολιτεία (civitas romana)³⁹³. Το όνομα *Φίλα* είναι ελληνικό και απαντά στη Μακεδονία και στην Αμβρακία³⁹⁴ ενώ το ρωμαϊκό όνομα *Φουλβείνιος* (Fulvinius) απαντά στη Θεσσαλονίκη³⁹⁵. Το ελληνικό όνομα *Πανθήρα* μας είναι γνωστό από επιγραφή της Μυτιλήνης³⁹⁶, της Δαλματίας και της Κάτω Ιταλίας³⁹⁷. Συμπεριλαμβάνεται στα ονόματα με έμπνευση από το ζωικό βασίλειο³⁹⁸.

Βιβλιογραφία: Βοκοτοπούλου 1973β, 407 (πίν. 359β). Βοκοτοπούλου 1973α, 226 (εικ. 24). *SEGXXVII* 232. Σαμσάρης 1994, 197 αρ. 60.

Χρονολόγηση: Από τον τύπο των γραμμάτων η επιγραφή χρονολογείται στο 2ο μ.Χ. αιώνα. Στον ίδιο ταφικό θάλαμο βρέθηκε και μια σφαιρική γυάλινη τεφροδόχος κάλπιν, χρονολογούμενη στο 2ο μ.Χ. αιώνα. Εξάλλου όλα τα ευρήματα μαρτυρούν ότι ο τάφος ήταν σε χρήση στο 2^ο και ίσως ως τις αρχές του 3^{ου} μ.Χ. αιώνα.

106. Η στήλη της Ήσυχίας και της Άλκινόας (πίν. 105)

Αρ. ευρ. 973

Προέλευση: Μιχαλίτσι, θέση Κούκος, κιβωτιόσχημος τάφος (1985).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: ασβεστόλιθος

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.25μ., πλ.: 0.485μ., πάχ.: 0.08μ.

Ύψ. γρ.: 0.02 - 0.025μ.

Στήλη απλού τύπου, με μείωση προς τα πάνω. Σώζονται δύο συνανήκοντα κομμάτια από το κατώτερο πλατύτερο αδροδουλεμένο τμήμα για τη στερέωση στο χώμα. Στο άνω τμήμα του κορμού, εντός ορθογώνιου πίνακα, που ορίζεται με εγχάραξη, τρίστιχη επιγραφή. Στο ημερολόγιο αναφέρεται συνανήκον και συγκολλώμενο τμήμα της στήλης η αετωματική της επίστεψη, η οποία δεν έχει

³⁹³ Το ρωμαϊκό gentilicium *Μέμμιος/α*, έφερε ένας ανθύπατος της ρωμαϊκής επαρχίας Μακεδονίας - Αχαΐας και Μοισίας βλ. Σαδικάκης 1977, 51 - 54. Είναι συχνό μεταξύ των Ιταλών negotiatores βλ. Hatzfeld 1919, 396. Ένα παράδειγμα από την Αχαΐα, βλ. *LGPNI* IIIA, s.v. *Μέμμιος*.

³⁹⁴ Solin 1982, 885. Το όνομα *Φίλα*, εκφράζει ελπίδες ή άλλες ιδέες των γονέων. Εκτός από την περιοχή της Ηπείρου, όπου μαρτυρείται από τον 3^ο αι. π.Χ., το συναντάμε την ίδια εποχή στην Αχαΐα, στην Αργολίδα (2^{ος}/1^{ος} αι.π.Χ.), στο Ιόνιο και στην Κάτω Ιταλία, βλ. *LGPNI* IIIA, s.v. *Φίλα*. Επίσης είναι συχνό στη Μακεδονία *IG X* 2.1 57, 102, 468. Σαμσάρης 1982, 284. *BSA* 18 (1911-1912) 155 αρ. 21, στα νησιά του Αιγαίου, βλ. *LGPNI*, s.v. *Φίλα*, στη Μ. Ασία βλ. Τσεντικόπουλος 2007, 158, σημ. 758.

³⁹⁵ *IG X* 2.1 103. Ο θεός Φούλβος: ο πρόωρα χαμένος και μετά θάνατον αποθεωμένος υιός του αυτοκράτορα Μάρκου Αυρηλίου, βλ. Robert 1946, 37-42. Βελένη 2002, 99.

³⁹⁶ *LGPNI*, s.v. *Πανθήρα*.

³⁹⁷ *LGPNI* IIIA, s.v. *Πανθήρα*.

³⁹⁸ Σαμσάρης 1982, 261. Το όνομα *Πάνθηρ* απαντά σε επιγραφές της Θεσσαλίας, της Λακωνίας (217-239 μ.Χ.) και της Κάτω Ιταλίας, βλ. *SEG XI* 616^α. *SEG XXXVII* 454. *LGPNI* IIIA, s.v. *Πάνθηρ*.

ΕΝΤΟΠΙΣΤΕΪ.

Ἑσυχία / Ἄλκινόα / Ζακυνθία

Τα δύο γυναικεία ονόματα δεν είναι ιδιαίτερα διαδεδομένα. Το πρώτο, *Ἑσυχία*, απαντάται στην Αργολίδα, στη Ζάκυνθο και στην Κάτω Ιταλία³⁹⁹. Το δεύτερο, *Ἄλκινόα*, παραδίδεται στην Ἡπειρο και στη Ζάκυνθο⁴⁰⁰, από την οποία προέρχεται το γεωγραφικό όνομα *Ζακυνθία* που δηλώνει την καταγωγή των δύο γυναικῶν.

Βιβλιογραφία: Ανδρέου 1985, 224. *SEGXL* 507.

107. Η στήλη του Βάκχου (πίν. 106)

Αρ. ευρ. 976 (αμφίγραφη).

Προέλευση: Ανατολική Νεκρόπολη, θέση Νικολάρα.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ὑψ.: 0.15μ., πλ.: 0.22μ., πάχ.: 0.035μ.

Ὑψ. γρ.: 0.034μ.

Σπασμένη σε όλες τις ακμές. Είναι χαραγμένη και από τις δύο πλευρές της ⁴⁰¹. Η κύρια - α' όψη σώζει τρίστιχη επιγραφή με πρόχειρη χάραξη.

α' όψη: Βάκχε / α χαῖρε. / ΤΕΙΛΙ

β' όψη: Αι / ου / ιθ

Το θεοφόρο όνομα Βάκχος είναι σπάνιο, απαντά για πρώτη φορά στη Δυτική Ελλάδα και μαρτυρείται στην Κάτω Ιταλία (Πομπηία). Το όνομα Βάκχης μαρτυρείται στην Κορινθία, ενώ το όνομα *Βάκχιος* απαντά στην Αιτωλία, στην Αρκαδία, στην Κορινθία και στη Κάτω Ιταλία⁴⁰².

Βιβλιογραφία: Ζάχος 1989, 279. Ντούζουγλη & Ζάχος 1994, 41. *SEGXLV* 672.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - αρχές 2^{ου} αι. μ.Χ.

108. Η στήλη της Λεοντίδος και αγνώστου (πίν. 107)

Αρ. ευρ. 977

Προέλευση: Δυτική Νεκρόπολη, θέση Κουμάσια (1987).

³⁹⁹ *LGNIII A*, s.v. *Ἑσυχία*.

⁴⁰⁰ *LGNIII A*, s.v. *Ἄλκινόα*.

⁴⁰¹ Η λατρεία του Διονύσου Βάκχου φαίνεται να έφτασε από την Κόρινθο στην Ἡπειρο μαζί με εκείνη της Αρτέμιδος, βλ. Τζουβάρα - Σούλη 1979, 25.

⁴⁰² *LGNIII A*, s.v. *Βάκχιος*.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.41μ., πλ.: 0.234μ., πάχ.: 0.045μ.

Ύψ. γρ.: 0.03μ.

Σε σχήμα ορθογώνιο. Λείπει τμήμα από το κάτω μέρος της αριστερής πλευράς. Σώζεται εοτάστιχη επιγραφή με δύο εγχάρακτα φύλλα κισσού στα άκρα του τρίτου στίχου.

Λεοντίς / έτων / ξστ', / [χ]αῖρε /- -APA / [έτ]ων δ'---

Είναι αφιερωμένη σε δύο νεκρούς, μία γυναίκα και ένα τετράχρονο παιδί. Το δεύτερο όνομα δε σώζεται. Το ιδιαίτερα διαδεδομένο όνομα *Λεοντίς* απαντά παρακάτω στην επιγραφή της στήλης με *α/α* 216. Προέρχεται από τη φύση και είναι κοινό στην Αμβρακία, στη Νικόπολη⁴⁰³.

Βιβλιογραφία: Ανδρέου 1987, 322. *SEGXLII* 545, 2.

Χρονολόγηση: 2^{ος} - 3^{ος} αι. μ.Χ.

109. Η στήλη του γιου του Κομμούνου (πίν. 108)

Αρ. ευρ. 978

Προέλευση: Δυτική Νεκρόπολη, θέση Κουμάσια (1987).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.45μ., πλ.: 0.232μ., πάχ.: 0.025μ.

Ύψ. γρ.: 0.06 μ.

Αποκεκρουμένη σε όλες τις πλευρές, δουλεμένη με βελόνι.

Υγῖνος / Κομμού /νου έτων ζ' χαῖρε.

Σώζεται τεράστιχη επιγραφή στη μνήμη του επτάχρονου *Υγίνου*. Το όνομα του νεκρού δεν είναι γνωστό στη Δυτική Ελλάδα. Παραδίδεται στην Πελοπόννησο, στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία⁴⁰⁴. Το πατρώνυμο του επτάχρονου αγοριού, *Κομμοῦνος*, είναι ρωμαϊκό και απαντά για πρώτη φορά στην Ήπειρο⁴⁰⁵.

Βιβλιογραφία: Ανδρέου 1987, 322. *SEGXLII* 545, 1.

⁴⁰³ Φιλαδελφεύς 1913, 98, αρ. 13. Επίσης χρησιμοποιείται στη Λευκάδα, στην Ιθάκη, στην Αργολίδα, στην Κορινθία, στη Μεσσηνία και στην Κάτω Ιταλία, βλ. *LGPNI* IIIA, *s.v.* *Λεοντίς*.

⁴⁰⁴ *LGPNI* IIIA, *s.v.* *Υγῖνος*. Το όνομα *Υγῖνος*, παραδίδεται στην Κω και στην Κάλυμνο κατά τους αυτοκρατορικούς χρόνους, βλ. Μποσνάκης 2008, 52, αρ. 61, III.

⁴⁰⁵ *LGPNI* IIIA, *s.v.* *Κομμοῦνος*.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

110. Θραύσμα (πίν. 109)

Αρ. ευρ. 986

Προέλευση: θέση Μπότια (1987).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.23μ., πλ.: 0.32μ., πάχ.: 0.05μ.

Ύψ. γρ.: 0.06μ.

Ελλιπής στην αριστερή πλευρά. Η τρίστιχη επιγραφή είναι λατινική, με προσεγμένη χάραξη.

[M]AACHO / [F]ECIT / SLXXV.

Ίσως πρόκειται για θεοφόρο όνομα, το οποίο προέρχεται πιθανών από τον Μαχάωνα, γιο του Ασκληπιού.

Βιβλιογραφία: Ανδρέου 1987α, 322.

111. Θραύσμα

Αρ. ευρ. 987 (αταύτιστη)

Προέλευση: Νικόπολη 1983.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: ύψ.: 0.17μ., πλ.: 0.23μ.

--χαῖρ[ε].

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

112. Η στήλη του Κλυτοῦ και της Ίουλίας (πίν. 110)

Αρ. ευρ. 988

Προέλευση: βόρεια του Ωδείου, αγρός Λελόβα (1987).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.36μ., πλ.: 0.46μ. πάχ.: 0.068μ.

Ύψ. γρ.: 0.045 - 0.052μ.

Φέρει αποκρούσεις σε όλες τις πλευρές. Πάνω από την τρίστιχη επιγραφή ανάγλυφη οριζόντια διακοσμητική ταινία.

Κλύτε χαῖρε / Ίουλία ἐκ τῶ/ν ιδίων.

Το ὄνομα *Κλύτος* απαντά στην Ακαρνανία, στην Κορινθία και στην Κάτω Ιταλία⁴⁰⁶.

Η αναθέτρια - σύζυγος του νεκρού, η οποία δεν συστήνεται με το πλήρες ὄνομά της⁴⁰⁷, με τη φράση «ἐκ τῶν ιδίων», δηλώνει ὅτι με δικά της ἐξοδα ἔστησε το μνημεῖο. Το gentilicium *Ίουλία*, αν και απαντά σε λιγότερα παραδείγματα ἀπὸ το ὄνομα σε αρσενικό γένος⁴⁰⁸, μαρτυρεῖται ευρέως στην Ελλάδα και στην Ανατολή⁴⁰⁹.

Βιβλιογραφία: Ανδρέου 1987, 322. *SEG*XLII545,3.

Χρονολόγηση: 2^{ος} - 3^{ος} αι. μ.Χ.

113. Η στήλη ἐνὸς ἀγνώστου και του Τρίτου (πίν. 111)

Αρ. ευρ. 989

Προέλευση: Δυτική Νεκρόπολη (1990).

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ὑψ.: 0.40μ., πλ.: 0.31μ., πάχ.: 0.041μ.

Ὑψ. γρ.: 0.035μ.

Σώζεται το κάτω τμήμα ἀποκεκρουμένο στις τρεις πλευρές.

---[ἐτ]ῶν [ζ'] / Εὐφρώ Τρί/του ἐτῶν μὰ' / χαῖρε.

Τα γράμματα του σωζόμενου στίχου στο πάνω μέρος [ἐτ]ῶν/[ζ'] της στήλης, προέρχονται ἀπὸ διαφορετικό χαρακτή, σε ὕστερη χρονική στιγμή για ἀγνωστο νεκρό. Το ὄνομα *Εὐφρώ*, του σαρανταεναῦχρονου νεκρού, δεν εἶναι συνηθισμένο στη Δ. Ελλάδα⁴¹⁰. Το πατρώνυμο *Τρίτος*, απαντά στη Δαλματία (3^{ος} - 2^{ος} αι. π.Χ.), στη Ἰλλυρία⁴¹¹, στην Απολλωνία, στην Επίδαμνο, στο Δυρράχιο και στη Σικελία⁴¹².

Βιβλιογραφία: Ζάχος 1990, 257 (εικ. 115β). Ντούζουγλη & Ζάχος 1994, 41 (εικ. 18α).

114. Η στήλη του Κορνηλίου γιου του Ἐρ(μᾶ;) (πίν. 112)

Αρ. ευρ. 990

Προέλευση: Ανατολική Νεκρόπολη, θέση Νικολάρα (1990).

---

⁴⁰⁶ *LGN*III A, s.v. *Κλύτος*.

⁴⁰⁷ Λόγω ἔλλειψης χώρου, πιθανῶς υπαγόρευσαν αὐτή την ἐπιλογή.

⁴⁰⁸ *LGN*III A, s.v. *Ίουλία*.

⁴⁰⁹ Τσεντικόπουλος 2007, 56.

⁴¹⁰ *LGN*III A, s.v. *Εὐφρώ*.

⁴¹¹ Masson 1984, 117.

⁴¹² *LGN*III A, s.v. *Τρίτος*, αρ. 3.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.14μ., πλ.: 0.185μ. πάχ.: 0.02μ.

Ύψ. γρ.: 0.033 μ.

Ακανόνιστου σχήματος θραύσμα από το ανώτερο τμήμα της στήλης, με δίστιχη επιγραφή.

Κορ(νήλιος) Έρ[μᾶς] / έτων [--]

Στον πρώτο στίχο με τα τρία πρώτα γράμματα (βραχυγραφία) εννοείται το gentilicium *Κορνήλιος*. Το δεύτερο όνομα δεν είναι πατρώνυμο, γιατί σε αυτή την περίπτωση το όνομα *Κορνήλιος* δεν θα ήταν συντομογραφημένο, αλλά ολόκληρο, γι' αυτό προτείνεται το όνομα Έρ[μᾶς] το οποίο σχετίζεται με την επιγραφή άλλης στήλης (*αρ.κατ.* 387).

Βιβλιογραφία: Ζάχος 1990, 257. Ντούζουγλη-Ζάχος 1994, 41-42. *SEG*XLV673.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

115. Θραύσμα (πίν. 113)

Αρ. ευρ. 991

Προέλευση: θέση Κάστρα (1990).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.105μ., πλ.: 0.195μ., πάχ.: 0.035 μ.

Ύψ. γρ.: 0.035μ.

Σπασμένη και στις τέσσερις πλευρές.

[- - -]/ χαῖρε.

Σώζεται ο τελευταίος στίχος της επιγραφής με τον ύστατο χαιρετισμό.

Βιβλιογραφία: Ζάχος 1990, 257. Ντούζουγλη & Ζάχος 1994, 42.

116. Η στήλη του Έβρου, της Καλλιρόης, των Άρρηنيών και του Όλύμπου (πίν. 114)

Αρ. ευρ. 1000

Προέλευση: Νότια Νεκρόπολη, θέση Ν. Ασυρμάτου.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.43μ., πλ.: 0.26μ., πάχ.: 0.039μ.

Ύψ. γρ.: 0.04μ.

Ορθογώνιου σχήματος, με αποκρούσεις στο κάτω άκρο. Η περιοχή των δύο τελευταίων στίχων φαίνεται να έχει φθαρεί, διότι τα γράμματα στην αρχή και στο τέλος του τρίτου και τέταρτου στίχου έχουν αλλοιωθεί. Στο πάνω τμήμα σώζεται τετράστιχη επιγραφή.

Έβρος / Καλλιρόη / Ἀρρηνιᾶν / Ὀλυμπος

Οι δύο πρώτοι στίχοι είναι ισοῦψείς με προσεγμένη χάραξη. Τα γράμματα σώζουν ερυθρό χρώμα. Ο τρίτος και ο τέταρτος φαίνεται ότι χαραχτήκαν σε διαφορετική χρονική στιγμή ή από άλλο τεχνίτη, διότι η χάραξη είναι διαφορετική. Τα τέσσερα ονόματα, είναι σπάνια στη Δ. Ελλάδα. Το τέταρτο, γεωγραφικό όνομα *Ὀλυμπος*⁴¹³, είναι το πιο συνηθισμένο καθώς απαντά στην Αργολίδα, στην Κορινθία, στη Λακωνία και στην Κάτω Ιταλία⁴¹⁴. Το δεύτερο *Καλλιρόη*, το συναντάμε στην Δαλματία και στη Σικελία⁴¹⁵. Το υδρωνύμιο *Έβρος*, μαρτυρείται στη Σικελία⁴¹⁶. Το όνομα του τρίτου στίχου *Ἀρρηνιᾶν*⁴¹⁷ αν δεν είναι κύριο όνομα, ίσως είναι γενική πληθυντικού με δωρική κατάληξη (Ἀρρηνιᾶν - Ἀρρηνιῶν).

Βιβλιογραφία: Ζάχος 1990, 257 (εικ. 115γ). Ντούζουγλη & Ζάχος 1994, 42 (πίν. 18β).

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

117. Η στήλη του Καλβεισίου Εύφάνους (πίν. 115)

Αρ. ευρ. 1001

Προέλευση: Ανατολικά Βυζαντινού τείχους (1990).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.355μ., πλ.: 0.25μ., πάχ.: 0.057 μ.

Ύψ. γρ.: 0.03 - 0.033μ.

Δύο τμήματα συγκολλημένα με αποκρούσεις στις δύο πλαϊνές και στην κάτω πλευρά.

⁴¹³ Το ιστορικό ηπειρωτικό όνομα *Ὀλυμπιάς*, σε επιτύμβια επιγραφή σαρκοφάγου, που βρέθηκε κοντά στο νότιο τείχος της Νικόπολης, *Κλαυδία Ὀλυμπιάς ἐτῶν ξ'*, βλ. Σαρικήκης 1970, 75 αρ. 85 & 79, αρ.121. Σαμσάρης 1994, 191, αρ. 114.

⁴¹⁴ *LGPNI* IIIA, στο λήμμα *Ὀλυμπος*. Για τη διάδοση του ονόματος *Ὀλυμπος* βλ. *LGPNI*, *s.v.* (αρ. 12), και *LGPNI* II, *s.v.* (αρ. 42).

⁴¹⁵ *LGPNI* IIIA, *s.v.*, όπου το ελληνικό όνομα είναι *Ὀλυμπᾶς*.

⁴¹⁶ *LGPNI* IIIA, *s.v.* *Έβρος*.

⁴¹⁷ *LGPNI* IIIA, *s.v.* *Ἀρρηνιανή*.

Καλβεί/σιος Εύ/φάνης / έτων π', / χαῖρε.

Το πρώτο όνομα *Καλβείσιος* (=φαλακρός) είναι σπάνιο. Πρόκειται πιθανότατα για το όνομα γένους (*Calvisius*). Το δεύτερο όνομα, *Εύφάνης*, είναι ιδιαίτερα διαδεδομένο⁴¹⁸ και απαντάται στην Αμβρακία από τον 3ο αι. π.Χ.⁴¹⁹.

Βιβλιογραφία: Ζάχος 1990, 257. Ντούζουγλη-Ζάχος 1994, 42.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

118. Θραύσμα (πίν. 116)

Αρ. ευρ. 1005

Προέλευση: Περιοχή Γυμνασίου (1990).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.11μ., πλ.: 0.255μ. πάχ.: 0.057 μ.

Ύψ. γρ.: 0.044μ.

Φέρει αποκρούσεις σε όλες τις πλευρές. Σώζει το κάτω τμήμα του γράμματος ήτα (Η). Η επιφάνεια της ενεπίγραφης όψης είναι δουλεμένη με το βελόνι.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

119. Θραύσμα (πίν. 117)

Αρ. ευρ. 1006

Προέλευση: Περιοχή Γυμνασίου (1990)

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.155μ., πλ.: 0.17μ., πάχ.: 0.012μ.

Ύψ. γρ.: 0.043 - 0.045μ.

Φέρει αποκρούσεις στην επάνω και κάτω απόληξη και στην πλάγια αριστερή πλευρά.

---PEI/--MEI

Σώζει αποσπασματικά σε λεία επιφάνεια, το τέλος δύο στίχων από την επιγραφή.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

⁴¹⁸ Είναι γνωστό από τον 5^ο αι. π.Χ. στην Αίγινα, στην Πελοπόννησο, στην Κάτω Ιταλία: *LGPN IIIA, s.v. Εύφάνης* και στην Κω: Μποσινάκης 2008, 134, αρ. 220. Bechtel 1964, *s.v. Εύφάνης*.

⁴¹⁹ Katsadima 2015, 169.

120. Θραύσμα (πίν. 118)

Αρ. ευρ. 1007

Προέλευση: Περιοχή Γυμνασίου

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.18μ., πλ.: 0.15μ., πάχ.: 0.032 μ

Ύψ. γρ.: 0.067μ.

Φέρει αποκρούσεις σε όλες τις πλευρές. Η επιγραφή αποσπασματική σε τρεις στίχους.

---[Ο Ι ΠΣ] / - ΣΤΩ- / [ΑΕΙΣ]

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

121. Η στήλη του Έλευθέρου (πίν. 119)

Αρ. ευρ. 1015

Προέλευση: Ανατολική Νεκρόπολη, θέση Νικολάρα (1992).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.36μ., πλ.: 0.23μ., πάχ.: 0.03μ.

Ύψ. γρ.: 0.032μ.

Ορθογώνια με αποκρούσεις κατά μήκος της δεξιάς πλευράς και της οριζόντιας απόληξης. Τα γράμματα σώζουν ερυθρό χρώμα.

Έλεύθ/ερος/ έ<τ>ων ι' /χαῖρε.

Το όνομα του δεκάχρονου παιδιού, πιθανώς δούλος, δεν είναι κοινό στη Δυτική Ελλάδα, απαντά πρώτη φορά στη Νικόπολη και σε περιορισμένα παραδείγματα στην Αρκαδία, στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία⁴²⁰. Στον τρίτο στίχο μετά τη λέξη έ(τ)ων, όπου έχει παραλειφθεί το ταυ (τ) χαράσσεται φύλλο κισσού.

Βιβλιογραφία: Ζάχος 1992, 292.

Χρονολόγηση: 2^{ος} - 3^{ος} αι. μ.Χ.

122. Η στήλη του Θεοδότου γιου του Μενελάου (πίν. 120)

Αρ. ευρ. 1016

Προέλευση: θέση Χριστόφορος Μονολιθίου διανομής Μύτικα 1965.

---

⁴²⁰ *LGPNI*IA, s.v. Έλεύθ/ερος.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.21μ., πλ.: 0.30μ., πάχ.: 0.051μ.

Ύψ. γρ.: 0.025μ.

Ορθογωνίου σχήματος, με αποκρούσεις στην άνω δεξιά γωνία.

Θεόδοτ[ος] /Μενελάο[υ]/έτων λε' /[χ]αῖρε.

Το όνομα *Θεόδοτος*⁴²¹ είναι κοινό στην Ήπειρο και συγκεκριμένα στην Αμβρακία από την ελληνιστική περίοδο, καθώς συνυπάρχει με τα ονόματα *Θεδώτας*, *Θεοδότα* και *Θεύδοτος*⁴²². Το ιστορικό πατρώνυμο *Μενέλαος*, είναι επίσης συνηθισμένο τόσο στην Ήπειρο, όσο και σε διάφορα μέρη του αρχαίου κόσμου⁴²³.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

123. Η στήλη του Λουκείου Άγουσίου Λεωνᾶ (πίν. 121)

Αρ. ευρ. 1018

Προέλευση: Νότια Νεκρόπολη, θέση Ασύρματος (1992).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.23μ., πλ.: 0.30μ., πάχ.: 0.04 μ.

Ύψ. γρ.: 0.025 - 0.035μ.

Λείπει η κάτω απόληξη. Φέρει ελαφρές αποκρούσεις στις υπόλοιπες πλευρές. Σε λειασμένη επιφάνεια, σώζεται τεράστιχη επιγραφή με μηνοειδή γράμματα.

Λούκειος Ά/γούσιος Λεω/νᾶς έτων---

Το *praenomen Λούκειος*⁴²⁴ είναι ένα *praenomen* που συχνά χρησιμοποιείται και ως μοναδικό όνομα και σημειώνει ευρεία διάδοση⁴²⁵. Το *Gentilicium Άγούσιος* (*Agusius*), το οποίο αναγράφεται και στη στήλη με αρ. ευρ.1502 είναι σπάνιο⁴²⁶. Το

⁴²¹ Επίσης είναι διαδεδομένο στην Ιλλυρία, στην Αιτωλία, στην Ακαρνανία, στην Πελοπόννησο, στην Αίγυπτο, στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία, βλ. *LGPN IIIA, s.v. Θεόδοτος*. Το όνομα *Θεοδότα* απαντά στην Ήπειρο από τον 4^ο αι. π.Χ. Επίσης είναι διαδεδομένο στην περιοχή αυτή τον 2^ο αι. π.Χ. και κατά τους αυτοκρατορικούς χρόνους, βλ. *LGPN IIIA, s.v. Θεοδότα*. Κατσαδήμα 2003, 300.

⁴²² Κατσαδήμα 2003, 300. *LGPN IIIA, s.v. Θεόδοτος* αρ. 19. Το όνομα *Θεοδότα* απαντά στην Πελοπόννησο από τον 4^ο αι. π.Χ.: *LGPN IIIA s.v. Θεοδότα*, αρ. 1-4.

⁴²³ Απαντά στην Αιτωλία, Ακαρνανία, Κορινθία, Ιλλυρία και στην κάτω Ιταλία, βλ. *LGPN IIIA, s.v. Μενέλαος*, στη Μακεδονία IG X 2,1, αρ. 239, 241, 361. Κανατσούλης 1955, 59, αρ. 546. Ριζάκης-Τουράτσογλου 1985, αρ. 187, 178.

⁴²⁴ Το *praenomen Λούκειος*, ως *Λούκιος* υπάρχει σε σφράγισμα του κεραμέα πάνω σε λύχνο ντόπιο εργαστηρίου που βρέθηκε στη Νικόπολη, βλ. Σαδικάκης 1970, 77 καθώς και στη στήλη με α/α 228.

⁴²⁵ Είναι κοινό στην Πελοπόννησο, στην Κέρκυρα, στην Κάτω Ιταλία, στη Σικελία κλπ *LGPN IIIA, s.v.*

⁴²⁶ Για συζήτηση του ονόματος και της συγκεκριμένης επιγραφής βλ. Salomies 2001, 145-147. Το

τρίτο, ελληνικό cognomen *Λεωνᾶς*, είναι όνομα υποκοριστικό του ονόματος *Λέων*⁴²⁷ και μαρτυρείται σε αναθηματική στήλη από την Αιανή⁴²⁸. Επίσης παραδίδεται σε λίγα παραδείγματα στην Πελοπόννησο, στην Ιλλυρία και στην Κάτω Ιταλία⁴²⁹.

Βιβλιογραφία: Ζάχος 1992, 292 (πίν. 85ε).

Χρονολόγηση: 2^{ος} αι. μ.Χ.

124. Θραύσμα (πίν. 122)

Αρ. ευρ. 1019

Προέλευση: Νότια Νεκρόπολη, θέση Ασύρματος (1992).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.120μ., πλ.: 0.145μ., πάχ.: 0.02μ.

Ύψ. γρ.: 0.035μ.

Σώζεται τμήμα του άνω και αριστερού πέρατος. Σε λειασμένη επιφάνεια, με οριζόντιες γραμμές - οδηγούς σώζονται γράμματα από δύο στίχους επιγραφής⁴³⁰.

ΣΕΠ---/ [Α Τ]

Η εγχάραξη των γραμμάτων ιδιαίτερα προσεγμένη, με στοίχιση και έντονους ακρέμονες.

Βιβλιογραφία: Ζάχος 1992, 292 (πίν. 85ζ).

125. Θραύσμα (πίν. 123)

Αρ. ευρ. 1036

Προέλευση: περιοχή Καραντινού (1994).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.31μ., πλ.: 0.20μ., πάχ.: 0.044μ.

Ύψ. γρ.: 0.03μ.

θηλυκό *Άγουσία* μαρτυρείται σε ένα παράδειγμα στην Κεφαλληνία τον 2^ο αι. μ.Χ., βλ. *LGPN* IIIA, *s.v.* *Άγουσία*.

⁴²⁷ Το όνομα *Λέων* είναι κοινότατο και στη Δ. Ελλάδα ευρέως διαδεδομένο από τον 5^ο αι. π.Χ., βλ. *LGPN* IIIA, *s.v.* *Λεωνᾶς*.

⁴²⁸ Για τα υποκοριστικά των κύριων ονομάτων σε -ας βλ. Ριζάκης-Τουράτσογλου 1985, 32-33, όπου η σχετική βιβλιογραφία.

⁴²⁹ *LGPN* IIIA, *s.v.* *Λεωνᾶς*, 274.

⁴³⁰ Τα τρία αρχικά γράμματα είναι κοινά με το όνομα *Σέπτουμος* από επιγραφή που βρέθηκε στην Ιθάκη, *LGPN* IIIA, *s.v.* *Σέπτουμος*.

Ορθογώνια, συγκολλημένη από δύο κομμάτια. Φέρει αποκρούσεις στη δεξιά μακρά πλευρά και στις πάνω και κάτω στενές πλευρές της. Λείπει το άνω τμήμα της στήλης.

--ΔΗΣ/έτων/ιβ'/χαῖρε.

Σώζεται η κατάληξη του ονόματος -δης, του νεκρού. Η επιγραφή στη μνήμη δωδεκάχρονου παιδιού, είναι προσεγμένη με γράμματα που φέρουν έντονους, τονισμένους ακρέμονες. Εκατέρωθεν του τρίτου στίχου υπάρχει διακόσμηση με φύλλα κισσού.

Βιβλιογραφία: Ζάχος 1994, 396 (πίν. 131α).

Χρονολόγηση: 2^{ος} αι. μ.Χ.

126. Θραύσμα (πίν. 124)

Αρ. ευρ. 1037

Προέλευση: περιοχή Καραντινού (1994).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.09μ., πλ.: 0.05μ., πάχ.: 0.015μ.

Ύψ. γρ.: 0.02μ.

Ακανόνιστου σχήματος, φέρει αποκρούσεις στην περιφέρεια. Σώζει μόνο ένα γράμμα, το νι (N).

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

127. Θραύσμα (πίν. 125)

Αρ. ευρ. 1038

Προέλευση: περιοχή Καραντινού (1994).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.041μ., πλ.: 0.062μ., πάχ.: 0.02μ.

Ύψ. γρ.: 0.03μ.

Φέρει αποκρούσεις σε όλη την περιφέρεια. Σώζονται υπολείμματα δύο γραμμάτων που πιθανώς είναι όμικρον (O) και ωμέγα (Ω).

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

128. Θραύσμα (πίν. 126)

Αρ. ευρ. 1039

Προέλευση: περιοχή Καραντινού (1994).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο λευκό με σκουρόχρωμες αποχρώσεις.

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.07μ., πλ.: 0.086μ., πάχ.: 0.01μ.

Ύψ. γρ.: 0.03μ.

Μικρού μεγέθους, ακανόνιστου σχήματος. Σώζεται τμήμα του γράμματος πι (Π) ή του ήτα (Η). Χαμηλά, σώζει καμπύλη αυλάκωση.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

129. Θραύσμα (πίν. 127)

Αρ. ευρ. 1040

Προέλευση: περιοχή Καραντινού (1994)

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο πολύχρωμο.

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.153μ., πλ.: 0.12μ., πάχ.: 0.02μ.

Ύψ. γρ.: 0.02μ.

Φέρει αποκρούσεις στην κάτω απόληξη και στις πλάγιες ακμές. Σώζει δύο τμήματα από δύο στίχους της επιγραφής με ορθογωνισμένο σίγμα (Σ).

----νᾶς / [έτ]ῶν --

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

130. Θραύσμα (πίν. 128)

Αρ. ευρ. 1041

Προέλευση: περιοχή Καραντινού (1994).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο λευκό

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.12μ., πλ.: 0.085μ., πάχ.: 0.015μ.

Ύψ. γρ.: 0.03μ.

Φέρει αποκρούσεις σε όλες τις πλευρές.

--ΥΣ έ[τῶν]/[χα]ῖρε.

Τα γράμματα τις δίστιχης επιγραφής με καμπύλους ακρέμονες.

Βιβλιογραφία: Ζάχος 1994, 396 (πίν. 131β).

131. Η στήλη του Μαραίου-Νοήτου (πίν. 129)

Αρ. ευρ. 1046

Προέλευση: θέση Μάντζαρη (1993).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.33μ., πλ.: 0.27μ., πάχ.: 0.037μ.

Ύψος γρ.: 0.047μ.

Σχεδόν τετράγωνη. Ελλιπής στην άνω δεξιά γωνία, φθαρμένη σε όλες τις ακμές. Η τετράστιχη επιγραφή σώζεται αποσπασματικά. Στο πέρας της επιγραφής φέρει φύλλο κισσού. Η ενεπίγραφη επιφάνεια της στήλης είναι επιμελώς ειργασμένη, ενώ η πίσω πλευρά είναι πιο αδρά δουλεμένη με το βελόνι.

Μαρα[ῖο]/ς ΚΟΗΣΟ/ Νόητος/ έτ]ῶν λε' / χαῖρε.

Το όνομα *Μαρα[ῖο]ς* είναι σπάνιο και απαντάται στη Λευκάδα από το 167-150 π.Χ. και στην Κάτω Ιταλία⁴³¹. Το όνομα *Νόητος* απαντάται για πρώτη φορά στη Δ. Ελλάδα, αλλά παραδίδεται περιορισμένα στη Λακωνία και στην Κάτω Ιταλία⁴³².

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: Με βάση τον τύπο των γραμμάτων, και ιδιαίτερα του Α, η στήλη χρονολογείται στον 1^ο με 2^ο αι. μ.Χ.

132. Θραύσμα (πίν. 130)

Αρ. ευρ. 1047

Προέλευση: Ανατολική Νεκρόπολη, θέση Νικολάρα (περισυλλογή).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.143μ., πλ.: 0.172μ., πάχ.: 0.021μ

Ύψ. γρ.: 0.028μ.

Μέγιστο ύψος γραμμάτων 0.028μ. Μέση απόσταση γραμμάτων 0.015μ.

Ακανόνιστου σχήματος τμήμα, με την κύρια και την πίσω όψη επιμελώς ειργασμένες.

---

⁴³¹ LGPN IIIA, s.v. *Μαραῖος*.

⁴³² LGPN IIIA, s.v. *Νόητος*.

---ς/ [έτ]ών / λβ' / [χα]ῖρε.

Δε σώζεται το όνομα του τριανταδυάχρονου νεκρού. Τα γράμματα έψιλον (Ε) και σίγμα (Σ) μηνοειδή.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι.μ.Χ.

133. Η στήλη του Σεκούνδου (πίν. 131)

Αρ. ευρ. 1051

Προέλευση: σε μικρή απόσταση από το Μαυσωλείο 1 (1997).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.041μ., πλ.: 0.276μ., πάχ.: 0.020/ 0.025μ.

Μέσο ύψος γραμμάτων: 0.03μ. Μέση απόσταση γραμμάτων: 0.012μ. Μέση απόσταση στίχων: 0.014μ.

Ελλιπής στο κάτω μέρος. Φέρει αποκρούσεις κυρίως στη δεξιά πλευρά. Στην πλάγια πλευρά της άνω δεξιάς γωνίας ο κυκλικός τόρμος διαμ. 0.015μ., δηλώνει ότι η στήλη ήταν σε δεύτερη χρήση. Η πίσω όψη της είναι αδρά ειργασμένη με βελόνι, ενώ η πρόσθια όψη της είναι επιμελώς δουλεμένη. Σε απόσταση 0.082μ. - 0.09μ. από το άνω πέρας της φέρει τρεις παράλληλες ανάγλυφες ταινίες - κυμάτιο πλάτους 0.019μ. Σώζεται τετράστιχη επιγραφή.

Σεκοῦ/νδος έτῶν οβ' /χαῖρε.

Στο μέσον του τρίτου και στο τέλος του τέταρτου στίχου είναι χαραγμένο φύλλο κισσού. Πάνω από το κάθε στοιχείο του αριθμητικού ορίζοντα, εγχάρακτες οριζόντιες γραμμές. Το όνομα του εβδομηνταδυάχρονου νεκρού, *Σεκοῦνδος*, απαντάται στην Μακεδονία⁴³³, στην Αρκαδία, στην Κορινθία, στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία⁴³⁴.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 2^{ος} αι. μ.Χ.

134. Θραύσμα (πίν. 132)

Αρ. ευρ. 1052

---

⁴³³ Σβέρκος 2000, 130 & 191.

⁴³⁴ *LGN IIIA, s.v. Σεκοῦνδος*.

Προέλευση: θέση Μάντζαρι. Μαυρωλείο 2 (1997).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.146μ., πλ.: 0.13μ., πάχ.: 0.013μ.

Μέσο ύψος γραμμμάτων: 0.03μ. Μέση απόσταση γραμμμάτων: 0.017μ.

Μέση απόσταση στίχων: 0.017μ.

Φέρει αποκρούσεις περιμετρικά. Οι δύο όψεις επιμελώς ειργασμένες. Σώζονται αποσπασματικά τρεις στίχοι επιγραφής.

--ΥΦΙ/ έτῶν/ [--] μ[ηνῶν] --

Από τα γράμματα του τρίτου στίχου μόνο το γράμμα μι (Μ) είναι ευδιάκριτο.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 2^{ος} αι. μ.Χ.

135. Θραύσμα (πίν. 133)

Αρ. ευρ. 1064

Προέλευση: Δυτική Νεκρόπολη, θέση Μπούφι, Συγκρότημα Νυμφαίων, Ρωμ. Τείχος (1997).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.18μ., πλ.: 0.24μ., πάχ.: 0.02μ.

Ύψ. γρ.: 0.025

Φέρει αποκρούσεις στην άνω και την κάτω πλευρά. Η πίσω πλευρά επιμελώς λειασμένη. Στην αρχή και στο τέλος του τρίτου στίχου εγχάρακτα φύλλα κισσού. Η χάραξη ιδιαίτερα επιμελημένη, οι στίχοι εντός παράλληλων γραμμών - οδηγών σε απόσταση μεταξύ τους 0.025μ.

--ΑΣΙΦΟΡΟΝ / [έ]τῶν β' /χαῖρε.

Για το όνομα της νεκρής προτείνεται το σπάνιο (*Όν*) *ασιφόρον*, με πρώτο συνθετικό το δωρικό *όνασις* (όνησις=ωφέλεια, κέρδος). Το όνομα *Όν*) *ασιφόρον* ανήκει στη μεγάλη κατηγορία των θηλυκών ονομάτων που παρουσιάζονται με κατάληξη ουδετέρου γένους. Εμφανίζεται σπάνια στη Δ. Ελλάδα. Μαρτυρείται στην Αρκαδία και στην Κεφαλληνία⁴³⁵ και σχετίζεται με δούλους.

⁴³⁵LGPN IIIA, s.v. *Όνασιφόρον*. Το όνομα *Όνησιφόρος* είναι ευρύτερα διαδεδομένο στην Πελοπόννησο και στην Κάτω Ιταλία: LGPN IIIA, s.v. *Όνασιφόρος*.

Βιβλιογραφία: Ζάχος - Γεωργίου 1997, 591.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

136. Η στήλη του Σουκέσσου (πίν. 134)

Αρ. ευρ. 1203

Προέλευση: Δυτική Νεκρόπολη, θέση "Μπούφι", Συγκρότημα Νυμφαίων, Ρωμ. Τείχος, Τάφος 4 (1997).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.38μ., πλ.: 0.347μ., πάχ.: 0.02 μ

Ύψ. γρ.: 0.029μ.

Είναι σχεδόν τετράγωνη. Φέρει αποκρούσεις στην άνω και την κάτω πλευρά της. Η ενεπίγραφη επιφάνεια και η πίσω πλευρά λειασμένες.

Σούκεσσος / πόλεως / έτων ν' / χαΐρε.

Η χάραξη των γραμμάτων έγινε με επιμέλεια. Το τελικό σίγμα του ονόματος του νεκρού, πολύ μικρότερο σε μέγεθος από τα υπόλοιπα γράμματα. Ίσως πρόκειται για αναγνώριση της προσφοράς του *Σουκέσσου*, άγνωστο πώς⁴³⁶, στην πόλη⁴³⁷. Το όνομα του πενήντάχρονου νεκρού, απαντάται σε μία επιτάφια στήλη από τη Νικόπολη (βλ. στήλη α/α 245)⁴³⁸. Επίσης είναι γνωστό στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία⁴³⁹.

Βιβλιογραφία: Ζάχος - Γεωργίου 1997, 591.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - αρχές 2^{ου} αι. μ.Χ.

137. Η στήλη της Έλπίδος (πίν. 135)

Αρ. ευρ. 1240

Προέλευση: Ρωμαϊκό τείχος, βόρειο Σκέλος, Τάφος 70. (2001).

Μουσείο Νικόπολης.

---

⁴³⁶ Συνηθισμένη περίπτωση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για την πόλη ήταν η διάθεση χρημάτων για τη στήριξη κοινωνικών εκδηλώσεων (δημοθoinίες), βλ. Σβέρκος 2000, 81.

⁴³⁷ Προτείνεται, όπως προκύπτει από τον χαρακτηριστικό τιμητικό τίτλο πόλεως, η προσφώνηση «*υίός πόλεως*»: Σβέρκος 2000, 78, σημ. 247, όπου και η σχετικές αναφορές για τον τίτλο *υίός πόλεως*. Η υποδήλωση ευεργεσίας, είναι επίσης ένας τρόπος αυτοποροβολής της τοπικής αριστοκρατίας, ακόμα και όταν δεν αναφέρεται η συγκεκριμένη προσφορά στην πόλη. Για την πιο πρόσφατη και πλήρη μελέτη βλ. Giannakopoulos 2008, 251-268.

⁴³⁸ Σαδικάκης 1970, 81 - 82, αρ. 149. Σαμσάρης 1994, 215 - 216 (*Σούκεσσος έτων κη' χαΐρε*.)

⁴³⁹ *LGPV* IIIA, s.v. *Σουκεσσός*.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.212μ., πλ.: 0.162μ., πάχ.: 0.018 - 0.042μ.

Ύψ. γρ.: 0.02 - 0.024μ.

Η πίσω πλευρά αδρά επεξεργασμένη με χονδρό βελόνι. Η πρόσθια πλευρά επιμελώς λειασμένη.

Έλπις / έτων/ κβ' /χαΐρε.

Το όνομα *Έλπις* είναι σπάνιο στη Δ. Ελλάδα. Στη Νικόπολη εμφανίζεται για πρώτη φορά. Απαντάται στην Μακεδονία⁴⁴⁰, στην Κέρκυρα και είναι κοινό στην Πελοπόννησο και κυρίως στην Κάτω Ιταλία⁴⁴¹.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - αρχές 2^{ου} αι. μ.Χ.

138. Η στήλη της Ζωσίμης (πίν. 136)

Αρ. ευρ. 1241

Προέλευση: Ρωμαϊκό τείχος, βόρειο σκέλος, τομή Δ6, τάφος 61.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.32μ., πλ.: 0.24μ., πάχ.: 0.023μ.

Ύψ. γρ.: 0.03 - 0.033μ.

Ελλιπής σε μικρό τμήμα της κάτω πλευράς. Φέρει αποκρούσεις κατά τόπους. Η πίσω πλευρά αδρά επεξεργασμένη με χονδρό βελόνι. Σε λειασμένη επιφάνεια σώζεται τεράστιχη επιγραφή. Φύλλο κισσού στο τέλος του δεύτερου και στο τέλος του τρίτου στίχου.

Ζωσίμη / έτων/με' /χαΐρε.

Σε αντίθεση με το όνομα *Ζώσιμος*, το οποίο είναι πολύ διαδεδομένο, το όνομα της νεκρής *Ζωσίμη*, είναι σπάνιο στην Ήπειρο, αλλά πολύ συνηθισμένο στην Κάτω Ιταλία, στη Σικελία, στην Μακεδονία⁴⁴², στην Ιλλυρία, στην Αρκαδία, στην Κορινθία, στην Κέρκυρα και στην Αίγινα⁴⁴³.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 2^{ος} - 3^{ος} αι. μ.Χ.

⁴⁴⁰ SEGXXIII 528 [=IGX 2.2 8]. Σβέρκος 2000, 172.

⁴⁴¹ LGPNIII A, s.v. Έλπις.

⁴⁴² Σβέρκος 2000, 175.

⁴⁴³ LGPNIII A, s.v. Ζωσίμη.

139. Η στήλη του Λεοντομένους και του Άφροδᾶ (πίν. 137)

Αρ. ευρ. 1242 (αμφίγραφη)

Θέση: Βόρειο σκέλος ρωμαϊκού τείχους (2001).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.31μ., πλ.: 0.153μ., πάχ.: 0.017 μ.

Ύψ. γρ.: 0.026μ., Μέση απόσταση στίχων: 0.003μ.

Ορθογώνια με ελαφρές αποκρούσεις καταμήκος της δεξιάς και της κάτω πλευράς.

α' όψη: Λεοντο/μένης/έτων/πε'/χαῖρε.

β' όψη: Άφροδᾶ/ς έτων/ν νλ'/χαῖριν.

α'. Το όνομα *Λεοντομένης*, του ογδονταπεντάχρονου νεκρού, είναι σχετικά σπάνιο. Εμφανίζεται πρώτη φορά στη Δ. Ελλάδα και απαντάται περιορισμένα στην Αιτωλία και στην νότια Ελλάδα⁴⁴⁴.

β'. Στην άλλη πλευρά, η επιγραφή χαραχτηκε υστερότερα, με μνηοειδή τα γράμματα σίγμα και ωμέγα. Το όνομα του νεκρού, *Άφροδᾶς*, είναι σπάνιο. Το συναντάμε πρώτη φορά στη Δ. Ελλάδα και απαντάται στην Πελοπόννησο⁴⁴⁵. Ανήκει στα ονόματα που φέρουν πρόσωπα ταπεινής καταγωγής.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 2^{ος} - 3^{ος} αι. μ.Χ.

140. Η στήλη της Λ<έ>αινας (πίν. 138)

Αρ. ευρ. 1251

Προέλευση: Βόρεια Νεκρόπολη, Μασσωλείο 15 (2001)

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.345μ., πλ.: 0.247μ., πάχ.: 0.023μ.

Ύψ. γρ.: 0.018μ.

Ελλιπής στη δεξιά πλευρά. Φέρει αποκρούσεις στην κάτω οριζόντια απόληξη. Η πίσω όψη φέρει αδρή επεξεργασία με χονδρό βελόνι, ενώ η ενεπίγραφη επιφάνεια είναι επιμελώς λειασμένη .

Λ<έ>αινα / ήρωίς / χαῖρε.

⁴⁴⁴ *LGN IIIA, s.v. Λεοντομένης.*

⁴⁴⁵ *LGN IIIA, s.v. Άφροδᾶς.* Τα ομόρριζα *Άφροδισία* και *Άφροδίσιος*, είναι κοινότατα σε Ανατολή και Δύση για πρόσωπα ταπεινής καταγωγής: Solin 1982, 313 κ.ε.

Αποδίδεται ο τύπος του ονόματος ως Λ<έ>αινα⁴⁴⁶, όπως και παραπάνω στην επιγραφή της στήλης με αρ. ευρ. 947. Το όνομα, δανεισμένο από το ζωικό βασίλειο, είναι κοινό από τον 3^ο αι. π.Χ. στην περιοχή της Δ. Ελλάδας και από τον 2^ο αι. π.Χ. στο Βουθρωτό⁴⁴⁷ και στην Αμβρακία. Το επίθετο *ήρωϊς*⁴⁴⁸ υποδηλώνει ότι η νεκρή αναγνωρίζεται για κάποια υπηρεσία της προς την πόλη. Οι χαρακτηρισμοί⁴⁴⁹ *εύεργέτης*, *υἱός* ή *θυγάτηρ πόλεως* κλπ., ανταποκρίνονταν στην επιθυμία των οικογενειών των επιφανών αυτών πολιτών να προβληθούν. Η Λέαινα πιθανών να παραπέμπει στις μυθολογικές καταβολές της Αμβρακίας⁴⁵⁰.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

141. Η στήλη της Καταθύμιου συζύγου του Άπουληίου (πίν. 139)

Αρ. ευρ. 1326

Προέλευση: θέση "Μάντζαρι", τάφος 1 στη Β πλευρά του.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.51μ., πλ.: 0.47μ., πάχ.: 0.03μ.

Ύψ. γρ. (μέσο): 0.03μ.

Σχεδόν τετράγωνη, με λειασμένη την εμπρόσθια όψη. Φέρει ανάγλυφο αέτωμα και πλευρικά ακρωτήρια εγγεγραμμένα σε οριζόντια άνω απόληξη και δίσκο στο τύμπανο. Οι δύο πλευρές του αετώματος έχουν οδοντωτές απολήξεις-πιθανή μίμηση ακροκεράμων. Η τεράστιχη επιγραφή σε ρηχό έγκοιλο ορθογώνιο, *tabula ansata*, με επιμελημένη γραφή. Το κάτω τμήμα της στήλης διαπλατυσμένο είτε για την πάκτωση στο έδαφος είτε από άλλη χρήση.

Καταθύμιον/ Άπουληίου/ έτῶ/ν μ' /χαῖρε.

Η ανάγνωση της επιγραφής, λόγω της σημασίας του ονόματος της νεκρής, μπορεί

---

⁴⁴⁶ Ίσως πρόκειται για το θεσσαλικό όνομα *Λαῖνα*.

⁴⁴⁷ *LGPNI*IA, s.v. *Λέαινα*.

⁴⁴⁸ Επειδή δεν είναι όνομα γράφεται *ήρωϊς*. Το να αφηρωίζονται οι νεκροί είναι σύνηθες, και αποτελεί ελληνική παράδοση. Επειδή στη Νικόπολη δεν φαίνεται να υπάρχει τέτοια συνήθεια, ίσως πρόκειται για κάποια επιφανή νεκρή, βλ. Ριζάκης - Τουράτσογλου 1985, αρ. 131, 196, 206. Από τον Πολύμυλο Κοζάνης η επιγραφή: *Δειφίλω Αντιγόνου ήρωϊς* (3^{ος}/2^{ος} αι. π.Χ.), βλ. Καραμήτρου 2001, 55-56.

⁴⁴⁹ Για τα επίθετα στις επιτύμβιες στήλες που επαινούν τα χαρίσματα των γυναικών και τις αρετές τους, βλ. Robert 1965, 35-42, 227-228.

⁴⁵⁰ Λέαινα συνοδεύει την Άρτεμη Αγροτέρα, η οποία λατρεύεται στην Αμβρακία ως Πότνια θεά. βλ. Τζουβάρα - Σούλη 1979, 21-23, 28.

να είναι ως εξής: «η *Καταθύμιον γυνή του Απουλήιου*». Το επίθετο *καταθύμιος,-α,-ον* (ετυμ. κατά θυμόν) σημαίνει αυτόν που είναι συμφωνος με την επιθυμία κάποιου, δηλ. ο επιθυμητός, ο ευχάριστος⁴⁵¹. Το συγκεκριμένο όνομα απαντά συχνά στην ευρύτερη περιοχή της Μ. Ασίας⁴⁵². Το gentilicium *Απουλήιος*, που εδώ χρησιμοποιείται ως κύριο μοναδικό όνομα, προέρχεται από τη Δύση και απαντά για πρώτη φορά στη Νικόπολη, στην πόλη η οποία φαίνεται ότι ένωσε δύο ανθρώπους με καταγωγή από Ανατολή και Δύση.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 2^{ος} αι.μ.Χ.

142. Η στήλη του Σα[βυρτίου] γιου του Νεικομ[άχου] (πίν. 140)

Αρ. ευρ. 1360

Προέλευση: Βόρεια Νεκρόπολη, Μασσωλείο 15 (Εξωτερικά Νοτίου τοίχου), Τάφος 119 (2001).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο γκρίζο.

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.40μ., πλ.: 0.31μ., πάχ.: 0.02μ.

Ύψ. γρ.: 0.04μ.

Ελλιπής ως προς την άνω δεξιά γωνία της. Συγκολλημένη από τρία κομμάτια. Φύλλο κισσού ένθεν και ένθεν του τρίτου στίχου⁴⁵³.

Σα[----] / Νεικομ/[άχου] υιός έτων [- -]/χαΐρε.

Το πατρώνυμο μπορεί να συμπληρωθεί ως *Νεικόμ[αχος]*, διότι διακρίνεται η απόληξη της αριστερής κεραίας του άλφα (Α). Το όνομα με γιώτα, *Νικόμαχος*, είναι κοινότατο στην Ήπειρο, στην Δυτική Ελλάδα, στο Ιόνιο και στην Πελοπόννησο⁴⁵⁴.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

---

⁴⁵¹ Εδώ το όνομα μπορεί να είναι είτε σε ονομαστική είτε σε κλητική, αφού αυτά τα ονόματα, είναι και στις δύο πτώσεις το ίδιο. Το όνομα *Καταθύμιον* ανήκει στη μεγάλη κατηγορία των θηλυκών ονομάτων που παρουσιάζονται με κατάληξη ουδετέρου γένους.

⁴⁵² Robert 1940, 216.

⁴⁵³ Το όνομα του νεκρού μεταξύ και άλλων συμπληρώσεων, θα μπορούσε να συμπληρωθεί ως *Σαβύρτιος*, το οποίο απαντάται στην Ήπειρο, από τον 4^ο αι. π.Χ. *LGPNIIIA, s.v. Σαβύρτιος*.

⁴⁵⁴ *LGPNIIIA, s.v. Νικόμαχος*.

143. Η στήλη του Ἀλεξάνδρου και ενός αγνώστου (πίν. 141)

Αρ. ευρ. 1361(αμφίγραφη)

Προέλευση: Εξωτ. Νοτίου τοίχου, Τάφος 119.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.225μ., πλ.: 0.282μ., πάχ.: 0.022μ.

Ύψ. γρ. (μέσο): 0.025μ.

Απότμημα καλά λειασμένης και στις δύο όψεις, αμφίγραφης στήλης. Στη δεξιά πλευρά της α΄ όψης σώζεται πλαίσιο ανάγλυφης ταινίας πλάτους 0.01μ. Στο τέλος του δεύτερου στίχου της β΄ όψης φύλλο κισσού.

α΄ όψη: Ἀλέξανδρος / ἐτῶν ξε΄ / χαῖρε.

β΄ όψη:: E--/χαίρειν

Το βασιλικό όνομα Ἀλέξανδρος⁴⁵⁵ φέρει επίσης ο τιμώμενος πρόωρα χαμένος νεκρός της παραπάνω στήλης με *αρ. ευρ.* 21.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

144. Θραύσματα (πίν. 142)

Αρ. ευρ. 1364

Προέλευση: Βόρεια Νεκρόπολη, Μαυσωλείο 15 (2001).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.123μ., πλ.: 0.246μ.

Ύψ. γρ.: 0.02 - 0.022μ.

Σώζονται τρία τμήματα από το κάτω μέρος στήλης.

----/ χαῖρε.

Από την επιγραφή σώζεται μόνο ο ύστατος χαιρετισμός.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

145. Θραύσμα (πίν. 143)

Αρ. ευρ. 1365

Προέλευση: Βόρεια Νεκρόπολη, Μαυσωλείο 20. Τάφος 99 (2001).

---

⁴⁵⁵ Για τη διάδοση του ονόματος *Ἀλέξανδρος*, βλ. Σβέρκος, 2000, 126 - 127.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο λευκό

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.14μ., πλ.: 0.21μ., πάχ.: 0.015μ.

Ύψ. γρ.: 0.03 - 0.037μ.

Το άνω δεξιό τμήμα με καλά λειασμένη επιφάνεια. Τα γράμματα της επιγραφής ισοϋψή, το σίγμα ορθογωνισμένο.

[---]βιος / [έ/τῶν] --

Από τον πρώτο στίχο σώζεται η κατάληξη του ονόματος του νεκρού⁴⁵⁶. Με την κατάληξη *-βίος* προτείνονται διάφορα ονόματα, όπως: [*Πολύ*]βιος⁴⁵⁷, [*Φλά*]βιος⁴⁵⁸, [*Λυσί*]βιος⁴⁵⁹, [*Σάλ*]βιος⁴⁶⁰, [*Άλβ*]ιος⁴⁶¹ κλπ.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

146. Η στήλη αγνώστου και της Συντύχης κόρης του Άνδρέα (πίν. 144)

Αρ. ευρ. 1367

Προέλευση: Χώρος μεταξύ Ν. Περιβόλου Βασιλικής Α και Παλαιοχριστιανικών τειχών (Decumanus) (2006).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο λευκό

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.28μ., πλ.: 0.35μ., πάχ.: 0.03μ.

Ύψ. γρ.: 0.032 - 0.038μ.

Λείπει το ανώτερο τμήμα. Σε λειασμένη επιφάνεια με αποκρούσεις κατά τόπους, σώζονται πέντε στίχοι επιγραφής, όπου το σίγμα (Σ) ορθογωνισμένο,.

---έτῶν νε' / χαῖρε / Συντύχη Άν/δρέα έτῶν / μ' χαῖρε.

Δε σώζεται το όνομα του πρώτου νεκρού, ηλικίας πενήνταπέντε ετών. Το όνομα της νεκρής, *Συντύχη*⁴⁶², το φέρουν πρόσωπα ταπεινής καταγωγής και απαντά σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας, της ελληνικής Ανατολής⁴⁶³ και της Κάτω Ιταλίας

⁴⁵⁶ Το όνομα *Βίος* τεκμηριώνεται στην Αμβρακία από τον 2^ο -1^ο αι. π.Χ., *LGPNIΙΑ, s.v. Βίος*

⁴⁵⁷ *Πολύβιος*: όνομα διαδεδομένο στην Πελοπόννησο και στην Κάτω Ιταλία: *LGPNIΙΑ, s.v. Πολύβιος*.

⁴⁵⁸ Βλ. Την επιγραφή της στήλης με *αρ. ευρ.* 323: *Ιουλία Μάγνα Φλαβίου Βειθυνικοῦ*.

⁴⁵⁹ *LGPNIΙΑ, s.v. Λυσίβιος*.

⁴⁶⁰ *LGPNIΙΑ, s.v. Σάλβιος*.

⁴⁶¹ *LGPNIΙΑ, s.v. Άλβιος*.

⁴⁶² Ανήκει στην κατηγορία των κύριων ονομάτων που εκφράζουν μία φυσική ή ηθική ιδιότητα, βλ. Mihailov 1982, 73.

⁴⁶³ Τσεντικόπουλος 2007, 34 αρ. 4.

τον 2^ο και 3^ο αι. μ.Χ.⁴⁶⁴. Το δεύτερο όνομα, *Ἀνδρέας*, είναι πατρώνυμο της Συντύχης, κοινό στην Πελοπόννησο από τον 4^ο /3^ο αι.π.Χ., στην Αιτωλία, στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία⁴⁶⁵. Εδώ πρόκειται για το πρωτόκλιτο ασυναίρετο κύριο όνομα σε -ās, και εμφανίζει στη γενική, την τυπική για τα πρωτόκλιτα κύρια ονόματα της περιοχής, με κατάληξη σε -α.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 2^{ος} - 3^{ος} αι. μ.Χ.

147.Θραύσμα στήλης δύο αγνώστων (πίν. 145)

Αρ. ευρ. 1385

Προέλευση: Βόρεια Νεκρόπολη, Μασσωλείο 32

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.395μ., πλ.: 0.16μ., πάχ.: 0.017μ.

Ύψ. γρ.: 0.024 - 0.043μ.

Στενόμακρο ακανόνιστο, τμήμα από τη δεξιά πλευρά της στήλης. Λειασμένη η ενεπίγραφη επιφάνεια.

--[N] έτων [- -] / [χα]ῖρε /--[τ]ρατα--/--όρο[υ]/[--]ευθε[--]/ έτων κα'/[χα]ῖρ[ε].

Πρόκειται για δύο διαφορετικές επιγραφές στη μνήμη δύο νεκρών, των οποίων τα ονόματα δε σώζονται. Οι δύο πρώτοι στίχοι, αφιερωμένοι στον πρώτο νεκρό, είναι ιδιαίτερα προσεγμένοι με στοίχιση και βαθειά χάραξη. Το κείμενο των πέντε στίχων που αναφέρονται στον δεύτερο νεκρό, είναι επίσης φροντισμένο, με γράμματα μεγαλύτερης κλίμακας, με ρηχή, σχετικά, χάραξη και φύλλο κισσού στον προτελευταίο στίχο. Η επιγραφή για τον δεύτερο νεκρό, ηλικίας εικοσιενός ετών, ο οποίος πιθανόν να είναι απελεύθερος, κατέλαβε όλο σχεδόν τον διαθέσιμο χώρο και πιθανότατα γράφτηκε σε ύστερο χρόνο, σε σχέση με την επιγραφή του πρώτου νεκρού, στο άνω τμήμα της στήλης.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

148. Η στήλη της Έρωτίδος (πίν. 145)

⁴⁶⁴ *LGN IIIA, s.v. Συντύχη.*

⁴⁶⁵ *LGN IIIA, s.v. Ανδρέας.*

Αρ. ευρ. 1420

Προέλευση: Δυτική Νεκρόπολη, θέση Κουμάσια (1988).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.355μ., πλ.: 0.21μ., πάχ.: 0.03μ.

Ύψ. γρ.: 0.03 μ.

Συγκολλημένη από δύο κομμάτια. Η ενεπίγραφη επιφάνεια είναι λειασμένη, ενώ η πίσω αδρά δουλεμένη. Στη μία μακρά πλάγια πλευρά, καθώς και στην πίσω όψη, σώζονται ίχνη κονιάματος. Στο τέλος του τέταρτου στίχου και στον ελεύθερο χώρο χαμηλά, χαραγμένα φύλλα κισσού.

Έρωτις / Κοϊντου έτων ε', / χα[ι]ρε.

Το όνομα της νεκρής, *Έρωτις*, απαντά σπάνια στη Δ. Ελλάδα. Παραδίδεται στην Πελοπόννησο και στην Ιλλυρία αλλά είναι πιο συχνό στην Κάτω Ιταλία⁴⁶⁶.

Το όνομα του πατέρα του πεντάχρονου κοριτσιού, *Κοϊντος*, δεν απαντάται στην Ήπειρο, παρά μόνο σε διάφορες περιοχές της Πελοποννήσου (Άργος, Κόρινθος, Σπάρτη) και στην Κάτω Ιταλία⁴⁶⁷. Ανήκει στα ρωμαϊκά *praenomina* που χρησιμοποιούνται ως «ίδια ονόματα» κατά τις αρχές της ελληνικής ανθρωπωνυμίας⁴⁶⁸. Από τον χαιρετισμό *χα[ι]ρε*, λείπει το γιώτα (ι).

Βιβλιογραφία: Ανδρέου 1988, 308.

Χρονολόγηση: 2^{ος} - 3^{ος} αι. μ.Χ.

149. Η στήλη του Άγουσίου Μαρίωνος (πίν. 146)

Αρ. ευρ. 1502

Προέλευση: Νικόπολη, χωρίς άλλη ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.17μ., πλ.: 0.22μ., πάχ.: 0.02μ.

Ύψ. γρ.: 0.035μ,

Σώζεται ακανόνιστο τμήμα της στήλης, με φροντισμένη κύρια όψη και τετράστιχη επιγραφή.

Άγούσιος / [Μ]αρίων / έτων [--] / [χα]ϊρε.

⁴⁶⁶ *LGN IIIA, s.v. Έρωτις*.

⁴⁶⁷ *LGN IIIA, s.v. Κοϊντος*.

⁴⁶⁸ Ριζάκης - Τουράτσογλου 1985, 221.

Το όνομα *Μαρίων*, υποκοριστικός τύπος του *Μάρωνος*⁴⁶⁹, είναι σχετικά σπάνιο και απαντά ιδιαίτερα στην Κάτω Ιταλία⁴⁷⁰. Το επίσης σπάνιο όνομα *Άγούσιος*, συναντάμε για δεύτερη φορά στη Νικόπολη, καθώς αναγράφεται και στη στήλη με αρ. ευρ. 1018⁴⁷¹.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

150. Η στήλη της Ύγείας κόρης του Ποσειδωνίου (πίν. 147)

Αρ. ευρ. 1510

Προέλευση: ευρύτερη περιοχή Νικόπολης. Λιθάρι Παύλου, Άγιοι Απόστολοι.

Υλικό: μάρμαρο γκριζωπό

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.345μ., πλ.: 0.20μ., πάχ.: 0.02μ.

Ύψ. γρ.: 0.025μ.

Συγκολλημένη από δύο κομμάτια. Ελλιπής στη δεξιά πλευρά.

Ύγε[ία] / Ποσειδ[ωνί]/ου θυγ[άτηρ] / έτων /χαῖρε.

Το θεοφόρο όνομα *Ύγεία* μαρτυρείται σπάνια στη Δ. Ελλάδα. Απαντά στα νησιά του Αιγαίου⁴⁷², στη Λακωνία και κυρίως στην Κάτω Ιταλία⁴⁷³. Στη Ρώμη το προτιμούσαν για κοπέλες που είχαν γεννηθεί ελεύθερες⁴⁷⁴. Το θεοφόρο πατρωνύμιο *Ποσειδώνιος*, μαρτυρείται περιορισμένα στην Αιτωλία, στην Ακαρνανία και στην Αμβρακία⁴⁷⁵.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

151. Η στήλη ενός αγνώστου και του Δία (πίν. 149)

Αρ. ευρ. 1514

Προέλευση: Νικόπολη, χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

---

⁴⁶⁹ LGPN IIIA, s.v. *Μάρων* (μαρτυρείται στην Πελοπόννησο, Κάτω Ιταλία, Σικελία).

⁴⁷⁰ LGPN IIIA, s.v. *Μαρίων*.

⁴⁷¹ Ό.π., βλ. στήλη με αρ. ευρ. 1018.

⁴⁷² LGPN I, s.v. *Ύγεία* (Αμοργός, Κρήτη, Μήλος, Χίος, Πάρος, Κως, κ.ά.).

⁴⁷³ LGPN IIIA, s.v. *Ύγεία*.

⁴⁷⁴ Solin 1971, 132. Solin 1982, 361-363.

⁴⁷⁵ Απαντά επίσης, στην Κεφαλληνία, στην Αίγινα και στην Ιλλυρία και παρουσιάζει μεγαλύτερη συχνότητα στην Πελοπόννησο : LGPN IIIA, s.v. *Ποσειδώνιος*. Σε επιγραφή από την Κω, αναφέρονται και τα δύο ονόματα της επιγραφής, βλ. Μποσνάκης 2008, 146.

Υλικό: ασβεστόλιθος

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.36μ., πλ.: 0.27μ., πάχ.: 0.08μ.

Ύψ. γρ.: 0.028 - 0.031μ.

Ακέραη. Φέρει έντονες αποκρούσεις στο άνω και κάτω τμήμα. Οι επιφάνειες καλά ειργασμένες. Στις πλάγιες όψεις επεξεργασία με βελόνι.

[-]οκλώς / Ρούφο[u] / Δίας Σ[υν]η/θέας υιός/ έτων ι', /χαῖρε.

Ίσως πρόκειται για δύο νεκρούς. Αφιερωμένη στη μνήμη ενός δεκάχρονου αγοριού. Το λατινικό όνομα *Ροῦφος* (*Rufus*), απαντά και σε άλλη επιγραφή της Νικόπολης (α/α 225)⁴⁷⁶ και μαρτυρείται στην Αμβρακία, στην Πελοπόννησο, στην Κάτω Ιταλία, στη Σικελία⁴⁷⁷, στη Μακεδονία⁴⁷⁸ και συχνότερα στα νησιά του Αιγαίου⁴⁷⁹ και στην Κω⁴⁸⁰. Ο δεύτερος νεκρός, φέρει το θεονύμιο *Δίας* το οποίο δεν είναι διαδεδομένο στη Δ. Ελλάδα⁴⁸¹ και το όνομα της μητέρας του, το οποίο συμπληρώνεται ως *Συνηθέα*.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

(πίν. 150) *Αρ. ευρ.* 1515 συνανήκει με το *αρ. ευρ.* 965.

152. Θραύσμα (πίν. 150)

Αρ. ευρ. 1790

Προέλευση: Ίσως από περιβάλλοντα χώρο νότια της Βασιλικής Α΄ Δουμετίου (1990-1993).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.275μ., πλ.: 0.21μ., πάχ.: 0.05μ.

Ύψ. γρ.: 0.03μ.

Θραύσμα από το κεντρικό τμήμα της στήλης. Φέρει αποκρούσεις στην κύρια όψη και στις τέσσερις πλευρές.

⁴⁷⁶ Σέξτος Ρούβριος Ροῦφος *μηνῶν ια΄*: Φιλαδελφεύς 1913, 98, αρ. 14. Σαρικάκης 1970, 81.

⁴⁷⁷ LGPN IIIA, s.v. *Ροῦφος*.

⁴⁷⁸ Samsaris 1989, 336.

⁴⁷⁹ LGPN I, s.v. *Ροῦφος*.

⁴⁸⁰ Μποσνάκης 2008, 224.

⁴⁸¹ Το όνομα *Δίας* και το θηλυκό *Διάς* υπάρχει ως κύριο όνομα. Το όνομα *Δίας* μαρτυρείται στην Κεφαλληνία LGPN IIIA, s.v. *Δίας* και είναι πιο διαδεδομένο στην Κορινθία και στην Κάτω Ιταλία.

--IA---/ΑΓ--/Ε---

Σώζονται κάποια γράμματα από τρεις στίχους δυσανάγνωστης επιγραφής. Φύλλο κισσού στο τέλος της επιγραφής.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

153.Θραύσμα (πίν. 151)

Αρ. ευρ. 1858

Προέλευση: Από Αποθήκη Τειχών. Ίσως από περιβάλλοντα χώρο νότια της Βασιλικής Α΄ Δουμετίου (1990 - 1993).

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.15μ., πλ.: 0.11μ., πάχ.: 0.055μ.

Ύψ. γρ.: 0.04μ.

Σώζεται το κατώτερο τμήμα με δυσανάγνωστα γράμματα σε δύο στίχους.

--KI--/--O—

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

154. Η στήλη του Ίλαρου (πίν. 152)

Αρ. ευρ. 2082

Προέλευση: Ρωμαϊκό Τείχος, Βόρειο Σκέλος (2000).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο λευκό.

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.293μ., πλ.: 0.23μ., πάχ.: 0.02μ.

Ύψ. γρ.: 0.025 - 0.027μ. (το ύψος του 5: 0.045μ.).

Ακέραη. Φέρει αποκρούσεις στην ακμή της δεξιάς πλευράς. Η ενεπίγραφη επιφάνεια λειασμένη. Μεταξύ του δεύτερου και τρίτου στίχου, φύλλο κισσού.

Ίλαρος /έτων / στ΄/χαῖρε.

Το όνομα του εξάχρονου νεκρού, *Ίλαρος*, που υποδηλώνει χαρά, δεν απαντά στη Δ. Ελλάδα, αλλά είναι πολύ συνηθισμένο στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία (*Hilarus*)⁴⁸². Επίσης απαντά σε διάφορες περιοχές της Πελοποννήσου, στην Αίγινα και στην Ιλλυρία⁴⁸³.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

---

⁴⁸² Σαδικάκης 1970, 72.

⁴⁸³ *LGN IIIA, s.v. Ίλαρος*.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

155. Θραύσμα (πίν. 153)

Αρ. ευρ. 2407

Προέλευση: Νότια Πύλη Ρωμαϊκού Τείχους, Δυτικά της Εθνικής Οδού καθαρισμός χυτής τοιχοποιίας, Ε6 (2000).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.24μ., πλ.: 0.235μ., πάχ.: 0.027μ.

Ύψ. γρ.: 0.027μ.

Σώζεται το κατώτερο τμήμα. Φέρει αποκρούσεις κυρίως στη δεξιά πλευρά. Οι δύο επιφάνειες είναι λειασμένες.

---/έτων / λη' / χαῖρε.

Η επιγραφή του τριανταοχτάχρονου νεκρού, προσεγμένη. Κάτω από την επιγραφή, στις δύο γωνίες, εγχάρακτα κισσόφυλλα.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

156. Η στήλη του Λαμίωνα (πίν. 154)

Αρ. ευρ. 2408

Προέλευση: Νότια Πύλη Ρωμαϊκού Τείχους (ανατολικό σκέλος), Τάφος 80 (2001).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.27μ., πλ.: 0.12μ., πάχ.: 0.023μ.

Ύψ. γρ.: 0.022 - 0.025μ.

Φέρει αποκρούσεις σε όλες τις πλευρές. Η κύρια όψη λειασμένη, η πίσω επιφάνεια καλά ειργασμένη. Αποδίδεται φύλλο κισσού στο τέλος του δεύτερου στίχου. Η τρίστιχη επιγραφή με προσεγμένη χάραξη.

Λαμιώνας / έτων γ' / χαῖρε.

Το όνομα του τρίχρονου παιδιού, *Λαμιώνας*, δεν είναι σπάνιο. Το όνομα *Λάμιος* μαρτυρείται από τα μέσα του 4^{ου} αι. π.Χ. στη Σπάρτη. Είναι κοινότατο στην Αιτωλία (3^{ος} - 2^{ος} αι. π.Χ.) και την Ακαρνανία και μαρτυρείται στην Αμβρακία από τον 2^ο

αι.π.Χ.⁴⁸⁴.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

157. Θραύσμα (πίν. 156)

Αρ. ευρ. 2455

Προέλευση: Βόρεια Νεκρόπολη. Βρέθηκε σε δεύτερη χρήση στην ανέγερση επιτύμβιου μνημείου (1967).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο λευκόφαιο.

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.15μ., πλ.: 0.13μ., πάχ.: 0.015μ.

Ύψ. γρ.: 0.025μ.

Ελλιπής στη δεξιά πλευρά. Συγκολλημένη από πέντε κομμάτια. Η πίσω όψη καλά ειργασμένη ενώ η πρόσθια λειασμένη.

[---]ριχε/ [---]οκλε / χαΐρε.

Τα δύο ονόματα σε πτώση κλητική. Ένα κορινθιακό λυχνάρι του 2^{ου} αι. μ.Χ. που βρέθηκε στις κεραμοσκεπείς ταφές τις οποίες κάλυπτε το μνημείο, δίνει ένα *terminus ante quem* για τη χρονολόγηση της επιγραφής. Το πρώτο όνομα συμπληρώνεται ως *Σωτήριχος*⁴⁸⁵ ή *Πύρ(ρ)ιχος*⁴⁸⁶. Τα τελευταία γράμματα του δεύτερου ονόματος συνδυάζονται με διάφορα πιθανά ονόματα⁴⁸⁷.

Βιβλιογραφία: Βοκοτοπούλου 1968, 294 (πίν. 238^α). Σαμσάρης 1994, 222 αρ. 110.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

158. Θραύσμα (πίν. 157)

Αρ. ευρ. 2457

Προέλευση: Βόρεια Νεκρόπολη. Χώρος μπροστά από Μαυσωλείο (2002).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: 2457α: Ύψ.: 0.110μ., πλ.: 0.115μ., πάχ.: 0.010μ.

⁴⁸⁴ *LGPNI*III A, s.v. *Λάμιος*. Κατσαδήμα 2003, 303.

⁴⁸⁵ Το όνομα *Σωτήριχος* αναγράφεται στην επιγραφή της παραπάνω στήλης με *αρ. ευρ.* 54.

⁴⁸⁶ Το όνομα *Πύρριχος* απαντάται στη Νικόπολη Σαδικάκης 1970, 81, αρ. 139. Από τον 4^ο και 3^ο αι. π.Χ. στην Ακαρνανία, στην Αμβρακία, στην Πελοπόννησο, στην Ιλλυρία, στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία, βλ. *LGPNI*III A, s.v. *Πύρριχος*.

⁴⁸⁷ [Θέ]οκλος, [Έτε]οκλος, [Πρό]οκλος, [Πάτρ]οκλος, [Άνδρ]οκλος.

2457β: Ύψ.: 0.140μ., πλ.: 0.110μ., πάχ.: 0.010μ.

Ύψ. γρ.: 0.03μ.

Θραύσμα από το ανώτερο τμήμα, συγκολλημένο από δύο κομμάτια. Προσεγμένη επιγραφή σε λειασμένη επιφάνεια.

--Σ Ίουλ---/ --

Σώζεται τμήμα του πρώτου στίχου με σημείο στίξης και εγχάρακτο φύλλο κισσού μεταξύ των δύο λέξεων και το άνω τμήμα τριών γραμμάτων (IOK) του δεύτερου στίχου. Προσεγμένη η χάραξη και η στοίχιση.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

159.Θραύσμα (πίν. 158)

Αρ. ευρ. 2466

Προέλευση: Δυτική Νεκρόπολη, θέση Μπούφι, (1970).

Μουσείο Νικόπολης.

Μάρμαρο λευκό

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.096μ., πλ.: 0.137μ., πάχ.: 0.032μ.

Ύψ. γρ.: 0.03μ.

Μικρό θραύσμα σχήματος ορθογωνίου. Η πίσω πλευρά αδρά ειργασμένη. Στην κύρια όψη από την επιγραφή σώζεται μόνο το γράμμα ήτα (Η).

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

160.Θραύσμα (πίν. 159)

Αρ. ευρ. 2467

Προέλευση: Δυτική Νεκρόπολη, θέση Μπούφι (1970).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.233μ., πλ.: 0.127μ., πάχ.: 0.025μ.

Ύψ. γρ.: 0.018 - 0.025μ.

Συγκολλημένο από δύο κομμάτια, φέρει ιζήματα στην ενεπίγραφη επιφάνεια. Η πίσω πλευρά αδρά δουλεμένη.

---ΣΑ έ[τῶν]/ μη' / ΗΜ--/ΟΝΟ---

Στην ενεπίγραφη επιφάνεια σώζονται αποσπασματικά, τέσσερις στίχοι επιγραφής στη μνήμη του σαρανταοχτάχρονου νεκρού.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

161. Η στήλη της Κλαυδίας Ώφελίμας (πίν. 160)

Αρ. ευρ. 2473

Προέλευση: Βόρεια Νεκρόπολη, Μαυσωλείο 22 (2002).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.41μ., πλ.: 0.48μ., πάχ.: 0.019μ.

Ύψ. γρ.: 0.055 - 0.115μ.

Λείπει η κάτω δεξιά γωνία. Η επιφάνεια λειασμένη με προσεγμένη τεράστιχη επιγραφή.

Κλαυδία / Ώφελίμα / έτων / ν' / χαϊ[ρε].

Φύλλα κισσού αποδίδονται εγχάρακτα στο τέλος του πρώτου στίχου και στον τρίτο στίχο μετά τη λέξη *έτων*. Είναι φανερή η πρόθεση να προβληθεί η κατοχή του ρωμαϊκού τίτλου. Ακολουθώντας μία από τις κατηγορίες του ρωμαϊκού συστήματος ονοματοθεσίας, η νεκρή φέρει το ρωμαϊκό gentilicium *Κλαυδία* και το ελληνικό cognomen *Ώφελίμα*⁴⁸⁸.

Το ρωμαϊκό *Κλαυδία* απαντάται στη Νικόπολη και στις επιγραφές των στηλών με αρ. ευρ. 57, 949, μαρμάρινης λάρνακας και σαρκοφάγου που βρέθηκε κοντά στο νότιο τείχος της Νικόπολης (βλ. παραπάνω, αρ. ευρ. 57). Το όνομα *Ώφελίμα*, *Ώφελίμη*, συνηθίζεται στην Αμβρακία, με την κατάληξη της ΒΔ διαλέκτου σε -α, στην Αρκαδία και στη Μεσσηνία⁴⁸⁹.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

162. Η στήλη της Γλαυκιδοῦς (πίν. 161)

Αρ. ευρ. 2639

Προέλευση: Μιχαλίτσι Πρεβέζης, θέση Νερατζιές.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: ασβεστόλιθος

⁴⁸⁸ Το ρωμαϊκό praenomen παραλείπεται αφού σπανιότατα έχουμε praenomina γυναικών στις επιγραφές. Έπεσαν πολύ νωρίς σε αχρηστία και πολύ σπάνια αναφέρονται.

⁴⁸⁹ LGPN IIIA, s.v. *Ώφελίμα*. Επίσης, το όνομα *Ώφέλιμος* μαρτυρείται σε ελάχιστα παραδείγματα στην Ακαρνανία, στην Αρκαδία και στην Κόρινθο.

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.555μ., πλ.: 0.275μ., πάχ.: 0.053μ.

Ύψ. γρ.: 0.026μ.

Ακέραη. Η κύρια όψη της είναι καλά ειργασμένη. Το κάτω τμήμα της αδρά δουλεμένο για τη στερέωση στο έδαφος.

Γλαυκιδώ

Φέρει μόνο το όνομα της νεκρής, στο ανώτερο τμήμα της στήλης, σε αβαθές ορθογώνιο. Η πίσω όψη, ακατέργαστη. Το όνομα *Γλαυκιδώ*⁴⁹⁰, δεν είναι διαδεδομένο στο δυτικό χώρο. Από τον τύπο της στήλης και της λιτής επιγραφής, συμπεραίνουμε ότι η στήλη στήθηκε κατά τους πρώιμους ελληνιστικούς χρόνους⁴⁹¹. Στη Νικόπολη μεταφέρθηκε από την Αμβρακία, για να χρησιμοποιηθεί ως δομικό υλικό (spolia) στα κτίσματα της νέας πόλης⁴⁹².

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 4^{ος} αι. π.Χ.

163.Θραύσμα (πίν. 162)

Αρ. ευρ. 2656

Προέλευση: Χωρίς Ενδείξεις - υλικό από την Αποθήκη του Παλαιού Μουσείου Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.17μ., πλ.: 0.19μ., πάχ.: 0.02μ.

Ύψ. γρ.: 0.03μ.

Ακανόνιστου σχήματος θραύσμα με φθορές στην ενεπίγραφη επιφάνειά του.

---IEOΔ---

Διακρίνονται τέσσερα γράμματα, από αποσπασματικά σωζόμενο στίχο επιγραφής.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

164. Η στήλη του Αΰκτου (πίν. 163)

Αρ. ευρ. 2665

Προέλευση: Παλαιοχριστιανικά Τείχη Νικόπολης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

⁴⁹⁰ SEGXXVII 231. LGPNIII A, s.v. Γλαυκιδώ.

⁴⁹¹ Ως προς τον τύπο και τη χρονολόγηση της στήλης βλ. Κατσαδήμα 2003, 40. αρ. 33 - 40.

⁴⁹² Βλ. παραπάνω σημ. 56.

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.08μ., πλ.: 0.38 , πάχ.: 0.03μ., βάρος: 17,5 kg

Ύψ. γρ.: 0.03μ.

Άνω τμήμα στήλης με αετωματική επίστεψη. Οι αποφύσεις στις γωνίες μιμούνται ακρωτήρια. Στο κέντρο κύκλος - ασπίδισκη. Ανήκει στον ίδιο τύπο στήλης, με την στήλη του Cerrius Ferox που χρονολογείται στον 1^ο αι. μ.Χ. (*αρ. ευρ.*38, πίν. 10).

Αὔκτος Αὐ/κτας ἐτῶν / δ', μηνῶν η'.

Εγγάρακτα φύλλα κισσού στον πρώτο στίχο μεταξύ των δύο ονομάτων και στο τέλος του δεύτερου στίχου. Το όνομα του μικρού παιδιού που ετάφη, *Αὔκτος*, είναι σπάνιο στην ελληνική Ανατολή. Παραδίδεται σε παράδειγμα στη Λακωνία⁴⁹³. Το όνομα της μητέρας, είναι συχνό *cognomen* στη Δύση, σε πρόσωπα ταπεινής καταγωγής⁴⁹⁴. Τα γράμματα χαράσσονται με ακρέμονες και ο τύπος τους είναι κοντά στην ελληνιστική παράδοση, ενώ η λεπτομερής αναφορά της ηλικίας του νεκρού μπορεί να αποδοθεί σε ρωμαϊκή επίδραση.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} αι. μ.Χ.

165. Θραύσμα (πίν. 164)

Αρ. ευρ. 2688

Προέλευση: Βασιλική Α Δουμετίου.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.065μ., πλ.: 0.065μ., πάχ.: 0.032μ.

Ύψ. γρ.: 0.04μ.

Φέρει αποκρούσεις περιμετρικά. Η κύρια και η πίσω επιφάνεια είναι λειασμένες. Στην κύρια όψη διακρίνονται τα γράμματα Ε, Ε, Μ/ -[Α]. Σώζονται τα άκρα δύο των γραμμάτων της υποκείμενης σειράς.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} αι. μ.Χ.

166. Θραύσμα (πίν. 165)

⁴⁹³ IG V (i) 1251. LGPN IIIA, s.v. *Αὔκτος*. Όταν δεν υπάρχει πατρωνυμικό, είναι ένδειξη ότι πρόκειται για άτομο από μη νόμιμο γάμο, βλ. Βελένη 2002, 110, σημ. 625. Μητρωνυμικά φέρουν οι επιγραφές των στηλών της Νικόπολης, με αρ. ευρ. 937 και α/α 226.

⁴⁹⁴ Τσεντικόπουλος 2007, 139, σημ. 680.

Αρ. ευρ. 2689

Προέλευση: Βασιλική Α Δουμετίου.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο λευκό

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.07μ., πλ.: 0.09μ., πάχ.: 0.02μ.

Ύψ. γρ.: 0.030μ.

Οι δύο όψεις λειασμένες. Στο πάνω μέρος της κύριας όψης σώζεται το γράμμα μι (Μ) και οι απολήξεις δύο άλλων δυσδιάκριτων γραμμάτων.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

167. Η στήλη της Δωρο[θέας] (πίν. 166)

Αρ. ευρ. 2815

Προέλευση: Βασιλική Δ, Αψίδα, (2002).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.14μ., πλ.: 0.21μ., πάχ.: 0.017μ.

Ύψ. γρ.: 0.034μ.

Σώζεται από τη δεξιά πλευρά της στήλης. Η ενεπίγραφη επιφάνεια και η πίσω όψη λειασμένες.

Δωρο[---]/ έτων -, /χαῖρ[ε].⁴⁹⁵

Για το όνομα του νεκρού ή της νεκρής, προτείνεται η συμπλήρωση *Δωρό[θεος]* ή ως *Δωρο[θέα]*. Σε αντίθεση με το όνομα *Δωρόθεος*, το όνομα *Δωροθέα* είναι σχετικά σπάνιο και απαντά περιορισμένα στην Ιλλυρία και στη Σικελία⁴⁹⁶.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

168. Θραύσματα (πίν. 167)

Αρ. ευρ. 2821α-γ

Προέλευση: Νικόπολη, 28.09.2000. Βασιλική Δ, Β.κλίτος (περισυλλογή, Κ469).

Διαστάσεις: 2821α. Ύψ.: 0.093μ., πλ.: 0.065μ., πάχ.: 0.02μ., ύψ. γρ.: 0.046μ.

2821β. Ύψ.: 0.09μ., πλ.: 0.05μ., πάχ.: 0.025μ., ύψ. γρ.: 0.025μ.

⁴⁹⁵ *LGPN* I, *s.v.* Δωρόθεος.

⁴⁹⁶ *LGPN* IIIA, *s.v.* Δωροθέα.

2821γ. Ύψ.: 0.082μ., πλ.: 0.045μ., πάχ.: 0.03μ., ύψ. γρ.: 0.03μ.

Το 2821α σώζει το γράμμα λάμδα (Λ), το 2821β τα γράμματα τω και το 2821γ το γράμμα όμικρον (Ο).

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

169. Θραύσματα (πίν. 168)

Αρ. ευρ. 2822α-β

Προέλευση: Νικόπολη, Βασιλική Δ, Β. Παστοφόριο-βόρειο διαμέρισμα, Δυτικό τμήμα (2000).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: 2822α. Ύψ.: 0.110μ., πλ.: 0.070μ., πάχ.: 0.030μ., ύψ. γρ.: 0.025μ.

2822β. Ύψ.: 0.060μ., πλ.: 0.055μ., πάχ.: 0.011μ., ύψ. γρ.: 0.023μ.

Δύο μικρά θραύσματα σώζονται σε ακανόνιστο σχήμα, με λίγα από τα γράμματα των επιγραφών δύο διαφορετικών στηλών.

α. --E--/ ΧΑ---

β.--ΙΟΥ.

Στο θραύσμα 2822α διακρίνονται τα γράμματα ΧΑ και από τον υπερκείμενο στίχο το γράμμα Ε. Το 2822β είναι μικρότερο, προέρχεται από λεπτότερη πλάκα και σώζει την κατάληξη -ιου κάποιου ονόματος.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

170. Θραύσματα (πίν. 169)

Αρ. ευρ. 2829α-γ

Προέλευση: Νικόπολη, Βασιλική Δ, Ν. Παστοφόριο (2000).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: 2829α. Ύψ.: 0.055μ., πλ.: 0.055μ., πάχ.: 0.013μ., ύψ. γρ.: 0.03μ.

2829β. Ύψ.: 0.055μ., πλ.: 0.085μ., πάχ.: 0.015μ., ύψ. γρ.: 0.03μ.

2829γ. Ύψ.: 0.075μ., πλ.: 0.060μ., πάχ.: 0.028μ., ύψ. γρ.: 0.025μ.

Σώζονται τρία μικρού μεγέθους θραύσματα από διαφορετικές στήλες. Το ένα (α) από φαιό μάρμαρο φέρει τμήμα ενός εγχάρακτου γράμματος (Ο). Στο δεύτερο (β)

διακρίνεται το γράμμα Δ και το Ω. Στο τρίτο (γ) θραύσμα διακρίνονται τμήματα δυο γραμμάτων το Γ και το Ε (μηνοειδές).

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

171.Θραύσμα (πίν. 170)

Αρ. ευρ. 2832α-β

Προέλευση: Βασιλική Δ, Β. Κλίτος.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Συγκολλημένο από δύο μικρά κομμάτια. Σώζει γράμματα από δύο στίχους επιγραφής.

Διαστάσεις: 2832α. Ύψ.: 0.083μ., πλ.: 0.065μ., πάχ.: 0.015μ., ύψ. γρ.: 0.03μ.

2832β. Ύψ.: 0.060μ., πλ.: 0.095μ., πάχ.: 0.019μ., ύψ. γρ.: 0.03μ.

2832α: --Ω[Τ]--

2832β: --ΩΝ

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 2^{ος} - 3^{ος} αι. μ.Χ.

172.Θραύσμα (πίν. 171)

Αρ. ευρ. 2888

Προέλευση: Παλαιοχριστιανικά Τείχη, Νοτιοανατολικό σκέλος, μεσοπύργιο διάστημα ΠΙΙ - ΠΙΥ (2003).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: ασβεστόλιθος

Διαστάσεις: ύψ.: 0.52μ., πλ.: 0.40μ., πάχ.: 0.1655μ., 56 Kg

Ύψ. γρ.: 0.029 - 0.034μ.

Σώζεται σε ρομβοειδές σχήμα. Φέρει αποκρούσεις περιμετρικά.

"]ΘΑΔΕΘΗΚ---/--ΘΙΜΕΝΟΥ/--ΩΚΑΝΑΟΙΛΗΝ/--ΨΑΜΕΝΟΥ/--ΝΑΛΛΑΜΕΣΗΩ/ - - -
ΕΙ ΚΑΙΛΑΚΡΥΣ---[".

Σώζονται αποσπασματικά επτά στίχοι επιγραφής. Ο τύπος γραφής οδηγεί στην ύστερη ρωμαϊκή περίοδο.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 4^{ος} αι. μ.Χ.

173. Η στήλη του Καικίλιου Φαυστίωνος (πίν. 172)

Αρ. ευρ. 2890

Προέλευση: Παλαιοχριστιανικά Τείχη, Ανατολικό σκέλος, μεσοπύργιο διάστημα ΠΙV - ΠV, Κατάλογος Παλαιοχριστιανικών Τειχών (2003).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.51μ., πλ.: 0.33μ., πάχ.: 0.17μ.

Ύψ. γρ.: 0.037 - 0.048μ.

Σχεδόν ακέραια, ελλιπής ως προς το κάτω τμήμα της. Κοσμείται με οριζόντια επίστεψη από ταινία και λοξότμητο κυμάτιο. Οι πλάγιες όψεις είναι λειασμένες με λεπτό βελόνι και η πίσω όψη αδρά λαξευμένη. Στον τελευταίο στίχο το ύψος των γραμμάτων μειωμένο κατά ένα εκατοστό.

Καικίλιος / Φαυστίων / έτων γ' / χαΐρε.

Τα ρωμαϊκό gentilicium *Καικίλιος* (Caecilius, a, um) δεν είναι ιδιαίτερα διαδεδομένο στην Ήπειρο, ενώ μαρτυρείται στη Μακεδονία⁴⁹⁷. Επίσης, το όνομα *Φαυστίων* εμφανίζεται για πρώτη φορά στη Δ. Ελλάδα. Το όνομα *Φαῦστος* (*faustus, a, um=αΐσιος, ευτυχής*), χρησιμοποιείται στη Μακεδονία⁴⁹⁸, στην Κάτω Ιταλία, στη Σικελία και στην Πελοπόννησο (Αργολίδα, Λακωνία). Τα ονόματα *Φαυστίνοσ, -α*, παραδίδονται στην Κάτω Ιταλία⁴⁹⁹.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 2^{ος} αι. μ.Χ.

174. Η στήλη της Ύλης (πίν. 173)

Αρ. ευρ. 2891

Προέλευση: Παλαιοχριστιανικά Τείχη, Νοτιοανατολικό σκέλος, Μεσοπύργιο ΠΙ - ΠΙΙ (2003).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο λευκό

⁴⁹⁷ Σβέρκος 2015, 444, σημ. 299. Το θηλυκό *Καικιλία* είναι σπάνιο και παραδίδεται στη Σικελία. Το όνομα *Καικιλιανός* (Caecilianus, a, um), είναι σχετικά σπάνιο και παραδίδεται τον 3^ο αι. μ.Χ. στην Κατάνη της Σικελίας, βλ. *LGPNIIIA, s.v. Καικιλιανός*.

⁴⁹⁸ Πρόκειται για το πατρωνυμικό του Δημητρίου (*Δημήτριος [Φ]αύστου*), πολιτάρχη της Θεσσαλονίκης τον 1^ο αι. μ.Χ., βλ. Σβέρκος 2015, 230.

⁴⁹⁹ *LGPNIIIA, s.v. Φαῦστος*. Πρόκειται για επίθετο του Διονύσου, βλ. Liddel & Scott, *s.v. φαυστήριος*.

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.16μ., πλ.: 0.233μ., πάχ.: 0.036μ., βάρος: 3.5 kg

Ύψ. γρ.: 0.023 - 0.027μ.

Ακέραια ορθογώνια. Φέρει ελαφρές αποκρούσεις στην κάτω απόληξη και στις πλάγιες πλευρές. Η πίσω πλευρά είναι λειασμένη και φέρει ορθογώνια οπή, ίσως για τη στήριξη της και μία δεύτερη μικρή κυκλική οπή, στο άνω άκρο. Υπολείμματα κονιάματος υπάρχουν και στις δυο πλευρές. Φύλλα κισσού στην αρχή και το τέλος του τρίτου στίχου.

Ύλη / έτων / μ' / χαῖρε.

Το όνομα της σαραντάχρονης νεκρής είναι σχετικά σπάνιο στην Ήπειρο. Μαρτυρείται πολύ περιορισμένα στην Αρκαδία τον 3^ο - 2^ο αι. π.Χ., στην Κάτω Ιταλία τον 1^ο αι. μ.Χ.⁵⁰⁰ και στην Μακεδονία τον 2^ο - 3^ο αι.μ.Χ.⁵⁰¹.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

175.Θραύσμα (πίν. 174)

Αρ. ευρ. 3040

Προέλευση: Βασιλική Β, Νότιο τμήμα, Περισυλλογή από σωρό λίθων (2002).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.095μ., πλ.: 0.10μ., πάχ.: 0.017μ.

Ύψ. γρ.: 0.04μ.

Θραύσμα μικρού μεγέθους, με λειασμένη επιφάνεια όπου σώζονται δύο γράμματα επιγραφής.

---ΟΣ

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} αι. μ.Χ.

176.Θραύσμα στήλης (πίν. 175)

Αρ. ευρ. 3046

Προέλευση: Βασιλική Β, ΝΔ προσκτίσματα, Χώρος ΣΤ, (1999).

Μουσείο Νικόπολης.

---

⁵⁰⁰ *LGPN* IIIA, s.v. Ύλη.

⁵⁰¹ Πρόκειται για το επιτύμβιο επίγραμμα του 2^{ου} ή 3^{ου} αι.μ.Χ., όπου αναφέρεται η Ύλη από τη Θεσσαλονίκη, βλ. Σβέρκος 2015, 757.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.153μ., πλ.: 0.182μ., πάχ.: 0.045μ.

Ύψ. γρ.: 0.03μ.

Πῶλ[...], έτῶν- -.

Το όνομα μπορεί να συμπληρωθεί ως *Πῶλ[λα]*, καθώς απαντάται στη Νικόπολη (βλ. *α/α* 219) και είναι όνομα κοινό στη Πελοπόννησο⁵⁰². Επίσης, είναι πιθανό το όνομα *Πωλ[λίων]*, το οποίο μαρτυρείται στην γειτονική Αλυζία της Ατωλοακαρνανίας, στη Μακεδονία⁵⁰³ και σε αρκετές περιοχές της Πελοποννήσου⁵⁰⁴.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 2^{ος} - 3^{ος} αι. μ.Χ.

177. Θραύσμα (πίν. 176)

Αρ. ευρ. 3047

Προέλευση: Βασιλική Β, Βόρειο τμήμα, Χώρος 2 (1999).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.090μ., πλ.: 0.063μ., πάχ.: 0.022μ.

Ύψ. γρ.: 0.052μ.

Πολύ μικρό θραύσμα. Σώζεται από την επιγραφή το Ε και τμήμα φύλλου κισσού.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} αι. μ.Χ.

178. Η στήλη της Ειρήνης (πίν. 177)

Αρ. ευρ. 3400

Προέλευση: Νικόπολη, χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.210μ., πλ.: 0.175μ., πάχ.: 0.040μ.

Ύψ. γρ.: 0.028 - 0.033μ.

Ακέραια ορθογώνια. Η εμπρόσθια και η πίσω πλευρά είναι λειασμένες. Σχεδόν ολόκληρη την επιφάνεια της στήλης καταλαμβάνει τεράστιχη επιγραφή.

---

⁵⁰² *LGPNI*IA, s.v. *Πῶλλα*.

⁵⁰³ Σβέρκος 2000, 190.

⁵⁰⁴ *LGPNI*IA, s.v. *Πωλλίων*. Σαμσάρης 1994, 260.

Εἰρήνη / ἐτῶν / κζ' / χαῖρε.

Το ὄνομα τῆς εικοσιεπτάχρονης νεκρῆς, *Εἰρήνη*, δεν εἶναι συχνό στη Δ. Ελλάδα. Μαρτυρεῖται στην Αργολίδα (1ος αἰ. μ.Χ.) και στην Κορινθία, και εἶναι πιο διαδεδομένο στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία⁵⁰⁵.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1ος - 2ος αἰ. μ.Χ.

179. Η στήλη του Γεσίου (πίν. 178)

Αρ. ευρ. 3401

Προέλευση: Νικόπολη, χωρίς ἔνδειξη προέλευσης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ὑψ.: 0.14μ., πλ.: 0.16μ., πάχ.: 0.02μ.

Ὑψ. γρ.: 0.028 - 0.033μ.

Ἄνω τμήμα καλά λειασμένης ὀρθογώνιας στήλης. Σῶζονται δύο στίχοι ἐπιγραφῆς.

Γέσι/ος Νικο[---]/[χαῖρε].

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: υστερορωμαϊκὴ περίοδος.

180. Η στήλη τῆς Ἄρσινῆς κόρης του Δαμαρίωνος (πίν. 179)

Αρ. ευρ. 3402

Προέλευση: Ρωμαϊκό Τεῖχος, Βόρειο Σκέλος, Τάφος 15 (2000).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ὑψ.: 0.30μ., πλ.: 0.23μ., πάχ.: 0.04μ.

Ὑψ. γρ.: 0.028 - 0.03μ.

Σχεδόν ἀκέραια ὀρθογώνια. Λείπει τὸ κάτω ἀριστερὸ τμήμα. Σε λεισμένη ἐπιφάνεια πεντάστιχη ἐπιγραφή.

Ἄρσινῆ / Δαμαρί/ωνος / ἐτῶν / νε' / χαῖρε.

Τὸ σίγμα (Σ) ἀποδίδεται μνηοειδές. Τὸ ὄνομα τῆς πενήνταπεντάχρονης νεκρῆς, *Ἄρσινῆ*, ἐμφανίζεται γιὰ πρώτη φορά στη Δυτικὴ Ελλάδα. Εἶναι ὅμως γνωστό στην Ἰλλυρία, στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία⁵⁰⁶. Τὸ πατρώνυμο με τὴν κατάληξη -ίων,

⁵⁰⁵ *LGNIII A, s.v. Εἰρήνη.*

⁵⁰⁶ *LGNIII A, s.v. Ἄρσινῆ.* Ἀπαντά και στην Κω: Μποσνάκης 2008, 154, ἀρ. 261.

Δαμαρίων, είναι υποκοριστικό⁵⁰⁷ του ονόματος *Δαμάρης* το οποίο δεν είναι γνωστό στην Ήπειρο. Μαρτυρείται από τον 2ο αι. π.Χ. στην Πελοπόννησο⁵⁰⁸.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 2^{ος} - 3^{ος} αι. μ.Χ.

181. Θραύσμα της στήλης της Τυχηῆς (πίν. 180)

Αρ. ευρ. 3403

Προέλευση: Νικόπολη, χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.18μ., πλ.: 0.19μ., πλ.: 0.011 μ.

Ύψ. γρ.: 0.028 - 0.03μ.

Προέρχεται από το πάνω τμήμα της στήλης, όπου σώζονται αποσπασματικά δύο στίχοι επιγραφής.

[Τ]υχικ[ή]/ έτ[ών]--

Το όνομα της νεκρής, *Τυχηῆς*, είναι σπάνιο και μαρτυρείται περιορισμένα στη Κάτω Ιταλία (1^{ος} αι. π.Χ./1^{ος} αι. μ.Χ.)⁵⁰⁹. Το όνομα στο αρσενικό γένος, «*Τυχικός*», είναι σύνηθες όνομα κατά τήν αυτοκρατορική εποχή· χρησιμοποιείται με ή χωρίς ρωμαϊκά ονόματα, σε κάποιες περιπτώσεις όμως και ως προσωνύμιο⁵¹⁰.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

182. Θραύσμα (πίν. 181)

Αρ. ευρ. 3404

Προέλευση: χωρίς ένδειξη.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.14μ., πλ.: 0.19μ., πάχ.: 0.03μ.

Ύψ. γρ.: 0.03μ.

⁵⁰⁷ Για τα κύρια ονόματα σε -ίων, πατρωνυμικά, βλ. Chantraine 1933, 165.

⁵⁰⁸ *LGPN* IIIA, *s.v.* Δαμάρης: είναι κοινό στη Σπάρτη και λιγότερο διαδεδομένο στην Αρκαδία. Τα ονόματα *Δαμαρίλις*, *Δαμάριν*, *Δαμάριον*, *Δαμαρίς* κλπ. περιορίζονται στην Πελοπόννησο και κυρίως στην περιοχή της Λακωνίας.

⁵⁰⁹ *LGPN* IIIA, *s.v.* Τυχηῆς. Το όνομα *Τυχικός* είναι πιο συχνό και απαντάται στην Μακεδονία βλ. Σβέρκος 2000, 192, στην Πελοπόννησο, στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία: *LGPN* IIIA, *s.v.* Τυχικός.

⁵¹⁰ Τουλουμάκος 1996, 49.

Σχεδόν τεράγωνο μικρό τμήμα από το κάτω μέρος της στήλης. Σώζεται το κάτω μέρος των γραμμάτων της τελευταίας λέξης της επιγραφής (ο ύστατος χαιρετισμός).

--- χᾱῖρε.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: αυτοκρατορική περίοδος.

183. Θραύσμα (πίν. 182)

Αρ. ευρ. 3405

Προέλευση: Νικόπολη, χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.165μ., πλ.: 0.25μ., πάχ.: 0.05μ.

Ύψ. γρ.: 0.055μ.

Από το πάνω τμήμα της στήλης. Ακανόνιστου σχήματος με καλογραμμένη επιγραφή.

---ΑΘΕ--/ --ΣΙΣ

Σώζονται αποσπασματικά, κάποια γράμματα από δύο στίχους επιγραφής.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

184. Θραύσμα (πίν. 183)

Αρ. ευρ. 3406

Προέλευση: Νικόπολη, χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.15μ., πλ.: 0.10μ., πάχ.: 0.06μ.

Ύψ. γρ.: 0.028 - 0.033μ.

Θραύσμα στήλης με αποσπασματικά σωζόμενους τέσσερις στίχους επιγραφής η οποία φαίνεται ότι αναφέρει και δεύτερο όνομα νεκρού.

---N--/ ---ΩΜΗ--- / [χ]ᾱῖρε / --Σ ---

Ίσως η νεκρή λεγόταν [Γν]ώμη, όνομα που μαρτυρείται στην Ήπειρο και στην Κάτω

Ιταλία⁵¹¹. Όμως δεν αποκλείονται τα ονόματα [Κ]ώμη⁵¹² ή [Ρ]ώμη⁵¹³ τα οποία είναι σπάνια στον Ελλαδικό χώρο και απαντούν κυρίως στην Κάτω Ιταλία.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

185. Θραύσμα (πίν. 184)

Αρ. ευρ. 3407

Προέλευση: Νικόπολη, χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.16μ., πλ.: 0.20μ., πάχ.: 0.015μ.

Ύψ. γρ.: 0.03μ.

Τμήμα στήλης συγκολλημένο από τέσσερα κομμάτια.

ΑΒΙΔ[---] /ΦΙΛΗΜ[Α]---

Το όνομα στον δεύτερο στίχο, αν υποθέσουμε ότι το έκτο γράμμα είναι άλφα (από το Α, ίσως σώζεται το κάτω τμήμα της αριστερής του κεραίας), συμπληρώνεται ως *Φιλήμα* ή *Φιλημάτιν* ή *Φιλημάτιον*, ονόματα που απαντώνται κυρίως στη Κάτω Ιταλία. Σε διαφορετική περίπτωση, είναι πιθανό το όνομα *Φιλήμων*, το οποίο είναι κοινό στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία, και απαντάται στην Ακαρνανία, στη Λευκάδα, στην Ιλλυρία και στην Πελοπόννησο⁵¹⁴.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

186. Η στήλη του Κυθέου (πίν. 185)

Αρ. ευρ. 3409

Προέλευση: Νικόπολη, χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.34μ., πλ.: 0.20μ., πάχ.: 0.025μ.

Ύψ. γρ.: 0.025μ.

---

⁵¹¹ LGPN IIIA, s.v. Γνώμη.

⁵¹² LGPN IIIA, s.v. Κώμη.

⁵¹³ LGPN IIIA, s.v. Ρώμη.

⁵¹⁴ LGPN IIIA, s.v. Φιλήμων.

Ακέραια ορθογώνια. Η επιφάνεια δεν είναι λειασμένη. Η τετράστιχη επιγραφή με ισοϋψή γράμματα και με ίσες αποστάσεις μεταξύ των στίχων.

Κυθέ/α έτων /κζ' /χαῖρε.

Πάνω από τον αριθμητικό ορίζοντα εγχάρακτη γραμμή. Το όνομα του εικοσιεπτάχρονου νεκρού, *Κυθέα*, απαντάται για πρώτη φορά στην περιοχή της Δυτικής Ελλάδας⁵¹⁵.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

187. Θραύσμα (πίν. 186)

Αρ. ευρ. 3410

Προέλευση: Νικόπολη, χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.09μ., πλ.: 0.11μ., πάχ.: 0.019μ.

Ύψ. γρ.: α' 0.026μ., β' 0.023μ.

Ακανόνιστου σχήματος μικρό θραύσμα.

--- ΩΝ-- /--Α---

Σώζονται ελάχιστα από τα γράμματα επιγραφής.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι.μ.Χ.

188. Θραύσμα (πίν. 187)

Αρ. ευρ. 3411 (αμφίγραφη)

Προέλευση: Νικόπολη, χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.20μ., πλ.: 0.14μ., πάχ.: 0.035μ.

Ύψ. γρ.: α' 0.026μ., β' 0.023μ.

Μικρού μεγέθους θραύσμα, από το κάτω τμήμα αμφίγραφης στήλης. Σώζονται και στις δύο όψεις κάποια γράμματα από τον ύστατο χαιρετισμό.

α' όψη: χαῖρ[ε].

⁵¹⁵ O Bechtel 1964, 270, *s.v. Κυ[δ]έας, Κυδεύς*.

β' όψη: [χα]ϊρε

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: ρωμαϊκή περίοδος.

189. Θραύσμα (πίν. 188)

Αρ. ευρ. 3412

Προέλευση: Νικόπολη, χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.15μ., πλ.: 0.10μ., πάχ.: 0.02μ.

Ύψ. γρ.: 0.025 (το ύψος του 5: 0.037μ.)

Ακανόνιστου σχήματος. Σώζονται τμήματα δύο στίχων επιγραφής.

[---]ΣΤΩΝ[---]/τσ' χα[ϊρε].

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

190. Η στήλη του Νίκ[ωνος] (πίν. 190)

Αρ. ευρ. 3413

Προέλευση: Νικόπολη, χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.22μ., πλ.: 0.37μ., πάχ.: 0.07μ.

Ύψ. γρ.: 0.037μ.

Το άνω τμήμα στήλης στον τύπο της ναόσχημης. Μέσα σε παραλληλεπίπεδη εσοχή, ίσως υπήρχε ανάγλυφη παράσταση, η οποία δεν σώζεται. Στην ταινία που πλαισιώνει την εσοχή, σώζονται τα τρία πρώτα γράμματα του ονόματος του νεκρού.

ΝΙΚ----

Ίσως πρόκειται για το κοινότατο όνομα Νίκ[ων] το οποίο απαντά στην Αμβρακία, στο Βουθρωτό, στην Πελοπόννησο και ιδιαίτερα στην Κάτω Ιταλία⁵¹⁶ ή ο επίσης κοινός, υποκοριστικός του τύπος Νικίων⁵¹⁷.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

⁵¹⁶ LGPN IIIA, s.v. Νίκων.

⁵¹⁷ LGPN IIIA, s.v. Νικίων. Κατσαδήμα 2003, 312.

Χρονολόγηση: 1^{ος} αι. μ.Χ.

191. Θραύσμα από τη στήλη του [Λ]ιβίου (πίν. 190)

Αρ. ευρ. 3414

Προέλευση: Νικόπολη, χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.16μ., πλ.: 0.07μ., πάχ.: 0.025μ.

Ύψ. γρ.: 0.03μ.

Από τη στήλη, σπασμένη σε όλες τις πλευρές, σώζεται ένα τμήμα σε σχήμα ορθογώνιο. Η ενεπίγραφη επιφάνεια λειασμένη με προσεγμένη επιγραφή.

---ΚΟ--/---[Λ]ΙΒΙ[Ο]--

Το όνομα στην περίπτωση που συμπληρώνεται ως [Λ]ίβιο[ς], εμφανίζεται για πρώτη φορά στον Δυτικό Ελλαδικό χώρο. Το όνομα αυτό, παραδίδεται σε επιγραφή στην Κατάνη της Σικελίας⁵¹⁸. Στον ανώτερο στίχο πάνω από τον αριθμητικό ορίζοντα (κο), εγχάρακτη οριζόντια γραμμή.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

192. Θραύσμα (πίν. 191)

Αρ. ευρ. 3415

Προέλευση: Νικόπολη, χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.12μ., πλ.: 0.20μ., πάχ.: 0.04μ.

Ύψ. γρ.: 0.03μ.

Ακανόνιστο, μικρού μεγέθους. Από την επιγραφή, σώζεται μόνο ο ύστατος χαιρετισμός.

[χ]αῖρε

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

193. Θραύσμα (πίν. 192)

---

⁵¹⁸ *LGPNI*IA, s.v. *Λίβιος*.

Αρ. ευρ. 3416

Προέλευση: Νικόπολη, χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.19μ., πλ.: 0.13μ., πάχ.: 0.023μ.

Ύψ. γρ.: 0.032μ.

Ακανόνιστο, μικρού μεγέθους. Στην κάτω επιφάνεια ίχνη κονιάματος και οπή.

---[χαϊ]ρε.

Σώζονται τα δύο τελευταία γράμματα του ύστατου χαιρετισμού.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} μ.Χ.

194. Θραύσμα (πίν. 193)

Αρ. ευρ. 3417

Προέλευση: Νικόπολη, χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.11μ., πλ.: 0.09μ., πάχ.: 0.018μ.

Ύψ. γρ.: 0.02μ.

Μικρού μεγέθους, ακανόνιστου σχήματος με τμήματα δύο γραμμάτων.

--ΓΟ--

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

195. Θραύσμα (πίν. 194)

Αρ. ευρ. 3418

Προέλευση: Νικόπολη, χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.14μ., πλ.: 0.30μ., πάχ.: 0.022μ.

Ύψ. γρ.: 0.014μ.

Στο ανώτερο μέρος του σωζόμενου τμήματος της στήλης, ο ανορθόγραφος

χαιρετισμός *χέρε*⁵¹⁹ και χαμηλότερα τα γράμματα NY πλαισιωμένα από εγχάρακτο φύλλο κισσού.

Χέρε/ NY

Τόσο η αδούλευτη επιφάνεια της στήλης όσο και η προχειρότητα στην απόδοση της επιγραφής, υποδηλώνουν ότι ο νεκρός ήταν ταπεινής καταγωγής.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

196. Η στήλη του Θεοδότου γιου του Ύπερβάλλοντος (πίν. 195)

Αρ. ευρ. 3420

Προέλευση: Νικόπολη, χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.39μ., πλ.: 0.31μ., πάχ.: 0.11μ.

Ύψ. γρ.: 0.035μ.

Ακέραια σχεδόν τετράγωνη. Η δεξιά στενή πλευρά φέρει λάξευση από βελόνι. Μία διαμπερής οπή πάνω στην αριστερή πλευρά και μία δεύτερη μη διαμπερής στην άνω στενή πλευρά, δηλώνουν ότι η στήλη ήταν σε δεύτερη χρήση.

Θεόδοτος/Ύπερβάλλοντος/[χ]αῖρε.

Το όνομα του νεκρού *Θεόδοτος*, το βρίσκουμε στη Νικόπολη στην επιγραφή με *αρ. ευρ.* 1016. Το πατρώνυμο *Ύπερβάλλον*⁵²⁰, απαντάται για πρώτη φορά στην Ήπειρο, είναι όμως γνωστό στη Λευκάδα από το 167/50 π.Χ.⁵²¹ αλλά και στην Κρήτη την ίδια εποχή⁵²².

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1967, 185, αρ. 10. Σαμσάρης 1994, 220. αρ. 105.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

197. Θραύσμα (πίν. 196)

Αρ. ευρ. 3876

Προέλευση: Χωρίς ενδείξεις. Από τις αποθήκες του Παλαιού Μουσείου Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

---

⁵¹⁹ Τα ορθογραφικά λάθη πιθανόν να αποδίδονται και στο γεγονός, ότι στη Νικόπολη είχαν εγκατασταθεί αλλογενείς πληθυσμοί οι οποίοι δε γνώριζαν καλά την ελληνική γλώσσα. Η ανορθογραφία οφείλεται στον χαρακτήρα.

⁵²⁰ Bechtel 1964, 434.

⁵²¹ *LGPNI* IIIA, s.v. *Ύπερβάλλον*, αρ. 1.

⁵²² *LGPNI*, s.v. *Ύπερβάλλον*. Martinez 2012, 108-109, αρ. 18.

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.084μ., πλ.: 0.226μ., πάχ.: 0.078μ.

Σώζεται σε ακανόνιστο στενόμακρο σχήμα. Δεν σώζονται γράμματα.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} αι. μ.Χ.

198. Θραύσμα (πίν. 197)

Αρ. ευρ. 3877

Προέλευση: Χωρίς ενδείξεις. Από τις αποθήκες του Παλαιού Μουσείου Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.065μ., πλ.: 0.225μ., πάχ.: 0.155μ. Ύψ. γρ.: 0.05μ.

Ακανόνιστο, μικρού μεγέθους όπου σώζονται μόνο οι απολήξεις βαθειά χαραγμένων, σχεδόν λαξευμένων γραμμάτων.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

199. Θραύσμα (πίν. 198)

Αρ. ευρ. 3879

Προέλευση: Χωρίς ενδείξεις. Από τις αποθήκες του Παλαιού Μουσείου Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.34μ., πλ.: 0.21μ., πάχ.: 0.157μ.

Ύψ. γρ.: 0.07 - 0.073μ.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Σώζεται σε ακανόνιστο στενόμακρο σχήμα με τμήματα από δύο στίχους λατινικής επιγραφής.

FILI/--[H] [I]—

Από τα πρώτα γράμματα προκύπτει η λέξη *filius*⁵²³.

Χρονολόγηση: 1^{ος} αι. π.Χ.

200. Θραύσμα (πίν. 199)

Αρ. ευρ. 4079

Προέλευση: Δυτική Νεκρόπολη, θέση Μπούφι, Υδραγωγείο (1975).

Μουσείο Νικόπολης.

---

⁵²³ Ο Κλαύδιος έκανε συχνά χρήση του όρου *filius Drusi* (γιος του Δρούσου) στον επίσημο τίτλο του, με σκοπό να θυμίζει στους πολίτες του τον θρυλικό πατέρα του, κτίζοντας επάνω στη φήμη του τελευταίου.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.09μ., πλ.: 0.011μ., πάχ.: 0.02μ.

Ύψ. γρ.: 0.079μ.

Φέρει αποκρούσεις περιμετρικά. Η πίσω πλευρά αδρά ειργασμένη. Από την επιγραφή σώζεται μόνο ένα γράμμα, το -E--

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

201. Θραύσμα (πίν. 200)

Αρ. ευρ. 4080

Προέλευση: Δυτική Νεκρόπολη, θέση Μπούφι, Υδραγωγείο (1975).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.045μ., πλ.: 0.040., πάχ.: 0.015μ.

Ύψ. γρ.: 0.025μ.

Σώζεται σε πολύ μικρό μέγεθος, ακανόνιστο με την πίσω πλευρά λειασμένη. Από την επιγραφή σώζεται μόνο ένα γράμμα, το T.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

202. Θραύσμα (πίν. 201)

Αρ. ευρ. 4095

Προέλευση: Δυτική Νεκρόπολη, θέση Μπούφι,, Υδραγωγείο, Πβ, Τάφος Ι, στρώμα Δ, βάθος έως 0.90μ. (10.07.1975).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.010μ., πλ.: 0.010., πάχ.: 0.016μ.

Ύψ. γρ.: 0.045μ.

Σώζεται σε ακανόνιστο σχήμα. Λειασμένες η κύρια και η πίσω όψη και με αποκρούσεις περιμετρικά. Διακρίνονται τέσσερα γράμματα από δύο στίχους προσεγγμένης επιγραφής.

---ΤΗ---/---Σ[E]---

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

203. Θραύσμα (πίν. 202)

Αρ. ευρ. 4103

Προέλευση: Νότια Πύλη Ρωμαϊκού Τείχους (1972).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο λευκό

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.065μ., πλ.: 0.060., πάχ.: 0.029μ.

Ύψ. γρ.: 0.022μ.

Σώζεται σε ακανόνιστο σχήμα. Διακρίνονται μόνο οι ακρεμόνες δύο γραμμάτων ([E] [Γ])

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

204. Η στήλη της Τύχης (πίν. 203)

Αρ. ευρ. 4108

Προέλευση: Νότια Πύλη Ρωμαϊκού Τείχους (1972).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο κυανόλευκο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.20μ., πλ.: 0.16., πάχ.: 0.013μ.

Ύψ. γρ.: 0.024 - 0.026μ.

Σπασμένη στο κέντρο και περιμετρικά. Συγκολλημένη από τρία κομμάτια. Στα δύο άκρα του τρίτου στίχου εγχάρακτα φύλλα κισσού.

Τύχη / έτων [--]/ χ[α]ίρε.

Το όνομα, *Τύχη*, παραδίδεται περιορισμένα στην Ήπειρο στη Μακεδονία⁵²⁴ και στην Πελοπόννησο, ενώ είναι ευρύτατα διαδεδομένο στην Κάτω Ιταλία (Lat. *Tyce*) και στη Σικελία⁵²⁵.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

205. Θραύσμα (πίν. 204)

Αρ. ευρ. 4132

Προέλευση: Δυτική Νεκρόπολη, θέση Μπούφι (1970).

Μουσείο Νικόπολης.

---

⁵²⁴Η *Τύχη* σε ενεπίγραφο βωμό από τη Θεσσαλονίκη του 3^{ου} αι. μ.Χ. βλ. Αδάμ-Βελένη 2002, δοτ. 136.1.

⁵²⁵ *LGPV* IIIA, s.v. *Τύχη*. Τα ομόρριζα ονόματα *Τυχίη*, *Τύχιος* (Κάτω Ιταλία), *Τυχώς* (Σικελία), και *Τυχίς* (Ιλλυρία) εμφανίζονται σε ελάχιστα παραδείγματα.

Υλικό: μάρμαρο λευκό

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.087μ., πλ.: 0.067μ., πάχ.: 0.021μ.

Ύψ. γρ.: 0.025μ.

Μικρού μεγέθους, ακανόνιστου σχήματος. Η επιγραφή με γράμματα ανισοϋψή.

---Θ[E]--/--TI--

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

206. Θραύσμα (πίν. 205)

Αρ. ευρ. 4133α-ε

Προέλευση: Δυτική Νεκρόπολη, θέση Μπούφι (1970).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο λευκό

Διαστάσεις: 4133α. Ύψ.: 0.011μ., πλ.: 0.012μ., πάχ.: 0.02μ., ύψ. γρ.: 0.025μ.

4133β. Ύψ.: 0.051μ., πλ.: 0.103μ., πάχ.: 0.02μ.

4133γ. Ύψ.: 0.066μ., πλ.: 0.067μ., πάχ.: 0.02μ.

4133δ. Ύψ.: 0.059μ., πλ.: 0.081μ., πάχ.: 0.02μ.

4133ε. Ύψ.: 0.071μ., πλ.: 0.039μ., πάχ.: 0.02μ. ύψ. γρ.: 0.027μ.

Πέντε συνανήκοντα τμήματα στήλης, κυκλικού σχήματος. Η κύρια όψη διαβρωμένη. Με δυσκολία διακρίνονται τα ανισοϋψή γράμματα της δίστιχης επιγραφής. Τα θραύσματα β, γ, δ, ε σώζουν γράμματα. Πάνω από τον πρώτο στίχο στα αριστερά φέρει εγχάρακτο φύλλο κισσού.

---KIOE--/--ΘE[O]---

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

207. Θραύσμα (πίν. 206)

Αρ. ευρ. 4134

Προέλευση: Δυτική Νεκρόπολη, θέση Μπούφι (1970).

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.066μ., πλ.: 0.094μ., πάχ.: 0.016μ.

Ακανόνιστου σχήματος θραύσμα με μη διαμπερή οπή. Δε σώζεται επιγραφή

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

208. Θραύσμα (πίν. 207)

Αρ. ευρ. 4139

Προέλευση: Δυτική Νεκρόπολη, θέση Μπούφι (1970).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.15μ., πλ.: 0.206μ., πάχ.: 0.023μ.

Ύψ. γρ.: 0.023 - 0.025μ.

Το κάτω τμήμα της στήλης, συγκολλημένο από τέσσερα κομμάτια. Στο τέλος του δεύτερου και του τρίτου στίχου εγχάρακτα φύλλα κισσού. Από τους πέντε αποσπασματικά σωζόμενους στίχους, προτείνεται η συμπλήρωση δύο ονομάτων:

---ΛΟΣ / [Ἐλε]ύθερος Ῥή/[γ]λου/ [έτῶ]ν ογ'---

Το όνομα [Ἐλε]ύθερος⁵²⁶ αναγράφεται και στην επιγραφή με *αρ. ευρ.*1015 και πιθανόν στην επιγραφή με *αρ. ευρ.*1385. Το όνομα Ῥήγλος, ανήκει πιθανότατα σε δούλο. Μαρτυρείται σε ένα παράδειγμα στην Κόρινθο⁵²⁷. Στην Μακεδονία, υπάρχει σημαντικός αριθμός ατόμων με το πατρώνυμο (supernomen) της επιγραφής⁵²⁸. Είναι πιθανό να συμπληρώνεται και το πρώτο όνομα της επιγραφής [Ῥήγ]λος. Πρόκειται μάλλον για άτομα της ίδιας οικογένειας που αναγράφονται στην ίδια στήλη. Ίσως να πρόκειται για τον ίδιο το Ῥήγλο που βλέπουμε μετά ως πατρώνυμο⁵²⁹.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

209. Θραύσμα (πίν. 208)

Αρ. ευρ. 4140

Προέλευση: Δυτική Νεκρόπολη, θέση Μπούφι (1970).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.117μ., πλ.: 0.095μ., πάχ.: 0.019μ.

Ύψ. γρ.: 0.015μ.

Σώζεται σε ορθογώνιο σχεδόν σχήμα. Από την επιγραφή διακρίνεται μόνο τμήμα

⁵²⁶ LGPN1IIA, s.v. Ἐλε]ύθερος.

⁵²⁷ LGPN1IIA, s.v. Ῥήγλος.

⁵²⁸ Ριζάκης - Τουράτσογλου 1985, 26 - 27, αρ. 10.

⁵²⁹ Από το εργαστήριο του Ρήγλου προέρχεται λύχνος του 2^{ου} αι. μ.Χ. με παράσταση Αθηνάς Προμάχου, βλ. Τζουβάρα-Σούλη 1979, 10. Η υπογραφή του Ρήγλου συναντάται αποκλειστικά σε λυχνάκια της Νικόπολης, βλ. Πλιάκου 2007, 537.

του ύστατου χαιρετισμού.

---χαῖ[ρε].

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

210.Θραύσμα (πίν. 209)

Αρ. ευρ. 4166

Προέλευση: Βόρεια Νεκρόπολη (1967).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.20μ., πλ.: 0.07μ., πάχ.: 0.052μ.

Ύψ. γρ.: 0.033μ.

Σώζεται σε ορθογώνιο σχήμα με λειασμένη την ενεπίγραφη επιφάνεια. Η επιγραφή προσεγμένη, στη μνήμη ενός εικοσιτετράχρονου ανθρώπου.

[.]/ [έτων] κδ'./ [χαῖρ]ε.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

211. Θραύσμα (Πίν. 210)

Αρ. ευρ. 5011

Προέλευση: Εθνική οδός Μύτικα-Νικοπόλεως, καθαρισμός αύλακας οδού (2012).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.08μ., πλ.: 0.036μ., πάχ.: 0.016μ.

Ύψ. γρ.: 0.045μ.

Σώζεται σε πολύ μικρό μέγεθος. Από την επιγραφή σώζεται μόνο το γράμμα Λ ή το γράμμα Μ.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

212. Θραύσμα (πίν. 210)

αρ. ευρ. 5035

Προέλευση: Ε.Ο. Μύτικα - Νικοπόλεως, καθαρισμός αύλακας οδού, (2000).

Μουσείο Νικόπολης.

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.15μ., πλ.: 0.08μ., πάχ.: 0.02μ.

Ύψ. γρ.: 0.025μ.

Μικρό θραύσμα, ακανόνιστου σχήματος. Από την επιγραφή σώζεται μόνο το γράμμα Λ και εγχάρακτο φύλλο κισσού.

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

213. Θραύσμα (πίν. 211)

Αρ. ευρ. 5565

Προέλευση: θέση Ωδείο, Δυτικό παρασκήνιο (2001).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: ύψ.: 0.138μ., πλ.: 0.09μ., πάχ.: 0.09μ.

Υψ. γρ.: 0.025 - 0.03μ.

Σώζεται σε μικρό μέγεθος, σε σχήμα τριγωνικό. Σώζονται τα τελικά γράμματα από δύο στίχους σε απόσταση.

--- E A /---N--

Βιβλιογραφία: αδημοσίευτη.

214. Η στήλη της Μεμμίας Σκέψεως (πίν. 212)

Αρ. ευρ. 6345

Προέλευση: Βόρεια Νεκρόπολη, στο εσωτερικό Μαυσωλείου 1 (2001).

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: ύψ.: 0.276μ, πλ.: 0.184μ., πάχ.: 0.026μ.

Υψ. γρ.: 0.01 - 0.03μ.

Ακέραια. Περιμετρικά μικρές αποκρούσεις. Η εξάστιχη επιγραφή με προσεγμένη χάραξη, καταλαμβάνει όλη την έκταση της λειασμένης ενεπίγραφης επιφάνειας. Στο πέρας του δεύτερου στίχου και μετά το Ξ (ηλικία) στον πέμπτο στίχο από ένα φύλλο κισσού.

Μεμ/μία/ Σκέψις/ έτων / ξ' χαϊ/ρε.

Το όνομα *Σκέψις*, δεν είναι ιδιαίτερα διαδεδομένο, απαντάται για πρώτη φορά στη Νικόπολη και σε λίγα παραδείγματα στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία⁵³⁰. Το gentilicium *Μεμμία*, το φέρουν επίσης η *Πρόκνη* και η *Φίλα*, οι τιμώμενες των στηλών με *αρ. ευρ.* 943 και 971. Πρόκειται για τον συνηθέστερο, στα ταφικά

---

⁵³⁰ *LGPN* 111A, *s.v.* *Σκέψις*.

μνημεία, τύπο ανθρωπωνυμίου με τα δύο ονόματα σε ονομαστική, όπου το πρώτο είναι ρωμαϊκό και το δεύτερο έλληνικό⁵³¹.

Βιβλιογραφία: Ζάχος 2015, 160.

215. Η στήλη του Εύαρέστου

Αταύτιστη

Υλικό: λευκό μάρμαρο

Το κείμενο της επιγραφής ακολουθεί τον ελληνορωμαϊκό τύπο διάταξης με το όνομα του νεκρού σε ονομαστική. Το όνομα *Εύαρεστος*, του τριανταπεντάχρονου νεκρού, απαντά παραπάνω στην επιγραφή της στήλης με *αρ. ευρ. 58 (Εύαρεστος Άγρήππα)*. Το πατρωνυμικό του νεκρού *Κλεόμαχος*⁵³² είναι πολύ διαδεδομένο στα νησιά του Αιγαίου, στην Ιλλυρία και στη Σικελία⁵³³.

Εύαρε/στος Κλεομά/χου, / έτων λε', / χαῖρε.

Βιβλιογραφία: Φιλαδελφεύς 1913, 97, αρ. 6. Σαδικάκης 1970, 71, αρ. 47. Σαμσάρης 1994, 183, αρ. 38.

Χρονολόγηση: αυτοκρατορική περίοδος.

216. Η στήλη της Λεοντίδος

Αταύτιστη

Προέλευση: Νικόπολη, χωρίς ενδείξεις.

Υλικό: λευκό μάρμαρο

Λεοντίς / Πυρ(ρ)ίχου, / έτων π', / χαῖρε

Το όνομα της ογδοντάχρονης νεκρής *Λεοντίς*, προέρχεται από τη φύση. Το ίδιο όνομα αναγράφεται στην παραπάνω στήλη με *αρ. ευρ. 977*. Το όνομα του πατέρα της, *Πύρριχος*, αναγράφεται σε επιγραφή του 3^{ου} π.Χ. αι. στην Επίδαυρο, όπου αναφέρεται ένας Αμβρακιώτης, ονομαζόμενος *Πύρριχος*⁵³⁴. Επίσης το όνομα αυτό μαρτυρείται στα νησιά του Αιγαίου⁵³⁵ και στη Βοιωτία⁵³⁶.

Βιβλιογραφία: Φιλαδελφεύς 1913, 98, αρ. 3. Σαδικάκης 1970, 77, αρ. 98. Σαμσάρης

⁵³¹ Βλ. παραπάνω, σημ. 63.

⁵³² Το όνομα απαντά σε επιγραφή σε βάση ανδριάντα (*Κλεόμαχος Λυκίσκου*) Σαμσάρης 1994, 231.

⁵³³ Απαντά στην Ήπειρο (Αμβρακία 238 - 168π.Χ., Δωδώνη 3^{ος} αι. π.Χ., Βουθρωτό 163 π.Χ., κλπ.) και στην Πελοπόννησο: *LGPN* IIIA, *s.v.* Κλεόμαχος.

⁵³⁴ *IG* IV. I², 97. 37.

⁵³⁵ *LGPN* I, *s.v.* Πύρριχος.

⁵³⁶ *SEG* III 359. *SEG* XXII 377. *SEG* XXV 600.

1994, 183-184, αρ. 39.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

217. Η στήλη του Φιλητίωνος

Αταύτιστη

Προέλευση: Νικόπολη, χωρίς ενδείξεις.

Λευκό μάρμαρο

Φιλητίων / Φιλήτου / υιός, / έτων β', / χαΐρε.

Το όνομα *Φιλητίων*⁵³⁷, του νεκρού που ετάφη σε νηπιακή ηλικία, παραπέμπει σε συναισθήματα των γονέων⁵³⁸. Προέρχεται από το όνομα *Φίλητος*, το πατρώνυμο του νεκρού. Είναι διαδεδομένο στη Λακωνία, στην Κάτω Ιταλία⁵³⁹, στην Μακεδονία⁵⁴⁰ και στα νησιά του Αιγαίου⁵⁴¹.

Βιβλιογραφία: Φιλαδελφεύς 1913, 97, αρ. 12. Σαδικάκης 1970, 83, αρ. 171 & 173. Σαμσάρης 1994, 187, αρ. 45.

Χρονολόγηση: αυτοκρατορική περίοδος.

218. Η στήλη του Τιβερίου Κλαυδίου Άκτιού

Αταύτιστη

Προέλευση: Νικόπολη, χωρίς ενδείξεις

Τιβ(έριος) Κλαύδιος Άκτιος έτων ξέ', χαΐρε

Ο νεκρός προφανώς κατείχε τη Ρωμαϊκή πολιτεία, πιθανώς από τον αυτοκράτορα Κλαύδιο. Η διάταξη των τριών ονομάτων είναι χαρακτηριστική του ρωμαϊκού ονοματολογικού συστήματος. Το *praenomen* Τιβέριος, παραδίδεται και στις επιτύμβιες επιγραφές των στηλών με *αρ. ευρ.* 21, 249 και της μαρμάρινης λάρνακας που βρέθηκε στη νεκρόπολη στη θέση «Μάζωμα». Το γεωγραφικό όνομα *Άκτιος*⁵⁴² ως ανθρωπωνύμιο (*cognomen*) μαρτυρείται σε ελληνιστική επιγραφή της Δωδώνης⁵⁴³ και σε επιγραφές αυτοκρατορικών χρόνων στην Αθήνα⁵⁴⁴.

⁵³⁷ Μεγεθυντικός τύπος του ονόματος *Φίλητος*. Σαμσάρης 1994, 187, αρ. 45.

⁵³⁸ Σαμσάρης 1982, 261.

⁵³⁹ *LGPNI* IIIA, s.v. *Φίλητος*.

⁵⁴⁰ Samsaris 1989, 341.

⁵⁴¹ *LGPNI*, s.v. *Φίλητος*.

⁵⁴² Αντίστοιχα ονόματα *Άκτιάς* (Ακαρνανία), *Άκτιακή* (Σικελία) *Άκτιακός* (Κορινθία, Λακωνία), βλ. *LGPNI* IIIA, s.v. *Άκτιος*.

⁵⁴³ *SEG* XIX 428.

⁵⁴⁴ *SEG* XVI 138. *SEG* XIX 164. *SEG* XXI 602.

Βιβλιογραφία: Φιλαδελφεύς 1913, 97, αρ. 7. Σαδικάκης 1970, 68, αρ. 7. Σαμσάρης 1994, 189, αρ. 50.

Χρονολόγηση: μετά τα τέλη του 1^{ου} αι. μ.Χ. (Από το gentilicium *Κλαύδιος*).

219. Η στήλη της Άππιας Πώλλας

Αταύτιστη

Προέλευση: Δυτικό νεκροταφείο - κοντά στο χωριό Μύτικας.

Μουσείο Νικόπολης.

Υλικό: μάρμαρο

Άππια Πῶλ/λα ἐτῶν ο΄, / χαῖρε.

Δεξιά και αριστερά της επιγραφής στη μνήμη της εβδομηντάχρονης *Άππιας Πώλλας* απεικονίζονται διάφοροι καρποί. Το ρωμαϊκό όνομα *Πῶλλα* απαντά συχνά στα νησιά του Αιγαίου⁵⁴⁵, στην ελληνική Ανατολή και περιορισμένα σε περιοχές της Πελοποννήσου⁵⁴⁶ (αντίστοιχο όνομα στην στήλη με αρ. ευρ. 3046).

Βιβλιογραφία: Φιλαδελφεύς 1913, 97, αρ. 2. Σαδικάκης 1970, 68, αρ. 12. Σαμσάρης 1994, 193 - 194, αρ. 56.

Χρονολόγηση: αυτοκρατορική περίοδος.

220. Η στήλη της Πομπηίας Εύτυχίδος

Αταύτιστη

Προέλευση: τον 15ο αι. στα ερείπια της Νικόπολης, την αντέγραψε ο Κυριακός της Αγκώνας. Το 1932 τη βρήκε ο Hammond εντοιχισμένη στην Α. Τράπεζα της εκκλ. της Αγ. Τριάδος κοντά στο σημ. χωριό Ριζά (Ρηνιάσσα).

Υλικό: Λευκό μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.98μ., πλ.: 0.66μ., πάχ.: 0.045μ. (;)

Ύψ. γρ.: 0.05μ.

Πομπηῖα, Μ(άρκου) Πομπηῖου Λύκου θυγάτηρ, Εύτυχίς, ἐτῶν ξε΄, / χαῖρε.

Η νεκρή η *Πομπηία Εύτυχίς*, είχε τη ρωμαϊκή πολιτεία από τον πατέρα της⁵⁴⁷. Τα ονόματα *Πομπήιος - Πομπηία*, εμφανίζονται σε λίγα παραδείγματα στην Αχαΐα, στη

⁵⁴⁵ Μποσνάκης 2008, 93-94 αρ. 142.

⁵⁴⁶ *LGPN* IIIA, s.v. *Πῶλλα*.

⁵⁴⁷ Το ρωμαϊκό gentilicium *Πομπήιος* του πατέρα της νεκρής, είχε πολύ ευρεία διάδοση στην Ανατολή, όπου είχε δράσει ο ρωμαίος στρατηγός Πομπήιος, ο οποίος είχε χορηγήσει τη Ρωμαϊκή πολιτεία σε οπαδούς του.

Μεσσηνία και στη Σικελία αντίστοιχα⁵⁴⁸. Το όνομα *Πομπήιος*, αναγράφεται συγκοπτόμενο στην επιγραφή της στήλης με *αρ. ευρ. 964 (Πομ(πήιος) Θάλλος έτων νε', χαῖρε)*. Το ελληνικό όνομα *Λύκος* που προέρχεται από τη φύση, ήταν πολύ διαδεδομένο στην Ήπειρο και στην Ιλλυρία, από τον 3^ο αι. π.Χ. Επίσης μαρτυρείται στην Αμβρακία⁵⁴⁹, την Αιτωλία, στην Ακαρνανία, στην Πελοπόννησο, στην Κάτω Ιταλία, στη Σικελία⁵⁵⁰, στη Μακεδονία⁵⁵¹ και στα νησιά του Αιγαίου⁵⁵². Το όνομα *Εύτυχίς*, χαρακτηριστικό έκφρασης συναισθημάτων⁵⁵³, σε αντίθεση με το συχνό όνομα *Εύτυχία*, απαντά περιορισμένα στην Ήπειρο, στην Πελοπόννησο, στην Κάτω Ιταλία, στη Σικελία⁵⁵⁴ και στη Μακεδονία⁵⁵⁵.

Βιβλιογραφία: Ciriaco de' Pizzicollì, αρ. 39. *CIG* II 1, αρ. 1817. Le Bas, *Voyage*, αρ.1088. *SEG* XXIV 436. Hammond 1967, 737, αρ. 18 (χωρίς το κείμενο της επιγραφής). Σαδικάκης 1970, 80, αρ. 134. Σαμσάρης 1994, 199, αρ. 63.

Χρονολόγηση: 1^{ος} - 2^{ος} αι. μ.Χ.

221. Η στήλη της Άττικῆς

Αταύτιστη

Προέλευση: Νικόπολη, χωρίς ενδείξεις.

Υλικό: μάρμαρο

Άττική / έτων / ις', / χαῖρ[ε].

Το όνομα *Άττική* ανήκει στην κατηγορία των γεωγραφικών ονομάτων που χρησιμοποιούνταν ως ανθρωπωνύμια⁵⁵⁶ και απαντά σε πολλές επιγραφές⁵⁵⁷. Η θυγατέρα του Τίτου Πομπώνιου Αττικού, ο οποίος πέθανε το 32 π.Χ., είχε αυτό το *cognomen*⁵⁵⁸. Τέτοια ονόματα δίνονταν συνήθως σε δούλους (όπως η *Δυραχίνα* στην επιγραφή στήλης με *αρ. ευρ. 967*).

Βιβλιογραφία: Φιλαδελφεύς 1913, 97, αρ. 11. Σαδικάκης 1970, 69, αρ. 18. Σαμσάρης 1994, 208, αρ. 78.

⁵⁴⁸ *LGNP* IIIA, s.v. *Πομπηία - Πομπήιος*.

⁵⁴⁹ Κατσαδήμα 2003, 307.

⁵⁵⁰ *LGNP* IIIA, s.v. *Λύκος*.

⁵⁵¹ Samsaris 1989, 325 - 326.

⁵⁵² *LGNP* I, s.v. *Λύκος*.

⁵⁵³ Σαμσάρης 1982, 261.

⁵⁵⁴ *LGNP* IIIA, s.v. *Εύτυχίς*.

⁵⁵⁵ IG X 2, αρ. 410. 906.

⁵⁵⁶ Σαμσάρης 1982, 261.

⁵⁵⁷ Ένα παράδειγμα από την Ευμένεια της Φρυγίας: *SEG* VI 232.

⁵⁵⁸ Η Καικιλία Πομπωνία Αττική, αδελφή του Τίτου Πομπώνιου Αττικού, είχε παντρευτεί τον Αγρίππα, τον στρατηγό του Οκταβιανού, βλ. Ζάχος 2015, 23.

Χρονολόγηση: αυτοκρατορική περίοδος.

222. Η στήλη του Λυκαρίωνος

Αταύτιστη

Προέλευση: Νικόπολη, χωρίς ενδείξεις.

Λυκαρί[ων] / [έτ]ῶν η', / χαῖρε.

Η πιθανή συμπλήρωση είναι *Λυκαρίων*, από το όνομα *Λύκος* (ή *Λυκάς*), για το οποίο βλ. πιο πάνω, την επιγραφή της στήλης με α/α 219.

Βιβλιογραφία: Φιλαδελφεύς 1913, αρ. 8. Σαρικήκης 1970, 77, αρ. 101. Σαμσάρης 1994, 214, αρ. 91.

Χρονολόγηση: αυτοκρατορική περίοδος.

223. Η στήλη της Φιλαινίδος

Αταύτιστη

Προέλευση: Νικόπολη, χωρίς ενδείξεις.

Φιλαιν/νίς έτῶν / λε', / χαῖρε.

Το όνομα *Φιλαινίς* εκφράζει συναισθήματα των γονέων για τα παιδιά τους⁵⁵⁹. Απαντά περιορισμένα στην Πελοπόννησο, στην Ακαρνανία, στην Ιλλυρία, στην Κάτω Ιταλία⁵⁶⁰ και στα νησιά του Αιγαίου⁵⁶¹.

Βιβλιογραφία: Φιλαδελφεύς 1913, 97, αρ. 4. Σαρικήκης 1970, 83 αρ. 169. Σαμσάρης 1994, 217, αρ. 99.

Χρονολόγηση: αυτοκρατορική περίοδος.

224. Η στήλη της Δεκμίας

Αταύτιστη

Προέλευση: Νικόπολη.

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.35μ., πλ.: 0.29μ

[---]μδος / [Δ]εκμία, /χαῖρε.

Δεν αναγράφεται η ηλικία του νεκρού. Το πρώτο όνομα συμπληρώνεται με κάποιο

---

⁵⁵⁹ Σαμσάρης 1982, 261.

⁵⁶⁰ *LGPNI* IIIA, s.v. *Φιλαινίς*.

⁵⁶¹ *LGPNI*, s.v. *Φιλαινίς*.

θεωνύμιο όπως *Άρτεμις*, το οποίο ήταν πολύ συνηθισμένο ως ανθρωπωνύμιο⁵⁶². Το ρωμαϊκό όνομα *Δέκιμιος,-α*⁵⁶³ είναι σπάνιο στη Δ. Ελλάδα. Απαντά στους Φιλίππους⁵⁶⁴ και στη Θεσσαλονίκη⁵⁶⁵.

Βιβλιογραφία: Φιλαδελφεύς 1914, 254, αρ. 3. Σαδικάκης 1970, 84, αρ. 12. Σαμσάρης 1994, 219, αρ. 104.

Χρονολόγηση: αυτοκρατορική περίοδος.

225. Η στήλη του Σέξτου Ρουβρίου Ρούφου.

Αταύτιστη

Προέλευση: Νικόπολη.

Σέξτ/ος Ρού/βριος Ρούφος, / μην[ών] ια΄.

Ο νεκρός, ένα νήπιο μόλις έντεκα μηνών, καταγόταν από οικογένεια ρωμαίων πολιτών (*Ρούβριοι*). Το ρωμαϊκό praenomen *Σέξτος* (*Sextus*), αναγράφεται στην ελληνολατινική επιγραφή της στήλης, στη μνήμη του *Άγάθωνος*, με αρ. ευρ. 36 (βλ. παραπάνω). Το gentilicium *Ρούβριος* (*Rubrius*) γνωστό στη Λακωνία⁵⁶⁶ και σε άλλες περιοχές του Ελλαδικού χώρου⁵⁶⁷ αναγράφεται στη Νικόπολη και σε άλλη στήλη (βλ. παρακάτω α/α 225)⁵⁶⁸. Το ρωμαϊκό cognomen *Ρούφος* (*Rufus*) το αναφέρει η παραπάνω επιγραφή στήλης με αρ. ευρ. 1514.

Βιβλιογραφία: Φιλαδελφεύς 1913, 98, αρ. 14. Σαδικάκης 1970, 81, αρ. 140. Σαμσάρης 1994, 225, αρ.116.

Χρονολόγηση: αυτοκρατορική περίοδος.

226. Η στήλη της Σωτηρίχας

Αταύτιστη

Προέλευση: Νικόπολη.

Σωτηρίχα / Σωτηρίδα / και Μέθης / θυγάτηρ, / έτων κη΄.

Το όνομα *Σωτηρίχα* (βλ. *Σωτηρίς*, αρ. ευρ. 893), όπως και το όνομα *Σωτήριχος* ήταν

---

⁵⁶² Η λατρεία της θεάς Αρτέμιδος στη Νικόπολη διαπιστώνεται από τις επιγραφές και τα νομίσματα που βρέθηκαν στην περιοχή, βλ. Τζουβάρα-Σούλη 1979, 29-34.

⁵⁶³ Decimius/a: συνηθισμένο μεταξύ των Ιταλών negotiatores, βλ. Hatzfeld 1919, 390.

⁵⁶⁴ Κανατσούλης 1955, 43, αρ. 372-375.

⁵⁶⁵ IG X 2, 1, αρ. 810.

⁵⁶⁶ LGPN IIIA, s.v. Ρούβριος.

⁵⁶⁷ Σαμσάρης 1994, 225, αρ. 116.

⁵⁶⁸ Το gentilicium *Rubrius* είναι όνομα που απαντά μεταξύ των negotiatores.

πολύ διαδομένα στην Ήπειρο, στην Πελοπόννησο, στην Κάτω Ιταλία, στη Σικελία⁵⁶⁹ και στα νησιά του Αιγαίου⁵⁷⁰. Το όνομα του πατέρα της νεκρής, *Σωτηρίδας*, συχνό σε δούλους, απελεύθερους κλπ., συνηθίζεται στον ελλαδικό χώρο όπως στην Αιτωλία, στην Ακαρνανία, στην Πελοπόννησο και ιδιαίτερα στην Λακωνία⁵⁷¹. Το μητρώνυμο *Μέθη*, προέρχεται από τις κατώτερες κοινωνικές τάξεις και μαρτυρείται σε επιγραφές της Άνδρου και της Χίου⁵⁷², της Κορινθίας και της Κάτω. Ιταλίας⁵⁷³.

Βιβλιογραφία: Φιλαδελφεύς 1913, 97, αρ. 3. Σαδικάκης 1970, 78 αρ. 97. Σαμσάρης 1994, 225-226, αρ. 117.

Χρονολόγηση: αυτοκρατορική περίοδος.

227. Η στήλη του Αύλου.

Αταύτιστη

Προέλευση: Νικόπολη.

Αύλο[ς] Θεοδωρίσ[κου].

Το ρωμαϊκό όνομα *Αύλος* το συντήσαμε στην επιγραφή της στήλης με *αρ. ευρ.* 967. Το όνομα *Θεοδωρίσκος* είναι υποκοριστικός τύπος του ελληνικού ονόματος *Θεόδωρος*. Παραδίδεται στην Ήπειρο από τον 3ο αι. π.Χ. και είναι κοινό στην Πελοπόννησο, στο Ιόνιο, στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία⁵⁷⁴. Προτείνεται η συμπλήρωσή του σε γενική ως πατρώνυμο.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1970, 72, αρ. 56. Σαμσάρης 1994, 231, αρ. 125.

Χρονολόγηση: αυτοκρατορική περίοδος.

228. Η στήλη του Λουκίου Πομπωνίου Κορνοφικιανού

Αταύτιστη

Προέλευση: Νικόπολη, σε κατώφλι του Αγ. Δημητρίου, Πρέβεζα.

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.64μ., πλ.: 0.42μ.

Λού(κιος) Πομ/πώνιος / Κορνοφ/ικι[αν]ός.

Τα τρία ρωμαϊκά ονόματα, δείχνουν ότι ο νεκρός προερχόταν από οικογένεια με

⁵⁶⁹ *LGN IIIA, s.v. Σωτήριχος.*

⁵⁷⁰ *LGN I, s.v. Σωτήριχος.*

⁵⁷¹ *LGN IIIA, s.v. Σωτηρίδας.* Μαρτυρείται στα νησιά του Αιγαίου και σε απελευθερωτικές πράξεις των Δελφών, της αιτωλικής Καλυδώνας και της θεσσαλικής Λάρισας, βλ. Σαμσάρης 1994, 226.

⁵⁷² *LGN I, s.v. Μέθη.*

⁵⁷³ *LGN IIIA, s.v. Μέθη.*

⁵⁷⁴ *LGN IIIA, s.v. Θεοδωρίσκος.*

ρωμαϊκή πολιτεία. Το praenomen *Λούκιος*⁵⁷⁵, αναφέρεται και παραπάνω στη στήλη με αρ. ευρ. 1018. Το gentilicium *Πομπώνιος* (*Pomponius*) υπάρχει και στην επιγραφή της στήλης με αρ. ευρ. 897. Το cognomen *Κορνοφικιανός*, είναι σπάνιο, απαντάται για πρώτη φορά στη Δ. Ελλάδα⁵⁷⁶.

Βιβλιογραφία: CIG II, αρ. 1821 c. Le Bas, *Voyage*, αρ. 1081. Φιλαδελφεύς 1922 - 1924, 112. Σαδικάκης 1970, 76, 80, αρ. 94, 135. Σαμσάρης 1994, 232-233, αρ. 128.

Χρονολόγηση: ύστερη αυτοκρατορική περίοδος.

229. Η στήλη του Τιμοκράτη

Αταύτιστη

Προέλευση: Νικόπολη.

[- -] αἴος Τιμοκράτης / πατήρ Φλαβιανού / [N]εικοπο[λίτου].

Το όνομα *Τιμοκράτης*⁵⁷⁷, ήταν ευρέως διαδεδομένο στην Αργολίδα και στην Κορινθία. Στην Ήπειρο χρησιμοποιείται πιο περιορισμένα από τον 2^ο αι. π.Χ. Επίσης απαντά στην Αμβρακία από τον 5^ο αι. π.Χ., Ακαρνανία, στην Αιτωλία, σε διάφορες περιοχές της Πελοποννήσου, στην Κάτω Ιταλία, στη Σικελία, αλλά και στα νησιά του Αιγαίου⁵⁷⁸. Το ρωμαϊκό cognomen *Φλαβιανός* (από το gentilicium *Φλάβιος*), που εδώ συνοδεύεται με το γεωγραφικό ανθρωπωνύμιο *Νεικοπολίτης*, απαντά σε επιγραφές της Μακεδονίας, των νησιών του Αιγαίου⁵⁷⁹ και σε ελάχιστα παραδείγματα στην Κορινθία, στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία⁵⁸⁰.

Βιβλιογραφία: Dessau, αρ. 8865 = Cagnat, *IGRP* IV, 964. Σαδικάκης 1970, 83, αρ. 175. Σαμσάρης 1994, 233, αρ. 129.

Χρονολόγηση: ύστερη αυτοκρατορική περίοδος.

230. Η στήλη της Ἄρτεμισίας

Αταύτιστη

Προέλευση: Νικόπολη.

Το θεοφόρο ελληνικό όνομα *Ἄρτεμισία* ήταν πολύ συνηθισμένο. Στη Μακεδονία

⁵⁷⁵ Για τη διάδοσή του στη Μακεδονία και στα νησιά του Αιγαίου, βλ. *LGN I*, s.v. *Λούκιος*, 289.

⁵⁷⁶ Στην Κασσάνδρεια απαντά το όνομα *Κορνιφίκιος*, βλ. Σαμσάρης 1994, 243.

⁵⁷⁷ *LGN IIIA*, s.v. *Τιμοκράτης*.

⁵⁷⁸ *LGN I*, s.v. *Τιμοκράτης* (144 παραδείγματα).

⁵⁷⁹ Samsaris 1989, 342. *LGN I*, s.v. *Νεικοπολίτης*: 1 II Στ. 3.

⁵⁸⁰ *LGN IIIA*, s.v. *Φλαβιανός*.

μαρτυρούνται αρκετά παραδείγματα του ονόματος⁵⁸¹. Από τα νησιά του Αιγαίου έχουμε 34 παραδείγματα του ονόματος⁵⁸².

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1970, 84, αρ. 11. Σαμσάρης 1994, 234, αρ. 131.

[Άρτε] μισία - - -

Χρονολόγηση: αυτοκρατορική περίοδος.

231. Η στήλη της Τίττης

Αταύτιστη

Προέλευση: Νικόπολη

Υλικό: μάρμαρο

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.21μ., πλ.: 0.31μ.

Τίττη Ν - - - -

Το ελληνικό όνομα *Τίττη* προέρχεται πιθανότατα από το όνομα *Τίτθη* με αφομοίωση του γράμματος *θήτα* (*τίτθη=τροφός*). Πρβ. το όνομα *Τίθη* πιο πάνω, στην επιγραφή της στήλης με αρ. ευρ. 970.

Βιβλιογραφία: Αλ. Φιλαδελεύς ΑΕ 1914, 254, αρ. 3. Σαδικάκης 1970, 84, αρ. 15. Σαμσάρης 1994, 235, αρ. 134.

Χρονολόγηση: αυτοκρατορική περίοδος.

232. Η στήλη του Μουσαίου - Σιμάκου.

Αταύτιστη

Προέλευση: Νικόπολη.

Musaeus / Simaci / vix(it) ann(is) XVIII/ NVMMVI.

Ο νεκρός, είναι ελληνικής καταγωγής, απελεύθερος, καθώς φέρει τα ελληνικά ονόματα: *Μουσαῖος* και *Σίμακος*. Το όνομα *Μουσαῖος* μαρτυρείται στην Αρκαδία (4^ο - 3^ο αι.π.Χ.), στην Λακωνία, στη Μεσσηνία, στην Ιλλυρία, στην Κάτω Ιταλία, στη Σικελία⁵⁸³ και γενικότερα στην Ανατολή⁵⁸⁴. Το όνομα *Σίμακος/η* (Simacus) είναι συχνό στην Ήπειρο⁵⁸⁵, αλλά περιορισμένο στην Αργολίδα, στην Κέρκυρα και στην

⁵⁸¹ IGX 2, 1, αρ. 533. Σαμσάρης 1982, 276. BCH 64/65 (1941 - 42) 250.

⁵⁸² LGPN I, s.v. *Αρτεμισία*.

⁵⁸³ LGPN IIIA, s.v. *Μουσαῖος*.

⁵⁸⁴ Π.χ. SEG IV 455. SEG VI 718.

⁵⁸⁵ Βλ. Ιδιαίτερα στην ελληνιστική επιγραφική Βουθρωτού - SEG XXXII 623. SEG XXXIII 666. SEG XXXIV 911. SEG XXXVI 566. SEG XXXVIII 471. Επίσης, σε ελληνιστικές επιγραφές αναφέρονται δυο Θεσπρωτοί που φέρουν το όνομα *Σίμακος*. IG IV 95. Syl³. 1076 [= IG IV. I², 99].

Ιλλυρία⁵⁸⁶. Είναι επίσης γνωστό και από επιγραφές των Δελφών⁵⁸⁷ και της Τήνου⁵⁸⁸.

Βιβλιογραφία: Φιλαδελφεύς 1913, 97, αρ. 5. Σαδικάκης 1970, 78, 81, αρ. 114, 146. Σαμσάρης 1994, 238, αρ. 139.

Χρονολόγηση: 2^{ος} αι. μ.Χ.

233. Η στήλη της Σεκοῦνδα

Αταύτιστη

Προέλευση: Νικόπολη.

Secunda/ vixit annis XXVI/ H.S.EL./Vale

Το όνομα της εικοσιεπτάχρονης νεκρής, Secunda, το συναντήσαμε στο αρσενικό γένος, Σεκοῦνδος, στις στήλες με αρ. ευρ. 955, 1051. Επίσης, η στήλη με αρ. ευρ. 60 στήθηκε στη μνήμη της Φαδίας Σεκουνδίλλας.

Βιβλιογραφία: Φιλαδελφεύς 1913, 97, αρ. 9. Σαμσάρης 1994, 238, αρ. 139.

Χρονολόγηση: ύστερη αυτοκρατορική περίοδος.

234. Η στήλη του Διογένους

Αταύτιστη

Προέλευση: χωρίς ένδειξη προέλευσης.

Μουσείο Νικόπολης

Διογ[ένης]

Συμπληρώνεται ως Διογ[ένης]⁵⁸⁹, θεοφόρο όνομα, είναι διαδεδομένο στην Ήπειρο από το 163 π.Χ., στην Πελοπόννησο, στο Ιόνιο, στην Ιλλυρία, στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία⁵⁹⁰. Επίσης, ήταν αγαπητό στα νησιά του Αιγαίου⁵⁹¹.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1970, 84, αρ. 14. Σαμσάρης 1994, 234-235, αρ. 132.

Χρονολόγηση: αυτοκρατορική περίοδος.

235. Η στήλη της Έπιγόνης

---

⁵⁸⁶ LGPN IIIA, s.v. Σίμακος/η.

⁵⁸⁷ SEG II 260.

⁵⁸⁸ SEG XXXVII 709.

⁵⁸⁹ Στη Νικόπολη το όνομα Διογένης, αναφέρεται και σε άλλη επιγραφή, βλ. Σαδικάκης 1970, 69-70, αρ. 14 και 34.

⁵⁹⁰ LGPN IIIA, s.v. Διογένης.

⁵⁹¹ LGPN I, s.v. Διογένης.

Φυλάσσεται: στο Museum Nanius στη Βενετία.

Ἐπιγόνη/ Στράτωνος ἐτῶν/ λεί',/ χαῖρε.

Το όνομα της τριανταπεντάχρονης Ἐπιγόνης, αναγράφεται και στην επιγραφή της στήλης με *αρ. ευρ.* 967. Ο πατέρας της, ο Στράτων, φέρει κοινότατο όνομα τόσο στην Ἡπειρο (Αβρακία 254 π.Χ.), όσο και στο Ιόνιο (Κέρκυρα, Λευκάδα), στην Πελοπόννησο, στην Ιλλυρία, στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1970, 71, αρ. 42. Σαμσάρης 1994, 182-183, αρ. 37.

Χρονολόγηση: αυτοκρατορική περίοδος.

236. Η στήλη του Κλαυδίου Βλαστοῦ

Φυλάσσεται: στο Museum Nanius στη Βενετία.

Κλαύ/ διος / Βλάστος / ἐτῶν κ',/ χαῖρε.

Το ρωμαϊκό gentilicium *Κλαύδιος*, αναγράφεται και στις στήλες με *αρ. ευρ.* 21, 53, 249 και με *α/α* 218⁵⁹². Το όνομα *Βλαστός* ή *Βλάστος*, μαρτυρείται στα νησιά του Αιγαίου⁵⁹³, στην Πελοπόννησο, στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία⁵⁹⁴.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1970, 74, αρ. 72. Σαμσάρης 1994, 190, αρ. 51.

Χρονολόγηση: από τα τέλη του 1^{ου} αι. μ.Χ. κ.ε.

237. Η στήλη του Γαῖου Βιλλήνου Νεικία και της Βιλλήνης Μοσχείου

Φυλάσσεται: στο Museum Nanius στη Βενετία.

Γ(άιος) Βιλλήνος / Νεικίας,/ ἐτῶν ξε',/ χαῖρε./ Βιλλήνη / Μόσχει(ο)ν,/ ἐτῶν ρε',/ χαῖρε.

Η επιγραφή της στήλης μνημονεύει δύο νεκρούς. Ο πρώτος φέρει τρία ονόματα. Δύο ρωμαϊκά και ένα ελληνικό. Το ρωμαϊκό praenomen *Γάιος*, αναγράφεται και σε άλλες επιτάφειες επιγραφές⁵⁹⁵. Το cognomen *Βιλλ(ι)ήνος* (*Bill(i)enus*) προέρχεται από το gentilicium *Villius*. Το αναφέρει και η επιγραφή της στήλης με *αρ. ευρ.* 54. Το ελληνικό όνομα *Νεικίας*, ήταν γνωστό στη Μακεδονία και ιδιαίτερα στη

⁵⁹² Το gentilicium *Κλαύδιος*, αναγράφεται και σε επιτύμβιες επιγραφές πάνω σε λάρνακες, βλ. Σαδικάκης 1970, 71, αρ. 36 & 83, και 79, αρ. 120. Σαμσάρης 1994, 189, αρ. 49 & 191, αρ. 53

⁵⁹³ *LGPN I, s.v. Βλαστός, SEG XXXI 1143. SEG XXXII 1224.*

⁵⁹⁴ *LGPN IIIA, s.v. Βλαστός.*

⁵⁹⁵ Το praenomen *Γάιος*, παραδίδεται και σε επιτύμβια επιγραφή τεφροδόχου αγγείου που βρέθηκε στη Νικόπολη: *Γαῖου Κυρῖν/ος ἐτῶν νγ',/ χαῖρε.* βλ. Σαδικάκης 1970, 76 αρ. 97. Σαμσάρης 1994, 203 αρ. 69. Επίσης, αναγράφεται σε επιτύμβια επιγραφή ανδριάντα που στήθηκε στη Νικόπολη, βλ. Σαδικάκης 1970, 70, αρ. 29.

Θεσσαλονίκη⁵⁹⁶. Αν και υπάρχει Μόσχος στην Αμβρακία⁵⁹⁷, το όνομα *Μόσχει(ο)ν*, δεν είναι συνηθισμένο στην Ήπειρο, αλλά είναι διαδεδομένο στη Θεσσαλονίκη⁵⁹⁸ και στον Ανατολικό Ελλαδικό χώρο⁵⁹⁹.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1970, 69, αρ. 22 και 23. Σαμσάρης 1994, 202-203, αρ. 68.

Χρονολόγηση: αυτοκρατορική περίοδος.

238. Η στήλη του Έπαφρᾶ

Φυλάσσεται: στο Museum Nanius στη Βενετία.

Έπαφρᾶς / Φήλικος υἱός, / έτων κγ', [χ]αῖρε.

Ο εικοσιτριάχρονος νεκρός φέρει το ελληνικό όνομα *Έπαφρᾶς*, είναι διαδεδομένο κυρίως στην Κάτω Ιταλία⁶⁰⁰. Το πατρωνυμικό του, αναφέρεται σε δύο άλλες στήλες με αρ. ευρ. 362, 363.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1970, 71, 83 αρ. 40, 166. Σαμσάρης 1994, 203-204, αρ. 70.

Χρονολόγηση: αυτοκρατορική περίοδος.

239. Η στήλη του Άβράκου.

Φυλάσσεται: στο Museum Nanius στη Βενετία.

Άβρακος / ένιαυτ/οῦ ά μηνῶν δ', / χαῖρε.

Το όνομα του νηπίου, *Άβρακος*, είναι αμάρτυρο. Παραπέμπει στον μυθικό ιδρυτή της Αμβρακίας (ο πραγματικός ήταν ο Γόργος), που έφερε το όνομα *Άμβραξ*.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1970, 68, αρ. 1. Σαμσάρης 1994, 207, αρ. 76.

Χρονολόγηση: αυτοκρατορική περίοδος.

240. Η στήλη της Γεμέλλας και του Γραπτοῦ

Φυλάσσεται: στο Museum Nanius στη Βενετία.

Γέμελ(λ)α, έτων / ζ', χαῖρε / Γράπτος, / έτων γ', / χαῖρε.

Γέμελ(λ)α, έτων / ζ', χαῖρε / Γράπτος, / έτων γ', / χαῖρε.

Η επιγραφή της στήλης μνημονεύει δύο παιδιά, πιθανότατα αδέλφια, επτά και τριών ετών. Η *Γέμελ(λ)α*, φέρει ένα σπάνιο ρωμαϊκό όνομα. Μαρτυρείται σε μια

⁵⁹⁶ IGX 2, 1, αρ. 30, 50, 109, 115. Σαμσάρης 1982, 261-262.

⁵⁹⁷ Κατσαδήμα 2003, 310.

⁵⁹⁸ IGX 2.1 844, 866.

⁵⁹⁹ SEG XII 447.

⁶⁰⁰ LGPN IIIA, s.v. Έπαφρᾶς. Προέρχεται από το πολύ διαδεδομένο όνομα Έπαφρόδειτος, το οποίο απαντά στη Νικόπολη, βλ. Σαδικάκης 1970, 71 αρ. 71.

επιγραφή στην Αλυζία⁶⁰¹. Το ελληνικό όνομα *Γραπτός* ή *Γράπτος*, απαντάται για πρώτη φορά στην Ήπειρο. Είναι γνωστό στη Λακωνία και στην Κάτω Ιταλία⁶⁰².

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1970, 70, αρ. 25. Σαμσάρης 1994, 209, αρ. 80.

Χρονολόγηση: όψιμη αυτοκρατορική περίοδος.

241. Η στήλη της Γλαύκης

Φυλάσσεται: στο Museum Nanius στη Βενετία.

Γλαύκη / έτων / μέ', / χαΐρε.

Το όνομα της σαρανταπεντάχρονης *Γλαύκης*, απαντάται για πρώτη φορά στην Ήπειρο και πολύ περιορισμένα στην Κάτω Ιταλία⁶⁰³. Ο *Γλαῦκος* και η *Γλαύκη*, είναι ονόματα γνωστά στη Μακεδονία και στα νησιά του Αιγαίου⁶⁰⁴.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1970, 70, αρ. 26. Σαμσάρης 1994, 209, αρ. 81.

Χρονολόγηση: αυτοκρατορική περίοδος.

242. Η στήλη του Εύτύχη.

Φυλάσσεται: στο Museum Nanius στη Βενετία.

Εύτύχης έτων β', / χαΐρε

Το όνομα του δίχρονου παιδιού, *Εύτύχης*, είναι πολύ συνηθισμένο στην Πελοπόννησο και ιδιαίτερα διαδεδομένο στην Κάτω Ιταλία⁶⁰⁵. Είναι επίσης γνωστό στη Μακεδονία⁶⁰⁶ και στα νησιά του Αιγαίου⁶⁰⁷. Στις επιγραφές των στηλών με αρ. *ευρ.* 1025 και 1326, αναφέρονται τα ομόρριζα ονόματα *Εύτυχίς* και *Εύτυχία* αντίστοιχα.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1970, 71 αρ. 50. Σαμσάρης 1994, 211 αρ. 85.

Χρονολόγηση: αυτοκρατορική περίοδος.

243. Η στήλη της Ζωΐλας

Φυλάσσεται: στο Museum Nanius στη Βενετία.

---

⁶⁰¹ *LGPN* IIIA, s.v. *Γεμέλλα*. Το όνομα Γέμελλος απαντά στη Μακεδονία, στα νησιά του Αιγαίου (*IG* X.2.1, 553 και 921, Κανατσούλης 1955, 41 αρ. 355, 62 αρ. 573, 170 αρ. 1500. Σαμσάρης 1982, 288) και στην Κάτω Ιταλία.

⁶⁰² *LGPN* IIIA, s.v. *Γραπτός*. Mihailov 1980, 76.

⁶⁰³ *LGPN* IIIA, s.v. *Γλαύκη*.

⁶⁰⁴ *LGPN* I, s.v. *Γλαῦκος*.

⁶⁰⁵ *LGPN* IIIA, s.v. *Εύτύχης*.

⁶⁰⁶ Κανατσούλης 1955, 54, αρ. 492.62, αρ. 577 & 578.

⁶⁰⁷ *LGPN* I, s.v. *Εύτύχης*.

Ζωΐλα / έτων ξ',/ χαΐρε.

Ενώ το Ζωΐλος είναι γνωστό στην Ήπειρο από τον 3^ο/2^ο αι. π.Χ. στην Αμβρακία, και πολύ συνηθισμένο από τη Μακεδονία και τα νησιά του Αιγαίου⁶⁰⁸, ως το Ιόνιο και την Κάτω Ιταλία, η Ζωΐλα παραδίδεται περιορισμένα στην Ιλλυρία και στην Κάτω Ιταλία⁶⁰⁹.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1970, 72 αρ. 62. Σαμσάρης 1994, 212 αρ. 87.

Χρονολόγηση: αυτοκρατορική περίοδος.

244. Η στήλη του Ν(ε)ικάνδρου

Φυλάσσεται: στο Museum Nanius στη Βενετία.

Διαστάσεις: Ύψ.: 0.29μ., πλ.: 0.185μ., πάχ.: 0.021μ.

Νείκαν/δρος έ/των η',/ χαΐρε.

Το όνομα *Νείκανδρος*, που φέρει το οκτάχρονο παιδί στην επιγραφή της στήλης, αναγράφεται και σε επιτύμβια επιγραφή πάνω σε μαρμάρινη λάρνακα που βρέθηκε στη θέση «Μάζωμα»⁶¹⁰. Το όνομα *Νίκανδρος*⁶¹¹ είναι πολύ συνηθισμένο στην Ήπειρο (από τον 3^ο αι. π.Χ. Αμβρακία, Δωδώνη κλπ.), στην Πελοπόννησο και στην Κάτω Ιταλία⁶¹². Επίσης είναι διαδεδομένο στη Μακεδονία⁶¹³ και στα νησιά του Αιγαίου⁶¹⁴.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1970, 78 αρ. 115. Σαμσάρης 1994, 214 αρ. 93.

Χρονολόγηση: αυτοκρατορική περίοδος.

245. Η στήλη του Σουκέσσου

Φυλάσσεται: στο Museum Nanius στη Βενετία.

Το ίδιο όνομα *Σούκεσ(σ)ος*, το οποίο δεν είναι συχνό στην Ήπειρο, φέρει και η επιγραφή της στήλης με αρ. ευρ. 1203.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1970, 81 αρ. 149. Σαμσάρης 1994, 215-216 αρ. 96.

Σούκεσ(σ)ος / έτων κη',/ χαΐρε.

Χρονολόγηση: αυτοκρατορική περίοδος.

---

⁶⁰⁸ LGPN I, s.v. Ζωΐλος.

⁶⁰⁹ LGPN IIIA, s.v. Ζωΐλα.

⁶¹⁰ Τιβέριος Κλαύδιος Νίκανδρος έτων με', χαΐρε, βλ. Σαδικάκης 1970, 75 αρ. 78. Σαμσάρης 1994, 191-192 αρ. 53. Το ίδιο όνομα σε άλλη επιτύμβια επιγραφή, βλ. Σαδικάκης 1970, 78 αρ. 115.

⁶¹¹ Κατσαδήμα 2003, 311.

⁶¹² LGPN IIIA, s.v. Νίκανδρος.

⁶¹³ Samsaris 1989, 330.

⁶¹⁴ LGPN I, s.v. Νίκανδρος.

246. Θραύσμα

Φυλάσσεται: στο Museum Nanius στη Βενετία.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1970, 84 αρ. 8. Σαμσάρης 1994, 222 αρ. 111.

[Η δεΐνα] - - ἴτις / χαῖρε.

Χρονολόγηση: αυτοκρατορική περίοδος.

247. Θραύσμα

Φυλάσσεται: στο Museum Nanius στη Βενετία.

Βιβλιογραφία: Σαμσάρης 1994, 222 αρ. 112.

----- /----- / χαῖρε.

Χρονολόγηση: αυτοκρατορική περίοδος.

248. Η στήλη τριών απελεύθερων

(α. άγνωστος, β. Ἐπίκτησις, γ. Ἰούλιος Πρεῖμος).

Φυλάσσεται: στο Museum Nanius στη Βενετία.

[Ο ή ή δεΐνα] / Ἀσκληπιάδου, / έτων ξθ', / Ἐπίκτησις / Ἰπάρχου θυ/γάτηρ
έτω[ν- -]. Ἰ(ούλιος)⁶¹⁵ Πρεῖμ(ος) / Ἀσκληπ[ιά]/δου άπελεύ/ θερος, / [έ]των ξθ'.

Συγκολλημένη από δύο κομμάτια. Στήθηκε στη μνήμη τριών προσώπων της ίδιας πιθανόν οικογένειας. Το πατρωνυμικό, *Ἀσκληπιάδης*, του πρώτου νεκρού, του οποίου το όνομα δε σώζεται, είναι γνωστό στην Αιτωλία από τον 3^ο αι. π.Χ., στην Ιλλυρία, στην Πελοπόννησο και στην Κάτω Ιταλία⁶¹⁶. Δεκάδες παραδείγματα με αυτό το όνομα παραδίδονται στη Μακεδονία⁶¹⁷ και στα νησιά του Αιγαίου⁶¹⁸. Το δεύτερο όνομα, *Ἐπίκτησις*, ίσως να αναγράφεται και στην επιγραφή της στήλης με αρ. ευρ. 387. Ως όνομα για πρόσωπα ταπεινής καταγωγής, είναι διαδεδομένο στην Πελοπόννησο, στην Ιλλυρία, στην Κάτω Ιταλία⁶¹⁹, στη Μακεδονία⁶²⁰ και στα νησιά του Αιγαίου⁶²¹. Το πατρωνυμικό *Ἰππαρχος*, είναι γνωστό στη Νικόπολη. Παραδίδεται στην Κασσώπη από τον 4^ο /3^ο αι. π.Χ., στην Πελοπόννησο, στην

⁶¹⁵ Ἰ(ούλιος); φαίνεται ασυνήθιστη συντομογραφία για Ἰούλιος.

⁶¹⁶ *LGN IIIA, s.v. Ἀσκληπιάδης*.

⁶¹⁷ Σαμσάρης 1982, 276, *SEG XXVI 729*.

⁶¹⁸ *LGN I, s.v. Ἀσκληπιάδης*.

⁶¹⁹ *LGN IIIA, s.v. Ἐπίκτησις*.

⁶²⁰ *IG X.2.1 704, 903*.

⁶²¹ *LGN I, s.v. Ἐπίκτησις* (22 παραδείγματα).

Ιλλυρία, στην Κάτω Ιταλία⁶²² και στα νησιά του Αιγαίου⁶²³. Ο τρίτος νεκρός, είναι απελεύθερος του *Ασκληπιάδου* και φέρει ρωμαϊκά ονόματα *Τούλιος*⁶²⁴ (gentilicium) *Πρεΐμος* (cognomen), τα οποία φέρουν και άλλες στήλες⁶²⁵.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1970, 71 αρ. 44 και 73 αρ. 61. Σαμσάρης 1994, 223-224 αρ. 113.

Χρονολόγηση: μετά τα μέσα του 1^{ου} αι. μ.Χ. (Από το gentilicium *Τούλιος*).

249. Η στήλη της Βρύουσας

Φυλάσσεται: στο Museum Nanius στη Βενετία.

BFPFI Βρύουσα, / [έ]τῶν κζ'.

Το όνομα *Βρύουσα*, είναι σπάνιο. Εμφανίζεται για πρώτη φορά στη Δυτική Ελλάδα. Μαρτυρείται, δε σε μία επιγραφή στην Κρήτη⁶²⁶.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1970, 84 αρ. 2. Σαμσάρης 1994, 228 αρ. 120.

Χρονολόγηση: αυτοκρατορική περίοδος.

250. Η στήλη της Αίγυλίας και της Κλαυδίας

Φυλάσσεται: στο Museum Nanius στη Βενετία.

[Τῆ] γλυκυτάτη μητρί Αίγυλε[ία] / [κα]ί τῆ γλυκυτάτη θυγατρί Κλ(αυδία).

Ο τάφος ανήκει στην *Αίγυλεια* και στην εγγονή της *Κλαυδία*. Το πρώτο όνομα *Αίγυλε[ία]* είναι σπάνιο, εμφανίζεται για πρώτη φορά στη Δυτική Ελλάδα⁶²⁷. Το δεύτερο, *Κλ(αυδία)*, είναι συνηθισμένο και αναγράφεται και στις επιγραφές των στηλών με αρ. ευρ. 57, 949, 2473, μαρμάρινης λάρνακας και σαρκοφάγου που βρέθηκε κοντά στο νότιο τείχος της Νικόπολης (βλ. παραπάνω, αρ. ευρ. 57).

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1970, 68, αρ. 5 και 75, αρ. 80. Σαμσάρης 1994, 234, αρ. 130.

Χρονολόγηση: αυτοκρατορική περίοδος.

251. Η στήλη του Μάρκου Ούλπιου Ύπνου

Φυλάσσεται: στο Museum Nanius στη Βενετία.

---

⁶²² LGPN IIIA, s.v. Ύππαρχος.

⁶²³ LGPN I, s.v. Ύππαρχος (28 παραδείγματα).

⁶²⁴ Βλ. παραπάνω αρ. ευρ. 896.

⁶²⁵ Τούλιος, στήλες με αρ. ευρ. 896, 965, 966. Πρεΐμος, στήλη με αρ. ευρ. 1307.

⁶²⁶ LGPN I, s.v. Βρύουσα.

⁶²⁷ LGPN IIIA, s.v. Αίγυλεια.

D(iis) M(anibus)/ M(arco) Ulpio Hyrno/ M(arcus) Ulpius Aug(usti) lib(ertus)/ Phaedimus/ lib(erti) karissimo/ D.S.B.M./ vix(it) ann(is) XXVIII.

Ο *Marcus Ulpius Hyrnus*, απελεύθερος του *Marcus Ulpius Phaedimus*, πέθανε 28 ετών. Το gentilicium *Ulpius*, δεν απαντάται στην Ήπειρο. Είναι όμως γνωστό στη Μακεδονία⁶²⁸. Το ελληνικό cognomen *Hyrnus* (Ύμνος) εμπνευσμένο από την καθημερινή ζωή, είναι σπάνιο και μαρτυρείται για πρώτη φορά στη Δυτική Ελλάδα. Το όνομα *Phaedimus* (Φαίδιμος), επίσης ελληνικό, δεν είναι γνωστό στην Ήπειρο. Απαντάται στην Πελοπόννησο⁶²⁹, στη Μακεδονία και στα νησιά του Αιγαίου⁶³⁰.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1970, 80 αρ. 126. Σαμσάρης 1994, 238 αρ. 140.

Χρονολόγηση: εποχή Τραϊανού. Το gentilicium *Ulpius*, δείχνει ότι η επιγραφή χρονολογείται από τη βασιλεία του αυτοκράτορα Τραϊανού (98-117 μ.Χ.)⁶³¹.

252. Η στήλη του Εύθαλάσσου

Φυλάσσεται στο Museum Nanius στη Βενετία.

Εύθά/λασ(σ)ος/ έτων/ με',/ χαῖρε.

Το όνομα του σαρανταπεντάχρονου νεκρού, *Εύθάλασ(σ)ος*, εμπνευσμένο από το γεωφυσικό περιβάλλον, είναι αμάρτυρο.

Βιβλιογραφία: Σαδικάκης 1970, 71 αρ. 49. Σαμσάρης 1994, 210-211 αρ. 84.

Χρονολόγηση: αυτοκρατορική περίοδος.

---

⁶²⁸ Σαμσάρης 1988, 328. Σαμσάρης 1989, 332-333. Σαμσάρης 1990, 350.

⁶²⁹ *LGPNI* IIIA, s.v. Φαίδιμος.

⁶³⁰ *IGX.2.1* 250, 634. *LGPNI*, s.v. Φαίδιμος.

⁶³¹ Όχι πολύ μετά, γιατί ο Φαίδιμος ήταν απελεύθερος του ίδιου του αυτοκράτορα.

Γ' ΜΕΡΟΣ

ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ⁶³²

1.Κύρια ονόματα ανδρών και γυναικών

ΟΝΟΜΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΥ
Άβρακος	α/α 239
Άγαθοκλέας	73
Άγαθόπους	72
Άγάθων	36
<u>Άγνώ</u>	952
<u>Άγούσιος</u>	1018, 1502
Άγρήππας	58
<u>Άδριανός</u>	957
Άθηναῖος	261
Αίγυλεια	α/α 250
Άκτιος	α/α 218
Άκρόπολις	28
Άκυλία	235
<u>Άλέξανδρος</u>	21, 1361
<u>Άλκινόα</u>	973
<u>Άνδρέας</u>	1367
Άντέρως	947
Άντώνιος	72
Άππία	α/α 219
<u>Άπουλήιος</u>	1326
<u>Άρκισα</u>	653
<u>Άρσινόη</u>	3402
Άρτεμις	α/α 224
[Άρτε]μισία	α/α 230
Άσκληπιάδης	α/α 248

⁶³² Για τα ονόματα που δεν έχουν αριθμούς καταγραφής (αρ. ευρ.), αναφέρονται κατά αύξοντα αριθμό (α/α), σύμφωνα με τον κατάλογο της παρούσας εργασίας. Τα ονόματα που δεν αναφέρονται στην «Προσωπογραφία της Ακτίας Νικοπόλεως» του Θ. Σαδικάκη (1970), είναι υπογραμμισμένα.

Ἄστεκτος	69
Ἄττική	α/α 221
Αὔγη	57
<u>Αὔκτος, -α</u>	2665
Αὔλο[ς]	967, α/α 227
<u>Ἄφροδᾶς</u>	1242
<u>Ἀχαϊκή</u>	67
<u>Βάκχος</u>	976
Βιλλήνος (<i>Bill(i)enus</i>)	54, α/α 237
Βιλλήνη	237
Βλάστος	α/α 236
Βρύουσα	α/α 249
Γάιος	250, α/α 237
Γεμέλλα	α/α 240
Γλαύκη	α/α 241
<u>Γλαυκιδώ</u>	2639
[Γν]ώμη	3406
Γράπτος	α/α 240
<u>Δαμαλῖς</u>	896
<u>Δαμαρίων</u>	3402
Δάμ[ων] ή Δαμ[ίων]	68
Δεκμία	α/α 224
Δημήτρης	53
<u>Δίας</u>	1514
Δίκαιος	236
Διογένης	α/α 234
Διονύσιος	947
<u>Δίων</u>	387
Δυραχίνα	967
<u>Δωροθέα</u>	2815
<u>Ἔβρος</u>	1000
<u>Εἰρήνη</u>	3400

Ἐλεύθερος	1015, 1385, 4139
Ἐλπίς	1240
Ἐμ(έ)ρτος	64
<u>Ἐνιπεύς</u>	892
Ἐπαφρᾶς	α/α 237
Ἐπιγόνη	967, α/α 235
Ἐπίκτησις	387, α/α 248
Ἐρμᾶ	387, 990
<u>Ἐρμία</u>	937
Ἐρμείας - Ἐρμίας	65
Ἐρμέρως	898
<u>Ἐρωτίς</u>	1420
Εὐάρεστος	58, 215
Εὐθάλασσος	α/α 252
Εὐτύ[χης] [-ιος]	894
Εὐτύχης	α/α 242
Εὐτυχίς	α/α 220
Εὐφάνης	1001
Εὐφρώ	989
Ζοῖλα	α/α 243
<u>Ζωσίμη</u>	1241
<u>Ζώσιμος</u>	61, 94, 938
Ἡρακλέων	55
Ἡρώις	1251
<u>Ἡσυχία</u>	973
Θάλλος	964
Θεόδοτος	1016, 3420
Θεοδωρίσ[κος]	α/α 227
Θύρσος	896
Ἴαν(ου)άριος	965
Ἰάρα	949
Ἰλαρος	937, 2082

Ίουλία	896, 988
Ίούλιος	896, 965, 966, α/α 248
Ίππαρχος	α/α 247
<u>Καικίλιος</u> (Caecilius)	2890
Καλβείσιος	1001
<u>Καλλιρόη</u>	1000
Κα(ρ)πίμη	63
<u>Καταθύμιον</u>	1326
<u>Cerrius</u>	38
Κέστιος	69
Κλαυδία	57, 949, 2473, α/α 250
Κλαύδιος	21, 53, 249, α/α 217
Κλεόμαχος	α/α 214
<u>Κλύτος</u>	988
Κόϊντος	362, 953, 1420
<u>Κομμοῦνος</u>	978
Κορνήλιος	378, 990
Κορνοφικιανός	α/α 227
Κυθέας	3409
Λ<ε>αίνα	1251
<u>Λαμιῶνας</u>	2408
Λένα	947 ^α
Λεοντίς	977, α/α 216
<u>Λεοντομένης</u>	1242
Λεωνᾶς	1018
Λέων	366
<u>[Λ]ίβιος</u>	3414
<u>Λιμήν</u>	950
Λοιοντίσκος	261
Λούκιος	227, 1018, α/α 228
Λοῦπος	970
Λουτάτιος, Λουτατία	967

Λυκάριος (Λυκαρίων)	α/α 222
Λυκίσκος	645
Λύκος	α/α 220
<u>Λυσανίδης</u>	897
<u>Μαραῖος</u>	1046
Μαρίων	1502
Μᾶρκος (Marcus)	59, 870
Μέθη	α/α 226
Μελίτι	936
Μέμμιος	939
Μεμία	943, 971, 6345
<u>Μενέλαος</u>	1016
<u>Μερόπη</u>	941
Μόσχειον	α/α 237
Μουσαῖος (Musaeus)	α/α 232
Νάρκισ(σ)ος	946
Νεικάδας	892
Νεικίας	α/α 237
<u>Νεικόμαχος</u>	1360
Ν(ε)ίκανδρος	α/α 244
Νεικοπολίτης	α/α 229
<u>Νίκων ή Νικίων</u>	3413
Νοβία	61
Νόητος	1046
<u>Όλυμπος</u>	1000
<u>[Όν]ασιφόρον</u>	1064
Όνήσιμος	249
Ulpius (Ούλπιος)	α/α 251
Πανθήρα	971
Πειθόλας	645

Περιγένης	236
[Π]ίριχος (Πύρριχος)	2455
Πλόκαμος	937
[Π]οκλώς (;)	1514
Πομπηΐα	α/α 220
Πομπήιος	964, α/α 220
Πομπώνιος	897, α/α 228
Ποπίλλιος	36
<u>Ποσειδώνιος</u>	1510
<u>Πρεμιγένης</u>	944 ^α
Πρεΐμος	1307
Πρόκνη	943
Προσαιβίς	48
Πτολεμαῖος	250
Πύρριχος	α/α 216
Πῶλλα	α/α 219
Πωλ[λίων] ή Πῶλ[λα]	3046
Ρῆγγλος	4139
Ρούβριος	α/α 225
Ροῦφος	1514, α/α 225
Σατορνεῖνος	955
Σεκοῦνδας (Secunda)	α/α 234
Σεκουνδίλλα	60
Σεκοῦνδος	955, 1051, α/α 232
Σέξτος	36, α/α 224
Σίμακος (Simacus)	α/α 231
Σίσυφος	397
Σισυφῶν	71
<u>Σκέψις</u>	6345
Σούκεσσος	1203, α/α 244
Σπένδουσα	363
<u>Σπόρος</u>	238

Στράτων	α/α 235
Συμφέρουσα	78
Σύμφορος	870
Συνέρως	967, 971
<u>Συνηθέα</u>	1514
Συντύχης	1367
<u>Σωζομενός</u>	49
Σωσίστρατος	366
Σωτηρίδας	α/α 226
Σωτηρίς	893
Σωτηρίχα	α/α 226
Σωτήριχος	54
Σωτηρώ	61
Σώφρων	55
Τέρτιος	250
Τιβέριος	21, 249, α/α 218
Τιμοκράτης	α/α 229
Τιτία	63
Τίθη	970
Τίτος	897
Τίττη	α/α 231
Τρίτος	989
<u>Τύχη</u>	4108
<u>Τυχή</u>	3403
<u>Υγεία</u>	1510
<u>Υλη</u>	2891
<u>Υπερβάλλων</u>	3420
Ύπνος (Hyrnus)	α/α 250
Φάβιος	362
Φαδία	60
Φαυστίων	2890
Φαῦστος	956

<u>Φαωνία</u>	28
Ferox	38
Φήλιξ	362, 363, α/α 238
Φίλα	971
Φιλάδελφος	56
Φιλαινίς	α/α 223
Φιλάργυρος	55
Φιλέρως	947
<u>Φιλήμων</u>	3407
Φίλητος	α/α 216
Φιλιτίων	α/α 216
<u>Φιλοξένα</u>	20
Φιλουμενός	66
Φλαβία	43
Φλαβιανός	α/α 228
Φουλβεινία	971
Χαρίτιν	70
<u>Ώφελίμα</u>	2473

1α. Ρωμαϊκά ονόματα⁶³³

A

Άκυλία	235
Άγρηππας	58
Άντώνιος	72
Άππία	α/α 220
<u>Άπουλήιος</u>	1326
Αύλο[ς]	967, α/α 228

B

Βιλλήνος (<i>Bill(i)enus</i>)	54, α/α 237
Βιλλήνη	α/α 237

⁶³³ Για τα ονόματα που δεν έχουν αριθμούς καταγραφής (*αρ. ευρ.*), αναφέρονται κατά αύξοντα αριθμό (α/α), σύμφωνα με τον κατάλογο της παρούσας εργασίας. Τα ονόματα που δεν αναφέρονται στην «*Προσωπογραφία της Ακτίας Νικοπόλεως*» του Θ. Σαδικάκη (1970), είναι υπογραμμισμένα.

Γ

Γάιος 250, α/α 237

Γεμέλλα α/α 240

Δ

Δεκμία α/α 224

Ι

Ίουλία 323, 896, 988

Ίούλιος 896, 965, 966, α/α 248

Κ

Καικίλιος (Caecilius) 2890

Καλβείσιος 1001

Κερρίους 38

Κέστιος 69

Κλαυδία 57, 949, 2473, α/α 250

Κλαύδιος 21, 53, 249, α/α 218

Κόϊντος 362, 953, 1420

Κομμοῦνος 978

Κορ(νήλιος) 387, 990

Κορνοφικιανός α/α 228

Λ

[Λ]ίβιος 3414

Λούκιος 227, 1018, α/α 228

Λοῦπος 970

Λουτάτιος, Λουτατία 967

Μ

Μαραῖος 1046

Μαρίων 1502

Μᾶρκος (Marcus) 59, 870

Μέμμιος 939

Μεμία 943, 971, 6345

Μουσαῖος (Musaeus) α/α 232

Ν

Νοβία	61
Ο	
Ulpius (Ούλπιος)	α/α 251
Π	
Πομπηΐα	α/α 220
Πομπήιος	64, α/α 220
Πομπώνιος	897, α/α 228
Ποπίλλιος	36
<u>Πρεμιγένης</u>	944α
Πρεΐμος	1307
Πώλλα	α/α 219
Πώλ[λα]	3046
P	
Pῆγλος	4139
Ρούβριος	α/α 225
Ροῦφος	1514, α/α 225
Σ	
Σα[βύρτιος]	1360
Σατορνεΐνος	955
Σεκοῦνδα (Secunda)	α/α 233
Σεκουνδίλλα	60
Σεκοῦνδος	955, 1051
Σέξτος	36, α/α 225
Σίμακος (Simacus)	α/α 232
Σούκεσσοσ	1203, α/α 245
T	
Τέρτιος	250
Τιβέριος	21, 249, α/α 218
Τιτία	63
Τίθη	970
Τίτος	84, 897, 969, 1013
Τίττη	α/α 231

Υ

Ύπνος (Hyrnus) α/α 251

Φ

Φάβιος 362
Φαδία 19, 60
Φαυστίων 2890
Φαῦστος 956
Φαωνία 28
Ferox 38
Φίλα 971
Φλαβία 43
Φλαβιανός α/α 229
Φλάβιος 323
Φουλβεινία 971

1β. Γεωγραφικά ονόματα⁶³⁴

Ἀθηναῖος 261
Ἄκτιος α/α 218
Ἀπουλήϊος 1326
Ἀττική α/α 221
Ἀχαϊκή 67
Βιλλήνος 54, α/α 237
Δυραχίνα 967
Ἐβρος 1000
Ζακυνθία 973
Θραῶξ 946
Λίβιος 3414
Νεικοπολίτης α/α 229
Ἦλυμπος 1000

---

⁶³⁴ Δεν είναι όλα εθνικά. Κάποια, όπως *Ἀθηναῖος*, *Πομπήϊος*, χρησιμοποιούνται ως προσωπικά ονόματα. Επιτάφιος επιγραφές από άλλα επιτύμβια μνημεία της Νικόπολης, φέρουν εθνικά ονόματα όπως: το όνομα *Βειθυνικός* και το όνομα *Κυρῖνος*, από τεφροδόχο αγγείο που βρέθηκε στα ανατολικά του τείχους της πόλης βλ. Σαδικάκης 1970, 76, αρ. 97, Σαμσάρης 1994, 203, αρ. 69.

1γ. Ονόματα θεοφόρα⁶³⁵

Ἄρτεμις	α/α 224
Ἀσκληπιάδης	α/α 248
Ἀφροδίς	1242
Βάκχος (α' ὄψη)	976
Δίας	1514
Δίων	387
Διονύσιος	947
Δωροθέα	2815
Ἑρμίας	937
Θεόδοτος	1016, 3420
Θεοδώρισκος	α/α 226
Θύρσος	896
Ποσειδώνιος	1510
Σατορνεῖνος	955
Υγεία	1510
Φουλβεινία ⁶³⁶	971

Δύο άλλα επιτύμβια μνημεία που βρέθηκαν στη Νικόπολη φέρουν επιγραφές με θεοφόρα ονόματα, όπως το όνομα *Θεονίς*, από επιγραφή σε σαρκοφάγο που βρίσκεται στο Μουσείο Nanius στη Βενετία⁶³⁷ και το όνομα *Διοδότα*, από επιγραφή σε λάρνακα που βρέθηκε στη νεκρόπολη στη θέση «Μάζωμα»⁶³⁸.

1δ. Ονόματα ιστορικών και μυθικών προσώπων

Ἄβρακος	α/α 239
Ἀλέξανδρος	21
Ἀλέξανδρος	1361
Ἀλκινόα	973

⁶³⁵ Τα θεοφόρα ονόματα και ο μεγάλος αριθμός θεοτήτων απεικονίστηκαν στα νομίσματα της Νικόπολης, σύμφωνα με τις προθέσεις του ιδρυτή της, δείχνουν τη θρησκευτική ιδιαιτερότητα της πόλης η οποία διακηρύσσεται στις επιγραφές των νομισμάτων: *ΙΕΡΑ ΝΙΚΟΠΟΛΙΣ, ΙΕΡΑΣ ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ*.

⁶³⁶ Ίσως σχετίζεται με το όνομα του *Φούλβου*, του αποθεωμένου υιού του αυτοκράτορα Μάρκου Αυρηλίου, βλ. Robert 1946, 37-42.

⁶³⁷ βλ. Σαδικάκης 1970, 72, αρ. 59. Σαμσάρης 1994, 195, αρ. 58.

⁶³⁸ Σαδικάκης 1970, 71, αρ. 36 & 75, αρ. 83. Σαμσάρης 1994, 189, αρ. 49.

Άρσινόη	3402
Δημήτρις	53
Ἡρακλέων	55
Μενέλαος	1016
Νάρκισσος	946
Ἦλυμπος	1000
Πομπήϊος, -α	964, α/α 221
Πτολεμαῖος	250
Σατορνειῖνος	955
Σίσυφος	397
Σισυφῶν	71
Φίλα	971

1ε. Ονόματα από τη φύση.

Αὔγη	57
Βλάστος	α/α 236
Δάμαλις	892
Εὐθάλασσος	α/α 252
Καρπίμη	63
Λέαινα	1251
Λεοντίς	977
Λεοντομένης	1242
Λέων	366
Λεωνᾶς	1018
Λιοντίσκος (Λεοντίσκος)	261
Λοῦπος	970
Λυκαρίων, -ος	α/α 222
Λύκος	α/α 220
Μόσχειον	α/α 237
Νάρκισσος	946
Πανθήρα	971
Σπόρος	238

2. Λατινικές επιγραφές.

Αρ. ευρ. 36 (λατινοελληνική):	Sex(te) Popillie / Acathon, ave /
Αρ. ευρ. 38:	Dis Manibus / C. Errius Ferox vixit / annis XX in clausse Pr(aetoria) Ravennate, cujus heres / faciundum curavit. (εποχή Φλαβίων, 1 ^{ος} αι. μ.Χ.)
Αρ. ευρ. 47:	YIDVS SI /-AEVXOF/PF/..]MER/ELIS.S (?)
Αρ. ευρ. 889:	SI CA OCENE
Αρ. ευρ. 963:	I - WCUI/ NACIONHIE
Αρ. ευρ. 986:	[M]AACHO / [F]ECIT / SLXXV.
Αρ. ευρ. 3879:	FILI / [H] [I]
α/α 231:	Musaeus / Simaci / vix(it) ann(is) XVIII/ NVMMVI Χρονολόγηση: ύστερη αυτοκρατορική περίοδος (από τον τρόπο αναγραφής της ηλικίας)
α/α 232:	Secunda/ vixit annis XXVI/ H.S.EL./Vale
α/α 250:	D(iis) Manibus/M(arco) Ulpio Hypno/ M(arcus) Ulpius Augusti libertus / Phaedimus/ liberti karissimo/ D.S.B.M./vixit annis XXVIII.

3. Θέσεις εύρεσης

Ανατολικό νεκροταφείο:

Θέση Νικολάρα (Μάζωμα) *αρ. ευρ.:* 36, 48, 55, 58, 59, 65, 67, 71, 72, 75
936, 939, 942, 944α, 945, 946, 947, 959, 964,
965, 966, 971, 976, 990. 1015, 1047

Θέση Μαυρόλακκος: *αρ. ευρ.:* 94, 940, 941, 990

Βόρειο νεκροταφείο:

αρ. ευρ.: 1251, 1360, 1361, 1364, 1365, 1385,
2455, 2457, 2473, 2457, 4140

Μιχαλίτσι, θέση Κούκος *αρ. ευρ.:* 973

Δυτικό νεκροταφείο:

Θέση Μπούφι *αρ. ευρ.:* 69, 56, 57, 63, 66, 68, 69, 249, 362,
363, 1064, 1203, 2466, 2467, 4079, 4080, 4095
4132, 4134, 4139, 4140

Θέση Κουμάσια *αρ. ευρ.:* 49, 357, 387, 977, 978, 1046, 1326,
1420

Ματσογιάννινα *αρ. ευρ.:* 250, 716, 870, 937, 938

Εθν. Οδός Μύτικα - Νικοπόλεως *αρ. ευρ.:* 5011, 5035

Χριστόφορος Μονολιθίου *αρ. ευρ.:* 1016

Μύτικας, αγρός Τσαμουράνη *αρ. ευρ.:* 989

ΝΔ Νεκροταφείο:

Θέση Μνήματα *αρ. ευρ.:* 896, 897, 898, 908

Δυτική πύλη Ρωμαϊκού τείχους *αρ. ευρ.:* 239

(Νυμφαία)

Νότιο νεκροταφείο:

Ν. Ασυρμάτου *αρ. ευρ.:* 1000, 1018, 1019

Νότια πύλη Ρωμαϊκού τείχους *αρ. ευρ.:* 967, 970, 2407, 2408, 4103, 4108

Ανάληψις *αρ. ευρ.:* 366

Τείχη:

Βόρειο σκέλος Ρωμαϊκού τείχους *αρ. ευρ.:* 1240, 2082, 1241, 3402

Παλαιοχριστιανικά τείχη *αρ. ευρ.:* 289, 1367, 2665, 2890, 2891

Ανατολικά Παλαιοχριστ. Τείχους *αρ. ευρ.:* 1001

Νότιο σκέλος Παλαιοχριστ. Τείχους *αρ. ευρ.:* 1063

Βασιλικές:

Βασιλική Αλκίσωνος	<i>αρ. ευρ.:</i> 78
Επισκ. Μέγαρο Βασιλ. Δουμετίου	<i>αρ. ευρ.:</i> 235, 2815, 2829α-γ, 2832α-β
Βασιλική Α	<i>αρ. ευρ.:</i> 1790, 1858, 2688, 2689
Βασιλική Β	<i>αρ. ευρ.:</i> 3040, 3046, 3047

Ωδείο:

Ωδείο	<i>αρ. ευρ.:</i> 4 25, 426, 468α-β
Αγρός πίσω από το Ωδείο	<i>αρ. ευρ.:</i> 322, 323, 324, 325,
Βόρεια Ωδείου	<i>αρ. ευρ.:</i> 943, 958, 988
Δ. παρασκήνιο	<i>αρ. ευρ.:</i> 5565

Γυμνάσιο

αρ. ευρ.: 1005, 1006, 1007

Διάφορες Θέσεις:

Ανατολικά υδραγωγείου	<i>αρ. ευρ.:</i> 362
Περιοχή Καραντινού	<i>αρ. ευρ.:</i> 1036, 1037, 1038, 1039, 1040, 1041
Μάντζαρι	<i>αρ. ευρ.:</i> 1051, 1326
Μελίσσια	<i>αρ. ευρ.:</i> 323
Καστέλλι	<i>αρ. ευρ.:</i> 55
Μπότια	<i>αρ. ευρ.:</i> 947
Λιθάρι Παύλου - Αγ. Απόστολοι	<i>αρ. ευρ.:</i> 1510
Αγρ. Θ. Κωλέτση	<i>αρ. ευρ.:</i> 644, 948
Αγρός Μπαλή	<i>αρ. ευρ.:</i> 645

Κατοικημένες θέσεις:

Πρέβεζα	<i>αρ. ευρ.:</i> 880
Μιχαλίτσι, θέση Νερατζιές	<i>αρ. ευρ.:</i> 2639
Περισυλλογή Νούσια	<i>αρ. ευρ.:</i> 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 990, 991

Αντιστοιχίες αριθμών ευρετηρίου Μουσείου με αύξοντες αριθμούς Επιτάφιαων στηλών - αντιστοιχίες με προηγούμενες δημοσιεύσεις

α/α	Αρ. ευρ.	Πίνακες	Σαδικάκης 1970 (αρ. καταλόγου)	Σαμάρης 1994 (αρ. καταλόγου)	Άλλες Δημοσιεύσεις
1	20	4			<i>Αδημοσίευτη</i>
2	21	5			<i>Αδημοσίευτη</i>
3	22	6			<i>Αδημοσίευτη</i>
4	23	7			<i>Αδημοσίευτη</i>
5	28	8			<i>Αδημοσίευτη</i>
6	36	9	136	141	Σαδικάκης 1967, 179. <i>SEGXXIV</i> 428. Sasel-Kos, ILGR, 1979, 70, αρ. 161
7	38	10	68	137	Σαδικάκης 1967, 178-179, αρ. 1. Sasel - Kos, ILGR, 1979, 70, αρ. 160
8	47	11			<i>Αδημοσίευτη</i>
9	48	12	138	94	Σαδικάκης 1967, 71, 178-179, αρ. 9
10	49	13			<i>Αδημοσίευτη</i>
11	53	14	31	52	Σαδικάκης 1967, 183, αρ. 5. <i>SEGXXIV</i> 429

12	54	15			<i>Αδημοσίευτη</i>
13	55	16	160.170	43 - 44	Σαδικάκης 1969, 68 - 69, αρ. 3 - 4, <i>Bull.épigra.</i> 1972, 413, αρ. 241
14	56	17	167 - 168	42	Σαδικάκης 1969, 68 - 69, αρ.10
15	57	18	81	48	Σαδικάκης 1967, 183, αρ. 6, <i>SEGXXIV430</i>
16	58	19	46	71	Σαδικάκης 1969, 70. αρ. 7
17	59	20	103	72	Vanderpool, <i>AJA</i> 58 (1954) 236 = J.M. Cook - J. Boardman, <i>JHS</i> 74 (1954)159 = <i>BCH</i> 78(1954)136. <i>Bull.épigra.</i> 1955, 233, αρ. 141. <i>Bull.épigra</i> 1955, n.141, <i>BCH</i> , 1954, 136. <i>JHS</i> , 1954,159
18	60	21			<i>Αδημοσίευτη</i>
19	61	22	119	62	Πέτσας 1951, 36, εικ. 12
20	63	23	67, 164	66	Σαδικάκης 1969, 72, αρ. 12. <i>Bull.épigra.</i> 1972, 413, αρ. 241.I
21	64	24			<i>Αδημοσίευτη</i>
22	65	25	7 (σελ.84)	83	Σαδικάκης 1969, 73, αρ. 14
23	66	26	174	100	Σαδικάκης 1969, 72 - 73, αρ. 13

24	67	27			<i>Αδημοσίευτη</i>
25	68	28	3 (σελ.84)	121	
26	69	29	69	57	Σαδικάκης 1967, 184-185, αρ. 8
27	70	30	17 (σελ.84)	101	
28	71	31	148	95	
29	72	32	10	124	Σαδικάκης 1967, 184, αρ. 7. <i>SEGXXIV431</i>
30	73	33	2	77	Σαδικάκης 1969, 71, αρ. 8
31	75	34	16 (σελ.84)	119	Σαδικάκης 1969, 73, αρ. 15
32	78	35	155	98	Πέτσας 1950-51, 37, αρ. 11.
33	87	36			<i>Αδημοσίευτη</i>
34	107	37			<i>Αδημοσίευτη</i>
35	234	38			<i>Αδημοσίευτη</i>
36	235				Ορλάνδος 1956, 153, εικ. 2
37	236	39	132	127	Πέτσας 1950-51, 39, αρ. 14
38	237	40			<i>Αδημοσίευτη</i>

39	238	41			<i>Αδημοσίευτη</i>
40	239	42			<i>Αδημοσίευτη</i>
41	240	43			<i>Αδημοσίευτη</i>
42	244	44			<i>Αδημοσίευτη</i>
43	245	45			<i>Αδημοσίευτη</i>
44	246	46			<i>Αδημοσίευτη</i>
45	247	47			<i>Αδημοσίευτη</i>
46	248	48			<i>Αδημοσίευτη</i>
47	249	49	123	54	Φιλαδελφεύς 1913, 97, αρ. 1
48	250	50	163	65	Σαδικάκης 1967, 185, αρ. 9. <i>SEGXXIV433</i>
49	253	51			<i>Αδημοσίευτη</i>
50	254	52			<i>Αδημοσίευτη</i>
51	255	53			<i>Αδημοσίευτη</i>
52	256	54			<i>Αδημοσίευτη</i>
53	257	55			<i>Αδημοσίευτη</i>

54	258	56			<i>Αδημοσίευτη</i>
55	259	57			<i>Αδημοσίευτη</i>
56	260	58			<i>Αδημοσίευτη</i>
57	261	59	99	40	Σαδικάκης 1969, 72, αρ.11
58	357	60			<i>Αδημοσίευτη</i>
59	358	61			<i>Αδημοσίευτη</i>
60	362	62		67	Βοκοτοπούλου 1971, 335 (πίν. 313 ^α). <i>Bull.épigr</i> 1977, 263
61	363	63		73	Βοκοτοπούλου 1971, 335 (πίν. 313 ^β). <i>Bull.épigr.</i> 1977, 263
62	366	<i>Αταύτιστη</i>			<i>Αδημοσίευτη</i>
63	387	64			<i>Αδημοσίευτη</i>
64	569	65			<i>Αδημοσίευτη</i>
65	645	66		41	Βοκοτοπούλου 1972, 453 (πίν. 382 ^α). Βοκοτοπούλου 1987, 136. <i>SEG</i> XXVII 233
66	653	67			<i>Αδημοσίευτη</i>
67	759	<i>Αταύτιστη</i>			<i>Αδημοσίευτη</i>

68	870	68		97	Βοκοτοπούλου 1972, 452-4533 (πίν. 379β-γ). <i>SEGXXVII</i> 234
69	889	69			<i>Αδημοσίευτη</i>
70	892	70			<i>Αδημοσίευτη</i>
71	893	71			<i>Αδημοσίευτη</i>
72	894	72			<i>Αδημοσίευτη</i>
73	895	73			<i>Αδημοσίευτη</i>
74	896	74		47	Χρυσοστόμου 1984, 32. <i>Bull.épigra.</i> (1987) 630c. <i>SEGXXXV</i> 678
75	897	75		64	Χρυσοστόμου 1984, 16. <i>Bull.épigra.</i> (1987) 630a. <i>SEGXXXV</i> 676
76	898	76		82	Χρυσοστόμου, 1984, 22, εικ. 7β. Cabanes, <i>Bull.épigra.</i> (1987), 417 – 418. αρ. 630b, <i>SEG XXXV</i> 677
77	936	77		118	Ανδρέου 1983, 232, αρ. 1 ^α . <i>SEGXXXIX</i> 533
78	937	78		89	Ανδρέου 1983, 232 αρ. 1β (πίν. 97β). <i>SEGXXXIX</i> 534
79	939	79		61	Ανδρέου 1973, 232 αρ.1γ. <i>SEGXXXIX</i> 535
80	940	80		109	Ανδρέου 1983, 232 αρ.1δ

81	941	81		92	Ανδρέου 1983, 232. <i>SEGXXXIX</i> 537. Ανδρέου 2007, 253 (εικ. 15)
82	941	82		88	Ανδρέου 1983, 232. <i>SEGXXXIX</i> 538
83	943	83		106	Ανδρέου 1981, 279 αρ. 8 <i>SEGXXXVIII</i> 460 ^A
84	944α	84		79	Ανδρέου 1982, 266 (πίν. 165 ^α). <i>SEGXXXIX</i> 529
85	945	<i>Αταύτιστη</i>		108	Ανδρέου 1982, 266 (πίν. 165 ^α). <i>SEGXXXIX</i> 529
86	946	85		115	Ανδρέου 1982, 266 (πίν. 166 ^β). <i>SEGXXXIX</i> 531
87	947	86		103	Ανδρέου 1982, 266 (πίν. 166 ^α).
88	947 ^α	87		107	Ανδρέου 1981, 279 αρ. 4
89	949	88			Ανδρέου 1984, 190. <i>SEGXXXIX</i> 540
90	950	89			Ανδρέου 1984, 190 (πίν.78 ^β). <i>SEGXXXIX</i> 541 Ανδρέου 2007, 253 (εικ. 15)
91	951	90			Ανδρέου 1984, 190 (πίν. 78 ^β). <i>SEGXXXIX</i> 541. Ανδρέου 2007, 253 (εικ. 15)
92	952	91			Ανδρέου 1984, 190. <i>SEGXXXIX</i> 543
93	953	92			Ανδρέου 1984, 190-1 (πίν.58 ^γ). <i>SEGXXXIX</i> 544.
94	954	93			Ανδρέου 1984, 190. <i>SEGXXXIX</i> 545

95	955	94			Ανδρέου 1984, 191 (πίν. 78δ) <i>SEGXXXIX</i> 546
96	956	95			Ανδρέου 1984, 191. <i>SEGXXXIX</i> 547
97	958	96		135	Ανδρέου 1981, 279 αρ. 9. <i>SEGXXXVIII</i> 460B
98	963	97			<i>Αδημοσίευτη</i>
99	964	98			<i>Αδημοσίευτη</i>
100	965	99			<i>Αδημοσίευτη</i>
101	966	100			<i>Αδημοσίευτη</i>
102	967	101		59	Βοκοτοπούλου 1973β, 406 (πίν. 358γ). <i>SEGXXVII</i> 236/237
103	968	102			<i>Αδημοσίευτη</i>
104	970	103		74	Βοκοτοπούλου 1973, 406 <i>SEGXXVII</i> 238
105	971	104		60	Βοκοτοπούλου 1973β, 407 (πίν. 359β). Βοκοτοπούλου 1973α, 226 (εικ. 24). <i>SEGXXVII</i> 232
106	973	105			Ανδρέου 1985, 224. <i>SEGXL</i> 507
107	976	106			Ζάχος 1989, 279. Ντούζουγλη & Ζάχος 1994, 41. <i>SEGXLIV</i> 672
108	977	107			Ανδρέου 1987, 322. <i>SEGXLII</i> 545 (2)

109	978	108			Ανδρέου 1987, 322. <i>SEGXLII</i> 545 (1)
110	986	109			Ανδρέου 1987α, 322
111	987	<i>Αταύτιστη</i>			<i>Αδημοσίευτη</i>
112	988	110			Ανδρέου 1987, 322 <i>SEGXLII</i> 545 (3)
113	989	111			Ζάχος 1990, 257 (εικ. 115β). Ντούζουγλη & Ζάχος 1994, 41 (εικ. 18 ^α)
114	990	112			Ζάχος 1990, 257. Ντούζουγλη & Ζάχος 1994, 41/42. <i>SEGXLV</i> 67
115	991	113			Ζάχος 1990, 257. Ντούζουγλη & Ζάχος 1994, 42
116	1000	114			Ζάχος 1990, 257 (εικ. 115γ) Ντούζουγλη & Ζάχος 1994, 42 (πίν. 18β)
117	1001	115			Ζάχος 1990, 257. Ντούζουγλη & Ζάχος 1994, 42
118	1005	116			<i>Αδημοσίευτη</i>
119	1006	117			<i>Αδημοσίευτη</i>
120	1007	118			<i>Αδημοσίευτη</i>
121	1015	119			Ζάχος 1992, 292
122	1016	120			<i>Αδημοσίευτη</i>

123	1018	121			Ζάχος 1992, 292 (πίν. 85 ^ε)
124	1019	122			Ζάχος 1992, 292 (πίν. 85ζ)
125	1036	123			Ζάχος 1994, 396 (πίν. 131 ^α)
126	1037	124			<i>Αδημοσίευτη</i>
127	1038	125			<i>Αδημοσίευτη</i>
128	1039	126			<i>Αδημοσίευτη</i>
129	1040	127			<i>Αδημοσίευτη</i>
130	1041	128			Ζάχος 1994, 396 (πίν. 131β)
131	1046	129			<i>Αδημοσίευτη</i>
132	1047	130			<i>Αδημοσίευτη</i>
133	1051	131			<i>Αδημοσίευτη</i>
134	1052	132			<i>Αδημοσίευτη</i>
135	1064	133			Ζάχος & Γεωργίου 1997, 591
136	1203	134			Ζάχος & Γεωργίου 1997, 91
137	1240	135			<i>Αδημοσίευτη</i>

138	1241	136			<i>Αδημοσίευτη</i>
139	1242	137			<i>Αδημοσίευτη</i>
140	1251	138			<i>Αδημοσίευτη</i>
141	1326	139			<i>Αδημοσίευτη</i>
142	1360	140			<i>Αδημοσίευτη</i>
143	1361	141			<i>Αδημοσίευτη</i>
144	1364	142			<i>Αδημοσίευτη</i>
145	1365	143			<i>Αδημοσίευτη</i>
146	1367	144			<i>Αδημοσίευτη</i>
147	1385	145			<i>Αδημοσίευτη</i>
148	1420	146			Ανδρέου 1988, 308
149	1502	147			<i>Αδημοσίευτη</i>
150	1510	148			<i>Αδημοσίευτη</i>
151	1514	149			<i>Αδημοσίευτη</i>
	1515	150			Συνανήκει με το αρ. ευρ. 965

152	1790	151			<i>Αδημοσίευτη</i>
153	1858	152			<i>Αδημοσίευτη</i>
154	2082	153			<i>Αδημοσίευτη</i>
155	2407	154			<i>Αδημοσίευτη</i>
156	2408	155			<i>Αδημοσίευτη.</i>
157	2455	156		110	Βοκοτοπούλου 1968, 294 (πίν. 238 ^α)
158	2457	157			<i>Αδημοσίευτη</i>
159	2466	158			<i>Αδημοσίευτη</i>
160	2467	159			<i>Αδημοσίευτη</i>
161	2473	160			<i>Αδημοσίευτη</i>
162	2639	161			<i>Αδημοσίευτη</i>
163	2656	162			<i>Αδημοσίευτη</i>
164	2665	163			<i>Αδημοσίευτη</i>
165	2688	164			<i>Αδημοσίευτη</i>
166	2689	165			<i>Αδημοσίευτη</i>

167	2815	166			<i>Αδημοσίευτη</i>
168	2821α-γ	167			<i>Αδημοσίευτη</i>
169	2822α-β	168			<i>Αδημοσίευτη</i>
170	2829α-γ	169			<i>Αδημοσίευτη</i>
171	2832α-β	170			<i>Αδημοσίευτη</i>
172	2888	171			<i>Αδημοσίευτη</i>
173	2890	172			<i>Αδημοσίευτη</i>
174	2891	173			<i>Αδημοσίευτη</i>
175	3040	174			<i>Αδημοσίευτη</i>
176	3046	175			<i>Αδημοσίευτη</i>
177	3047	176			<i>Αδημοσίευτη</i>
178	3400	177			<i>Αδημοσίευτη</i>
179	3401	178			<i>Αδημοσίευτη</i>
180	3402	179			<i>Αδημοσίευτη</i>
181	3403	180			<i>Αδημοσίευτη</i>

182	3404	181			<i>Αδημοσίευτη</i>
183	3405	182			<i>Αδημοσίευτη</i>
184	3406	183			<i>Αδημοσίευτη</i>
185	3407	184			<i>Αδημοσίευτη</i>
186	3409	185			<i>Αδημοσίευτη</i>
187	3410	186			<i>Αδημοσίευτη</i>
188	3411	187			<i>Αδημοσίευτη</i>
189	3412	188			<i>Αδημοσίευτη</i>
190	3413	189			<i>Αδημοσίευτη</i>
191	3414	190			<i>Αδημοσίευτη</i>
192	3415	191			<i>Αδημοσίευτη</i>
193	3416	192			<i>Αδημοσίευτη</i>
194	3417	193			<i>Αδημοσίευτη</i>
195	3418	194			<i>Αδημοσίευτη</i>
196	3420	195		105	Σαδικάκης 1967, 185, αρ. 10

197	3876	196			<i>Αδημοσίευτη</i>
198	3877	197			<i>Αδημοσίευτη</i>
199	3879	198			<i>Αδημοσίευτη</i>
200	4079	199			<i>Αδημοσίευτη</i>
201	4080	200			<i>Αδημοσίευτη</i>
202	4095	201			<i>Αδημοσίευτη</i>
203	4103	202			<i>Αδημοσίευτη</i>
204	4108	203			<i>Αδημοσίευτη</i>
205	4132	204			<i>Αδημοσίευτη</i>
206	4133α-ε	205			<i>Αδημοσίευτη</i>
207	4134	206			<i>Αδημοσίευτη</i>
208	4139	207			<i>Αδημοσίευτη</i>
209	4140	208			<i>Αδημοσίευτη</i>
210	4166	209			<i>Αδημοσίευτη</i>
211	5011	210			<i>Αδημοσίευτη</i>

212	5035	211			<i>Αδημοσίευτη</i>
213	5565	212			<i>Αδημοσίευτη</i>
214	6345	213			Ζάχος 2015, 160
215		<i>Αταύτιστη</i>	47	38	Φιλαδελφεύς 1913, 97, αρ. 6
216		<i>Αταύτιστη</i>	98	39	Φιλαδελφεύς 1913, 98, αρ. 13
217		<i>Αταύτιστη</i>	171 & 173	45	Φιλαδελφεύς 1913, 97, αρ. 12
218		<i>Αταύτιστη</i>	7	50	Φιλαδελφεύς 1913, 97, αρ. 7
220		<i>Αταύτιστη</i>	12	56	Φιλαδελφεύς 1913, 97, αρ. 2
221		<i>Αταύτιστη</i>	134	63	Ciriaco de' Pizzicolti, αρ. 39 = <i>CIG</i> II 1, αρ. 1817 = Le Bas, <i>Voyage</i> , αρ.1088, <i>SEG</i> XXIV436. Hammond 1967, 737, αρ. 18.
222		<i>Αταύτιστη</i>	18	78	Φιλαδελφεύς 1913, 97, αρ. 11
223		<i>Αταύτιστη</i>	101	91	Φιλαδελφεύς 1913, 97, αρ. 8
224		<i>Αταύτιστη</i>	169	99	Φιλαδελφεύς 1913, 97, αρ. 4
225		<i>Αταύτιστη</i>	84	104	Φιλαδελφεύς 1913, 97, αρ. 3
226		<i>Αταύτιστη</i>	140	116	Φιλαδελφεύς 1913, 98, αρ. 14

227		<i>Αταύτιστη</i>	159	117	Φιλαδελφεύς 1913, 97, αρ. 3
228		<i>Αταύτιστη</i>	56	125	
229		<i>Αταύτιστη</i>	94 & 135	128	<i>CIG</i> II, αρ. 1821 c = Le Bas, <i>Voyage</i> , αρ. 1081. Πρβλ. Αλ. Φιλαδελφέα, <i>ΠΑΕ</i> 1922-1924, 112
230		<i>Αταύτιστη</i>	175	129	Dessau, αρ. 8865 = Cagnat, <i>IGRP</i> IV
231		<i>Αταύτιστη</i>	11	131	
232		<i>Αταύτιστη</i>	15	134	Φιλαδελφεύς 1914, 254, αρ. 3
233		<i>Αταύτιστη</i>	114 & 146	138	Φιλαδελφεύς 1913, 97, αρ. 5
234		<i>Αταύτιστη</i>	143	139	Φιλαδελφεύς 1913, 97, αρ. 9
235		<i>Αταύτιστη</i>	14	132	
236		<i>Αταύτιστη</i>	43	37	
237	Μουσείο Nanius Βενετίας		72	51	
238	Μουσείο Nanius Βενετίας		22 & 23	68	
239	Μουσείο Nanius Βενετίας		40 & 166	70	

240	Μουσείο Nanius Βενετίας		1	76	
241	Μουσείο Nanius Βενετίας		25	80	
242	Μουσείο Nanius Βενετίας		26	81	
243	Μουσείο Nanius Βενετίας		50	85	
244	Μουσείο Nanius Βενετίας		62	87	
245	Μουσείο Nanius Βενετίας		115	93	
246	Μουσείο Nanius Βενετίας		149	96	
247	Μουσείο Nanius Βενετίας		8	111	
248	Μουσείο Nanius Βενετίας			112	
249	Μουσείο Nanius Βενετίας		44 & 61	113	
250	Μουσείο Nanius		2(σελ. 84)	120	

251	Μουσείο Nanius Βενετίας		5 & 80	130	
252	Μουσείο Nanius Βενετίας		126	140	
253	Μουσείο Nanius Βενετίας		49	84	

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

Π.Μ.Σ. Αρχαίος Κόσμος: Ιστορία και Αρχαιολογία
Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας

Υπατία Φάκλαρη

Επιτύμβιες στήλες από την Νικόπολη

Διπλωματική Εργασία
ΠΙΝΑΚΕΣ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2020

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

Π.Μ.Σ. Αρχαίος Κόσμος: Ιστορία και Αρχαιολογία
Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας

Υπατία Φάκλαρη

Επιτύμβιες στήλες από την Νικόπολη

Διπλωματική Εργασία

Τριμελής Επιτροπή

Νικόλαος Κατσικούδης, επιβλέπων καθηγητής

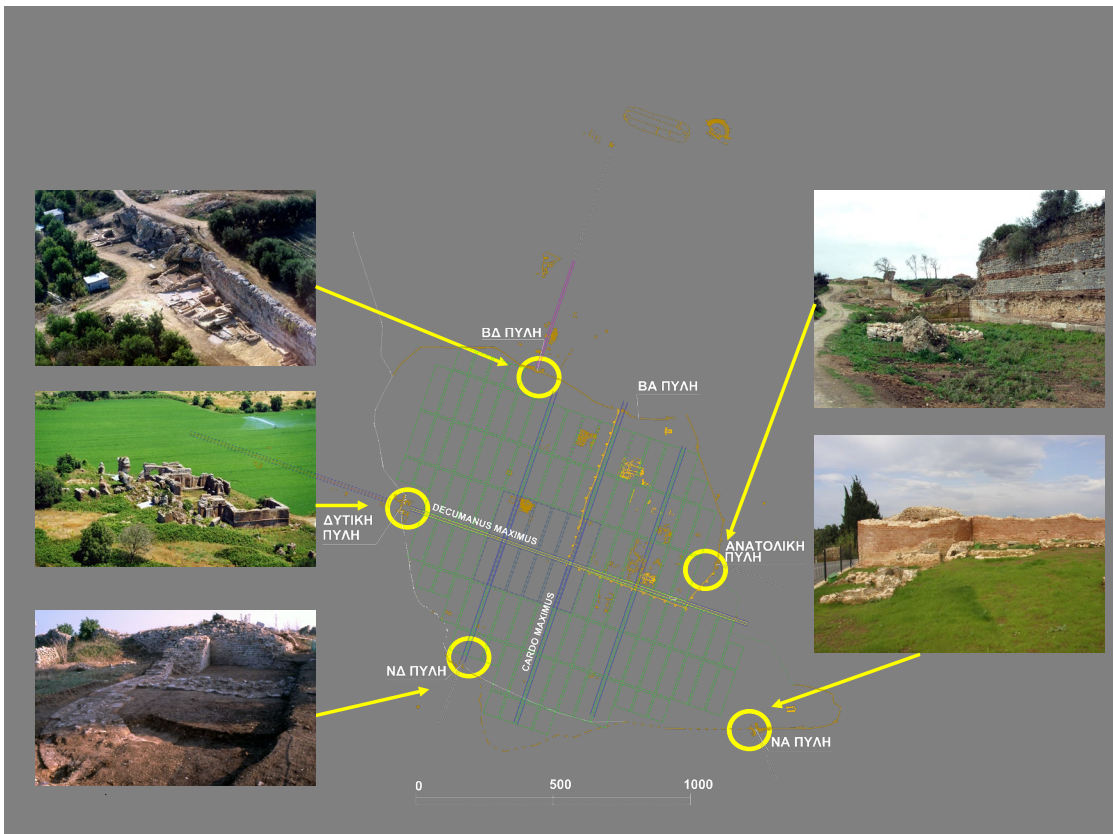
Κατερίνη Λιάμπη, καθηγήτρια του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας

Ιωάννης Τζαμτζής, καθηγητής του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2020

1.

2.

3. Τοπογραφικός χάρτης της Νικόπολης

4. *Αρ. ευρ. 20*, Η στήλη της Φιλοξένας.

5 *Αρ. ευρ. 21*. Η στήλη του *Αλεξάνδρου*

6. *Αρ. ευρ. 22*. Στήλη αγνώστου

7. Αρ. ευρ. 23. Στήλη αγνώστου

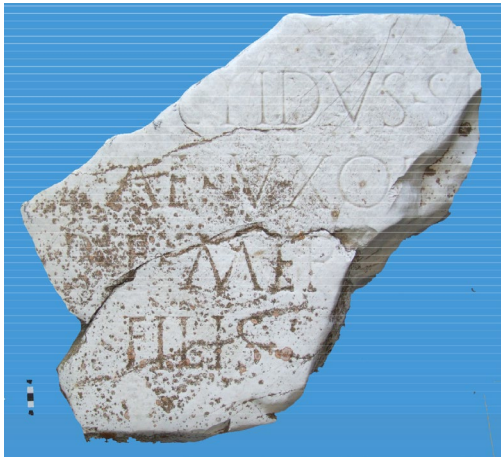
8. Αρ. ευρ. 28. Η στήλη της Φαωνίας

9. Αρ. ευρ. 36. Η στήλη του Σέξτου Ποπιλλίου Αγάθωνος (δίγλωσση)

10. Νικόπολη αρ. 38, Η στήλη του Cerrius Ferox

11. Νικόπολη αρ. 47, Θραύσμα στήλης αγνώστου (λατινική).

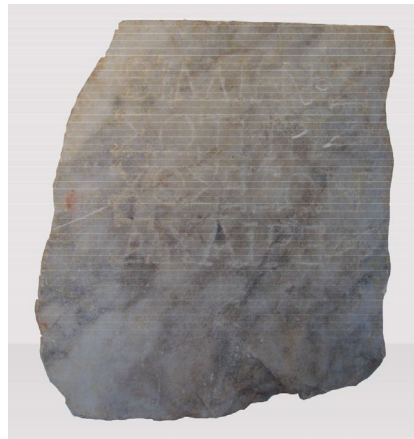
12. Αρ. ευρ. 48. Η στήλη της Προσαβίδος

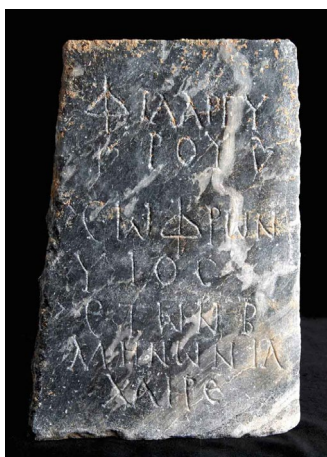
13. Αρ. ευρ. 49. Η στήλη του Σώζονος Δημητρίου

14. Αρ. ευρ. 53. Η στήλη του Κλαυδίου

15. Αρ. ευρ. 54. Η στήλη του Βιλλήνου Σωτηρίχου

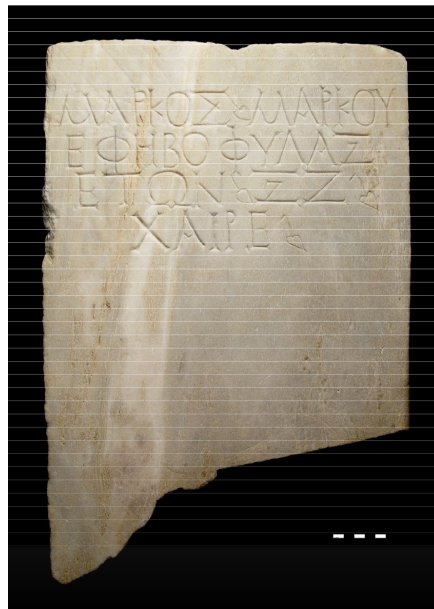
16. Αρ. ευρ. 55 (αμφίγραφη, α' και β' όψη)

17. Αρ. ευρ. 56

18. Αρ. ευρ. 57

20. Αρ. ευρ. 59

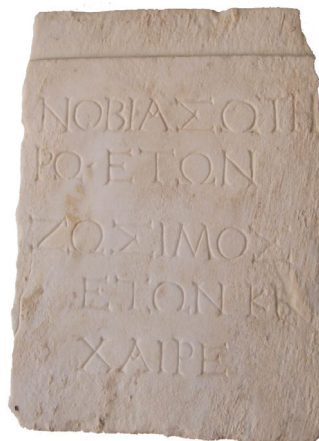

19. Αρ. ευρ. 58

Κεφαλή Αγρίππα (AMN 384)

21. Αρ. ευρ. 60

22. Αρ. ευρ. 61

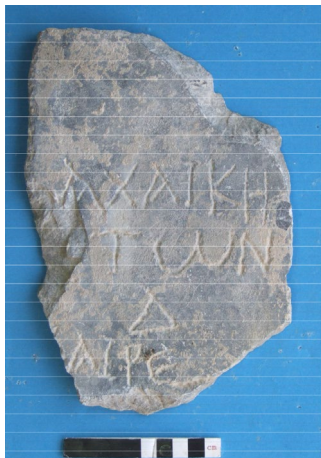

23. Αρ. ευρ. 63

24. Αρ. ευρ. 64

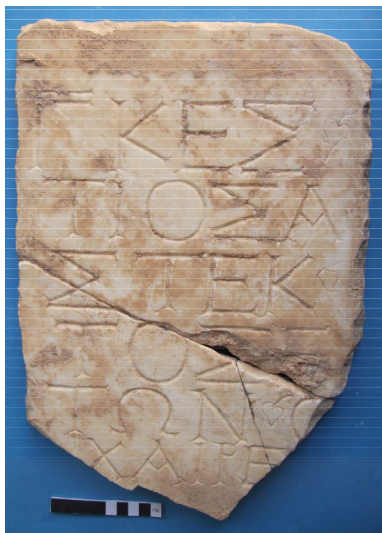
25. Αρ. ευρ. 65

26. Αρ. ευρ. 66

27. Αρ. ευρ. 67

28. Αρ. ευρ. 68

29. Αρ. ευρ. 69

30. Αρ. ευρ. 70

31. Αρ. ευρ. 71

32. Αρ. ευρ. 72

33. Αρ. ευρ. 73

34. Αρ. ευρ. 75

35. Αρ. ευρ. 78

36. Αρ. ευρ. 87

37. Αρ. ευρ. 107

38. Αρ. ευρ. 234

39. Αρ. ευρ. 236

40. Αρ. ευρ. 237

41. Αρ. ευρ. 238 (3^{ος} μ.Χ.)

42. Αρ. ευρ. 239

43. Αρ. ευρ. 240

44. *Αρ. ευρ.* 244

45. *Αρ. ευρ.* 245

46. *Αρ. ευρ.* 246

47. *Αρ. ευρ.* 247

48. *Αρ. ευρ.* 248

49. *Αρ. ευρ.* 249

50. Αρ. ευρ. 250

51. *Αρ. ευρ.* 253

52. *Αρ. ευρ.* 254

53. *Αρ. ευρ.* 255

54. *Αρ. ευρ.* 256

55. *Αρ. ευρ.* 257

56. *Αρ. ευρ.* 258

57. *Αρ. ευρ.* 259

58. *Αρ. ευρ.* 260

59. *Αρ. ευρ.* 261

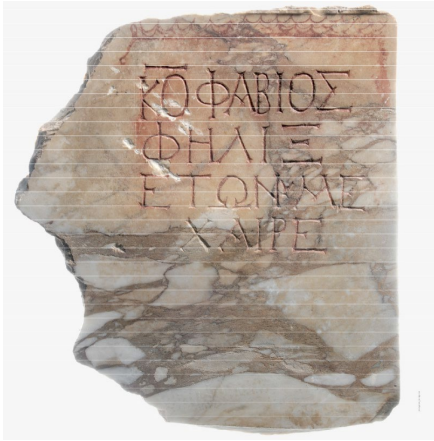

60. *Αρ. ευρ.* 357

61. *Αρ. ευρ.* 358

62. Αρ. ευρ. 362

63. Αρ. ευρ. 363 (2^{ος} αι. μ.Χ.)

64. Αρ. ευρ. 387

65. Αρ. ευρ. 569

66. Αρ. ευρ. 645

67. Αρ. ευρ. 653

68. Αρ. ευρ. 870

69. Αρ. ευρ. 889

70. Αρ. ευρ. 892 (αμφίγραφη)

71. Αρ. ευρ. 893

72. Αρ. ευρ. 894 (αμφίγραφη)

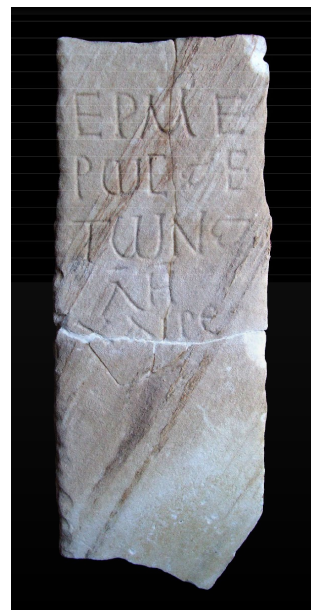
73. Αρ. ευρ. 895

74. Αρ. ευρ. 896α

75. Αρ. ευρ. 897

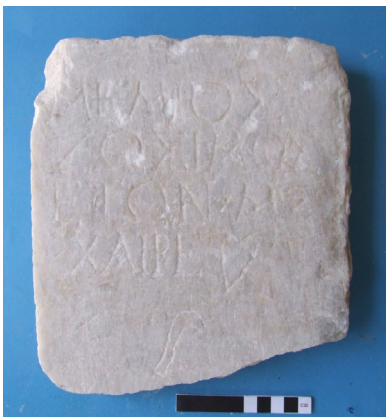
76. Αρ. ευρ. 898

77. Αρ. ευρ. 936

78. Αρ. ευρ. 937

79. Αρ. ευρ. 939

80. Αρ. ευρ. 940

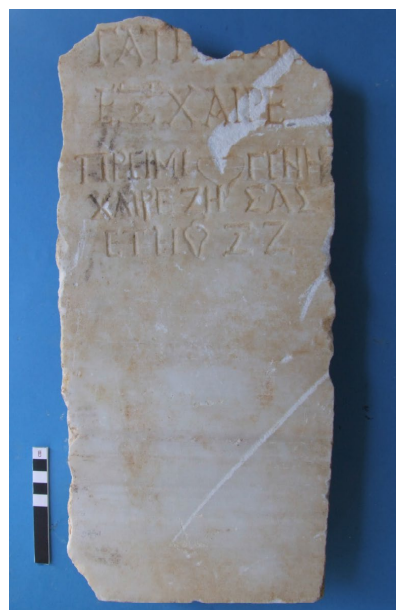
81. Αρ. ευρ. 941

82. Αρ. ευρ. 942

83. Αρ. ευρ. 943

84. Αρ. ευρ. 944α

85. Αρ. ευρ. 946

Ανάγλυφο με μονομάχους (AMN 12)

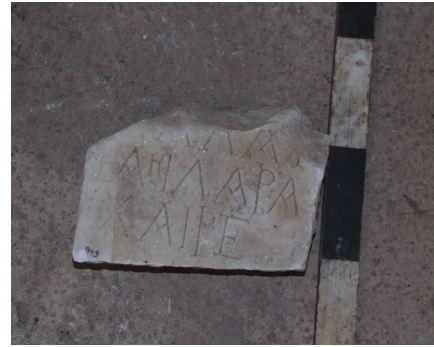

86. Αρ. ευρ. 947

87. *Αρ. ευρ.* 947α^α

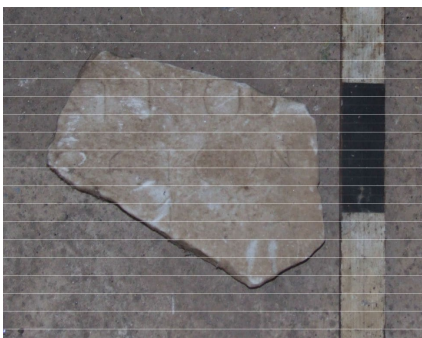
88. *Αρ. ευρ.* 949

89. *Αρ. ευρ.* 950

90. *Αρ. ευρ.* 951

91. *Αρ. ευρ.* 952

92. *Αρ. ευρ.* 953

93. *Αρ. ευρ.* 954

94. *Αρ. ευρ.* 955 (1 μ.Χ.)

95. *Αρ. ευρ.* 956

96. *Αρ. ευρ.* 958

97. *Αρ. ευρ.* 963

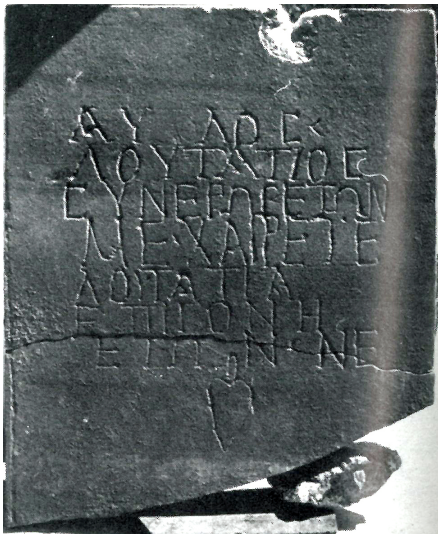
98. *Αρ. ευρ.* 964

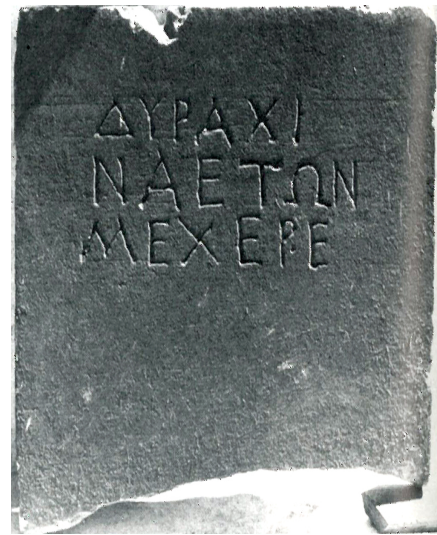
99. *Αρ. ευρ.* 965

100. *Αρ. ευρ.* 966

101. *Αρ. ευρ.* 967

102. *Αρ. ευρ.* 968

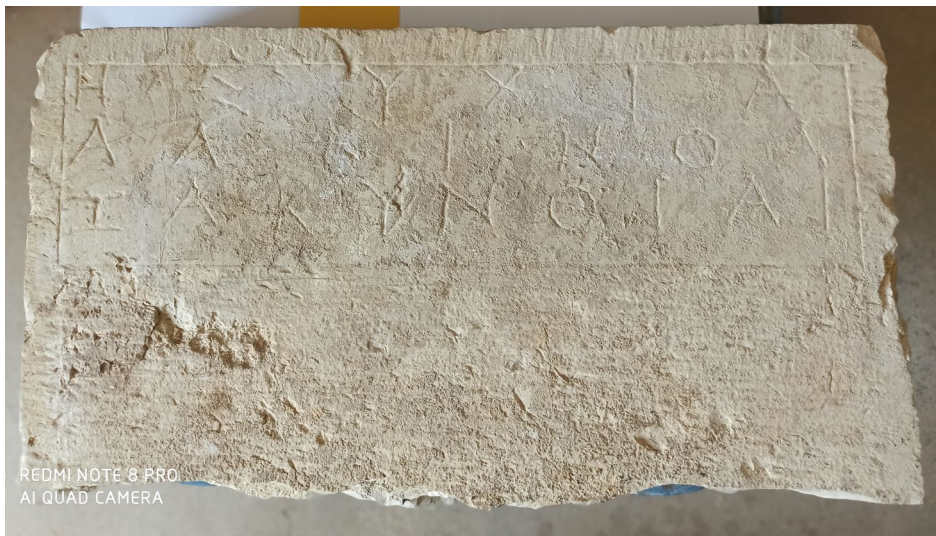

103. *Αρ. ευρ.* 970

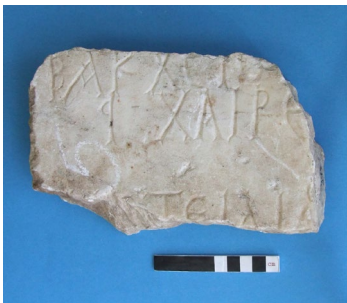

104. *Αρ. ευρ.* 971

105. *Αρ. ευρ.* 973

106. *Αρ. ευρ.* 976

107. *Αρ. ευρ.* 977

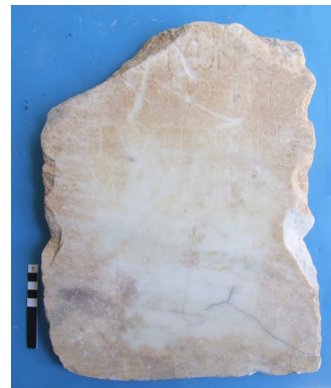
108. *Αρ. ευρ.* αρ. 978

109. *Αρ. ευρ.* 986

110. *Αρ. ευρ.* 988

111. *Αρ. ευρ.* 989

112. *Αρ. ευρ.* 990

113. *Αρ. ευρ.* 991

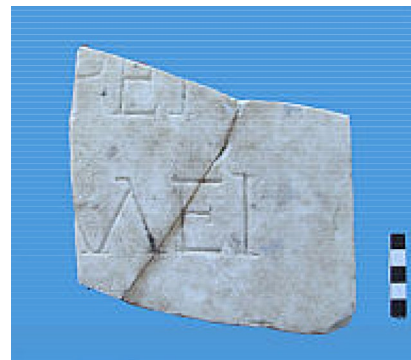
114. *Αρ. ευρ.* 1000

115. *Αρ. ευρ.* 1001

116. *Αρ. ευρ.* 1005

117. *Αρ. ευρ.* 1006

118. *Αρ. ευρ.* 1007

119. *Αρ. ευρ.* 1015

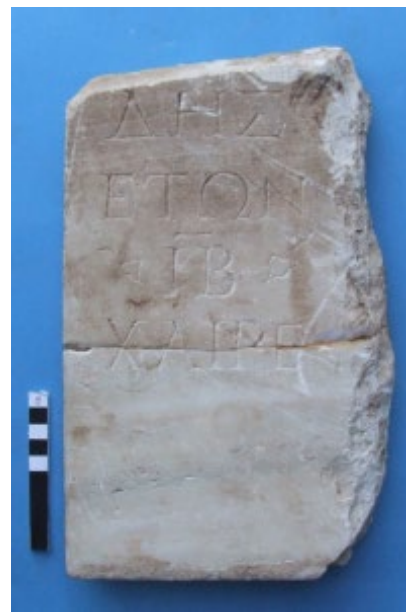
120. *Αρ. εвр.* 1016

121. *Αρ. εвр.* 1018

122. *Αρ. εвр.* 1019

123. *Αρ. εвр.* 1036

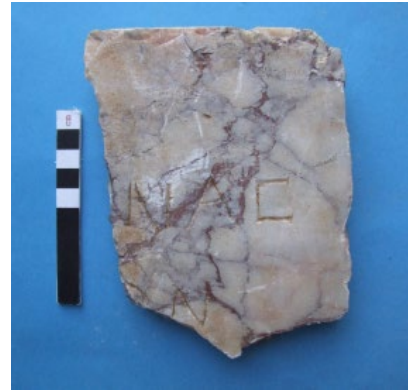
124. *Αρ. εвр.* 1037

125. *Αρ. εвр.* 1038

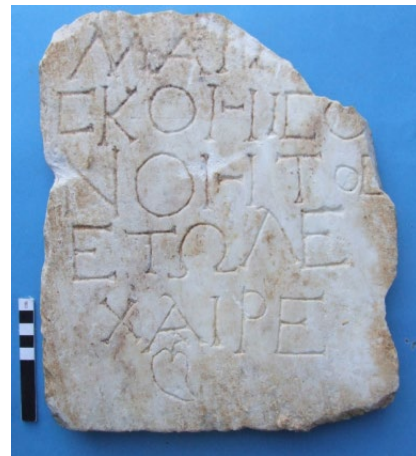
126. *Αρ. εвр.* 1039

127. *Αρ. εвр.* 1040

128. *Αρ. εвр.* 1041

129. *Αρ. εвр.* 1046

130. *Αρ. εвр.* 1047

131. *Αρ. εвр.* 1051

132. *Αρ. ευρ.* 1052

133. *Αρ. ευρ.* 1064

134. *Αρ. ευρ.* 1203

35. *Αρ. ευρ.* 1240

136. *Αρ. ευρ.* 1241

137. *Αρ. ευρ.*1242 (αμφίγραφη)

138. *Αρ. ευρ.* 1251

139. *Αρ. ευρ.*1326

140. *Αρ. εвр.* 1360

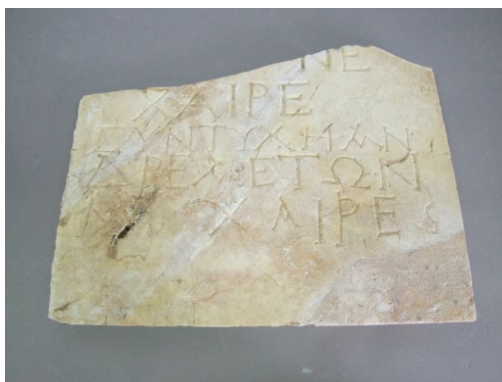
141. *Αρ. εвр.* 1361

142. *Αρ. εвр.* 1364

143. *Αρ. εвр.* 1365

144. *Αρ. εвр.* 1367

145. *Αρ. εвр.* 1385

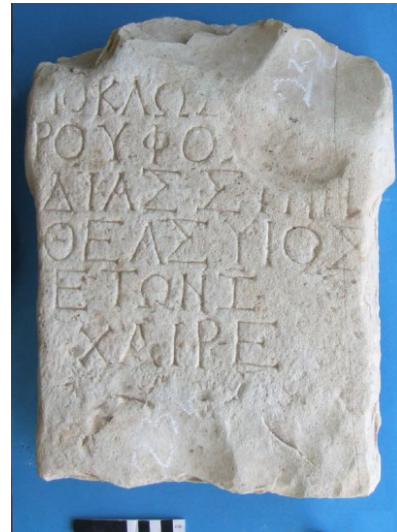
145. *Αρ. εвр.* 1420

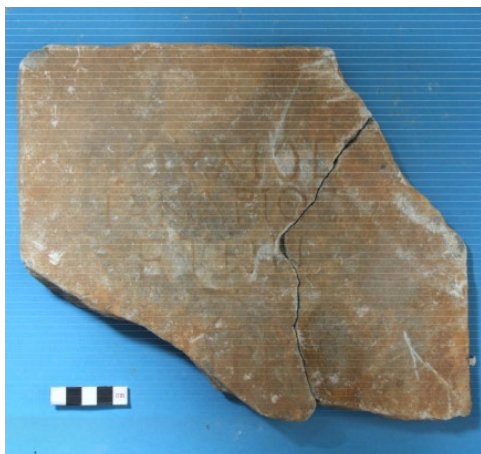
146. *Αρ. εвр.* 1502

147. *Αρ. εвр.* 1510

148. *Αρ. εвр.* 1514

149. *Αρ. εвр.* 1515

150. *Αρ. εвр.* 1790

151. *Αρ. εвр.* 1858

152. *Αρ. εвр.* 2082

153. *Αρ. εвр.* 2407

154. *Αρ. εвр.* 2408

155. *Αρ. εвр.* 2455

156. *Αρ. εвр.* 2457

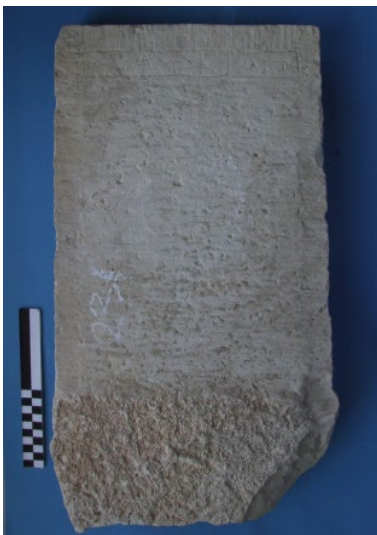
157. *Αρ. εвр.* 2466

158. *Αρ. εвр.* 2467

159. *Αρ. εвр.* 2473

160. *Αρ. εвр.* 2639

161. *Αρ. εвр.* 2656

162. *Αρ. εвр.* 2665

163. *Αρ. εвр.* 2688

164. *Αρ. εвр.* 2689

165. *Αρ. εвр.* 2815

166. *Αρ. εвр.* 2821^{α-γ}

167. *Αρ. εвр.* 2822^{α-β}

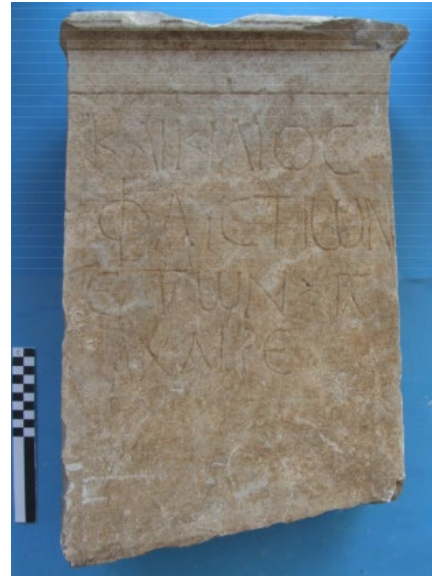
168. *Αρ. εвр.* 2829^{α-β}

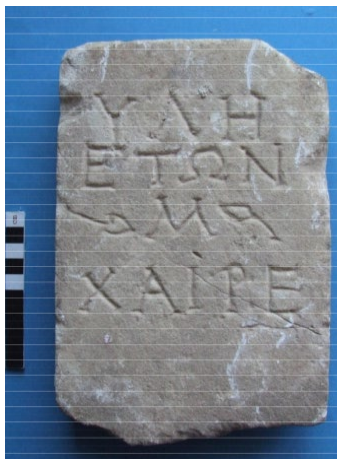
169. *Αρ. εвр.* 2832^{α-β}

170. *Αρ. ευρ.* 2888

171. *Αρ. ευρ.* 2890

172. *Αρ. ευρ.* 28910

173. *Αρ. ευρ.* 3040

174. *Αρ. ευρ.* 3046

175. *Αρ. ευρ.* 3047

176. *Αρ. ευρ.* 3400

177. *Αρ. ευρ.* 3401

178. *Αρ. εвр.* 3402

179. *Αρ. εвр.* 3403

180. *Αρ. εвр.* 3404

181. *Αρ. εвр.* 3405

182. *Αρ. εвр.* 3406

183. *Αρ. εвр.* 3407

184. *Αρ. εвр.* 3409

185. *Αρ. ευρ.* 3410

186. *Αρ. ευρ.* 3411 (αμφίγραφη)

187. *Αρ. ευρ.* 3412

188. *Αρ. ευρ.* 3413

189. *Αρ. ευρ.* 3414

190. *Αρ. ευρ.* 3415

191. *Αρ. ευρ.* 3416

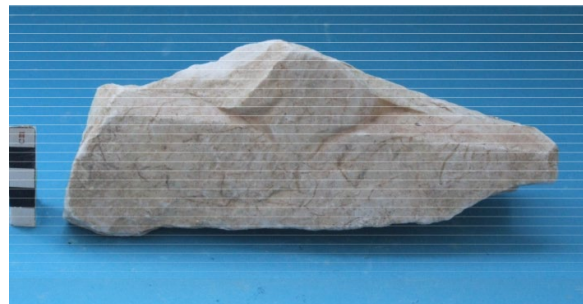
192. *Αρ. ευρ.* 3417

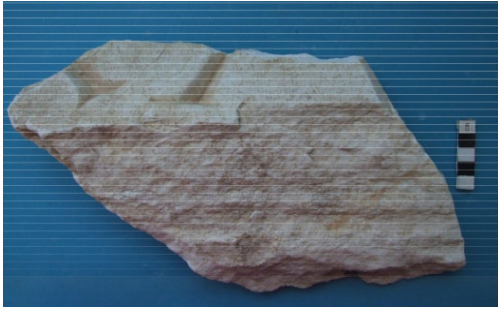
193. *Αρ. ευρ.* 3418

194. *Αρ. ευρ.* 3420

195. *Αρ. ευρ.* 3876

196. *Ap. εвр.* 3877

197. *Ap. εвр.* 3879

198. *Ap. εвр.* 4079

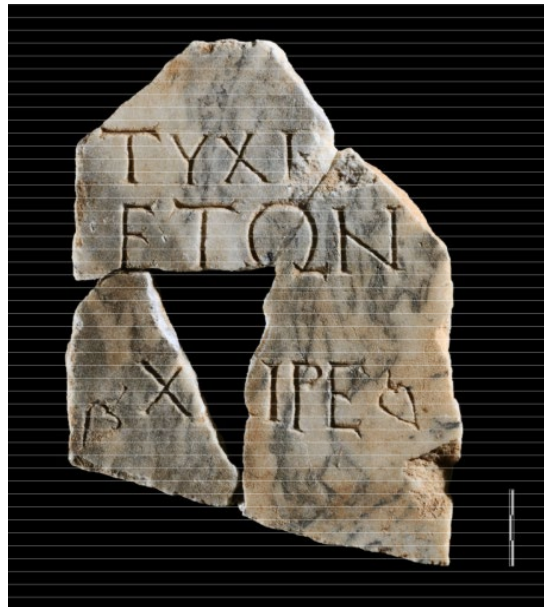
199. *Ap. εвр.* 4080

200. *Ap. εвр.* 4095

201. *Ap. εвр.* 4103

202. *Ap. εвр.* 4108

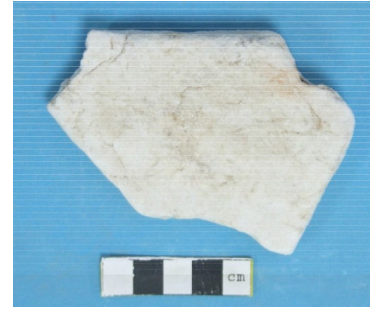

203. *Αρ. εвр.* 4132

204. *Αρ. εвр.* 4133α-ε

205. *Αρ. εвр.* 4134

206. *Αρ. εвр.* 4139

207. *Αρ. εвр.* 4140

208. *Αρ. εвр.* 4166

209. *Αρ. εвр.* 5011

210. *Αρ. εвр.* 5035

211. *Αρ. εвр.* 5565

212. *Αρ. εвр.* 6345